Dr Słuszkiewicz.

Ustawa o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych

[illegible]

ZBIÓR
ustaw i rozporządzeń

dotyczących

Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych

założonych

na zasadzie ustawy z 9. kwietnia 1873.

Dz. u. p. Nr. 70.

Sporządził

Dr. Zdzisław Słuszkiewicz.

1904.

LWÓW — ZŁOCZÓW.

Nakładem i drukiem księgarni Wilhelma Zukerkandla.

SŁOWO WSTĘPNE.

Z końcem roku 1900 wynosił własny kapitał wszystkich stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Austryi około 200 milionów koron, kapitały zaś obce (pożyczone) przechodziły cyfrę 1 miliarda koron. Tak znaczne kapitały, składające się w przeważnej części z oszczędności biedniejszych klas ludności, wkładają na zarządy obracających nimi stowarzyszeń ogromną odpowiedzialność, tem większą, im urządzenia i sposób prowadzenia interesów stowarzyszeń są prymitywniejsze, im bardziej cała ich gospodarka różni się od uorganizowanej gospodarki bankowej. Nieodzownym warunkiem zrealizowania tej odpowiedzialności jest kontrola gospodarki stowarzyszeń, bo tylko tą drogą wykryć można powody uzasadniające potrzebę czyjejś opowiedzialności. W szerokich kołach stowarzyszeń lepiej rozwiniętych i zorganizowanych w Związki, od długiego czasu uznawano konieczną potrzebę stworzenia jakiejś instytucyi, którąby miała za zadanie obok stałej, przez statut przepisanej, choć często niedostatecznej kontroli rady nadzorczej (wedle obecnego stanu ustawodawstwa nawet nie obowiązkowej), przeprowadzać peryodyczne a fachowe rewizye urządzeń i gospodarki wszystkich w ogóle stowarzyszeń zarobk. i gospod. i tem samem zapobiegać niestety tak częstym ich upadkom, wynikającym przeważnie — rzecby nawet można zawsze — z braku dostatecznej kontroli. Stale i często wykonywane rewizye

dałyby lustratorom sposobność sprowadzić przez świadome celu pouczenia tak pożądaną jednolitość w całym ustroju tej ważnej gałęzi gospodarstwa społecznego.

Związki stowarzyszeń wprowadziły u siebie już od dawna, bo przeszło od 15 lat, obowiązkowe lustracye stowarzyszeń związkowych, a pomyślne skutki tych lustracyj, objawiające się w szybkim i stałym rozwoju związkowych stowarzyszeń — nie mówiąc naturalnie o wyjątkach — najlepszym są dowodem potrzeby i pożytku takich lustracyj. Rozumie się, że brak dostatecznych środków materyalnych, z którym Związki stowarzyszeń w ogóle, a nasz Związek galicyjski w szczególności walczyć muszą, nie pozwalał na należyte i dość częste przeprowadzanie lustracyj wszystkich stowarzyszeń związkowych, co — jeśli weźmiemy nadto pod uwagę, że stowarzyszenia nie należące do związku, zupełnie z pod wszelkiej kontroli się uchylają — da nam przekonanie o niedostateczności tego, rzecby można, domowowego środka kontroli. Dlatego też od tak dawna i tak natarczywie domagano się wprowadzenia stałych i przymusowych rewizyj wszystkich bez wyjątku stowarzyszeń zarobk. i gospod., a więc tak związkowych jak i pozazwiązkowych.

Na XI sesyi Izby posłów dnia 11. maja 1891 wniósł prezez austryackiego Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych poseł Wrabetz i tow. projekt ustawy o rewizyach stowarzyszeń zarobk. i gospod. Z powodu innych pilnych spraw wniosek ten nie mógł przyjść wtedy pod obrady.

Na 358 posiedzeniu Izby posłów z 23. marca 1895 wniósł Rząd, który również uznawał potrzebę

ustawowego uregulowania sprawy rewizyjnej kontroli stowarzyszeń, przedłożenie zgadzające się w zasadniczych punktach z wnioskiem posła Wrabetza. Izba posłów przyjęła to przedłożenie rządowe na posiedzeniu dnia 21. grudnia 1895 prawie jednogłośnie, jednak w Izbie panów leżało ono niestety niezałatwione aż do końca sesyi w styczniu 1897. Na 17 posiedzeniu XII sesyi z 24. maja 1897 ponowili poseł Wrabetz i tow. swój wniosek z r. 1891, lecz i tym razem z powodu trudnego położenia parlamentarnego — bezskutecznie.

Piekąca konieczność załatwienia tej kwestyi skłoniła posłów Wrabetza, Dra Voglera i tow. do postawienia tego wniosku po raz trzeci na posiedzeniu dnia 12. lutego 1901, przyczem przedłożyli oni nowy, wyczerpująco opracowany projekt do uchwalić się mającej ustawy. Za zasadę przyjął projekt rewizyę związkową, wychodząc z założenia, że stowarzyszenia oparte na zasadzie samopomocy i samoodpowiedzialności, nie potrzebują też bezpośredniej interwencyi rządu, aby móc zapobiegać nadużyciom i usuwać niewłaściwości w gospodarce. Związki stowarzyszeń bogate w doświadczenie i rozporządzające fachowo uzdolnionymi lustratorami w pierwszym rzędzie są powołane na przyjacielskich doradców stowarzyszeń, one najlepiej potrafią wskazać stowarzyszeniom czy to potrzebę zmiany statutów, czy prowadzenia ksiąg lub w ogóle całej gospodarki, one najlepiej i najpewniej zdołają je nadzorować. Rząd zaś nie rozporządzając tylu i tak fachowo w tej gałęzi gospodarstwa społecznego wykształconymi ludźmi, nie może i nie powinien przyjmować wyłącznie na swoje barki tej kontroli, wykonywanie

jej bowiem w imieniu i z ramienia państwa wkładałoby na państwo za daleko idącą odpowiedzialność. Kontrolę więc rządową przewiduje projekt, a za nim ustawa, tylko w wyjątkowych przypadkach. Zasadą zaś jest — jak wyżej powiedziano — kontrola związkowa.

Ustawa o stowarzyszeniach z 9. kwietnia 1873 opiera się na zasadzie zupełnej niezależności gospodarczej; nieodzownym warunkiem tej niezależności jest bezwarunkowa odpowiedzialność za jej używanie. Uchwalona w myśl powyższego projektu ustawa rewizyjna z 10. czerwca 1903 potęguje tę odpowiedzialność, wprowadzając bowiem obowiązkowe rewizye bynajmniej nie uchyla kontroli rad nadzorczych, lecz owszem kontrolę tę popiera i uzupełnia.

W niniejszej książeczce zebrałem wszystkie najważniejsze ustawy i rozporządzenia dotyczące stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. W pierwszej części zamieściłem ustawę zasadniczą i nową rewizyjną wraz z rozporządzeniami wykonawczemi, w drugiej zaś zebrałem ustawy podatkowe, których stowarzyszenia najczęściej potrzebują. Sądzę, że zbiorkiem tym czynię przysługę pracownikom na niwie gospodarczo-społecznej, a oddając go w Ich ręce pragnę, by choć w części ułatwił im żmudną pracę.

Na tem miejscu niech mi wolno będzie złożyć najserdeczniejsze podziękowanie W-mu Panu Narcyzowi Ulmerowi Dyrektorowi Akcyjnego Banku związkowego we Lwowie i W-mu Panu Ignacemu Domagalskiemu sekretarzowi Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie

za uprzejmą i łaskawą pomoc w zebraniu potrzebnego materyału, oraz za cenne rady i wskazówki co do uporządkowania go.

Kończę uprzejmą prośbą do Wszystkich, którym książka ta dostanie się do rąk, o surową jej ocenę i wytknięcie spostrzeżonych braków, by móc je uzupełnić w następnem wydaniu. Wszelkie uwagi w tej mierze przyjmę z wdzięcznością, a nadsełać je można na ręce Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie (ul. Trzeciego maja l. 7).

WIEDEŃ, w grudniu 1903.

Dr. Zdzisław Słuszkiewicz.

Literatura i źródła.

1. **Budwiński:** Zbiór orzeczeń Najwyższego Trybunału administracyjnego.
2. **Czasopisma:** „Die Genossenschaft" i „Związek"
3. **Protokoły** posiedeń Izby posłów w Radzie Państwa.
4. **Dr. Rosenblatt** i **Dr. Wróblewski**: Powszechny kodeks handlowy — Kraków 1898.
5. **Dr. Słuszkiewicz**: Ustawa konkursowa (o upadłościach) — Lwów 1902.
6. **Szymusik Franciszek**: Bezpośrednie podatki osobiste — Lwów 1897.
7. **Ulmer** i **Nawrocki:** Podręcznik dla stowarzyszeń udziałowych — Lwów 1896.

W podręczniku tym zamieścili autorowie na str. XIV—XVI dokładny spis pracowników na polu literatury stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych od najdawniejszych czasów aż po koniec zeszłego stulecia.

Spis rzeczy.

Część pierwsza.

Strona

Część druga.

Strona

USTAWA

z dnia 9. kwietnia 1873 Dz. u. p. Nr. 70.

O STOWARZYSZENIACH ZAROBKOWYCH i GOSPODARCZYCH.

ROZDZIAŁ I.

Ogólne postanowienia.

ODDZIAŁ I.

O zakładaniu stowarzyszeń i prawnym stosunku ich członków.

§ 1. Przepisy niniejszej ustawy mają być stosowane do stowarzyszeń o niezamkniętej liczbie członków, których celem jest podniesienie zarobku lub gospodarstwa swoich członków przez wspólne prowadzenie przedsiębiorstwa, albo przez udzielanie kredytu (spółki zarobkowe i gospodarcze), jako to do:

stowarzyszeń zaliczkowych i kredytowych,

stowarzyszeń surowcowych (dla produktów surowych) i

magazynowych (utrzymujących składy),

stowarzyszeń produkcyjnych,

stowarzyszeń spożywczych,

stowarzyszeń mieszkaniowych (dla dostarczania mieszkań) i t. p.

§ 2. Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze mogą być zakładane pod nieograniczoną lub ograniczoną odpowiedzialnością członków.

W pierwszym przypadku każdy spólnik odpowiada za zobowiązania stowarzyszenia solidarnie całym swoim majątkiem, w drugim zaś tylko do pewnej naprzód oznaczonej kwoty.

1. Stowarzyszenie o nieograniczonej odpowiedzialności członków można zmienić w stowarzyszenie o ograniczonej poręce jedynie w drodze likwidacyi pierwszego, a założenia w tegoż miejsce nowego stowarzyszenia.

§ 3. Celem założenia stowarzyszenia trzeba:

1. przyjąć firmę stowarzyszenia,

2. ułożyć na piśmie kontrakt stowarzyszenia (statut),

3. wpisać ten kontrakt do rejestru stowarzyszeń.

Przystąpienie pojedyńczych członków następuje przez pisemne oświadczenie.

§ 4. Firma stowarzyszenia musi być wzięta z przedmiotu przedsiębiorstwa, zawierać oznaczenie: „stowarzyszenie zarejestrowane,“ oraz stosownie do rodzaju odpowiedzialności (§ 2.) dodatek: „z nieograniczoną odpowiedzialnością“ lub „z ograniczoną odpowiedzialnością.“

Nie można w firmie zamieszczać nazwisk członków lub innych osób. Każda nowa firma musi wyraźnie różnić się od wszystkich zarejestrowanych firm stowarzyszeń w tem samem miejscu, lub w tej samej gminie już istniejących.

§ 5. Kontrakt stowarzyszenia (statut) musi zawierać:

1. firmę i siedzibę stowarzyszenia,

2. przedmiot przedsiębiorstwa,

3. czas istnienia stowarzyszenia, jeżeli to ma być ograniczone do pewnego czasu oznaczonego,

4. warunki przystąpienia członków, oraz szczególne postanowienia o zgaśnięciu ich uczestnictwa (przez wystąpienie, śmierć lub wykluczenie),

5. wysokość udziałów pojedynczych członków w przedsiębiorstwie i sposób tworzenia tych udziałów,

6. zasady, podług których ma być sporządzany bilans i obliczany zysk, sposób, w jaki bilans ma być sprawdzany, oraz oznaczenie sposobu rozdziału zysku i straty między pojedynczych członków,

7. sposób wyboru i składu Dyrekcyi, oraz sposób legitymowania się członków Dyrekcyi, ich zastępców i urzędników stowarzyszenia,

8. sposób zwoływania członków,

9. warunki prawa głosowania członków i formę wykonywania tego prawa,

10. sprawy, względem których uchwała nie może zapadać zwykłą większością głosów członków przybyłych na zgromadzenie, ale tylko znaczniejszą większością głosów, lub wedle innych warunków,

11. sposób podawania do wiadomości ogłoszeń stowarzyszenia,

12. oznaczenie, czy odpowiedzialność członków za zobowiązania stowarzyszenia jest nieograniczoną, czy ograniczoną, a w tym drugim przypadku, gdy ta odpowiedzialność przekracza granicę przez ustawę zakreśloną (§ 76.), oznaczenie jej rozmiaru,

13. nazwiska członków pierwszej Dyrekcyi lub tych osób, które mają wyjednać zarejestrowanie stowarzyszenia.

§ 6. Kontrakt (statut) stowarzyszenia, wpisany w rejestr stowarzyszeń (zarejestrowany), powinien być w wyciągu ogłoszony.

Wyciąg ma zawierać:

1. datę kontraktu stowarzyszenia,
2. firmę i siedzibę stowarzyszenia,
3. przedmiot przedsiębiorstwa,
4. czas istnienia stowarzyszenia, jeżeli to ma być ograniczone na czas oznaczony,
5. nazwiska i miejsce zamieszkania członków Dyrekcyi, jeżeli tę już w kontrakcie stowarzyszenia ustanowiono,
6. sposób podawania do wiadomości ogłoszeń stowarzyszenia,
7. oznaczenie, czy odpowiedzialność członków za zobowiązania stowarzyszenia jest nieograniczoną, czy ograniczoną, a w tym drugim przypadku, gdy ta odpowiedzialność przekracza granicę przez ustawę zakreśloną (§ 76.), oznaczenie jej rozmiaru.

Jeżeli w kontrakcie stowarzyszenia ustanowiono formę, w jakiej Dyrekcya składa oświadczenia swej woli i stowarzyszenie podpisuje, należy ogłosić także i to postanowienie.

§ 7. W każdym sądzie handlowym należy prowadzić rejestr stowarzyszeń, obejmujący wszystkie stowarzyszenia, które w jego okręgu mają swą siedzibę.

Do tego rejestru odnoszą się przepisy o rejestrze handlowym, podane w kodeksie handlowym.

1. **Art. 12. al. 2. kodeksu handlowego z 17. grudnia 1862** brzmi: ...Rejestr handlowy jest jawny. Każdemu wolno go przeglądać w zwyczajnych godzinach urzędowych. Za złożeniem kosztów można także żądać odpisu wpisów, który na żądanie ma być uwierzytelniony.

Art. 13. k. h. Wpisy, w rejestrze handlowym uskutecznione, ogłosi sąd handlowy bezzwłocznie w całej osnowie raz lub kilka razy w pismach publicznych, o ile niniejszy kodeks w szczególnych wypadkach wyraźnie nie stanowi inaczej.

Zresztą dokładne przepisy o rejestrze stowarzyszeń zawiera rozp. min. sprawiedl., spraw wewn. i handlu z 14. maja 1873 Dz. u. p. Nr. 71.

§ 8. Przed dokonaniem wpisu w rejestr stowarzyszeń, stowarzyszenie jako takie nie istnieje. Za czynności, w imieniu stowarzyszenia przed dokonaniem wpisu przedsięwzięte, działający odpowiadają osobiście i solidarnie.

§ 9. Każda zmiana kontraktu stowarzyszenia musi nastąpić pisemnie i być zgłoszoną w sądzie handlowym przy dołączeniu odpisu uchwały stowarzyszenia.

Z uchwałą zmieniającą postąpi się tak samo, jak z pierwotnym kontraktem. Ogłasza się ją tylko o tyle, o ile zmieniono nią postanowienia, zawarte w poprzednich ogłoszeniach.

Uchwała ta nie ma skutku prawnego, dopóki nie jest wpisana do rejestru stowarzyszeń w tym sądzie handlowym, w którego okręgu stowarzyszenie ma siedzibę.

§ 10. W każdym sądzie handlowym, w którego okręgu stowarzyszenie ma filię, należy zgłosić tę filię celem wpisania jej do rejestru stowarzyszeń, stosując się przytem do wszystkiego, co §§ 6. i 9. przepisują dla głównego zakładu.

§ 11. O stosunku prawnym członków między sobą rozstrzyga w pierwszym rzędzie kontrakt stowarzyszenia (statut).

Kontrakt może się różnić od przepisów niniejszej ustawy, tylko w tych szczegółach, których odmienność wyraźnie jest dozwolona.

§ 12. Stowarzyszenie może pod swoją firmą nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, nabywać

własność i inne prawa rzeczowe na nieruchomościach, pozywać i być pozywane przed sądem.

Zwyczajnym jego sądem właściwym jest sąd, w którego okręgu ma siedzibę.

1. **Norma jurysdykcyjna z 1. sierpnia 1895 Dz. u. p. Nr. 111.** zawiera w § 75. następujące w tej mierze postanowienie:

O ile odmiennego postanowienia w sposób ogólnie obowiązujący nie wydano, powszechny sąd właściwy dla jawnych spółek handlowych... s t o w a r z y s z e ń... oznacza się wedle ich siedziby. W razie wątpliwości za ich siedzibę uważa się miejsce, gdzie się ich zarząd prowadzi.

§ 13. Dla stowarzyszeń, których przedsiębiorstwo ma za przedmiot wyłącznie lub po części czynności handlowe, są obowiązującymi przepisy kodeksu handlowego, odnoszące się do kupców, o ile niniejsza ustawa nie zawiera odmiennych postanowień.

1. Stowarzyszenie, trudniące się w myśl statutów czynnościami handlowemi (bankierskiemi lub wekslarskiemi), ale ograniczające je wyłącznie na członków swoich — nie jest kupcem.

§ 14. W siedzibie stowarzyszenia i każdej jego filii należy prowadzić rejestr, do którego wpisywać się ma imię, nazwisko i stan każdego członka, dzień jego przystąpienia do stowarzyszenia i dzień wystąpienia zeń, ilość udziałów każdego członka w przedsiębiorstwie, tudzież wypowiedzenie jednego lub więcej udziałów.

Każdemu ma być dozwolone przeglądanie tak tego rejestru, jakoteż kontraktu stowarzyszenia (statutu) i jego zmian.

ODDZIAŁ II.

O dyrekcyi, radzie nadzorczej i walnem zgromadzeniu.

§ 15. Każde stowarzyszenie musi mieć dyrekcyę, wybraną z grona członków. Dyrekcya zastępuje stowarzyszenie przed i poza sądem. Dyrekcya może się składać z jednego lub więcej członków płatnych lub niepłatnych. Ustanowienie ich można każdej chwili odwołać bez uszczerbku roszczeń o odszkodowanie, opierających się na umowach.

1. Członkowie dyrekcyi nie mają obowiązku należeć do kasy chorych, choćby za czynności swe w interesie stowarzyszenia pobierali jakieś stałe wynagrodzenie (O. z 18. listopada 1898 l. 6122).

§ 16. Każdoczesnych członków dyrekcyi należy natychmiast po ich ustanowieniu zgłosić do wpisu w rejestr stowarzyszeń. Do zgłoszenia należy dołączyć ich legitymacyę. Członkowie dyrekcyi mają podpisać się wobec sądu handlowego lub podać tam swe podpisy w formie uwierzytelnionej.

W podobny sposób należy postąpić przy każdej zmianie członków dyrekcyi, lub przy ustanowieniu zastępców.

Jeżeli zmiany do rejestru stowarzyszeń nie wpisano i do publicznej wiadomości nie podano, to stowarzyszenie wtedy tylko może się nią zasłaniać wobec trzeciego, gdy udowodni, że ten trzeci przy zawarciu interesu wiedział o tej zmianie.

Jeżeli zmianę wpisano i ogłoszono, trzeci musi uznać jej skuteczność względem siebie, chyba że zachodzące okoliczności uzasadniają domniemanie,

iż wchodząc w interes o zmianie nie wiedział, ani wiedzieć nie musiał.

1. W razie ponownego wyboru członków dyrekcyi już w rejestr wpisanych, należy donieść o tem sądowi, który przyjmie to do wiadomości, nie zarządzając wpisu (bo już jest), ani ogłoszenia.

§ 17. Dyrekcya winna składać oświadczenia swej woli i podpisywać stowarzyszenie we formie przepisanej kontraktem stowarzyszenia (statutem). Jeżeli brak postanowienia w tej mierze, potrzebne są podpisy wszystkich członków dyrekcyi. Stowarzyszenie podpisuje się w ten sposób, że podpisujący do firmy stowarzyszenia lub do nazwy dyrekcyi dodają swoje własne podpisy.

§ 18. Czynności prawne, przez dyrekcyę w imieniu stowarzyszenia dokonane, rodzą dla stowarzyszenia prawa i obowiązki. Obojętnem jest, czy czynność wyrażeie w imieniu stowarzyszenia zawarto, czy tylko z okoliczności wynika, iż wedle woli kontrahentów za stowarzyszenie zawrzeć ją miano.

Upoważnienie dyrekcyi do zastępowania stowarzyszenia rozciąga się na wszystkie czynności, do których wedle powszechnego prawa cywilnego potrzeba szczególnego umocowaaia, opiewającego na rodzaj czynności.

§ 19. Dyrekcya ma wobec stowarzyszenia obowiązek trzymać się tych wszystkich ograniczeń, które tyczą się zakresu jej upoważnienia do zastępowania stowarzyszenia, a kontraktem stowarzyszenia lub nchwałami walnego zgromadzenia zostały ustanowione. Ograniczenie prawa dyrekcyi do zastępowania stowarzyszenia nie ma jednak skutku praw-

nego wobec osób trzecich. Przepis ten odnosi się w szczególności do przypadku, gdy zastępstwo rozciągać się ma tylko na pewne czynności lub pewne ich rodzaje, gdy może być wykonywane tylko w pewnych okolicznościach, albo tylko przez pewien czas lub w pewnem miejscu, albo gdy do niektórych czynności potrzeba zgody walnego zgromadzenia, rady nadzorczej, lub innego organu stowarzyszenia.

§ 20. Przysięgi w imieniu stowarzyszenia składa dyrekcya.

1. Nawet w razie upadłości (otwarcia konkursu do majątku) stowarzyszenia ciąży ten obowiązek na dyrekcyi, która aż do ukończenia postępowania konkursowego przedstawia upadłego dłużnika.

§ 21. Dla doręczenia stowarzyszeniu wezwań lub innych pism, wystarczy doręczyć je członkowi dyrekcyi, uprawnionemu do podpisywania jej samoistnie lub wspólnie z innymi (członkami dyrekcyi), albo urzędnikowi stowarzyszenia, upoważnionemu do zastępowania tegoż przed sądem.

1. Przepisu tego paragrafu nie uchylił art. IV. (al. 2.) ust. wprow. do proced. cywilnej z 1. sierpnia 1895.

§ 22. Dyrekcya ma obowiązek dbać o prowadzenie potrzebnych ksiąg stowarzyszenia.

Jeżeli księgi te prowadzone są wedle przepisów kodeksu handlowego, natenczas dla wykazania roszczeń stowarzyszenia, wynikłych z ustawowo mu dozwolonych czynności, służy im moc dowodowa, przyznana księgom handlowym art. 34. kodeksu handlowego i §§ 19., 20., 21. i 22. ustawy wprowadczej do kodeksu handl. (Dz. u. p. Nr. 1. z r. 1863).

Dyrekcya winna najpóźniej w pierwszych sześciu miesiącach roku obrotowego ogłosić zamknięcie rachunków za ubiegły rok obrotowy, oraz bilans. W ogłoszeniu tem należy w szczególności podać ilość członków, którzy w chwili zamknięcia bilansu do stowarzyszenia należeli i ilość tych, którzy w ciągu roku obrotowego przybyli, oraz którzy ubyli, tudzież ilość udziałów w przedsiębiorstwie w czasie zamknięcia bilansu istniejących i ilość udziałów, które w ciągu roku obrotowego przybyły, zostały wypowiedziane lub zwrócone.

1. **Art. 34. kod. handl.** opiewa: W sporach o rzeczy handlowe między kupcami, księgi handlowe porządnie utrzymywane stanowią zazwyczaj dowód niezupełny, który przysięgą lub innym środkiem dowodowym może być uzupełniony...

§ 19. ust. wprow. do kod. handl. postanawia: Księgi handlowe kupców, co do których zachodzą wymogi w § 7. niniejszej ustawy wprowadczej podane, mają moc dowodu w art. 34. kod. handl. oznaczoną nawet przeciw niekupcom, przeciw tym ostatnim jednak z tem ograniczeniem, że ta moc dowodowa trwa tylko przez rok i sześć miesięcy od powstania wierzytelności, która jest zapisana w księdze jako niezapłacona.

§ 20. ust. wprow. do kod. handl. postanawia: Księgi takich kupców, co do których nie zachodzą wymogi w § 7. niniejszej ust. wprow. podane, mają moc dowodową w poprzedzającym paragrafie określoną p r z e c i w k a ż d e m u przez rok i sześć miesięcy, byleby stosownie do wymogów artykułu 32. i w taki sposób były utrzymywane, aby stan interesów kupca w zupełności poznać dawały.

2. **Przepis § 21. ust. wprow. do kod. handl.**, który postanawia, że „ostrzeżenie (prenotacyę) wierzytelności w księgach publicznych na dobrach nieruchomych na podstawie wypisów z ksiąg handlowych, tylko w przeciągu roku i sześciu miesięcy można uzyskać, a to nawet i w tych przypadkach, gdy moc dowodowa ksiąg handlowych nie jest co do czasu ograniczoną“ — został zmieniony paragrafem 36. ust. hipot. z 25. lipca 1871 Dz. u. p. Nr. 71., która do dozwolenia prenotacyi wymaga oprócz wykazania wierzytelności, także wyka-

zania tytułu do prawa zastawu. Na tej podstawie orzekł Naj. Trybunał, że nawet w przypadku powyższego § 21. prenotacya prawa zastawu na podstawie wyciągu z ksiąg handlowych wtedy tylko może być dozwoloną, jeżeli zostanie wykazany także tytuł do prawa zastawu.

§ 23. Członkowie dyrekcyi, przekraczający zakres swego umocowania, lub działający wbrew przepisom niniejszej ustawy, albo kontraktu stowarzyszenia, odpowiadają osobiście i solidarnie za powstałą stąd szkodę.

§ 24. Kontrakt stowarzyszenia może prócz dyrekcyi ustanowić radę nadzorczą, którą członkowie ze swego grona z wykluczeniem członków dyrekcyi wybierają, a której ustanowienie każdej chwili jest odwołalne.

W razie ustanowienia, czuwa rada nadzorcza nad zawiadowstwem interesów stowarzyszenia we wszystkich gałęziach zarządu, może dowiadywać się o toku interesów stowarzyszenia, przeglądać każdego czasu księgi i pisma i badać stan kasy stowarzyszenia. W razie uznanej potrzeby, może tymczasowo, aż do orzeczenia walnego zgromadzenia, które rychło ma być zwołane, odebrać członkom dyrekcyi i urzędnikom ich prawa i upoważnienia, tudzież wydawać stosowne zarządzenia co do dalszego tymczasowego prowadzenia interesów.

Ona ma badać rachunki z pojedynczych okresów czynności, a w szczególności roczne rachunki, bilanse i wnioski co do rozdziału zysku, jakoteż corocznie zdawać z tego sprawę walnemu zgromadzeniu.

Winna zwołać walne zgromadzenie, jeżeli uzna je za potrzebne w interesie stowarzyszenia.

Członkowie rady nadzorczej odpowiadają za straty, które spowodowali niedopełnieniem swych obowiązków.

§ 25. Rada nadzorcza jest upoważniona do prowadzenia uchwalonych przez walne zgromadzenie procesów przeciw członkom dyrekcyi.

Jeżeli stowarzyszenie ma prowadzić proces przeciw członkom rady nadzorczej, natenczas zastępują je pełnomocnicy, wybrani na walnem zgromadzeniu

Każdy członek może na swój koszt przystąpić do powyższych sporów jako uczestnik (interwenient).

1. **Procedura cywilna z 1. sierpnia 1895 Dz. u. p. Nr. 113.** postanawia w § 17.:

Kto ma w tem jaki prawny interes, ażeby w sporze, który między innemi osobami się toczy, jedna z nich odniosła zwycięstwo, temu wolno przystąpić do tego sporu obok owej strony (interwencya uboczna).

Obacz dalsze §§ 18—20 proc. cyw., oraz o towarzystwie sporu §§ 11—16 proc. cyw.

§ 26. Prowadzenie interesów stowarzyszenia, tudzież zastępowanie stowarzyszenia w tem prowadzeniu interesów, może być również poruczone urzędnikom stowarzyszenia, lub innym osobom, jako tegoż pełnomocnikom. W tym przypadku upoważnienie tych osób stosuje się do udzielonego im pełnomocnictwa, a w razie wątpliwości obejmuje te wszystkie czynności prawne, których zwyczajnie wymaga załatwianie tego rodzaju interesów.

§ 27. Prawa, służące członkom w sprawach stowarzyszenia, w szczególności co do prowadzenia interesów, przeglądania i sprawdzania bilansu, oraz oznaczania rozdziału zysku, wykonywa ogół członków na walnem zgromadzeniu.

W tym celu każdy członek ma jeden głos, o ile kontrakt stowarzyszenia nie stanowi inaczej.

§ 28. Walne zgromadzenie członków zwołuje dyrekcya, o ile w myśl kontraktu stowarzyszenia lub niniejszej ustawy także i inne osoby nie są do tego upoważnione.

§ 29. Prócz przypadków, w kontrakcie stowarzyszenia wyraźnie wymienionych, zwołanem być ma walne zgromadzenie członków także wtedy, ilekroć w interesie stowarzyszenia okaże się potrzebnem.

Walne zgromadzenie ma być zwołane natychmiast, skoro tego zażąda przynajmniej dziesiąta część członków stowarzyszenia, wnosząc w tym celu podanie przez siebie podpisane, a zawierające cel i powody. Jeżeli kontrakt stowarzyszenia zastrzega prawo zwołania walnego zgromadzenia większej lub mniejszej ilości członków, kontraktu trzymać się należy.

W razie potrzeby może sąd handlowy, na żądanie wnioskodawców, zmusić osoby obowiązane do zwołania walnego zgromadzenia, by to uczyniły pod rygorem grzywien aż do 600 koron.

§ 30. Walne zgromadzenie zwołuje się w sposób przepisany kontraktem stowarzyszenia.

Przy zwołaniu należy zawsze ogłosić cel walnego zgromadzenia. Nic nie można uchwalać w sprawach, których roztrząsania w ten sposób nie zapowiedziano; wyjątek stanowi tylko uchwała na wniosek postawiony na walnem zgromadzeniu, a tyczący się zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia.

Wniosków, ani rozpraw mających pozostać bez uchwały, zapowiadać nie trzeba.

§ 31. O ile kontrakt stowarzyszenia nie stanowi inaczej, mogą na walnem zgromadzeniu zapadać uchwały tylko wtedy, gdy członkowie na niem osobiście lub przez zastępców obecni, stanowią przynajmniej dziesiątą część (ogólnej liczby członków).

§ 32. Jeżeli walne zgromadzenie nie może uchwalać (z powodu braku kompletu, przepisanego § 31.), należy — o ile kontrakt stowarzyszenia nie stanowi inaczej — zwołać drugie zgromadzenie, na którem mogą zapadać uchwały bez względu na ilość obecnych członków lub zastępców.

To drugie walne zgromadzenie ogranicza się do rozprawiania nad temi sprawami, dla których owo bezskuteczne zgromadzenie było zwołane.

§ 33. Jeżeli kontrakt stowarzyszenia o sposobie uchwalania nic innego nie postanawia, zapadaja uchwały walnego zgromadzenia bezwzględną większością głosów; przewodniczący również głosuje, a w razie równości głosów za uchwałę uważa się to zdanie, do którego on się przychylił.

Zmiana statutu stowarzyszenia, tudzież rozwiązanie stowarzyszenia, mogą być uchwalone tylko większością co najmniej dwóch trzecich głosów oddanych, o ile statut stowarzyszenia nie zawiera odmiennego postanowienia.

§ 34. Dyrekcya jest obowiązana do przestrzegania i wykonywania wszelkich przepisów kontraktu (statutu) stowarzyszenia, tudzież uchwał zgodnie ze statutem przez walne zgromadzenie ważnie powziętych i jest za to wobec stowarzyszenia odpowiedzialna.

Uchwały walnego zgromadzenia należy zapisywać w księdze protokołów, do której wolno wglądać każdemu członkowi i władzy administracyjnej.

§ 35. Dyrekcya jest obowiązana wydać każdemu członkowi na żądanie odpis (odbitkę) kontraktu (statutu) stowarzyszenia, wraz z odnoszącemi się doń zmianami i uzupełnieniami, tudzież odpis zatwierdzonych zamknięć rachunkowych i bilansu za zwrotem kosztów, a na żądanie zaopatrzyć te pisma swoim podpisem.

Nadto winna dyrekcya przedłożyć administracyjnej (politycznej) władzy krajowej za pośrednictwem władzy powiatowej odpis (odbitkę) kontraktu (statutu) stowarzyszenia, tudzież każdą jego zmianę, w przeciągu dni ośmiu po zarejestrowaniu, a odpis zatwierdzonych zamknięć rachunkowych i bilansu w przeciągu dni ośmiu po zatwierdzeniu. Władze polityczne mogą w razie potrzeby zmusić do tego członków dyrekcyi grzywnami aż do 200 koron.

ODDZIAŁ III.

O rozwiązaniu stowarzyszenia.

§ 36. Stowarzyszenie rozwiązuje się:

1. wskutek upływu czasu, oznaczonego w kontrakcie stowarzyszenia;
2. na skutek uchwały stowarzyszenia;
3. wskutek otwarcia konkursu;
4. wskutek rozporzadzenia władzy admistracyjnej (§ 37.)

§ 37. Władza administracyjna (polityczna) może zarządzić rozwiązanie stowarzyszenia, jeżeli wskutek działalności lub rozpraw stowarzyszenia zapadło prawomocne orzeczenie karne po myśli § 85. niniejszej ustawy.

Sądy karne powinny takie orzeczenia udzielać krajowej władzy administracyjnej natychmiast po ich prawomocności.

§ 38. Orzekanie o rozwiązaniu należy do tej władzy administracyjnej krajowej, w której okręgu stowarzyszenie ma siedzibę, a jeżeli stowarzyszenie rozciąga swą działalność zapomocą filii na więcej krajów, do władzy administracyjnej tego kraju, w którym znajduje się główny zakład Przeciw orzeczeniu rozwiązania można w przeciągu czterech tygodni wnieść rekurs do ministerstwa spraw wewnętrznych.

Krajowa władza administracyjna traci prawo orzeczenia rozwiązania stowarzyszenia na podstawie karno-sądowego orzeczenia (§ 37.), jeżeli od chwili prawomocności tego orzeczenia upłynęły już trzy miesiące.

§ 39. Prawomocnie przez władzę administracyjną zarządzone rozwiązanie, ma być z urzędu oznajmione sądowi handlowemu celem wpisania go w rejestrze stowarzyszeń i ogłoszenia.

§ 40. O rozwiązaniu stowarzyszenia, o ile nie jest ono skutkiem otwarcia konkursu, ani skutkiem rozporządzenia władzy administracyjnej, winna dyrekcya donieść celem wpisania w rejestrze stowarzyszeń i ogłosić je trzykrotnie w pismach, dla takich ogłoszeń przeznaczonych.

W ogłoszeniu tem należy zarazem wezwać wierzycieli, aby się do stowarzyszenia zgłosili.

ODDZIAŁ IV.

O likwidacyi stowarzyszenia.

§ 41. Po rozwiązaniu stowarzyszenia, z wyjątkiem przypadku konkursu, likwidacyę przepro-

wadza dyrekcya, jeżeli to w myśl kontraktu (statutu) lub uchwały stowarzyszenia nie jest poruczone innym osobom. Ustanowieni likwidatorowie mogą być każdej chwili odwołani.

§ 42. Likwidatorów zgłosić ma dyrekcya w sądzie handlowym celem wpisania ich do rejestru stowarzyszeń; wobec tej władzy winni oni swój podpis skreślić osobiście, lub podać go we formie uwierzytelnionej.

Ustąpienie likwidatora lub zgaśnięcie jego pełnomocnictwa należy również zgłosić dla wpisania w rejestr stowarzyszeń.

§ 43. Na zamianowanie likwidatora, na jego ustąpienie lub na zgaśnięcie jego pełnomocnictwa, powoływać się można wobec osób trzecich tylko pod tymi samymi warunkami, pod którymi w myśl § 16. zasłaniać się można wobec osób trzecich zmianą członków dyrekcyi.

Jeżeli jest więcej likwidatorów, natenczas tylko wspólnie mogą przedsiębrać czynności likwidacyjne ze skutkiem prawnym, chyba że postanowiono wyraźnie, iż mogą działać pojedynczo.

§ 44. Likwidatorowie mają pokończyć sprawy bieżące, wypełnić zobowiązania rozwiązanego stowarzyszenia, ściągnąć jego wierzytelności i spieniężyć majątek stowarzyszenia; oni mają zastępować stowarzyszenie przed sądem i pozasądownie, mogą za nie zawierać ugody i zdawać się na sąd polubowny. W nowe interesy wolno im wchodzić tylko celem zakończenia interesów jeszcze nieukończonych.

O ile kontrakt (statut) lub uchwała stowarzyszenia nie stanowi inaczej, wolno likwidatorom

sprzedawać nieruchomości jedynie w drodze publicznego przetargu (licytacyi).

§ 45. Ograniczenie zakresu uprawnień likwidatorów (§ 44.) nie ma skutku prawnego wobec osób trzecich.

§ 46. Likwidatorowie podpisują się w ten sposób, że pod firmą dotychczasową, odtąd likwidacyjną zwaną, kładą swoje nazwiska.

§ 47. Wobec stowarzyszenia winni likwidatorowie stosować się przy prowadzeniu interesów do uchwał, powziętych przez walne zgromadzenie, w przeciwnym razie odpowiadają stowarzyszeniu osobiście i solidarnie za szkody, wynikłe z działania wbrew uchwałom.

§ 48. Pieniędzy, znajdujących się w kasie w chwili rozwiązania stowarzyszenia, tudzież wpływających w czasie likwidacyi, użyć należy w następujący sposób:

1. przedewszystkiem należy zaspokoić wierzycieli stowarzyszenia w miarę płatności ich wierzytelności, oraz zatrzymać kwoty potrzebne na pokrycie wierzytelności jeszcze nie płatnych;

2. z pozostałej nadwyżki zwróci się członkom stowarzyszenia kwoty wpłacone przez nich tytułem udziałów; jeżeli zapas nie wystarczy na zupełne pokrycie, natenczas rozdzieli się go w stosunku wysokości poszczególnych należytości, chyba że kontrakt stowarzyszenia zawiera inne postanowienie;

3. nadwyżkę, pozostałą po pokryciu długów stowarzyszenia i udziałów członków, rozdzieli się między tychże członków w myśl postanowień kontraktu stowarzyszenia o rozdziale zysku (§ 5. l. 6.)

§ 49. Zaraz przy rozpoczęciu likwidacyi winni likwidatorowie zestawić bilans. Jeżeli z tego lub później zestawionego bilansu okaże się, że stan czynny stowarzyszenia wraz z funduszem rezerwowym i udziałami członków, nie wystarczy na pokrycie długów stowarzyszenia, mają likwidatorowie pod własną odpowiedzialnością natychmiast podać wniosek o otwarcie konkursu do majątku stowarzyszenia i zawiadomić o tem walne zgromadzenie, które równocześnie zwołać należy.

§ 50. Zresztą, mimo rozwiązania stowarzyszenia, aż do ukończenia likwidacyi mają zastosowanie przepisy pierwszego i drugiego oddziału, odnoszące się do stosunków prawnych dotychczasowych członków między sobą, jakoteż do osób trzecich, o ile z przepisów niniejszego oddziału i z istoty likwidacyi nie wynika co innego.

Sąd, który był właściwym dla stowarzyszenia do czasu jego rozwiązania, pozostaje właściwym dla rozwiązanego stowarzyszenia aż do ukończenia likwidacyi. Pisma, przeznaczone dla stowarzyszenia, doręcza się ze skutkiem prawnym jednemu z likwidatorów.

§ 51. Po ukończeniu likwidacyi oddaje się księgi i akta rozwiązanego stowarzyszenia w przechowanie jednemu z byłych członków lub osobie trzeciej. W braku zgodnego porozumienia, członka tego lub osobę trzecią oznaczy sąd handlowy.

Członkowie i ich prawonabywcy zatrzymują prawo przeglądania tych ksiąg i aktów, oraz korzystania z nich.

§ 52. Kiedy jeszcze, oprócz przypadku, ozna-

czonego w § 49., ma być otwarty konkurs do majątku stowarzyszenia, stanowi ustawa konkursowa.

Ugoda przymusowa nie ma tu zastosowania.

Obacz §§ 62—66 ustawy konkursowej (o upadłościach) z 25. grudnia 1868 Dz. u. p. Nr. 1. z r. 1869 (wyd. Dr. Z. Słuszkiewicz. Lwów 1902).

ROZDZIAŁ II.

Szczególne przepisy dla stowarzyszeń o odpowiedzialności nieograniczonej.

§ 53. Członkowie stowarzyszenia, założonego na zasadzie odpowiedzialności nieograniczonej, odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem za wszelkie zobowiązania stowarzyszenia, o ile w razie likwidacyi lub konkursu stan czynny stowarzyszenia (aktywa) nie wystarczy na ich pokrycie.

Kto przystępuje do stowarzyszenia istniejącego, odpowiada za wszelkie zobowiązania, przez stowarzyszenie przed jego przystąpieniem zaciągnięte, tak samo, jak inni członkowie.

Umowa przeciwna nie ma skutku prawnego wobec osób trzecich.

1. Zmiana postanowienia tego paragrafu co do członków, którzy już wystąpili, lecz jeszcze odpowiadają za zobowiązania stowarzyszenia, nie może być dokonaną nawet za uchwałą walnego zgromadzenia, na podstawie której nie możnaby żądać dopłat od tych członków przed ukończeniem likwidacyi.

2. Uchwała stowarzyszenia, że w celu pokrycia niedoboru podwyższa się wpłaty na udziały, oraz, że przeciw tym, którzy już ze stowarzyszenia wystąpili, lecz jeszcze są odpowiedzialni, samo stowarzyszenie może wystąpić celem ściągnięcia odpowiednich dopłat, jest zmianą statutu, o ile tenże ani rozpisania wpłat dodatkowych, ani możności ściągania ich od

byłych członków przez samo stowarzyszenie już przedtem nie przewiduje. Uchwała taka może obowiązywać tylko w razie, gdy ją zarejestrowano.

3. Jeżeli statut zawiera postanowienie, iż członek, pragnący otrzymać w stowarzyszeniu pożyczkę, musi pokryć pewną, wysokości żądanej pożyczki odpowiednią ilość udziałów (t. zw. założycielskich), przed których zupełnem wpłaceniem pożyczki otrzymać nie może, to w razie otwarcia konkursu do majątku stowarzyszenia nie można zmusić takiego członka do wpłaty tych udziałów, gdyż stowarzyszenie ze swej strony nie zdoła już dopełnić świadczenia wzajemnego (t. j. nie może już udzielić pożyczki), które w tym razie było jedynym powodem przystąpienia członka do stowarzyszenia.

§ 54. Każdy członek ma prawo wystąpić ze stowarzyszenia, choćby kontrakt stowarzyszenia opiewał na czas oznaczony.

Jeżeli kontrakt stowarzyszenia nie zawiera żadnych postanowień co do terminu wypowiedzenia i czasu wystąpienia, można wystąpić tylko z końcem roku administracyjnego za poprzedniem co najmniej czterotygodniowem wypowiedzeniem. Zresztą przestaje się być członkiem przez śmierć, jeśli kontrakt stowarzyszenia nie zawiera postanowień odmiennych.

§ 55. Członkowie, którzy ze stowarzyszenia wystąpili, oraz ich dziedzice, pozostają aż do chwili, kiedy nastąpi przedawnienie, odpowiedzialni wobec wierzycieli stowarzyszenia za wszystkie zobowiązania, które stowarzyszenie zaciągnęło przed ich wystąpieniem.

Jeżeli statut stowarzyszenia nie stanowi inaczej, nie mają oni żadnych praw ani do funduszu rezerwowego, ani do innego majątku stowarzyszenia, a mogą tylko żądać, aby im udział ich w przedsiębiorstwie i to w sumie, jaka przedstawia wedle zamknięcia rachunków tego roku, w którym prze-

stali do stowarzyszenia należeć, wypłacono w miesiąc po sprawdzeniu tych rachunków, o ile do tej chwili nie uchwalono, ani nie zarządzono rozwiązania stowarzyszenia.

1. Za zobowiązania później zaciągnięte nie odpowiadają już ci członkowie. Jeżeli przeto wierzyciel chce na podstawie § 60. prowadzić egzekucyę przeciw takiemu członkowi, który przed otwarciem konkursu wystąpił ze stowarzyszenia, musi wykazać, że jego roszczenie powstało przed wystąpieniem egzekuta ze stowarzyszenia; samo wykazanie, że on w ogóle kiedyś był członkiem stowarzyszenia, nie wystarczy.

§ 56. Osobiści wierzyciele członka nie mogą w celu zaspokojenia lub zabezpieczenia swojej wierzytelności rościć sobie prawa do rzeczy, wierzytelności lub praw, stanowiących majątek stowarzyszenia, albo do udziału w tychże. Przedmiotem egzekucyi lub zapowiedzenia na ich rzecz może być tylko to, czego członek sam ma prawo żądać tytułem odsetek i udziału w zysku i co by mu przypadło przy ostatecznem obliczeniu w razie rozwiązania stowarzyszenia, lub w razie gdyby zeń wystąpił.

1. Osobiści wierzyciele nie mogą prowadzić egzekucyi na udział dłużnika w majątku stowarzyszenia.

2. Przeciw uchwale, dozwalającej licytacyi książeczki udziałowej, zajętej egzekucyjnie i w depozycie sądowym złożonej, przysłuża stowarzyszeniu prawo rekursu.

3. Udział w zyskach (dywidenda) podlega egzekucyi bez zastrzeżeń.

4 Zasada § 56. stosuje się i do stowarzyszeń o odpowiedzialności ograniczonej.

§ 57. Przepis poprzedniego paragrafu odnosi się także do tych osobistych wierzycieli, którzy mają prawo zastawu na majątku członka. Ich prawo zastawu nie rozciąga się na rzeczy, wierzytelności lub prawa, stanowiące majątek stowarzyszenia, ani na

udział w tychże, lecz tylko na to, co wyraża ostatnie zdanie poprzedniego paragrafu.

Powyższe postanowienia nie naruszają jednak tych praw, które na rzeczach, przez członka do majątku stowarzyszenia wniesionych, istniały już w czasie ich wniesienia.

§ 58. Dopóki stowarzyszenie istnieje, nie można dokonywać ani częściowych, ani całkowitych potrąceń między wierzytelnościami stowarzyszenia a osobistemi roszczeniami dłużnika stowarzyszenia do jednego z członków. Po rozwiązaniu stowarzyszenia potrącenie takie może nastąpić, jeżeli i o ile przy ostatecznym rozdziale wierzytelność stowarzyszenia członkowi przekazano.

§ 59. Jeżeli osobisty wierzyciel członka po bezskutecznem przeprowadzeniu egzekucyi na jego majątku prywatnym uzyska egzekucyę na to, co należeć się będzie członkowi w razie, gdyby ze stowarzyszenia wystąpił, natenczas bez względu na to, czy stowarzyszenie założono na czas oznaczony, czy nieoznaczony, ma on prawo dla swego zaspokojenia żądać, by ów członek za poprzedniem wypowiedzeniem ze stowarzyszenia wystąpił.

Wypowiedzenie powinno nastąpić przynajmniej na sześć miesięcy przed upływem roku czynności (administracyjnego) stowarzyszenia.

§ 60. Otwarcie konkursu do majątku stowarzyszenia nie pociąga za sobą konkursu do prywatnego majątku pojedynczych członków.

Uchwała o otwarciu konkursu nie ma zawierać nazwisk uczestników solidarnie odpowiedzialnych.

Dyrekcya, a względnie likwidatorowie mają w postępowaniu konkursowem takie stanowisko

prawne, jakie ustawa konkursowa (o upadłościach) przyznaje dłużnikowi upadłemu.

Po zakończeniu konkursu wierzyciele maja prawo poszukiwać swych niepokrytych wierzytelności łącznie z odsetkami i kosztami na poszczególnych członkach, solidarnie im odpowiedzialnych, lecz tylko pod warunkiem, że wierzytelności te zgłoszono w postępowaniu konkursowem i uznano je za słuszne.

Z tytułu wierzytelności, które w konkursie stowarzyszenia uznano za słuszne i których dyrekcya, a względnie likwidatorowie nie zaprzeczyli, można wyjednać egzekucyę przeciw członkowi, nie wdrażając w tym celu nowego postępowania prawnego.

1. Egzekucyi tej żądać należy od sądu konkursowego; jest ona możliwa i wtedy, gdy zarządca masy uznał wierzytelności, a dyrekcya (względnie likwidatorowie) stowarzyszenia nie stanęła na terminie likwidacyjnym (O. z 3. lutego 1897 l. 1097.).

2. Chcąc prowadzić egzekucyę, musi wierzyciel wykazać, że przeciwnik był członkiem stowarzyszenia w chwili otwarcia konkursu. Członkowie, którzy przed tą chwilą wystąpili ze stowarzyszenia, nie są odpowiedzialni za zobowiązania później powstałe; jeżeli przeto wierzyciel chce na podstawie § 60. prowadzić egzekucyę przeciw takiemu uczestnikowi, który wystąpił ze stowarzyszenia p r z e d otwarciem konkursu, to musi wykazać, że dochodzona pretensya powstała przed wystąpieniem egzekuta ze stowarzyszenia, samo wykazanie, że egzekut był kiedyś członkiem stowarzyszenia, jest niedostateczne. Wystarczy jednak powołać się w tym celu na rejestr stowarzyszenia, jeżeli przeciwnik jest w nim w chwili otwarcia konkursu zapisany jako kasyer lub członek dyrekcyi, lub przedłożyć wyciąg z rejestru członków stowarzyszenia, jeżeli ten rejestr odpowiada przepisom § 14. ust o stow. zar. i gosp. z r. 1873, a w szczególności jeżeli zawiera daty wstąpienia członka (O. z 1. marca 1894 l. 2357).

3. Wedle § 1. l. 7. ordynacyi egzekucyjnej z 27. maja 1896 Dz. u. p. Nr. 79. stanowi wyciąg z protokołu likwidacyjnego, stwierdzający warunki ostatniego ustępu § 60., samoistny tytuł egzekucyjny.

§ 61. Skoro postępowanie konkursowe postąpi o tyle, że ostateczny projekt rozdziału zostanie ustanowiony, powinna dyrekcya wypracować obrachunek (obrachunek dopłat), wskazujący, ile każdy członek stosownie do postanowień statutu stowarzyszenia (§ 5. l. 6.) ma dopłacić celem zaspokojenia wierzycieli, którzy w konkursie nie otrzymali pokrycia.

Jeżeli członkowie odmawiają uiszczenia dopłat lub z niemi zwlekają, ma dyrekcya przedłożyć obrachunek dopłat w dwu egzemplarzach sądowi konkursowemu do sądowego zatwierdzenia.

Do podania należy dołączyć odpis kontraktu (statutu) stowarzyszenia i wykaz niedoborów wierzycieli, tudzież wykaz członków, którzy wedle obrachunku dopłat obowiązani są do złożenia dopłaty.

1. Przepisy §§ 61—72 normują t. zw. postępowanie repartycyjne. Nie jest ono dalszym ciągiem rozdziału majątku stowarzyszenia, czyli postępowania konkursowego, lecz osobnem postępowaniem, mającem na celu zrealizowanie odpowiedzialności członków z §§ 53. i 60 w sposób godzący interesy wierzycieli z interesami członków. Zamknięcie konkursu może przeto nastąpić na wniosek wierzycieli, mimo, że postępowanie repartycyjne jest w toku, jeżeli bowiem repartycya nie prowadzi dość prędko do pożądanego dla wierzycieli wyniku, muszą oni mieć drogę do samoistnego dochodzenia niedoborów po myśli § 60., nie czekając wcale końca repartycyi. Postępowanie repartycyjne ma na celu jedynie zaspokojenie pretensyi tych wierzycieli, którzy się w konkursie zgłosili i całkowitego pokrycia nie uzyskali.

Nie można do repartycyi wciągać pretensyi zarządcy masy konkursowej z tytułu kosztów zarządu, jeśli w masie nie starczyło dla niej pokrycia (O. z 21. maja 1889 l. 6048).

O ile zaś wierzytelność zarządcy masy, należąca do kosztów masy, została w konkursie należycie ustaloną i skutkiem braku całkowitego pokrycia repartycyą objętą, traci ona w postępowaniu repartycyjnem swój charakter uprzywilejowany i prawo pierwszeństwa; żądanie byłego zarządcy masy, by ta jego pretensya była zaspokojona z pierwszych, w drodze repartycyi ściągniętych funduszów, jest bezzasadne.

Po uchyleniu konkursu i zamknięciu postępowania repartycyjnego nie można żądać nowej repartycyi celem pokrycia nieustalonej w konkursie pretensyi prawnego zastępcy likwidatorów (lub dyrekcyi) z tytułu kosztów zastępstwa, choćby ją likwidatorowie uznali; roszczenie to nie stoi także na przeszkodzie wykreśleniu firmy, do czego sąd zmusić ma w razie potrzeby likwidatorów z urzędu, choćby nawet oni sami takie pretensye podnosili.

Kwoty, ściągnięte od uczestników na podstawie repartycyi, mają służyć jedynie i wyłącznie na zaspokojenie tych wierzycieli, których pretensye repartycyą były objęte. Wierzyciel, którego pretensya do stowarzyszenia powstała już po zniesieniu konkursu, na kwoty te egzekucyi prowadzić nie może.

Wierzyciela nie krępuje repartycya (§ 72.); likwidatorowie jednak nie mogą wykonywać praw, przysługujących wierzycielowi przeciw pojedynczym członkom, owszem muszą się trzymać planu repartycyi i mogą pociągać członków do odpowiedzialności tylko do wysokości ich udziału w niedoborze (Obacz: Powsz. kod. handl. Prof. Dra Rosenblatta i Dra St. Wróblewskiego. Kraków 1898, str. 530—531).

2. Wierzytelność, zgłoszoną w konkursie stowarzyszenia w razie niejawienia się dyrekcyi i likwidatorów na audyencyi likwidacyjnej, należy uważać za niezaprzeczoną (O. z 3. lutego 1897 l. 1097).

§ 62. Komisarz konkursowy powinien zapomocą osobnego zawiadomienia, tudzież przez przybicie w sądzie, oznajmić wszystkim członkom, że obrachunek dopłat mogą u niego lub w dyrekcyi przeglądać i odpisywać, oraz że wolno im zarzuty, jakie mają przeciw temu obrachunkowi, wnieść na audyencyi, którą równocześnie wyznacza.

O audyencyi należy zawiadomić także dyrekcyę, dołączając jeden egzemplarz obrachunku rozdziału.

Już samo przybicie ogłoszenia w sądzie ma względem wszystkich członków prawne skutki zawiadomienia, choćby go niektórym z nich nie doręczono.

§ 63. Jeżeli na audyencyi podniesiono zarzuty, należy odnośny stosunek rzeczowy i prawny o tyle wyjaśnić, o ile to jest potrzebne do przedwstępnego ocenienia ważności zarzutów.

Istotne wyniki audyencyi należy spisać protokolarnie.

Gdyby rozprawy nie można było doprowadzić do końca w jednym dniu, komisarz konkursowy winien wyznaczyć jeden z najbliższych dni na jej ciąg dalszy i przerywając rozprawę, oznajmić to obecnym osobom interesowanym, tudzież zapisać w protokole, że to się stało.

Interesowanych nie potrzeba wzywać ponownie.

§ 64. Po wydaniu uchwały względem wniesionych zarzutów i po stosownem sprostowaniu, sąd zatwierdza obrachunek dopłat.

Przeciw zatwierdzeniu nie ma środka prawnego.

Sądownie zatwierdzony obrachunek dopłat nabywa mocy wykonawczej po upływie 14 dni, licząc od dnia przybicia uchwały zatwierdzającej.

§ 65. Jeden egzemplarz obrachunku dopłat, opatrzony sądowem zatwierdzeniem, należy udzielić dyrekcyi w drodze rezolucyi.

Drugi zatrzymać należy w sądzie dla członków stowarzyszenia do przeglądania.

O uchwale zatwierdzającej zawiadomi się członków zapomocą przybicia w sądzie.

Dyrekcya ma prawo, a w razie wzbraniania się lub zwłoki — obowiązek ściągnąć w drodze egzekucyi na podstawie zatwierdzonego przez sąd obrachunku dopłat te kwoty, które poszczególni członkowie mają zapłacić.

Egzekucyi należy żądać w sądzie konkursowym, a przeprowadzi się ją wedle przepisów o postępowaniu sumarycznem.

1. Jeżeli członek stowarzyszenia, zapozwany wprost przez wierzyciela (§ 72.), zapłacił mu więcej, niżby miał był płacić wedle repartycyi, może się na tę zapłatę powołać ze skutkiem prawnym wobec likwidatorów, ściągających dopłaty na podstawie repartycyi.

2. Obecnie prowadzi się egzekucyę wedle ordynacyi egzekucyjnej z 27. maja 1896 Dz. u. p. Nr. 79.

3. Ordynacya ta utrzymuje w § 1. l. 7. egzekucyjną moc uchwały, zatwierdzającej obrachunek dopłat.

§ 66. Każdy członek ma prawo zaczepić w drodze skargi zatwierdzony przez sąd obrachunek dopłat, o ile jego dotyczy; skargę tę, skierowaną przeciw dyrekcyi stowarzyszenia, która w tym sporze zastępować ma resztę członków interesowanych, należy podać w zwyczajnym sądzie stowarzyszenia.

Wniesienie skargi nie wstrzymuje egzekucyi.

1. Skarga o uznanie czyjejś nieodpowiedzialności z powodu wystąpienia z upadłego stowarzyszenia, ma być skierowaną przeciw dyrekcyi, a nie przeciw masie konkursowej, albowiem ogół wierzycieli nie ma w tej kwestyi bezpośredniego interesu (O. z 17. kwietnia 1879 l. 2702).

2. W procesie, wytoczonym w myśl § 66 przez członka stowarzyszenia, obowiązek udowodnienia, iż powód jest członkiem stowarzyszenia, ciąży na zaskarżonem stowarzyszeniu (O. z 10. lutego 1897 l. 1386).

§ 67. Jeżeli od poszczególnych członków nie można dopłat ściągnąć wcale lub po części, dyrekcya

ma ze względu na powstały stąd niedobór wygotować nowy obrachunek dopłat, rozdzielający ten niedobór na resztę stowarzyszonych.

Dalsze postępowanie określają §§ 61—66.

§ 68. Dyrekcya ma prawo odbierać dopłaty, które stowarzyszeni uiszczają i obowiązaną jest użyć ich zgodnie z ich przeznaczeniem.

§ 69. Przepisy powyższych §§ 61—68 należy stosować i wtedy, gdy majątek stowarzyszenia nie wystarcza wprawdzie na zaspokojenie wierzycieli, ale mimo to konkursu się nie otwiera z powodów, przytoczonych w § 66. ustawy konkursowej.

W miejsce sądu konkursowego wstępuje w tym wypadku sąd, który jest dla stowarzyszenia zwyczajnym sądem właściwym.

1. **§ 66. ust. konkursowej z 25. grudnia 1868 Dz. u. p. Nr. 1. ex 1869** opiewa:

Jeżeli już przy ostatecznem załatwianiu wniosku na otwarcie konkursu się okazuje, że jest tylko jeden osobisty wierzyciel, lub że majątek jest za mały, by pokryć koszta postępowania konkursowego, to nie należy otwierać konkursu.

Jeżeli otwarcie konkursu nie nastąpiło tylko z powodu szczupłości podanego przez dłużnika majątku, winien sąd na żądanie wierzyciela i bez dopuszczenia kontradyktoryjnego postępowania zmusić dłużnika do złożenia przysięgi, że ze swego majątku niczego nie zataił i t. d. (Obacz uwagi do § 66. ust. konk., wyd. Dr. Zdz. Słuszkiewicz. Lwów 1902, str. 54—56).

2. Jako dowód niedostateczności, względnie braku majątku, potrzebnego do otwarcia konkursu, może służyć bezskuteczność egzekucyi, prowadzonych przez kilku wierzycieli (O. z 24. października 1876 l. 12654).

§ 70. Jeżeli dyrekcya nie wypełnia obowiązków włożonych na nią przepisami § 61—69, może sąd na wniosek interesowanego członka stowarzy-

szenia ustanowić jednego lub więcej członków, lub też zgoła inne osoby do pełnienia czynności dyrekcyi.

§ 71. Przepisy, wydane dla dyrekcyi (§§ 61. do 70.), odnoszą się także do likwidatorów, którzy w jej miejsce wstąpili.

§ 72. Postępowanie, przepisane §§ 61. do 71., nie przeszkadza wierzycielom stowarzyszenia dochodzić swych praw z powodu niepokrytej części swych pretensyi samodzielnie na pojedynczych członkach stowarzyszenia, na zasadzie ich solidarnej odpowiedzialności.

1. Członek, pozwany o niedobór, nie może się bronić tem, że przy zaciąganiu pożyczki, która stanowi podstawę roszczenia wierzyciela, nie zachowano przepisów statutu. Jeżeli skutkiem takiej skargi zapłaci więcej, niż na niego wedle statutów wypada, ma do innych członków prawo regresu (Ob. kod. handl. Prof. Dra Rosenblatta i Dra Wróblewskiego z r. 1898, str. 534).

2. Zobacz §§ 61. i 65.

§ 73. Skarga przeciw członkowi stowarzyszenia, oparta na roszczeniach do stowarzyszenia, przedawnia się w dwu latach po rozwiązaniu stowarzyszenia lub po wystąpieniu członka z tegoż, jeżeli wedle ustawy rodzaj wierzytelności nie uzasadnia krótszego terminu przedawnienia.

Przedawnienie rozpoczyna się z dniem, w którym wpisano rozwiązanie stowarzyszenia do rejestru stowarzyszeń, lub wystąpienie członka do rejestru członków, utrzymywanego przez stowarzyszenie (§ 14). Jeżeli wierzytelność staje się płatną dopiero po tej chwili, przedawnienie zaczyna biec od chwili płatności; przy wierzytelnościach zaś niepłatnych, ale takich, które mogą być wypowiedziane, przedawnienie rozpoczyna się z upływem terminu wypo-

wiedzenia wierzytelności, bez względu na czas płatności.

Nie można się wobec wierzyciela bronić dwuletniem przedawnieniem, jeżeli istnieje jeszcze nierozdzielony majątek stowarzyszenia, a wierzyciel tylko na tym majątku poszukuje zaspokojenia.

1 Wpis rozwiązania stowarzyszenia do rejestru stowarzyszeń, lub wystąpienia członka do rejestru członków, jest więc warunkiem rozpoczęcia przedawnienia.

2. Jeżeli wierzyciel nie wypowiedział wierzytelności płatnej za wypowiedzeniem, przedawnienie rozpoczyna się z dniem, w którym taż byłaby płatną, gdyby wierzyciel z prawa wypowiedzenia bezzwłocznie był skorzystał.

§ 74. Przedawnienia skarg przeciw członkowi stowarzyszenia, opartych na roszczeniach do stowarzyszenia, nie przerywają czynności prawne, przedsięwzięte przeciw innemu członkowi, przerywają je natomiast czynności prawne, skierowane przeciw stowarzyszeniu, jeżeli ono nadal istnieje, a w przypadku rozwiązania lub konkursu czynności prawne przeciw likwidatorom, względnie przeciw masie konkursowej.

§ 75. Przedawnienie biegnie w ten sam sposób przeciw osobom małoletnim i zostającym pod opieką lub kuratelą, tudzież przeciw korporacyom, z zastrzeżeniem prawa poszukiwania na opiekunach i zarządcach.

ROZDZIAŁ III.

Szczególne przepisy dla stowarzyszeń o odpowiedzialności ograniczonej.

§ 76. Każdy członek stowarzyszenia, założonego na zasadzie ograniczonej odpowiedzialności, odpowiada za jego zobowiązania w razie konkursu lub likwidacyi nietylko swymi udziałami w przedsiębiorstwie, lecz także dalszą kwotą, równającą się wysokości tych udziałów, o ile kontrakt stowarzyszenia (statut) nie ustanawia wyższej odpowiedzialności.

1. Odpowiedzialności z § 76. nie można statutem ograniczyć, ani w jakikolwiek sposób na niekorzyść wierzycieli zmodyfikować. W szczególności nie zwalnia członków przepis statutu, że każdy członek ma złożyć do kasy stowarzyszenia tę kwotę, którą odpowiada wierzycielom w razie konkursu.

§ 77. Członek może ze stowarzyszenia wystąpić tylko za poprzedniem co najmniej czterotygodniowem wypowiedzeniem, wszakże nie przed upływem roku administracyjnego.

Również wypowiedzenie jednego lub więcej udziałów w przedsiębiorstwie bez równoczesnego wystąpienia członka, pozostającego w stowarzyszeniu z innymi udziałami, nie ma skutku przed upływem roku administracyjnego, a zgłoszone być winno najmniej na cztery tygodnie przedtem.

Każde wypowiedzenie należy natychmiast zapisać w rejestrze członków, który ma być utrzymywanym podług § 14.

§ 78. Odpowiedzialność członka, który wystąpił ze stowarzyszenia, lub jego dziedziców, trwa

jeszcze przez jeden rok po upływie tego roku administracyjnego, w którym do stowarzyszenia przestał należeć, jeżeli statut stowarzyszenia nie ustanawia dłuższej odpowiedzialności, a rozciąga się na wszystkie zobowiązania przez stowarzyszenie aż do chwili wystąpienia członka zaciągnięte.

§ 79. Udział członka, który wystąpił ze stowarzyszenia i w ogóle wszystko to, co mu z tytułu należenia do stowarzyszenia przypada, wolno mu wypłacić dopiero po zgaśnięciu odpowiedzialności, w § 78. określonej.

Członek, który wystąpił ze stowarzyszenia, nie ma żadnego prawa ani do funduszu rezerwowego, ani do innego majątku stowarzyszenia, jeżeli w kontrakcie stowarzyszenia nie postanowiono inaczej.

§ 80. Co do odpowiedzialności, ciążącej na udziałach w przedsiębiorstwie, przez członka wypowiedzianych (§ 77. ust. 2.), oraz co do ich zwrotu, stosować należy przepisy §§ 78. i 79.

§ 81. W razie rozwiązania stowarzyszenia, wpłacone udziały nie mogą być członkom zwrócone, a nadwyżka między nich rozdzielona (§ 48. l. 2. i 3.) wcześniej, niż po upływie roku, licząc od dnia, w którym to po raz trzeci ogłoszono w pismach publicznych, do tego przeznaczonych (§ 40).

Przepis ten odnosi się także do tych udziałów, które w czasie powzięcia uchwały rozwiązującej stowarzyszenie już były wypowiedziane.

§ 82. Członkowie dyrekcyi i likwidatorowie, działający wbrew przepisom §§ 79—81, są osobiście i solidarnie obowiązani zwrócić uiszczone wypłaty.

§ 83. Udziały i inne należytości, przypadające członkom z tytułu należenia do stowarzyszenia, mogą być za zezwoleniem dyrekcyi przeniesione na innych, jeżeli kontrakt stowarzyszenia nie zawiera odmiennego postanowienia.

Ale i w tym przypadku członek przenoszący pozostaje pomocniczo odpowiedzialnym wedle przepisów §§ 78. i 80.

1. Nie można prowadzić egzekucyi na wkładkę, czy udział członka, który przestał być jego własnością, a stał się częścią majątku stowarzyszenia, można ją jednak prowadzić na odsetki, udział w zysku i to, co mu się będzie należeć z ostatecznego obliczenia (O. z 5. maja 1896 l. 5338).

2. Egzekucya na udział, a w szczególności przyznanie tegoż na własność jest możliwe, gdy wierzyciel wykaże, iż ma na to zezwolenie dyrekcyi (O. z 14. lutego 1894 l. 1697).

§ 84. Jeżeli z bilansu się okaże, że stracono już połowę kwoty wpłaconej na udziały, dyrekcya winna niezwłocznie zwołać walne zgromadzenie i zawiadomić je o położeniu stowarzyszenia.

Skoro tylko majątek stowarzyszenia nie pokrywa długów, dyrekcya winna pod własną odpowiedzialnością postawić w sądzie wniosek na otwarcie konkursu do majątku stowarzyszenia.

§ 85. W konkursie do majątku stowarzyszenia o ograniczonej odpowiedzialności, zarządca masy ma prawo sporządzić obrachunek tych dopłat, które poszczególni członkowie są dłużni stowarzyszeniu i za które odpowiadają w myśl § 76. (obrachunek dopłat) i, jeżeli członkowie odmawiają uiszczenia zaległych dopłat lub z niemi zwlekają, przedłożyć go sądowi konkursowemu do zatwierdzenia. Do podania należy dołączyć dwa egzemplarze obra-

chunku dopłat, oraz odpis kontraktu spółkowego i wykaz członków obowiązanych do dopłaty.

Do tego obrachunku dopłat należy stosować przepisy §§ 62. do 65. z tą zmianą, że miejsce dyrekcyi zajmie zarządca masy.

1. Obrachunek dopłat sporządza tu zarządca masy, a więc nie dyrekcya, lub likwidatorowie, jak w stowarzyszeniach o nieograniczonej odpowiedzialności.

2. Jeżeli repartycyi wcale nie wdrożono, lub wdrożona postępuje zbyt powoli, wolno wierzycielowi dochodzić praw z § 76. bezpośrednio przeciw pojedynczym członkom.

§ 86. Każdy członek ma prawo wnieść skargę przeciw zatwierdzonemu sądownie obrachunkowi dopłat, o ile tenże do niego się odnosi. Skargę należy zwrócić przeciw masie konkursowej. Wniesienie skargi nie wstrzymuje egzekucyi.

ROZDZIAŁ IV.

Postanowienia karne.

§ 87. Za zaniedbanie obowiązku na stowarzyszenia przez ustawę włożonego, a tyczącego się wnoszenia oznajmień do rejestru stowarzyszeń, będą osoby, na których cięży ten obowiązek, karane karami porządkowemi podług przepisów, zawartych w kodeksie handlowym co do zaniedbania zgłoszeń do rejestru handlowego. Za nieprzestrzeganie przepisów, zawartych w §§ 14., 22. (ust. 3.), 34. (ust. 2.), 35. (ust. 1.), 49., 61—69, 71. i 77. (ust. 3.) niniejszej ustawy, jakoteż za nieprawdziwość wykazów i oznajmień niniejszą ustawą przepisanych, karać będzie sąd handlowy członków dyrekcyi i rady nadzorczej, względnie likwidatorów, karami porząd-

kowemi aż do 200 koron. Te kary porządkowe, jak niemniej grzywny, wspomniane w § 29. i § 35. (ust. 2.), wpływają do funduszu ubogich tego miejsca, w którem stowarzyszenie ma siedzibę i nie mogą być zamienione na areszt.

1. Mimo prawa kontroli, objętego § 87., nie może sąd zmuszać stowarzyszenia do przedkładania wykazów i oznajmień, których ustawa nie przepisuje, choćby chodziło nawet właśnie o wykonanie tego prawa kontroli. W szczególności nie może żądać przedłożenia rejestru członków z § 14., gdyż może go każdej chwili przeglądnąć w stowarzyszeniu.

2. Skazanie na grzywnę winno poprzedzać wezwanie do zadośćuczynienia odnośnym przepisom (§ 4. rozp wykon.).

§ 88. Jeżeli stowarzyszenie rozciąga swą działalność lub rozprawy na przedmioty, w § 1. niniejszej ustawy niewymienione, członkowie biorący w tem udział, o ile podług powszechnej ustawy karnej nie podlegają surowszemu postępowaniu, stają się winni występku i będą karani grzywnami aż do 600 koron.

§ 89. Członkowie dyrekcyi i rady nadzorczej, tudzież likwidatorowie i inni pełnomocnicy stowarzyszenia, którzy w protokołach walnych zgromadzeń, w obrachunkach, w bilansach i sprawozdaniach z czynności, w rejestrze członków (§ 14.), jakoteż w oznajmieniach, przepisanych § 35., świadomie podają lub potwierdzają fałszywe okoliczności, dopuszczają się występku i będą karani aresztem aż do trzech miesięcy, o ile podług powszechnej ustawy karnej nie podlegają surowszemu postępowaniu.

ROZDZIAŁ V.

Przepisy końcowe.

§ 90. Ustawa o stowarzyszeniach z 26. listopada 1852 Dz. u. p. Nr. 253. nie odnosi się do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, założonych na podstawie ustawy niniejszej.

§ 91. Stowarzyszenia, założone przed wejściem w życie niniejszej ustawy, a dążące do celów w § 1. wymienionych, mogą być na ich żądanie wpisane do rejestru stowarzyszeń i uważane nadal za stowarzyszenia tą ustawą objęte, jeżeli ich statuty odpowiadają niniejszej ustawie, lub w drodze statutem przepisanej zostaną do zgodności z nią doprowadzone.

Zmiany statutów takich stowarzyszeń dozwolone są tylko wtedy, jeżeli mają na celu sprowadzenie zgodności z niniejszą ustawą i nie potrzebują w tym razie zatwierdzenia rządowego.

§ 92. Jeżeli stowarzyszenie chce trudnić się przedsiębiorstwem, do którego w myśl ustaw koniecznem jest posiadanie pozwolenia rządowego (koncesyi), winno stosownie do istniejących przepisów postarać się o to pozwolenie.

1. Stowarzyszenie zarobk. i gospod. (spożywcze) choćby statutem uprawnione do sprzedaży towarów członkom, może się trudnić podawaniem piwa i wina swoim członkom, czy to we własnym lokalu, czy przez ulicę do domów, tylko na podstawie posiadania osobnej ustawą przemysłową przepisanej koncesyi (O. z 26. maja 1899 l. 3892 i 3893).

2. Również ściąganie piwa do flaszek celem rozsprzedaży (zob. rozp. minist. z 30. marca 1899 Dz. u. p. Nr. 64.) wśród członków stowarzyszenia, może być wykonywane tylko na podstawie przemysłowej koncesyi (O. z 19. grudnia 1900 l. 8961. i z 21. stycznia 1901 l. 547).

§ 93. W szczególności potrzeba pozwolenia rządowego, aby móc wydawać listy zastawne, zapisy długu, brzmiące na okaziciela i asygnaty kasowe przynoszące odsetki, tudzież aby móc zajmować się ubezpieczeniami.

Pozwolenia na te przedsiębiorstwa udziela ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z innemi ministerstwami, których to dotyczy.

§ 94. Stowarzyszenia dawniej założone, posiadające koncesyę na przedsiębiorstwa, w § 93. wymienione, mają w razie zmiany swych dotychczasowych statutów (§ 91. ust. 2.) postarać się o wydanie im osobnego dokumentu, obejmującego warunki prowadzenia przedsiębiorstwa koncesyonowanego (dokument koncesyjny), w przeciwnym bowiem razie koncesyę tracą.

§ 95. Pod względem wykonywania przedsiębiorstw koncesyjnych podlegają stowarzyszenia nadzorowi rządowemu wedle tych samych przepisów, które obowiązują związki potrzebujące zatwierdzenia rządowego.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się ministrom handlu, spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.

II.

PRZEPISY
O REJESTRZE STOWARZYSZEŃ.

ROZPORZĄDZENIE

ministerstw sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i handlu w porozumieniu z ministerstwem skarbu, z dnia 14. maja 1873 Dz. u. p. Nr. 71., wydane w wykonaniu ustawy z 9. kwietnia 1873 Dz. u. p. Nr. 70. o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, a zawierające przepisy o zakładaniu i utrzymywaniu rejestru stowarzyszeń.

W wykonaniu ustawy z 9. kwietnia 1873 Dz. u. p. Nr. 70. o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, wydaje się następujące przepisy o zakładaniu i utrzymywaniu rejestru stowarzyszeń, oraz o wykonywaniu odnośnych czynności:

§ 1. W każdym sądzie handlowym i w każdym innym trybunale, powołanym do wykonywania orzecznictwa handlowego, w którego okręgu stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze mają siedzibę, ma być utrzymywany rejestr stowarzyszeń w danym okręgu się znajdujących, do którego należy wpisywać okoliczności ustawą o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych przepisane.

§ 2. Wszelkie rzeczoną ustawą przepisane zgłoszenia do wpisu w rejestr stowarzyszeń, muszą

być w sądzie handlowym wniesione albo osobiście do protokołu, albo podane we formie sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionej.

Pełnomocnicy winni się wykazać upoważnieniem w podobny sposób uwierzytelnionem.

Odpada potrzeba sądowego lub notaryalnego uwierzytelnienia, jeżeli zgłoszenie lub pełnomocnictwo jest zaopatrzone skreśleniem firmy stowarzyszenia, a podpisy osób firmę kreślących znajdują się już w aktach rejestru sądu handlowego we formie uwierzytelnionej.

1. Ostatni ustęp tego paragrafu dodało rozporz. minist. z 23. maja 1895 Dz. u. p. Nr. 74.

2. Obacz § 16. ustawy o stow. zarobk. i gospod.

§ 3. Sądy handlowe mają z urzędu czuwać nad zachowywaniem przepisów o zgłoszeniach.

Wpisu należy odmówić, jeżeli zgłoszenie nie odpowiada przepisom ustawowym, a w szczególności przepisom § 4. ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych.

Wszystkie sądy, zwłaszcza instancye spadkowe i konkursowe, tudzież władze przemysłowe, izby handlowe i przemysłowe, oraz notaryusze, mają bezzwłocznie donosić sądowi handlowemu o wykroczeniach przeciw przepisom o zgłoszeniach, jeśli dowiedzą się o nich przy sprawowaniu swego urzędu.

§ 4. Karami porządkowemi, które na podstawie § 87. ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych mają być wymierzane za zaniedbanie zgłoszeń, są grzywny od 20 do 600 koron, które nie mogą być zamienione na areszt i wpływają do funduszu ubogich tego miejsca, w którem sąd handlowy ma siedzibę.

Skazanie na grzywnę winno poprzedzać wezwanie do zadośćuczynienia przepisom o zgłoszeniach w przeciągu oznaczonego czasu.

Niniejsze kary porządkowe należy wykonywać bez względu na to, czy się schodzą z karami, wymierzonemi przez władzę przemysłową za przekroczenie przepisów przemysłowych.

§ 5. Rozwiązanie stowarzyszenia wskutek otwarcia konkursu lub przez rozporządzenie władzy administracyjnej, należy z urzędu wpisać do rejestru stowarzyszeń. W tym celu sądy, w których otwiera się konkurs do majątku stowarzyszenia, winny bezzwłocznie zawiadomić o tem sąd handlowy, utrzymujący rejestr.

Jeżeli rozwiązanie następuje wskutek otwarcia konkursu, wpisu tego nie trzeba ogłaszać publicznie.

1. Obacz § 40. ust. o stow. zarobk. i gospod.

2. Rozwiązanie stowarzyszenia przez fuzyę (zlanie się) z innem stowarzyszeniem nie jest możliwe, wobec czego uchwała takiej treści nie może być w rejestr wpisana.

§ 6. Wpis w sądzie handlowym zakładu filialnego nie może nastąpić, jeżeli się nie udowodni, że go już dokonano w sądzie handlowym głównego przedsiębiorstwa.

Jeżeli stowarzyszenie zakłada filię w pewnem miejscu lub w pewnej gminie, gdzie istnieje już firma stowarzyszenia tak samo brzmiąca, musi się do firmy zakładu filialnego przydać dodatek, któryby ją odróżniał od wszystkich firm stowarzyszeń, w temże miejscu lub w tej gminie istniejących.

§ 7. Co do rekursów przeciwko rozporządzeniom sądów handlowych, odnoszącym się do wpisów w rejestr stowarzyszeń, oraz do utrzymywania tego

rejestru, obowiązują we wszystkich instancyach przepisy ustawy o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych.

1. Ustawa (patent) o postępowaniu niespornem nosi datę 9. sierpnia 1854 Dz. u. p. Nr. 208. (wyd. Tałasiewicz).

§ 8. Rejestr stowarzyszeń zakłada się podług wzoru A.

Każdy arkusz, składający się z dwu obok siebie leżących stronic, dzieli się na ośm kolumn pionowych.

Pierwsza kolumna zawiera liczbę porządkową wykazu firmy stowarzyszenia, bieżącą bez przerwy od początku do końca tomu, a nadto przy każdym wykazie liczbę mniejszą (podrzędną), pod którą ten wpis znajduje się w wykazie;

druga — dzień dokonanego wpisu;

trzecia — brzmienie firmy stowarzyszenia;

czwarta — miejsce, gdzie się znajduje zakład główny stowarzyszenia i jego zakłady filialne, jeżeli istnieją;

piąta — nazwiska likwidatorów, jeżeli stowarzyszenie znajduje się w likwidacyi, a przy stowarzyszeniach, trudniących się wyłącznie lub w części czynnościami handlowemi, nazwiska prokurantów, jeśli ich ustanowiono, jeżeli zaś istnieje prokura zbiorowa, oznaczenie tego stosunku;

szósta — wszelkie inne stosunki prawne stowarzyszenia, których wpis w rejestr stowarzyszenia jest nakazany, podług § 9. niniejszego rozporządzenia;

siódma — przytoczenie aktów rejestru;

ósma — wszelkie inne wpisy, odnoszące się do stowarzyszenia, które nie nadają się do zamiesz-

czenia w innych kolumnach, mianowicie też przeniesienie siedziby do okręgu innego sądu handlowego, otwarcie konkursu i inne rodzaje rozwiązania stowarzyszenia.

1. Wedle **art. 271. kod. handl.** czynnościami handlowemi są:

1. kupno, lub innego rodzaju nabycie towarów lub innych rzeczy ruchomych, papierów publicznych, akcyi lub innych do obrotu handlowego przeznaczonych papierów wartościowych, celem dalszego ich pozbycia; nie stanowi różnicy, czy towary lub inne rzeczy ruchome mają być dalej pozbyte w naturze, czy też po obrobieniu lub przerobieniu;

2. podjęcie się dostawy przedmiotów rodzaju pod 1. wskazanego, które podejmujący się w tym celu nabywa;

3. podjęcie się ubezpieczenia za premią;

4. podjęcie się przewozu towarów lub podróżnych morzem i pożyczka bodmeryjna; *)

5. czynności giełdowe.

(Czynności, w tym artykule wymienione, są czynnościami przedmiotowo, czyli bezwzględnie handlowemi).

2. **Art. 272. kod. handl.** wymienia czynności podmiotowo, czyli względnie handlowe, któremi są te czynności wtedy, „jeśli kto trudni się niemi zarobkowo“ — są niemi mianowicie:

1. podejmowanie się dla innych obrabiania, lub przerabiania rzeczy ruchomych, jeżeli przedsiębiorstwo podejmującego się przechodzi zakres prostego rzemiosła;

2. czynności bankierskie lub wekslarskie;

3. czynności komisanta (art. 360. kod. handl.), spedytora i przewoźnika, tudzież czynności zakładów, przeznaczonych do przewozu osób;

4. pośrednictwo w czynnościach handlowych, lub zawieranie tychże dla innych osób; wszakże nie są tu objęte czynności urzędowe stręczycieli handlowych;

5. czynności nakładowe, tudzież inne czynności handlu księgarskiego lub handlu utworami sztuki; następnie czynności drukarń, o ile ich ruch przechodzi zakres prostego rzemiosła;

---

*) Bodmerya (pożyczka losowa morska) jest to kontrakt pożyczki, zawarty przez kapitana okrętu za przyrzeczeniem premii i za zastawem okrętu i ładunku (obacz art. 680. księgi V. Codice di commercio).

6. czynności publicznych domów składowych.

(Obacz w tej mierze obszerne i wyczerpujące uwagi do tych dwu artykułów, zawarte w „Kodeksie handlowym" Prof. Dra Józefa Rosenblatta i Dra Stan. Wróblewskiego. Kraków 1898, str. 229—240 i nast.).

§ 9. Co do kontraktu (statutu) stowarzyszenia i uchwał go zmieniających, wystarczy zamieścić w szóstej kolumnie tylko wyciąg z nich, bez względu na zapiski, należące do innych kolumn, nadmieniając jedynie, w którym tomie księgi załączników (§ 10.) i pod którą liczbą dokumenty te można znaleść w całej osnowie.

Wyciąg ten ma zawierać:

1. datę kontraktu stowarzyszenia i uchwał go zmieniających;

2. przedmiot przedsiębiorstwa;

3. czas istnienia stowarzyszenia, jeżeli jest ograniczone do pewnego oznaczonego czasu;

4. imiona, nazwiska, stan i miejsce zamieszkania członków dyrekcyi, oraz formę, w jakiej dyrekcya objawia swoją wolę i stowarzyszenie podpisuje, jeżeli ta forma różni się od przepisanej ustawą;

5. wysokość udziału w przedsiębiorstwie i sposób jego tworzenia, a przy stowarzyszeniach o ograniczonej odpowiedzialności, jeżeli ta przenosi miarę oznaczoną w ustawie, kwotę, do jakiej ta odpowiedzialność ma sięgać;

6. sposób, w jaki stowarzyszenie podaje do wiadomości swoje obwieszczenia.

§ 10. Jeżeli kontraktu stowarzyszenia i zmieniających go uchwał nie wpisano w całej osnowie w szóstą kolumnę rejestru, natenczas całkowite ich

odpisy lub całkowite przedruki należy zebrać w księdze załączników.

Odpis albo przedruk, którego zgodność z pierwopisem winna być sądownie lub notaryalnie poświadczoną, przedłożyć ma strona.

Treść księgi załączników stanowi uzupełniającą część składową rejestru stowarzyszeń.

§ 11. Dla zakładu filialnego należy otworzyć w rejestrze stowarzyszeń osobny wykaz tylko wtedy, jeżeli główny zakład znajduje się w okręgu innego sądu handlowego.

W takim przypadku należy w czwartej kolumnie rejestru zawierającego osobny wykaz zakładu filialnego uwidocznić, że jest to tylko filia, a w ostatniej kolumnie powołać wykaz rejestru zakładu głównego.

We wszystkich innych przypadkach wystarczy wpisać utworzenie zakładu filialnego w czwartą kolumnę wykazu zakładu głównego, w trzecią zaś kolumnę firmę zakładu filialnego wraz z dodatkiem (§ 6. ust. 2.).

§ 12. Przy prowadzeniu rejestru handlowego, tudzież przy zbieraniu i utrzymywaniu księgi załączników, winny sądy stosować się do przepisów §§ 4., 5., 6., 10. i 12. do 16. rozporządzenia z 9. marca 1863. Dz. u. p. Nr. 27. z tą odmianą, że każdy tom rejestru zaopatrzony być winien napisem: „rejestr stowarzyszeń.“

1. Powołane rozporządzenie obejmuje przepisy o założeniu i utrzymywaniu rejestru handlowego, a wydane zostało w celu wykonania ustawy z 17. grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 1. z r. 1863 (kodeks handlowy).

§ 13. Rejestr stowarzyszeń, księgę załączników i skorowidz przechowuje się w lokalu urzędowym pod nadzorem urzędnika, przeznaczonego do prowadzenia tych ksiąg, a w zwyczajnych godzinach urzędowych należy każdemu, kto tego zażąda, dozwolić ich przejrzenia.

§ 14. Urzędowe odpisy i poświadczenia z rejestru stowarzyszeń należy wydać każdemu za ustnem zgłoszeniem się u prowadzącego rejestr, przestrzegając przepisów co do dostarczenia stempla i papieru.

Można wydawać urzędownie uwierzytelnione odpisy albo całej osnowy wykazu, albo pojedynczych wpisów; w tym wykazie zamieszczonych, o ile te wpisy nie doznały jeszcze zmiany, albo wreszcie zupełne odpisy, lub tylko wyciągi dokumentów, przechowanych w księdze załączników.

Świadectwem urzędowem można stwierdzić, że pewnego stowarzyszenia, lub pewnego wpisu, odnoszącego się do tego stowarzyszenia, nie ma w rejestrze stowarzyszeń.

Wierzytelne odpisy i poświadczenia winny być podpisane przez referenta i rejestranta, oraz zaopatrzone pieczęcią urzędową.

1. Wierzytelne wyciągi urzędowe podlegają należytości 2 kor. od każdego arkusza chyba, że mają być użyte w sporze o przedmiot wartości, nie przechodzącej 100 kor., w którym to razie należytość wynosi tylko 1 kor. od arkusza (Tar. poz. 17 c., 2 b., § 19. ust. z 29. lutego 1864 l. 20. Dz. u. p.).

§ 15. Na żądanie należy każdemu pozwolić w czasie zwykłych godzin urzędowych przeglądać podania, dokumenty i protokoły, przechowane w aktach rejestru, a stanowiące podstawę wpisów

w rejestrze stowarzyszeń, tudzież brać z nich odpisy przy zachowaniu przepisów o dostarczeniu stempla i papieru.

Inne akta rejestru wolno przeglądać i brać z nich odpisy osobom, które wykażą przed referentem swój w tem interes, a to pod tymi samymi warunkami, pod jakimi jest to dozwolone co do innych aktów registratury.

§ 16. Celem ogłoszenia wpisu do rejestru stowarzyszeń, o ile to w ogóle jest konieczne (§ 5. niniejszego rozporządzenia), wystarczy w każdym przypadku, w którym ustawa o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych nie stanowi inaczej, raz jeden ogłosić go w tem piśmie publicznem, które naczelnik krajowej władzy politycznej w porozumieniu ze sądem handlowym dla zamieszczania takich ogłoszeń przeznaczy

Pisma takie wskaże się po raz pierwszy na czas od wejścia w życie ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych aż po koniec roku 1874, a odtąd czynić się to będzie z końcem każdego roku kalendarzowego na rok następny.

1. Wskazanem ma być tylko jedno pismo publiczne (rozp. minist. sprawiedl. z 28. sierpnia 1874 l. 11877).

§ 17. Przepisy §§ 10—18 ustawy wprowadczej do kodeksu handlowego nie odnoszą się wcale do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

§ 18. Przy badaniu zgłoszeń należy w szczególności na to uważać, aby uprawnienie strony do wyjednania wpisu było niewątpliwie wykazane, oraz aby autentyczność prywatnych dokumentów, przedłożonych w celu potrzebnego wykazania, była stwier-

dzona sądowem lub notaryalnem uwierzytelnieniem podpisów.

Jednak do wykazania uchwały walnego zgromadzenia, dyrekcyi, rady nadzorczej, lub innego organu stowarzyszenia, wystarczy, o ile statut nie przepisuje inaczej, przedłożyć odpis protokołu, potwierdzonego przez stowarzyszenie zapomocą skreślenia firmy, jeżeli podpisy osób, kreślących firmę stowarzyszenia, znajdują się już we formie uwierzytelnionej w aktach rejestru tego sądu handlowego.

O autentyczności firmy, przy której podpisy nie są sądownie, ani notaryalnie uwierzytelnione, winien sąd się przekonać zapomocą porównania skreślonych przy firmie podpisów z podpisami uwierzytelnionymi, znajdującymi się w aktach rejestru.

1. Postanowienia tego paragrafu dodało rozporz. minist. z 23. maja 1895 Dz. u. p. Nr. 74., wobec czego dawny § 18. nosi teraz cyfrę „19."

§ 19. Przy wewnętrznem załatwianiu czynności, odnoszących się do rejestru stowarzyszeń, należy analogicznie stosować przepisy, zawarte w §§ 18. do 21., oraz w §§ 23., 24. i 26. rozporządzenia minister. z 9. marca 1863 Dz. u. p. Nr. 27. o czynnościach odnoszących się do rejestru handlowego.

1. Obacz § 12. niniejszego rozporządzenia, oraz uwagę.

WZÓR A.

(do § 8. rozporz. z 14. maja 1873 Dz. u. p. Nr. 71.)

Rejestr stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych

w okręgu c. k. Sądu krajowego jako handlowego we Lwowie

Liczba porządkowa firmy i liczba mniejsza	Dzień wpisu	Firma głównego zakładu stowarzyszenia i istniejących filii w okręgu sądowym	Siedziba zakładu głównego i zakładów filialnych	Prokuranci i likwidatorowie	Stosunki prawne stowarzyszenia	Akta rejestru	UWAGI
1	2	3	4	5	6	7	8
1/1	19. marca 1901	Kasa zaliczkowa we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane o poręce ograniczonej	Lwów		Stowarzyszenie opiera się na statucie, uchwalonym dnia 29. stycznia 1901 we Lwowie (zob. księgę załączników I, L. 1.) Celem jego (przedmiotem) jest udzielanie członkom pożyczek aż do kwoty 5000 koron. Dyrekcyę tworzą: 1. Ryszard Mazowiecki, urzędnik we Lwowie, 2. Tadeusz Zagórski dto, 3. Leonard Malewski, właśc. fabryki korków we Lwowie. Firmę stowarzyszenia podpisują ważnie dwaj członkowie Dyrekcyi. Udział oznacza się na 500 koron, wpłacalnych gotówką naraz lub po 50 koron miesięcznie. Żaden członek nie może mieć więcej, niż 20 udziałów. Ogłoszenia stowarzyszenia zamieszczane będą w czasopiśmie „Związek."		

III.

USTAWA
z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133
o rewizyach
stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
oraz innych towarzystw. *)

Za zgodą obu Izb Rady Państwa postanawiam co następuje:

§ 1. Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze zarejestrowane na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873 Dz. u. p. Nr. 70, jakoteż przedtem zawiązane towarzystwa rodzaju określonego w § 1. przytoczonej ustawy, są obowiązane przynajmniej raz na dwa lata poddać swe urządzenia i tok interesów we wszystkich działach zarządu, badaniu fachowego lustratora nie należącego do stowarzyszenia, względnie towarzystwa.

Obowiązek ten istnieje bez względu na to, czy członkami stowarzyszenia w myśl kontraktu stowarzyszenia (statutu) mogą być tylko osoby fizyczne, czy także korporacye, spółki handlowe, towarzystwa, albo inne stowarzyszenia osób.

---

*) Uwagi zamieszczone przy niektórych paragrafach tej ustawy zaczerpnąłem z protokołu XVII posiedzenia Izby posłów w r. 1901. (Załącznik 842).

W szczególności należy przy rewizyi zbadać i w sprawozdaniu rewizyjnem wyrazić, czy ustawowe i statutowe postanowienia są przestrzegane.

Postanowienia niniejszej ustawy mają zastosowanie także w razie likwidacyi i podczas jej trwania.

1. Szczególne postanowienie ust. 3. tego §, że przy rewizyi należy także badać, czy ustawowe i statutowe postanowienia są przestrzegane, nie ogranicza bynajmniej obowiązku badania czy działalność stowarzyszenia odpowiada zasadom choćby nie skodyfikowanym, ale ogólnie przez praktykę w stowarzyszeniach przyjętym oraz celom, dla których osiągnięcia stowarzyszenie założono.

§ 2. Związek odpowiadający wymogom niniejszej ustawy będzie uprawniony do ustanowienia lustratora dla należących doń stowarzyszeń i towarzystw. Uprawnienia tego udziela ministerstwo spraw wewnętrznych jeżeli okręg związkowy obejmuje więcej krajów, w innym zaś wypadku polityczna władza krajowa.

Dla stowarzyszeń i towarzystw nie należących do związku uprawnionego do przedsiębrania rewizyj, ustanowi lustratora ten sad handlowy, względnie ta polityczna władza krajowa, w której okręgu stowarzyszenie względnie towarzystwo ma swoją siedzibę.

1. Związek stowarzyszeń odpowiadający wymogom niniejszej ustawy ma już de lege prawo ustanowić lustratora dla swych stowarzyszeń. Uprawnienie to nie zależy więc wcale od uznania władzy.

§ 3. Związek opartym być ma na zasadzie ustawy o stowarzyszeniach z 15. listopada 1867 Dz. u. p. Nr. 134., lub ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70., oraz mieć za zadanie rewizyę należących doń stowarzyszeń i towarzystw.

Związek utworzony na zasadzie tej ostatniej ustawy może prócz tego mieć na celu ochronę wspólnych interesów stowarzyszeń i towarzystw związkowych, tudzież utrzymywanie wzajemnych stosunków co do obiegu kapitałów pomiędzy niemi, lub ze związkiem. Innych celów mieć nie może.

Związek musi obejmować taka ilość stowarzyszeń lub towarzystw, którąby zapewniała skuteczną jego działalność. Warunek ten uważa się za spełniony, gdy związek obejmuje przynajmniej 50 stowarzyszeń (towarzystw), lub wszystkie stowarzyszenia (towarzystwa) jednego kraju, albo przynajmniej wszystkie w kraju istniejące stowarzyszenia (towarzystwa) o jednakich zadaniach gospodarczych i z tym samym językiem w urzędowaniu.

Ze statutu związkowego musi być widoczne, że związek jest w możności uczynić zadość obowiązkowi rewizyi; w szczególności winien statut określać okręg działalności związku, oraz zawierać postanowienia dotyczące mianowania lustratora, tudzież wykonywania i zakresu rewizyi.

1. Osądzenie czy pewien związek, mimo małej ilości należących doń stowarzyszeń będzie w możności uczynić zadość obowiązkowi rewizyi, należy do władzy zatwierdzającej względnie przyjmującej do wiadomości statut związkowy.

§ 4. Po uzyskaniu uprawnienia do rewizyi, powinien związek, wykazawszy się odnośnem uprawnieniem, przedłożyć władzom w § 2. ust 2. wymienionym, wykaz stowarzyszeń (towarzystw) doń należących, oraz zawiadamiać bezzwłocznie o wszelkich w wykazie tym zachodzących zmianach.

§ 5. Prawo ustanawiania lustratora może być Związkowi odjęte:

1. Jeżeli rozszerza swą działalność na inne niż w statucie wymienione przedmioty;

2. jeżeli ciążącemu na nim obowiązkowi rewizyj zadość nie czyni;

3. jeżeli ilość należących do Związku stowarzyszeń lub towarzystw tak dalece spadła, że skuteczna działalność jego okazuje się niemożliwą.

O odjęciu uprawnienia orzeka władza w § 2 ust. 1. oznaczona, po wysłuchaniu Zarządu Związku. O odjęciu tem należy zawiadomić z urzędu władze wymienione w ustępie 2. tego samego paragrafu.

1. Odebranie prawa ustanawiania lustratora w przypadku pod 3., wymienionym, jest tylko konsekwencyą postanowienia zawartego w § 2 niniejszej ustawy.

2. Pierwotny tekst § 5 punkt 3., zawierał trochę szczegółowiej sprecyzowane postanowienie, opiewał bowiem: „jeśli ilość stowarzyszeń lub towarzystw do Związku należących spadła niżej 50, a w Związku obejmującym stowarzyszenia jednego kraju koronnego, lub stowarzyszenia o tych samych zadaniach tak dalece, że skuteczna....“ (dalej jak obecnie).

§ 6. Należycie ulegitymowany lustrator ma na zasadzie § 1. prawo — o ile jego urzędowanie tego wymaga — zwidzania lokalności przedsiębiorstwa, wglądania w księgi i papiery, żądania od zarządu lub od organów stowarzyszenia (towarzystwa) potrzebnych wykazów i objaśnień, badania stanu kasy, jakoteż stanu efektów, dokumentów dłużnych i towarów.

Żądanych wykazów i objaśnień winne osoby do tego zawezwane udzielić bezzwłocznie, dokładnie i zgodnie z prawdą.

Jeżeli istnieje rada nadzorcza, należy ją zawezwać do współudziału w rewizyi.

§ 7. Lustrator przesłać ma sprawozdanie re-

wizyjne Zarządowi stowarzyszenia (towarzystwa), a o dokonaniu rewizyi zawiadomić bezzwłocznie władzę wskazaną w § 2 ust. 2.

Jeżeli lustrator przez Związek ustanowiony został, sprawozdanie rewizyjne będzie przesłane za pośrednictwem Zarządu Związku, który je zbada i wynik tego badania do sprawozdania dołączy.

Co do sposobu układania sprawozdań rewizyjnych, mogą być w drodze rozporządzenia wydane ogólne wskazówki.

1. Zawiadamianie władzy w § 2 ust. 2. wskazanej o dokonaniu rewizyi ma na celu umożliwienie tej władzy kontroli, czy związek czyni zadość ciążącemu na nim obowiązkowi rewizyj.

2. Przewidziane w § 7 ust. 2. badanie sprawozdania rewizyjnego przez Zarząd Związku, ma zapewnić temu sprawozdaniu należytą przedmiotowość.

§ 8. Zarząd stowarzyszenia (towarzystwa) winien natychmiast po otrzymaniu sprawozdania rewizyjnego, na wspólnem posiedzeniu z radą nadzorczą — jeżeli ten organ istnieje — powziąć uchwały odnośnie do tego sprawozdania, oraz uczynić je przedmiotem uchwał najbliższego walnego zgromadzenia.

Na walnem zgromadzeniu należy w całości odczytać sprawozdanie lustratora wraz z ewentualnemi uwagami zarządu Związku.

Przytem powinna Rada nadzorcza, a gdy tej nie ma, to Dyrekcya złożyć swe oświadczenie co do wyniku rewizyi.

§ 9. Jeżeli podczas rewizyi okaże się, że nie przestrzegano ustawowych lub statutowych postanowień, a w terminie przez lustratora oznaczonym

nie udowodniono, że spostrzeżone niewłaściwości już zostały usunięte, to obowiązkiem lustratora jest w razie gdy ustanowił go Związek, za pośrednictwem jego Zarządu, zresztą zaś wprost przedłożyć władzy w § 2 ust. 2. oznaczonej odpis sprawozdania rewizyjnego wraz z potrzebnemi objaśnieniami.

1. Na wypadek gdyby upomnienia i pouczenia lustratora pozostawały bez skutku i rozbijały się o opór Dyrekcyi niewłaściwie postępującej, musiano dać lustratorowi środek do usunięcia tych sprzecznych z ustawami lub statutem niewłaściwości w drodze przymusowej. Dlatego przepisano w takich wypadkach przedkładanie sprawozdania rewizyjnego władzom oznaczonym w § 2 ust. 2. Bez tego przepisu nie miałyby władze a szczególnie sądy handlowe wobec stowarzyszeń zarejestrowanych żadnego środka represyjnego, mając zaś w ręku sprawozdanie rewizyjne, stwierdzające iż działalność stowarzyszenia wykracza przeciw przepisom ustawowym lub statutowym, będą już mogły wkroczyć na zasadzie §§ 87 do 89 ustawy z 9. kwietnia 1873 (względnie na zasadzie ustawy z 26. listopada 1852 co do towarzystw).

2. Z okoliczności, że w razie stałego nieprzestrzegania postanowień statutowych lub ustawowych, lustrator, a względnie Zarząd Związku ma obowiązek przedłożyć władzy odpis sprawozdania rewizyjnego, bynajmniej nie wynika, iż sprawozdanie to ma się ograniczyć jedynie tylko na formalnem skonstatowaniu tych wykroczeń przeciw statutowi lub ustawom. Przeciwnie! Jak już przy § 1 zauważono, w sprawozdaniu rewizyjnem należy nietylko przedstawić zgodnie z prawdą wszelkie stosunki i urządzenia stowarzyszenia, ale nadto zamieścić w niem spostrzeżenia dotyczące urządzeń wprawdzie nie sprzeciwiających się wprost ustawie o stowarzyszeniach (z r. 1873) lub statutowi, lecz przecież nie odpowiadających ich duchowi lub istotnym zasadom stowarzyszeń w ogóle, oraz podać sposoby ich poprawy a względnie usunięcia.

Zwykle jednak w takich wypadkach teoretycznie wykształcony i praktycznie doświadczony lustrator więcej i lepiej pomoże niż interwencya władzy.

§ 10. Lustrator, — o ile w razie ustanowienia go przez Związek sprawa jego wynagrodzenia nie

jest inaczej unormowaną, — ma prawo do zwrotu gotowych wydatków, oraz wynagrodzenia za swe czynności stosownie do rzeczywistego nakładu czasu.

W razie nieporozumienia ustali władza w § 2 ust. 2. oznaczone koszta rewizyjne i nałoży je stowarzyszeniu (towarzystwu) do zwrotu.

§ 11. Niestosowanie się do przepisów zawartych w §§ 6 i 8, karać będą władze w § 2 ust. 2. oznaczone grzywnami porządkowemi od 20 do 200 koron.

Te kary porządkowe wpływają do funduszu ubogich tego miejsca, w którem stowarzyszenie (towarzystwo) ma siedzibę.

§ 12. Lustrator obowiązany jest do zachowania w tajemnicy uzyskanych w toku czynności rewizyjnych wiadomości o interesach i obrotach stowarzyszenia. Tylko o ile są one przedmiotem wytknięcia ze strony lustratora, dozwolonem jest ich wyłuszczenie w sprawozdaniu rewizyjnem.

§ 13. Wszelkie na podstawie tej ustawy sporządzone sprawozdania rewizyjne, podania i doniesienia wraz z załącznikami, wolne są od opłat należytościowych i stemplowych.

§ 14. Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, które otrzymały subwencye lub pożyczki z funduszów krajowych, albo z kasy zaliczkowej zostającej na zasadzie ustawodawstwa krajowego pod nadzorem wydziału krajowego, albo z innego majątku pod tym nadzorem zostającego, dalej stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, które statutowo poddają się nadzorowi wydziału krajowego, podlegają rewizyi wydziału krajowego tak długo, dopóki tenże prawo to dla siebie zastrzega.

Do tych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych nie odnoszą się postanowienia o ustanowieniu sądowego lustratora (§ 2 ust. 2.), o donoszeniu sądowi handlowemu o przedsięwzięciu rewizyi (§ 7 ust. 1.), wreszcie o sądowem ustaleniu i ściągnięciu kosztów rewizyjnych (§ 10).

Zresztą odnoszą się postanowienia niniejszej ustawy także do rewizyj przedsiębranych przez delegatów wydziału krajowego z tą jednak odmianą, że lustrator ustanowiony przez Wydział krajowy ma składać swe sprawozdania Wydziałowi krajowemu.

Celem uzyskania tego uwolnienia winien Wydział krajowy podać odnośnemu sądowi handlowemu w ciągu miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy licząc, spis stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych podlegających jego nadzorowi.

O zaszłych zmianach należy bezzwłocznie zawiadamiać sąd handlowy.

§ 15. Wykonanie niniejszej ustawy poruczam moim ministrom sprawiedliwości, handlu i spraw wewnętrznych.

Wiedeń 10. czerwca 1903.

IV.

ROZPORZĄDZENIE

ministerstwa sprawiedliwości i ministerstwa spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministerstwem handlu z 24. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 134., obejmujące przepisy wykonawcze do ustawy o rewizyi stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych oraz innych towarzystw.

Na zasadzie § 15. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133 rozporządza się:

I. Wykaz rewizyjny.

§ 1. Celem dopilnowania peryodycznych rewizyj mają trybunały sądowe pierwszej instancyi
/1 prowadzić wedle wzoru ./1 dokładny wykaz wszystkich w ich rejestrze spółkowym zapisanych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

W wykazie tym należy zamieścić firmy stowarzyszeń w sądzie zarejestrowanych i uwidocznić, które stowarzyszenia należą do związku uprawnionego przez władzę do ustanowienia lustratora dla należących doń stowarzyszeń i towarzystw, a które stowarzyszenia podlegają rewizyi Wydziału krajowego.

Wszelkie zmiany, które zajdą wskutek wprowadzenia albo usunięcia rewizyi związkowej lub Wydziału krajowego, winny być tak samo jak założenie nowych lub ubytek istniejących stowarzyszeń (wskutek otwarcia konkursu, ukończenia likwidacyi) bezzwłocznie w wykazie zapisane.

W czasie zwykłych godzin urzędowych należy każdemu na żądanie pozwolić na przeglądanie wykazów.

§ 2. Taki sam wykaz winna prowadzić każda polityczna władza krajowa odnośnie do tych towarzystw swego okręgu, które mają na celu zadania wymienione w § 1. ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70., jednak powstały jeszcze przed wejściem w życie tejże ustawy i do rejestru stowarzyszeń wpisane nie zostały.

§ 3. Na podstawie doniesienia Zarządu związku (§ 4. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u p. Nr. 133) i doniesienia Wydziału krajowego (§ 14 ust. 4 i 5 tej samej ustawy) należy uwidocznić w wykazie które stowarzyszenia (towarzystwa) należą do związku upoważnionego do przedsiębrania rewizyj, a które podlegają rewizyi Wydziału krajowego. To samo dotyczy także zmian w tym względzie zachodzących.

Nadto dla ułatwienia założenia pierwszego wykazu, mają sądy natychmiast po wejściu w życie ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133 stowarzyszenia zarejestrowane, a polityczne władze krajowe w ich okręgu się znajdujące towarzystwa zawezwać, aby w przeciągu czterech tygodni doniosły jakiego rodzaju rewizye będą się u nich odbywać.

§ 4. Przy stowarzyszeniach (towarzystwach), które poddały się rewizyi związkowej, jakoteż przy tych, dla których lustratora ustanowił sąd lub polityczna władza krajowa, należy także w wykazach uwidaczniać każdorazową rewizyę, podając czas w którym lustrator ją wykonał.

Zapiski uskutecznić należy z urzędu, skoro wpłynie doniesienie lustratora o ukończeniu rewizyi (§ 7. ust. 1. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133). Doniesienie to należy uczynić najdalej w 14 dni po ukończeniu czynności rewizyjnej.

§ 5. Jeżeli odnośnie do stowarzyszenia (towarzystwa), które należy do Związku upoważnionego do przedsiębrania rewizyj, doniesienie o dokonaniu rewizyi nie wpłynie w przeciągu drugiego roku od chwili wejścia w życie ustawy z 19. czerwca 1903. Dz. u p. Nr. 133., lub w przyszłości od chwili dokonania ostatniej rewizyi, to należy bezzwłocznie donieść o tem — stosownie do okoliczności — jednej z władz wymienionych w § 2 ust. 1. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133.

Władza ta wyznaczyć ma Związkowi stosowny termin do przedsięwzięcia rewizyi i o terminie tym zawiadomić sąd lub władzę polityczną. Te ostatnie winny następnie w razie, gdyby i ten dodatkowy termin upłynął bezowocnie, natychmiast po tegoż upływie zawiadomić o tem władzę właściwą po myśli § 2 ust. 1. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133 celem orzeczenia o odjęciu prawa do ustanowienia lustratora (§ 5. wymienionej ustawy).

§ 6. Dla tego samego celu winien sąd lub polityczna władza krajowa zawiadomić właściwą władzę wymienioną w § 2 ustęp 1. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133, jeśli zgłoszone wystąpienia stowarzyszeń (towarzystw) ze Związku uprawnionego do przedsiębrania rewizyj uzasadnią przypuszczenie, że związek nie będzie już mógł nadal rozwijać skutecznej działalności.

§ 7. Przepisany w §§ 5 i 6 obowiązek zawiadamiania politycznej władzy krajowej ustaje, jeżeli taż sama polityczna władza krajowa w poszczególnym wypadku jest powołaną tak do nadzoru nad wykonywaniem rewizyj, jak i do orzekania o odebraniu prawa do ustanowienia lustratora.

II. O ustanowieniu lustratora przez sąd lub przez polityczną władzę krajową.

§ 8. Ustanowienie lustratora przez trybunał sądowy pierwszej instancyi (§ 1 tego rozporządzenia), lub przez polityczną władzę krajową (§ 2 tego rozporządzenia), następuje z reguły tylko na żądanie poszczególnego stowarzyszenia (towarzystwa). Władze te tylko wtedy mają z urzędu ustanowić lustratora dla stowarzyszeń (towarzystw), które wedle wykazu rewizyjnego nie podlegają ani rewizyi związkowej, ani rewizyi wydziału krajowego, jeżeli najpóźniej do sześciu miesięcy przed upływem dwuletniego czasokresu (§ 4. ustęp 1. tego rozporządzenia) nie podano wniosku o ustanowienie lustratora.

§ 9. Lustratorów sądowych, jakoteż przez polityczną władzę krajową powoływanych należy wybierać z listy, którą każdy wyższy sąd krajowy dla swego okręgu założy i będzie prowadzić. Listę, oraz możliwe w niej zmiany należy podać do wiadomości trybunałów sądowych pierwszej instancyi i politycznych władz krajowych znajdujących się w okręgu wyższego sądu krajowego.

W liście należy — oprócz mieszkania lustratora — podać możliwe szczególne jego uzdolnienie do przeprowadzania rewizyi stowarzyszeń pewnego

rodzaju i, gdzie to jest potrzebne, jego znajomość języków.

§ 10. Lista należy objąć lustratorów ustanowionych przez związki rewizyjne czynne w okręgu wyższego sądu krajowego, a za zgodą wydziału krajowego także i organy rewizyjne wydziału krajowego.

W miarę potrzeby należy zamieścić w liście także i inne fachowo uzdolnione osoby. — Czy i w jakim rozmiarze ma to nastąpić, orzeknie wyższy sąd krajowy zależnie od ilości i rodzaju znajdujących się w jego okręgu stowarzyszeń (towarzystw), dla których sąd lub polityczna władza krajowa ma ustanowić rewizora, zależnie od ilości lustratorów związkowych i wydziału krajowego, rozmiarów ich pracy i odległości siedziby, zależnie od potrzeby szczególnych wiadomości w specyalnych kierunkach gospodarczych stowarzyszeń, wreszcie zależnie od znajomości języków krajowych.

Na pojedynczego lustratora nie powinna przypadać zbyt wielka ilość stowarzyszeń (towarzystw), ale i nie powinna być ograniczoną sposobność do prac rewizyjnych. O jego gruntownem fachowem uzdolnieniu nie może być żadnej wątpliwości, a baczyć należy także i na to, by wedle możności znajdowały się na liście osoby ze wszystkich okolic okręgu wyższego sądu krajowego celem uniknięcia niestosunkowo za wysokich kosztów rewizyi, połączonych z koniecznością odbywania przez lustratora dalekich podróży.

§ 11. Celem pomieszczenia na liście lustratorów przez Związek lub Wydział krajowy mianowanych, winien zarząd Związku lub Wydział

krajowy (§. 10. ustęp 1. tego rozporządzenia) o każdem mianowaniu zawiadamiać natychmiast wyższy sąd krajowy. Tak samo należy donosić o ich usunięciu. Czy wskutek tego usunięcia należy wykreślić ich z listy, orzeknie wyższy sąd krajowy wedle własnego uznania.

§ 12. O ile jeszcze inne fachowo wykształcone osoby mają być wzięte na listę (§ 9 ustęp 2. tego rozporządzenia), należy wezwać Związki stowarzyszeń czynne w okręgu wyższego sądu krajowego do poczynienia stosownych wniosków. Przytem należy im oznaczyć ilość osób zaproponować się mających; wreszcie można im wskazać miejscowości, w których rewizye miałyby być przypuszczalnie wykonywane.

Wnioski te nie wiążą wyższego sądu krajowego przy wyborze lustratorów.

§ 13. Przyjęcie na listę nastąpić może w każdym przypadku tylko za zgodą odnośnych osób.

Osoby nie będące lustratorami związkowymi ani wydziału krajowego, mają przed rozpoczęciem pierwszej swej czynności, ślubować przez podanie ręki tej władzy, która rewizyę im zleciła, że poruczone im rewizye wykonywać będą sumiennie i wypełnią dokładnie wszystkie przez ustawę na nich włożone obowiązki. Na dowód tego ślubowania należy lustratorowi wręczyć urzędowe świadectwo.

§ 14. Przy powoływaniu lustratora dla poszczególnych stowarzyszeń (towarzystw) należy uwzględniać rodzaj stowarzyszenia (towarzystwa), jego siedzibę i język urzędowy.

Przed powołaniem lustratora związkowego lub wydziału krajowego, należy zapytać Związek lub

Wydział krajowy, czy lustrator będzie mógł w oznaczonym czasie rewizę przeprowadzić.

Po jednym egzemplarzu uchwały należy doręczyć stowarzyszeniu i lustratorowi. Egzemplarz doręczony temu ostatniemu służyć mu zarazem będzie jako legitymacya.

Gdyby lustrator był członkiem stowarzyszenia, do którego rewizyi go powołano, lub z którymś z członków Dyrekcyi tak blisko był spokrewniony albo spowinowacony, że z tego powodu jego bezstronność mogłaby być podana w watpliwość, to winien bezzwłocznie donieść o tem władzy, która go ustanowiła, celem powołania innego lustratora.

III. O wykonywaniu rewizyi.

§ 15. Oprócz instrukcyi i wskazówek, których Wydziały krajowe, Związki, lub władze powołane do ustanowienia lustratorów, będą uważały za stosowne udzielać lustratorowi wogóle, albo dla rewizyi poszczególnych rodzajów stowarzyszeń (towarzystw), albo dla poszczególnych wypadków rewizyi, winien lustrator — bez względu na to czy ustanowił go Wydział krajowy, czy Związek, czy państwowa władza w myśl § 2 ust. 2. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133, — trzymać się w ogólności następujących zasad.

§ 16. Lustrator ma badać urządzenie i sposób prowadzenia interesów stowarzyszenia (towarzystwa) we wszystkich działach gospodarki. Przedmiotem jego kontroli jest nietylko rachunkowość, porządne prowadzenie ksiąg handlowych, należyte i we właściwym czasie sporządzone zamknięcie rachunków

rocznych i t. p., — lecz także badanie, czy stowarzyszenie założeniem swojem i ogólną działalnością odpowiada postanowieniom ustawy o stowarzyszeniach, oraz istotnym celom i zadaniom stowarzyszeń w ogóle.

Ma on zatem stwierdzić przedewszystkiem, czy organy stowarzyszenia (towarzystwa) przestrzegają ustawowych i statutowych postanowień, a z drugiej strony czy sposób prowadzenia interesów stowarzyszenia (towarzystwa) daje rękojmię działalności odpowiadającej jego istotnym zadaniom.

W tych ramach winien lustrator nietylko wytknąć spostrzeżone niewłaściwości i o nich zdać sprawę, lecz ma nadto obowiązek wpływać przy rewizyi pouczająco na funkcyonaryuszy stowarzyszenia (towarzystwa), wskazywać im ich obowiązki, jakoteż zwracać uwagę na spostrzeżone braki i błędy, udzielać rady w kierunku prawidłowego, celowi odpowiadającego postępowania, a w razie potrzeby udzielić wskazówek, w jaki sposób można zapobiec grożącym niebezpieczeństwom.

Co do braków, które bezzwłocznie usunięte być mogą, winien lustrator domagać się natychmiastowego ich usunięcia. W sprawozdaniu rewizyjnem należy podać, o ile wymienionym tam brakom zaradzono już bezpośrednio na skutek wytknięcia lustratora.

§ 17. Przed rozpoczęciem rewizyi winien lustrator przez wglądnięcie do rejestru stowarzyszenia, lub w inny sposób zebrać wiadomości o statucie, o funkcyonaryuszach stowarzyszenia i t. d., jeżeli okoliczności te nie są mu już poprzednio dokładnie znane. W ten sposób będzie mógł poznać ustrój stowarzy-

szenia, jego cele, jakoteż przekonać się o tem, czy uczyniono zadość wszystkim przepisom dotyczącym doniesień do rejestru stowarzyszeń.

Oprócz tego z reguły nie należy przed rozpoczęciem rewizyi pominąć wglądnięcia do aktów poprzedniej rewizyi, a jeżeli chodzi o stowarzyszenia (towarzystwa), które podlegają rewizyi związku lub Wydziału krajowego, wglądnięcia do innych odnośnego stowarzyszenia dotyczących aktów Wydziału krajowego lub związku.

§ 18. Rewizyę należy przedsięwziąć w siedzibie stowarzyszenia (towarzystwa). W razie jeżeli co innego nie okaże się wskazanem, winien lustrator przedtem zawiadomić stowarzyszenie (towarzystwo), że dokona rewizyi i kiedy jej dokona. Zarząd (dyrekcya) stowarzyszenia ma bezzwłocznie zawiadomić o tem radę nadzorczą, jeżeli ona istnieje, aby umożliwić jej uczestnictwo w rewizyi, i udowodnić lustratorowi, że zawiadomienie to istotnie nastąpiło.

Jeżeli rewizya dokonaną zostanie bez poprzedniego zawiadomienia, to lustrator przed rozpoczęciem swych czynności wezwać ma Dyrekcyę, aby powiadomiła o niej radę nadzorczą, a po rozpoczęciu przedwstępnych czynności rewizyjnych, odwlec czynności dalsze na tak długo, dopóki nie pojawią się członkowie Rady nadzorczej, względnie nie będzie im pozostawioną możność pojawienia się przy lustracyi.

Lustrator winien na żądanie funkcyonaryuszy stowarzyszenia (towarzystwa) wykazać się legitymacyą lub dekretem mianowania.

§ 19. O ile przeprowadzenie rewizyi tego wymaga, wolno lustratorowi wchodzić do wszystkich lokalności przedsiębiorstwa, przeglądać księgi

i papiery i badać stan kasy, jakoteż stan efektów, dokumentów dłużnych i towarów. Może on żądać od kierowników i urzędników stowarzyszenia (towarzystwa) udzielenia mu potrzebnych do przeprowadzenia gruntownej i zupełnej rewizyi wiadomości i wyjaśnień, celem osiągnięcia możliwie zupełnego i rzeczywistego obrazu gospodarki stowarzyszenia (towarzystwa) (§ 6. ustęp 1. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133).

Gdyby lustratorowi czyniono trudności w jego czynnościach, winien przedewszystkiem przypomnieć o karach porządkowych jakiemi ustawa takie zachowanie się zagraża (§ 11. tej samej ustawy), a gdyby to pozostało bez skutku, uczynić doniesienie stosownie do okoliczności albo do trybunału sądowego pierwszej instancyi, albo do politycznej władzy krajowej.

§ 20. Obliczanie gotówki odbyć się powinno w obecności przynajmniej jednego funkcyonaryusza stowarzyszenia (towarzystwa), o ile możności przy współudziale funkcyonaryusza prowadzącego kasę.

W razie wadliwego prowadzenia ksiąg przysługuje lustratorowi prawo zamieścić zapiski wedle jego zapatrywania właściwe obok znalezionych zapisków. Te ostatnie nie powinny przez to stać się nieczytelnymi, a prócz tego do tych zapisków lustratora należy używać atramentu innej barwy niż ta, której używa się do zwykłych zresztą zapisków i w stosowny sposób uwidocznić, że zapiski te pochodzą od lustratora.

W razie koniecznej potrzeby, wolno lustratorowi celem sprawdzenia pojedynczych pozycyj rachunkowych zasięgnąć wiadomości u wierzycieli lub

dłużników stowarzyszenia (towarzystwa); należy jednak postępować przy tem z największą ostrożnością, a w szczególności unikać wszystkiego, coby podkopać mogło kredyt stowarzyszenia.

Dla stwierdzenia ważnych okoliczności wolno lustratorowi każdej chwili podczas wykonywania rewizyi spisać protokół, który wszyscy obecni funkcyonaryusze stowarzyszenia (towarzystwa) winni podpisać.

IV. Wzór pytań dla rewizyj przedsiębranych przez lustratorów ustanowionych przez sąd lub polityczną władzę krajową.

·/1 § 21. Niżej załączony wzór ·/1 ma lustratorowi ustanowionemu przez władzę publiczną służyć za wskazówkę, na które punkty ma szczególniejszą zwracać uwagę przy wykonywaniu kontroli stowarzyszeń (towarzystw) wszelkiego rodzaju. Oprócz tego będzie on musiał zwrócić całą swoją uwagę także na te strony materyalnej i formalnej gospodarki, które stosownie do jakości i rodzaju odnośnego stowarzyszenia (towarzystwa) jego działalności głównie dotyczą i wogóle zawsze stosować kontrolę swoją do indywidualności i właściwości gospodarczych poszczególnego stowarzyszenia.

V. Sprawozdanie.

§ 22. Z wyniku rewizyi winien lustrator sporządzić sprawozdanie rewizyjne, w którem przedstawić należy wszystkie okoliczności stanowiące podstawę ocenienia gospodarki stowarzyszenia (towarzystwa), odpowiedzieć na pytanie czy ustawowe

i statutowe postanowienia są przestrzegane i przytoczyć wreszcie wszystkie spostrzeżone wadliwości i braki (§ 16. ustęp 4. tego rozporządzenia).

W sprawozdaniu należy podać czas rozpoczęcia i ukończenia rewizyi.

Jeżeli lustratora ustanowił Wydział krajowy lub Związek, natenczas sprawozdanie rewizyjne należy przedłożyć Wydziałowi krajowemu lub Zarządowi związku, zresztą zaś dyrekcyi stowarzyszenia (towarzystwa), (§ 7. ustawy z 10. czerwca 1903 Dz. u. p. Nr. 133).

Lustratorowie ustanowieni przez władzę sądową lub polityczną, winni wraz z doniesieniem o dokonaniu rewizyi przedłożyć także rachunek kosztów rewizyi, albo zawiadomić, że w tym względzie przyszło do skutku porozumienie się z rewidowanem stowarzyszeniem (towarzystwem) przy podaniu ugodzonej kwoty.

VI. Usunięcie spostrzeżonych wadliwości.

§ 23. Jeżeli rewizya wykazała, że wykroczono przeciw przepisom ustawowym lub statutowym, winien lustrator wyznaczyć stowarzyszeniu (towarzystwu) stosowny termin do usunięcia spostrzeżonych wadliwości. Termin ten należy oznaczyć tak, aby stowarzyszenie (towarzystwo) w normalnych warunkach swoich czynności braki wytknięte w przeciągu udzielonego mu czasokresu usunąć mogło.

Jeżeli przed upływem oznaczonego czasokresu usunięcie wskazanych wadliwości nie zostanie lustratorowi udowodnione, obowiązkiem jego jest, jeżeli ustanowił go Wydział krajowy lub Związek, za

pośrednictwem tegoż Wydziału krajowego lub zarządu związku, zresztą zaś bezpośrednio przedłożyć sądowi handlowemu (politycznej władzy krajowej) odpis swego sprawozdania rewizyjnego z wszystkiemi potrzebnemi objaśnieniami (§ 9. ustawy z 10. czerwca 1903 Dz. u. p. Nr. 133).

§ 24. Doniesienia o nieprzestrzeganiu postanowień ustawowych i statutowych przedkładane w myśl § 9 ustawy z 10. czerwca 1903 Dz. u. p. Nr. 133, zobowiązują właściwy trybunał sądowy lub polityczną władzę krajową do czuwania nad przestrzeganiem postanowień ustawowych i statutowych.

Odnośnie do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych winien trybunał sądowy w szczególności rozważyć, czy jest podstawa do wkroczenia po myśli §§ 87 do 89 ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70.

VII. Koszty rewizyjne.

§ 25. Jeżeli lustrator żąda ustalenia kosztów rewizyjnych za pośrednictwem władzy (§ 10. ust. 2. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133), natenczas winien swoje gotowe wydatki, wysokość żądanego wynagrodzenia i okoliczności, które o wysokości tego wynagrodzenia decydować mają podać do jej wiadomości za pomocą pisemnego podania. Ustalenie kosztów nastąpi po wysłuchaniu dyrekcyi rewidowanego stowarzyszenia (towarzystwa). Po prawomocności uchwały należy koszty rewizyjne w drodze urzędowej ściągnać i lustratorowi wypłacić.

Ściągnięcie przez sąd handlowy może nastąpić na żądanie lustratora także wtedy, gdy stowarzy-

szenie zwleka z wypłatą ugodzonych kosztów rewizyjnych, jeżeli zawarcie umowy co do wysokości wynagrodzenia należycie udowodnione zostanie.

§ 26. Lustratorowie ustanowieni przez władzę państwową nie mogą bezpośrednio pobierać kosztów rewizyjnych nawet gdy co do ich wysokości ugodzili się ze stowarzyszeniem (towarzystwem). Ściągnięcia i wypłacenia ich lustratorowi ma dokonać władza, która lustratora ustanowiła.

VIII. Obowiązek lustratora dotyczący dochowania tajemnicy.

§ 27. Każdy lustrator bez względu na to kto go mianował lub delegował, obowiązany jest do zachowania w tajemnicy szczegółów wewnętrznej gospodarki przedsiębiorstwa. W sprawozdaniu rewizyjnem może je o tyle tylko wyjawiać, o ile one stanowią przedmiot wytknięcia (§ 12. ustawy z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133).

Oprócz tego winien lustrator także we wszystkich innych kierunkach zachować tajemnicę o wynikach rewizyi w obec osób, których nie ma obowiązku o tem powiadamić, a w szczególności powstrzymać się ma od wszelkich tego rodzaju wyjawień, które mogłyby osłabić kredyt stawarzyszenia (towarzystwa).

§ 28. Rozporządzenie to wchodzi w życie równocześnie z ustawą z 10. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 133.

Wzór do § 1. powyższego rozporządzenia.

Wykaz rewizyjny

a) dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych,
b) dla towarzystw po myśli § 2. rozporządzenia z 24. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 134.

a) Firma i siedziba stowarzyszenia b) Nazwa i siedziba towarzystwa	a) Oznaczenie rejestrowe (Tom i numer rejestru stowarzyszeń). b) Data i liczba poświadczenia przyjęcia statutów do wiadomości.	Stowarzyszenie (towarzystwo) podlega rewizyi			Czas przedsięwzięcia rewizyi	Uwagi **)
		Wydziału krajowego*)	Związku	Lustratora ustanowionego: a) przez sąd b) przez polityczną władzę krajową		

Uwagi:

*) Dotyczy towarzystw.

**) W kolumnie uwagi należy w szczególności zamieszczać przy dodaniu daty doniesienia, które uczyniono po myśli § 5. rozporządzenia z 24. czerwca 1903. Dz. u. p. Nr. 134.

Kwestyonarz

dla rewizyi stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, oraz towarzystw pokrewnych. *)

I. Ogólne stosunki. Statut.

1. Od kiedy istnieje towarzystwo?

Czy jest ono stowarzyszeniem zarejestrowanem?

2. Czy statut stowarzyszenia w ogólnym układzie odpowiada wymogom ustawy (§ 3. ustawy o stowarzyszeniach)?

Czy podpisali go członkowie-założyciele?

3. Czy statut zawiera postanowienia wymagane przez ustawę o stowarzyszeniach (§ 5)?

4. Czy zresztą i inne jego postanowienia odpowiadają ustawie?

Czy odstępuje on od postanowień ustawy o stowarzyszeniach tylko o tyle, o ile pomieniona ustawa na to pozwala (§ 11 ustawy o stowarz.)?

5. Czy istnieje oryginał statutu wraz z uchwałą rejestrującą?

6. Czy statut zaopatrzony sądową klauzulą rejestracyjną zgadza się z obiegowymi egzemplarzami statutu (§ 35 ustawy o stowarz.)?

---

*) Pytania zamieszcza się na lewej, odpowiedzi na prawej stronie papieru. Gotowe drukowane kwestyonarze wyszły nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospod. we Lwowie.

7. Czy każdorazowe zmiany statutu przyszły do skutku w sposób ustawą i statutem przepisany i czy zgłoszono je przepisowo w sądzie handlowym do zarejestrowania?

Czy znajdują się uchwały rejestracyjne?

8. Czy stowarzyszenie oparte jest na poręce nieograniczonej, czy na ograniczonej?

W ostatnim wypadku aż do jakiej wysokości odpowiadają członkowie?

9. Ile wynoszą udziały członków?

Jak tworzą się udziały?

W razie dopuszczalności ratalnej wpłaty czy terminy płatności bywają przestrzegane?

10. Czy działalność stowarzyszenia zamyka sią w granicach zakreślonych ustawą i statutem?

11. Ile członków liczyło stowarzyszenie przy końcu ostatniego roku administracyjnego?

Powody niezwykłego przybytku, lub ubytku.

12. Czy stowarzyszenie pozostaje w likwidacyi?

Czy likwidacyę zgłoszono w myśl przepisów?

Czy likwidacya odbywa się w sposób przepisany?

II. Członkowie.

1. Jak się odbywa przyjmowanie nowych członków?

Czy zawarte w statucie postanowienia w tej mierze są dokładnie przestrzegane?

2. Czy deklaracye przystąpienia odpowiadają wszelkim wymogom, przez przystępujących należycie podpisane zostały (§ 3. ustawy o stowarz.) i przechowywane bywają starannie?

3. Czy członków wciągnięto do rejestru w sposób przepisany (§ 14 ustawy o stowarz.)?

4. Czy rejestr członków leży otwarty dla przeglądania?

5. Czy przyjmowanie członków zależy od zamieszkania w pewnym określonym okręgu?

6. Czy przestrzega się przepisów o występowaniu członków?

7. Czy przestrzega się ustawowego (§§ 54, 77 ustawy o stowarz.), względnie przewidzianego w statucie ewentualnie dłuższego terminu wypowiedzenia?

8. Czy wpowiedzenia odbywają się pisemnie?

9. Czy data wystąpienia prawidłowo ustaloną została?

Czy nie zwraca się udziału przed upływem ustawowego, lub dłuższego statutowego terminu wypowiedzenia?

10. Czy wypowiedzenia udziałów, a następnie wystąpienia członków natychmiast wciąga się do rejestru członków?

11. Czy były wypadki wykluczenia członków?

Z jakich powodów?

Czy postąpiono przy tem wedle przepisów statutu?

III. Dyrekcya.

1. Z ilu członków składa się dyrekcya?

2. Czy dyrekcyę wybiera się z grona członków?

3. Czy dyrekcya sprawuje swój urząd bezpłatnie, czy otrzymuje wynagrodzenie, ewentualnie w jakiej wysokości?

4. Czy wybór członków dyrekcyi odbywa się w sposobie i czasie przepisanym?

5. Czy każdoczesnych członków dyrekcyi natychmiast po ich ustanowieniu zgłasza się do rejestru stowarzyszeń?

Czy podpisy podano?

6. Czy ogłoszenia, pisma i dokumenty podpisuje dyrekcya w sposób przepisany przez ustawę (§ 17 ustawy o stowarz.) i przez statut?

7. Czy obowiązki dyrekcyi określone są statutem, a ewentualnie regulaminem lub instrukcyą w sposób celowi odpowiadający?

8. Czy dyrekcya spełnia należycie swoje obowiązki?

9. Czy dyrekcya przestrzega ściśle postanowień statutu, jakoteż istniejącego regulaminu, albo instrukcyi?

10. Jak często odbywają się posiedzenia dyrekcyi?

11. Czy prowadzi się księgę protokołów tych posiedzeń?

Czy zamieszczono w niej należycie i szczegółowo uchwały dyrekcyi i czy obecni przy powzięciu uchwały członkowie dyrekcyi je podpisali?

12. Czy stowarzyszenie ma płatnych urzędników?

Dla załatwiania jakich spraw?

Czy zawarte z nimi kontrakty odpowiadają celowi?

Jakie wynagrodzenie pobierają urzędnicy?

Czy złożyli kaucye?

IV. Rada nadzorcza.

1. Czy istnieje rada nadzorcza?

2. Z wielu członków się składa?

3. Czy wybrano ją z pośród członków stowarzyszenia?

4. Czy zakres działania dyrekcyi i rady nadzorczej jest ściśle rozdzielony?

Czy na wspólnych posiedzeniach głosowanie również odbywa się oddzielnie?

5. Czy istnieje regulamin rady nadzorczej?

6. Czy rada nadzorcza wypełnia należycie ciążące na niej obowiązki, w szczególności obowiązek kontroli we wszystkich gałęziach gospodarki?

7. Czy posiedzenia jej odbywają się regularnie?

8. Czy bada regularnie tok interesów stowarzyszenia, kontroluje prowadzenie ksiąg w szczególności czy bada peryodyczne zamknięcia rachunkowe, dokonuje niespodziewanych rewizyj kasy?

W jakich odstępach czasu?

9. Czy czuwa nad usunięciem spostrzeżonych przez się wadliwości?

10. Czy prowadzi się osobną księgę protokołów posiedzeń rady nadzorczej?

Czy wpisano do niej wyniki przedsięwziętych rewizyj?

11. W szczególności czy rada nadzorcza dokonywa ustawą przepisanego sprawdzenia rocznych rachunków wraz z bilansem, oraz wniosków co do rozdziału zysku, oraz czy zdaje z tego sprawę walnemu zgromadzeniu?

V. Walne zgromadzenie.

1. Czy walne zgromadzenie bywa we właściwym czasie, w myśl przepisów statutu i przynajmniej raz do roku zwoływane?

2. Czy zwołanie odbywa się w sposób statutem przepisany?

3. Czy przy zwołaniu oznacza się cel walnego zgromadzenia w sposób przepisany?

4. Czy zwraca się na to uwagę aby członkowie mieli możność i dość czasu do przejrzenia rachunków rocznych przed walnem zgromadzeniem?

5. Czy na walnem zgromadzeniu zapadają uchwały tylko w przedmiotach na porządku dziennym zamieszczonych?

6. Czy księgę protokołów walnego zgromadzenia prowadzi się należycie i podpisuje się w myśl przepisu statutu?

7. Czy na podstawie protokołów można mieć należyty obraz przebiegu walnego zgromadzenia we wszystkich punktach istotnych i poznać czy poszczególne uchwały przyszły do skutku w sposób zgodny z ustawą i statutem?

8. Czy członkowie mają możność wglądania w księgę protokołów?

VI. Prowadzenie interesów w ogólności.

1. Czy interesy prowadzi się starannie i odpowiednio do zadań gospodarczych?

Czy istnieje regulamin czynności odpowiadający potrzebom i czy jest należycie przestrzegany?

Czy unika się ryzykownych interesów?

W jakim kierunku spostrzeżono niewłaściwości?

2. Jak się przedstawia stosunek własnego majątku stowarzyszenia w udziałach i funduszu rezerwowym do majątku obcego?

Z czego składa się ten ostatni?

Czy ogólna suma obcego majątku nie jest stosunkowo za wysoka?

Czy przestrzega się zakreślonych przez statut lub przez uchwały walnego zgromadzenia granic dotyczących zaciągania zobowiązań?

3. Czy stowarzyszenie należycie dopełnia swych zobowiązań?

Czy nie zalega z wypłatami, lub może znajduje się nawet w stanie nadmiernego zadłużenia?

4. Czy pilnie baczy się na to, aby na pokrycie zobowiązań stowarzyszenia znajdowały się potrzebne środki?

Ustanowienie odpowiednich terminów płatności, zwrotów i wypowiedzeń.

5. W szczególności czy uważa się, by nadmierne, trudne do zrealizowania wkłady i wierzytelności nie przewyższały możności i środków, jakimi stowarzyszenie rozporządza?

6. Czy ściśle przestrzega się ustanowionych przez statut lub uchwały walnych zgromadzeń, norm dotyczących udzielania kredytu, oraz czy wymaga się przepisanych rękojmi?

W szczególności dotyczy to udzielania kredytu członkom dyrekcyi i rady nadzorczej, jakoteż przyjmowania ich poręki.

7. Czy przy udzielaniu kredytu postępuje się

w każdym pojedynczym przypadku z konieczną ostrożnością?

8. Czy przy prolongacie kredytu nie postępuje się zanadto względnie?

Mianowicie, czy nastaje się na uiszczenie przedewszystkiem zapadłych odsetek?

Czy przestrzega się należycie, aby zobowiązania z poręki odnośnych ręczycieli przedłużały się także po za okres czasu, na jaki kredyt prolongowano?

9. Czy należycie pilnuje się, by zobowiązania dłużników były dotrzymywane?

Czy znajdują się zaległości, których nie ściągnięto z niedbalstwa, mianowicie takie, przy których zwłoka grozi stratą?

10. Czy czuwa się nad należytem wystawianiem dokumentów dłużnych na zobowiązania zaciągnięte w stowarzyszeniu?

Czy dokumenty dłużne przechowuje się w miejscu bezpiecznem, a po zapłaceniu długu zwraca się je dłużnikom, czy też się je niszczy?

11. Czy zachowywaną bywa należyta ostrożność w kierunku zapobieżenia nadużyciom?

12. Czy wpłaty i wypłaty odbywają się zawsze wedle przepisów statutu, regulaminu czynności i t. d. i na podstawie potrzebnych uchwał?

13. Czy zarządzono co należy, aby oddzielić buchalteryę od służby kasowej?

14. Czy buchalterya odpowiada rodzajowi i rozmiarowi interesów?

Jakie księgi się prowadzi?

15. Czy księgi prowadzi się wedle przepisów kodeksu handlowego?

Czy są oprawione, paginowane, wolne od kreśleń uniemożliwiających odczytanie pierwotnego wpisania, oraz wolne od skrobań?

Czy zdarzają się wpisania ołówkiem?

16. Czy księgi i korespondencye przechowane są należycie?

Czy znajdują się także księgi z poprzednich lat administracyjnych?

17. Czy księgi prowadzi się bez zaległości (czy są codzień kontowane)?

18. Czy księga kasowa prowadzona jest należycie i bez zaległości?

Czy jest ona przejrzysta i wszelkie wpisy należycie w niej wyszczególnione?

19. Czy zamyka się ją i sprawdza w oznaczonych okresach czasu?

20. Czy wpisy w księdze kasowej oparte są na uchwałach dyrekcyi i innych dowodach?

21. Czy pojedyncze pozycye przeniesiono do księgi głównej i ksiąg kontowych wiernie i bez zaległości?

22. Czy dokonane przez lustratora sprawdzenie poświadczeń dłużnych, oraz innych aktów i dowodów dotyczących stosunków kredytowych stowarzyszenia, wykazało zgodność z księgami stowarzyszenia?

23. Czy próba wyrywkowa wykazała rzetelne obliczenie odsetek?

24. Czy cyfry pojedynczych zamknięć peryodycznych należycie dodano (zesumowano)?

25. Czy urządzenie kasowości i kontroli kasowej odpowiada zadaniu?

26. Jaki zapas kasowy znaleziono w czasie rewizyi?

Z czego się składał?

Czy zgadza się z księgami?

Wyjaśnienie i usunięcie możliwych różnic.

27. Czy stowarzyszenie nie ma za wielkich zapasów kasowych w gotówce?

28. Czy zapasy kasowe przechowane są bezpiecznie?

Czy klucze od kasy znajdują się w rękach dwu osób?

Czy stan kasy sprawdzany bywa codzień przed zamknięciem biura?

29. Czy budynki należące do stowarzyszenia, zapasy towarowe i t. p. należycie zabezpieczono od ognia?

30. Czy dyrekcya i rada nadzorcza sporządzają na końcu roku inwenturę całego majątku i wynik jej stwierdzają w protokole podpisanym przez wszystkich obecnych przy inwentowaniu?

31. Czy wartości majątkowe stowarzyszenia (mianowicie nieruchomości, ruchomości, papiery wartościowe) wstawia się do inwentarza w takiej wysokości, jaką w danym czasie mają?

Czy dokonuje się odpowiednich odpisań wartości?

32. W szczególności czy wątpliwe wierzytelności wstawia się do stanu czynnego tylko w ich prawdopodobnej wartości, a roszczenia nieściągalne zupełnie się odpisuje?

33. Czy roczne zamknięcia rachunkowe sporządza się we właściwym czasie?

34. Czy zgadzają się one z księgami?

35. Czy aktywa i passywa należycie się

bilansuje, w szczególności czy nie wstawia się do aktywów pozycyj, które należą do passywów?

36. Czy rachunek strat i zysków należycie się sporządza?

37. Czy ściśle przestrzega się przepisów statutu o rozdziale zysków i strat?

38. Czy rozdzielono dywidendy na udziały, w danym razie w jakiej wysokości?

Czy istnieją w tej mierze jakie ograniczenia statutowe, czy są przestrzegane?

39. Czy zamknięcia rachunkowe lat poprzednich zatwierdziło walne zgromadzenie i czy zatwierdzenie to uwidoczniono w księdze protokołów?

40. Czy zamknięcie rachunkowe podano do ogólnej wiadomości we właściwym czasie i w przepisany sposób (§ 22 ustawy o stowarz.)?

41. Czy odpis zatwierdzonego zamknięcia rachunkowego przedłożono władzy politycznej we właściwym czasie?

42. Czy istnieje fundusz rezerwowy?

Czy wysokość jego odpowiada rodzajowi i rozmiarowi interesów?

43. Czy do funduszu rezerwowego wpływają kwoty statutem przepisane?

44. Czy fundusz rezerwowy tworzy się zgodnie z postanowieniami statutu?

Czy jest on w obrocie, czy też osobno i w jaki sposób ulokowany?

45. Czy są osobne rezerwy, jak się je tworzy i jak książkuje?

46. Czy opłaca się regularnie podatki i należytości stemplowe?

VII. Rewizya.

1. Czy dyrekcya stowarzyszenia powzięła bezpośrednio po otrzymaniu sprawozdania rewizyjnego z ostatniej rewizyi, odpowiednią uchwałę odnośnie do sprawozdania rewizyjnego (na wspólnem posiedzeniu z radą nadzorczą, jeżeli taka istnieje)?

2. Czy sprawozdanie rewizyjne uczyniono przedmiotem obrad i uchwały najbliższego, po rewizyi zwołanego walnego zgromadzenia?

3. Czy sprawozdanie lustratora odczytano walnemu zgromadzeniu w całości i czy rada nadzorcza (w razie gdy tej nie ma, to dyrekcya) złożyła co do wyniku rewizyi odpowiednie oświadczenie?

4. Jakie uchwały w tym względzie powzięło walne zgromadzenie i jak je wykonano?

5. Czy usunięto wadliwości podniesione przy ostatniej rewizyi?

Część druga.

USTAWY PODATKOWE.

I. USTAWA

z 21. maja 1873. Dz. u. p. Nr. 87. o przysługujących stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym uwolnieniach od należytości stemplowych i bezpośrednich.

§ 1. Stowarzyszeniom, które w myśl ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70. mają być uważane za stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, służą pod względem należytości stemplowych i bezpośrednich następujące ulgi:

§ 2. Księgi i rejestry stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, w których zapisuje się wyłącznie stosunki prawne stowarzyszenia do członków, są wolne od należytości ustanowionej w poz. 59 taryfy ustawy z 13. grudnia 1872. Dz. u. p. Nr. 89 i w § 11 ustawy z 29. lutego 1864. Dz. u. p. Nr. 20. Natomiast do ksiąg i rejestrów, w których zapisuje się stosunki prawne stowarzyszenia do innych osób, będą te przepisy prawne nadal stosowane.

§ 3. Należytość za statuty stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych należy opłacać bezpośrednio w ciągu pierwszych czternastu dni stycznia i lipca każdego roku, od ogólnej sumy wkładek po wejściu

niniejszej ustawy w moc obowiązującą w ubiegłem półroczu przez spólników w myśl statutu uiszczonych, nie stosując §. 16 ustawy z 9. lutego 1850. Dz. u. p. Nr. 50.

Oprócz tej należytości nie opłaca się żadnej osobnej należytości od wydawanych przez stowarzyszenie potwierdzeń odbioru tych wkładek.

W przeciągu tych samych czasokresów winny stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze opłacić także bezpośrednio należytość od udziałów w zysku, po wejściu niniejszej ustawy w moc obowiązującą członkom w każdem półroczu wypłaconych, a wymierzoną od ogólnej sumy tychże udziałów.

Gdy stowarzyszenie zwraca spólnikom kapitał wkładkowy, natenczas winno opłacić należytość bezpośrednio w ciągu pierwszych czternastu dni stycznia i lipca każdego roku, biorąc za podstawę ogólną sumę zwrotów w poprzedniem półroczu wypłaconych.

Przypadająca za statut stowarzyszenia w myśl uwagi 4 do pozycyi taryfy 55 ustawy z 13 grudnia 1862. Dz. u. p. Nr. 89. ewentualna należytość od nieruchomości, odnosi się także do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Uwaga 4 do poz. tar. 55. ust. z 13. grudnia 1862 brzmi: Jeżeli statutem spółkowym przeniesiono na stowarzyszenie prawo własności, użytkowania lub używania rzeczy nieruchomej, natenczas stosować należy poz. tar. 106. uw. 2.

§ 4. Należytości skalowe w § 3. niniejszej ustawy oznaczone, należy wymierzać podług skali stemplowej I.

Do należytości przypadającej od statutu stowarzyszenia nie odnosi się owa minimalna kwota,

która przewiduje pozycya taryfy 55. B. c) ustawy z 13. grudnia 1862. Dz. u. p. Nr. 89.

§ 5. Postanowienia § 12 ustawy z 13. grudnia 1862. Dz. u. p. Nr. 89 mają zastosowanie także do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Podobnież przepisy § 7 ustawy z 29. lutego 1864. Dz. u. p. Nr. 20 będą stosowane do dokumentów prawnych (asygnat kasowych i t. p.) wydawanych przez stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze w wykonaniu służącego im w myśl statutu prawa do przyjmowania pieniędzy na rachunek bieżący, a to bez różnicy czy pieniądze składają członkowie, czy też inne osoby.

Atoli książeczki wkładkowe, wydawane składającym na złożone przez nich, lub zwrócone im wkładki oszczędności i na odsetki wypłacone, lub do kapitału dopisane, nie podlegają żadnej należytości. — Pokwitowania stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, tudzież powiatowych kas zaliczkowych dla rolników, dotyczące odsetek i częściowych spłat, oraz całych pozycyj dłużnych, wpisywane w książeczki dłużników, są wolne od należytości.

1. Paragraf 12 ustawy z 13. grudnia 1862. Dz. u. p. Nr. 89 dotyczy obowiązku prowadzenia szczegółowych wykazów należytości, tudzież przewidzianego w tej ustawie zawierania układów z władzami skarbowemi co do uiszczania należytości w wysokości z góry ryczałtem umówionej.

2. Postanowienie § 7 ust. z 29. lutego 1864. Dz. u. p. Nr. 20 dotyczy dwuprocentowej należytości od odsetek władkującym wypłaconych, lub do kapitału dopisanych.

3. Drugi ustęp powyższego § 5., odnoszący się do książeczek wkładkowych i do pokwitowań spłat długów, dodała ustawa z 11. lutego 1897. Dz. u. p. Nr. 57 (Art. I). W myśl tego postanowienia wolne są od należytości bezpośrednich: 1) książeczki wkładkowe stowarzyszeń, a zatem

wszelkie zawarte w nich pokwitowania na wniesione wkładki, oraz uskutecznione wypłaty tychże, a 2) potwierdzenia na uiszczone przez dłużników (członków) raty dłużne, odsetki, koszta sądowe i tp. A zatem wpłata rat, procentów, kosztów i w ogóle wszelkie uiszczenia uskuteczniane z tytułu zaciągniętych przez członka pożyczek, wolne są od stempla, a pobory tego rodzaju mogą być w planach umorzenia stwierdzone podpisami dyrektorów lub upoważnionych do tego urzędników.

§ 6. Podania o uskutecznienie przepisanych dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych wpisów do rejestru stowarzyszeń, nie podlegają opłacie należytości podług pozycyi taryfy 43, l.) ustawy z 13. grudnia 1862. Dz. u. p. Nr. 89, lecz ostemplowaniu wedle pozycyi taryfy 43, d.) lub 43, a 1) powyższej ustawy stosownie do tego, czy na podanie nastąpić ma publiczne obwieszczenie, czy nie.

1. W pierwszym wypadku (jeśli nastąpić ma publiczne ogłoszenie) należy pierwszy arkusz opatrzyć marką stemplową na 2 korony, dalsze zaś arkusze marką na 1 koronę opiewającą. W drugim wypadku wynosi należytość stemplowa od każdego arkusza 1 koronę.

2. Podpisy na podaniach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych o zarejestrowanie w sądzie handlowym, należy uważać za podpisy zbiorowe, wskutek czego legalizacya tych podpisów podlega w myśl poz. tar. 66, lit. a) aa), względnie b, aa) ustawy z 13. grudnia 1862. Dz. u. p Nr. 89 należytości w kwocie 2 koron, — jeśli legalizuje władza publiczna, — lub 1 korony, — jeśli legalizuje notaryusz. (Reskr. minist. skarbu z 8. listopada 1900. l. 55.100).

§ 7. Podania, za pomocą których przedkłada się władzom politycznym statuty stowarzyszenia i ich zmiany, dalej zamknięcia rachunkowe i bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w myśl § 35 ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70, tudzież załączniki tych podań nie podlegają żadnej należytości.

§ 8. Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze trudniące się interesami kredytowymi, wolne są od opłacania należytości za te dokumenty, które stowarzyszenia stronom, lub strony stowarzyszeniom oprócz właściwych dokumentów dowodowych z tytułu zawartych interesów prawnych jedynie dla celów zaprowadzonej manipulacyi wydają.

W tym celu formularze tych dokumentów tak hprzed ic zaprowadzeniem, jak i przed każdą ich zmianą, muszą być przedłożone administacyi skarbowej do zbadania i przyznania im tego przymiotu.

§ 9. Minister skarbu ma prawo w przypadkach godnych uzwględnienia, częściowo uwolnić stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze od należytości w myśl poprzednich przepisów przypadających a jeszcze zaległych, a to w granicach, w których rzeczone stowarzyszenia w myśl niniejszej ustawy do opłaty należytości są obowiązane.

§ 10. Wykonanie niniejszej ustawy, która wejdzie w życie równocześnie z ustawą z 9. kwietnia 1873. o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, porucza się ministrowi skarbu.

II. USTAWA

z 27. grudnia 1880. Dz. u. p. Nr. 1. ex 1881. mocą której postanowienia ustawy z 21. maja 1873. Dz. u. p. Nr. 87, dotyczącej ulg w opłatach stemplowych i bezpośrednich przyznanych stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym założonym na zasadzie ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70, rozszerzono na inne stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze oraz na kasy zaliczkowe.

§ 1. Postanowienia ustawy z 21. maja 1873. Dz. u. p. Nr. 87 o ulgach w opłatach stemplowych

i bezpośrednich przysługujących stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym, utworzonym na zasadzie ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70, mają być stosowane do tych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych oraz kas zaliczkowych, które wymienia § 1 ustawy z 27. grudnia 1880, dotyczącej zmian w stosowaniu ustaw i przepisów o podatku zarobkowym i dochodowym do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych oraz kas zaliczkowych.

1. Postanowienia tej ustawy z 27. grudnia 1880. Dz. u. p. Nr. 151 mają zastosowanie:

1. Do zarejestrowanych w myśl ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70, tudzież innych na zasadzie samopomocy opartych, lecz niezarejestrowanych samodzielnych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych (stowarzyszenia zaliczkowe i kredytowe, stowarzyszenia spożywcze, surowcowe i magazynowe, stowarzyszenia budowlane, mieszkaniowe i t. p.), które tok swoich interesów statutowo na swoich członków ograniczają, nawet w razie gdy od niečłonków pożyczki przyjmują, towary zakupują, lub swoje zapasy kasowe w przedsiębiorstwach i zakładach obowiązanych do publicznego składania rachunków lokują, lub gdy stowarzyszenia magazynowe i t. p. wyroby swoich członków niečłonkom sprzedają; 2) do kas zaliczkowych założonych z funduszów kontrybucyjnych i podatkowych na zasadzie osobnych ustaw krajowych; 3) do gminnych kas zaliczkowych (Art. I ustawy z 24. marca 1893. Dz. u. p. Nr. 40, którym zmieniono § 1. ust. z 27. grudnia 1880. Dz. u. p. Nr. 151. Względnie Art. I ustawy z 14. kwietnia 1885 Dz. u. p. Nr. 43.)

2. Ustawą z 24. marca 1893. Dz. u. p. Nr. 40 zmieniono § 1. ustawy z 27. grudnia 1880. Dz. u. p. Nr. 151 o tyle, że postanowienia tej ustawy rozciągnięto także na stowarzyszenia magazynowe i t. p., które wyroby swoich członków sprzedają niečłonkom. Stowarzyszenia magazynowe mogły dotąd z ulg powyższą ustawą zapewnionych korzystać tylko wtedy, gdy wyroby swych członków sprzedawały własnym członkom, przyczem wolno im było zakupywać towary od niečłonków nie

tracąc przez to prawa do tych ulg. Ustawa z 24. marca 1893 przyznaje tym stowarzyszeniom ulgi z ustawy z 27. grudnia 1880 (Dz. u. p. Nr. 151) także wtedy, gdy wyroby swych członków sprzedają niečzłonkom. Powyższa ustawa nie ma jednak zastosowania do stowarzyszeń produkcyjnych, które nie ograniczają się na pośrednictwie sprzedaży wyrobów swoich członków, lecz same nadto trudnią się przerabianiem lub obrabianiem tych wyrobów.

§ 2. Począwszy od 1. stycznia 1880 wolne są wymienione w § 1. stowarzyszenia i kasy zaliczkowe od równoważnika należytości (ekwiwalentu) od majątku ruchomego, a co do majątku nieruchomego podlegać będą równoważnikowi należytości w wymiarze $1^1/_2$ od sta wartości wraz z dodatkiem.

§ 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Wykonanie jej porucza się ministrowi skarbu.

1. Celem wykonania ustawy z 27. grudnia 1880. Dz. u. p. Nr. 1. ex 1881 zarządzono co następuje:

1 Wszelkie ulgi przyznane §§ 1 do 4 ustawy z 21. maja 1873. Dz. u. p. N.. 87 stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym utworzonym na zasadzie ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70, a dotyczące opłat stemplowych i bezpośrednich, tudzież postanowienia zawarte w § 12 ust. z 13. grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 89, mają także i tu zastosowanie. — 2. Co się tyczy pieniędzy składanych na rachunek bieżący, zaliczek na papiery wartościowe i towary, oraz przyjmowania lub zmiany służby, nie zachodzą żadne zmiany, wskutek czego należy przypadające z tych tytułów stemple i należytości uiszczać wedle obowiązujących w tej mierze przepisów. — 3. Przedkładanie wykazów należytości i bezpośrednie uiszczanie tych należytości, które stowarzyszeniom i zakładom z ulg ustawy z 21. maja 1873 (Dz. u. p. Nr. 87) dodatkowo korzystającym, wedle skali I mają być wymierzone, rozpocząć się ma od I półrocza 1881. (Reskr. min. skarbu z 13. sierpnia 1881 l. 20635, ustęp 1—3 Dz. rozp. Nr. 38).

III. USTAWA

z 1. czerwca 1889 Dz. u. p. Nr. 91. o ulgach w opłatach należytości dla stowarzyszeń kredytowych i zaliczkowych (Kas oszczędności i pożyczkowych).

§ 1. Stowarzyszeniom kredytowym i zaliczkowym (kasom oszczędności i pożyczkowym), którym ustawami z 21. maja 1873. Dz. u. p. 87, z 27. grudnia 1880. Dz. u. p. Nr. 151, z 27. grudnia 1880. Dz. u. p. Nr. 1 ex 1881 i z 14. kwietnia 1885. Dz. u. p. Nr. 43. przyznano ulgi w podatkach i opłatach, służą jeszcze następujace ulgi, jeżeli w myśl statutów

poręka stowarzyszenia jest nieograniczoną,

działalność stowarzyszenia rozciąga się na mniejszy okręg (na jednę, lub kilka miejscowych gmin sąsiednich w statucie wymienionych),

kwota udziału w interesach nie przenosi 50 koron, a udziały albo wcale nie niosą odsetek, albo nie większe niż od wkładek oszczędności,

nadwyżki wcielane bywają do funduszu rezerwowego (kapitału stowarzyszenia), w którym członkowie nie mają udziału,

udzielanie pożyczek ograniczone jest na własnych członków,

przyczem wystawianie weksli jest wykluczone,

a stopa procentowa pożyczek wraz z należytościami ubocznemi (dodatki administracyjne i t. p.) przewyższa stopę procentową wkładek oszczędności najwięcej o $1^1/_2$ od sta.

§ 2. Zapisy długu członków jednego ze stowarzyszeń w § 1 oznaczonych, dotyczące pożyczek przez stowarzyszenie udzielonych, do których należą także kredyty na rachunek bieżący z wyjątkiem dokumentów na pożyczki hipoteczne, podlegają należytości stemplowej wedle skali I, jeżeli z osnowy zapisu dłużnego się okazuje, że termin spłaty pożyczki nie przekracza lat czterech, licząc od dnia wystawienia dokumentu.

Pisemne prolongaty pożyczek w poprzednim ustępie wymienionych, o ile pierwotny i przedłużony czas trwania pożyczki razem nie przekracza lat czterech, podlegają należytości wedle skali I, oprócz tego należytości wedle skali II.

Poręczenia udzielone w jednym z dokumentów podlegających w myśl poprzedzających ustępów należytości wedle skali I, są wolne od stempla.

1. Pierwotne brzmienie powyższego paragrafu zmieniła ustawa z 11. czerwca 1894. Dz. u. p. Nr. 111 artykułem I w sposób powyżej przytoczony.

§ 3. Potwierdzenia tych stowarzyszeń, tyczące się odbioru odsetek płaconych przez członków od pożyczek, lub odbioru zwracanych sum pożyczkowych, jeżeli wedle pozycyi taryfy 48 lit. n. ustawy z 9. lutego 1850 Dz. u. p. Nr. 50 nie są wolne od należytości, podlegają co do pożyczek hipotecznych należytości wedle skali II, we wszystkich zaś innych przypadkach należytości wedle skali I.

§ 4. Stowarzyszeniom wymienionym w § 1 przysługuje osobiste uwolnienie od opłat należytości za korespondencye z publicznemi władzami i urzę-

dami, o ile te korespondencye nie dotyczą postępowania sadowego.

§ 5. Stowarzyszenia te, zanim zaczną korzystać z ulg w §§ 2 do 4 wymienionych, winny postarać się u kierującej władzy skarbowej o uznanie, że zachodzą warunki, które ustawa w tym celu przepisuje.

Wniesione w tym celu podania i dowody są wolne od stempli.

§ 5 *a*. W tych stowarzyszeniach (§ 1), które nie zostają pod dozorem lub kontrolą korporacyi autonomicznej albo Związku stowarzyszeń, może władza skarbowa zarządzać od czasu do czasu dochodzenia celem przekonania się, czy warunki, do których niniejsza ustawa i ustawa z 1. czerwca 1889. Dz. u. p. Nr. 91 przywiązuje ulgi należytościowe, należycie są przestrzegane.

§ 5 *b*. Przyznane ulgi należytościowe mogą być odwołane, jeżeli stowarzyszenie nie przestrzega warunków w § 1 przewidzianych, lub wskutek zmiany statutów, nie może być nadal zaliczane do stowarzyszeń w § 1 oznaczonych.

Odwołanie nie działa wstecz.

1. Powyższe dwa §§ 5a i 5b dodała ustawa z 11. czerwca 1894. Dz. u. p. Nr. 111.

§ 6. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się ministrowi skarbu.

1. Celem wykonania ustaw z 1. czerwca 1889. Dz. u. p. Nr. 91 i z 11. czerwca 1894. Dz. u. Nr. 111 o ulgach w opłatach należytości dla stowarzyszeń kredytowych i zaliczkowych (kas oszczędności i pożyczkowych) wydało ministerstwo skarbu dnia 13. czerwca 1894. Dz. u. p. Nr. 112 następujące rozporządzenie:

§ 1. Ulgi należytościowe z art. I, § 2 ust. 2 ustawy z 11. czerwca 1894 (§ 2 powyżej zamieszczonej ustawy z 1. czerwca 1889 w nowem brzmieniu) przysługują także pisemnym prolongatom pożyczek, na które wystawiono zapisy dłużne jeszcze przed 1. lipca 1894, jeżeli pierwotny i przedłużony czas trwania pożyczki razem nie przekracza lat czterech.

§ 2. Stowarzyszenia, które chcą korzystać z ulg przyznanych ustawą z 1. czerwca 1889, mają postarać się u kierującej władzy skarbowej o uznanie, że zachodzą potrzebne do tego ustawowe warunki. Odnośne podanie, zaopatrzone uwierzytelnionym egzemplarzem statutów, należy wnieść u kierującej władzy skarbowej pierwszej instancyi (dyrekcya okręgu skarbowego, urząd wymiaru należytości), bezpośrednio lub w drodze urzędu podatkowego tego okręgu, w którym stowarzyszenie ma swoją siedzibę.

§ 3. Wydanie orzeczenia na podanie w § 2 oznaczone, przysługuje krajowej władzy skarbowej (krajowej dyrekcyi skarbu) — Przeciw orzeczeniu krajowej władzy skarbowej można, przy zachowaniu przepisów ustawy z 19. marca 1876. Dz. u. p. Nr. 28, wnieść rekurs do ministerstwa skarbu. —

[Ustawę tę, stanowiącą o czasokresach do wnoszenia środków prawnych, zamieszczam poniżej w uw. 3.]

§ 4. Orzeczenie udzielające wymaganego w § 5 ustawy z 1 czerwca 1889 uznania, należy ogłosić w dzienniku rozporządzeń ministerstwa skarbu.

§ 5. Stowarzyszenia, które uzyskały uznanie przewidziane § 5 ustawy z 1. czerwca 1889 winny o każdej zmianie statutów donosić władzom skarbowym w § 2 oznaczonym.

§ 6. Odwołanie przyznanych ulg należytościowych w myśl § 5 b) ustawy z 11. czerwca 1894 zastrzeżone jest ministerstwu skarbu.

§ 7. Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1. lipca 1894.

2. Odnośnie do rozporządzenia z dnia 13. czerwca 1894 Dz. u. p. Nr. 112 wydanego celem wykonania ustaw z 1. czerwca 1889 Dz. u. p. Nr. 91. i z 11. czerwca 1894. Dz. u. p. Nr. 111 zarządziło ministerstwo skarbu co następuje:

1. Przewidziane w § 5 ustawy z 1. czerwca 1889 uznanie może być tylko wtedy udzielone, jeżeli statuty proszącego o nie stowarzyszenia zawierają warunki przepisane § 1 tejże ustawy. Warunek, że działalność stowarzyszenia ogra-

niczać się ma na mniejszy okręg, należy rozumieć w ten sposób, iż członkowie stowarzyszenia muszą mieszkać, albo posiadać grunt w okręgu w statucie dokładnie oznaczonym a obejmującym jedne, lub kilka sąsiednich gmin miejscowych Przyznaniu ulg należytościowych nie stoi na przeszkodzie statutowo dozwolone przyjmowanie osób prawniczych (moralnych) w charakterze członków, jeżeli te osoby prawnicze w myśl statutów (swoich) mają siedzibę w statutowym okręgu stowarzyszenia, albo tamże posiadają dobra nieruchome (Reskr. min. skarbu z 15. września 1894. l. 37.659).

2. Orzeczenie, którem w myśl § 5 ustawy z 1. czerwca 1889 udzielono żądanego uznania, należy przedłożyć ministerstwu skarbu dołączając odnośne akta, celem zarządzenia przepisanego ogłoszenia.

3. Krajowa władza skarbowa utrzymywać ma kataster tych stowarzyszeń, którym przyznano ulgi należytościowe, a to wedle następującego wzoru:

Liczba porządkowa	Nazwa i siedziba stowarzyszenia	Okręg skarbowy	Rozporządzenie, którem przyznano ulgi należytościowe	Stowarzyszenie zostaje pod dozorem lub kontrolą		UWAGA
				Korporacyi autonomicznej	Związku stowarzyszeń	

Do katastru tego należy przedewszystkiem zapisać według stanu z 1. lipca 1894 wszystkie te stowarzyszenia, którym dotychczas już ulgi należytościowe przyznano, a w tym celu należy zbadać co do każdego z tych stowarzyszeń, czy zostaje ono pod dozorem lub kontrolą korporacyi autonomicznej lub związku stowarzyszeń, czy nie. Od 1. lipca 1894 począwszy, należy kataster prowadzić dalej bez przerwy. Przy końcu roku 1894 należy przedłożyć ministerstwu skarbu odpis tego katastru; w następnych zaś latach tylko wykaz w międzyczasie zaszłych w tym katastrze zmian i uzupełnień.

4. W stowarzyszeniach, które nie zostają pod dozorem lub kontrolą autonomicznej korporacyi albo związku stowarzyszeń, należy od czasu do czasu, co najmniej jednak raz do roku przedsiębrać dochodzenia w kierunku należytego przestrzegania warunków, od których ustawa czyni zawisłem przyznanie ulg należytościowych. Przedsięwzięte rewizye należy zanotować w katastrze, szczególne zaś spostrzeżenia każdym razem oznajmić ministerstwu skarbu.

5. Jeżeli stowarzyszenie korzystające z ulg należytościowych na podstawie uznania władzy, nie przestrzega warunków przewidzianych w § 1 ustawy z 1. czerwca 1889, lub wskutek zmiany statutów, nie może być nadal zaliczane w poczet stowarzyszeń w § 1 oznaczonych, natenczas okoliczność tę należy stwierdzić urzędownie i dołączając odnośne akta donieść o tem ministerstwu skarbu celem spowodowania orzeczenia o odwołaniu udzielonego uznania. — Odwołanie, którego ogłoszenie w dzienniku rozporządzeń na zarządzenie ministerstwa zamieszczone będzie, należy zanotować w katastrze prowadzonym w myśl ustępu 3. (Zamieszczone powyżej pod l. 2 do 5 rozporządzenia wydało ministerstwo skarbu reskryptem z 13. czerwca 1894 l. 27152).

3. Ustawa z 19. marca 1876. Dz. u. p. Nr. 28 stanowiąca o czasokresach do wnoszenia środków prawnych przeciw rozstrzygnieniom i zarządzeniom organów administracyi skarbowej, zawiera postanowienia następujące:

§ 1. Przedstawienia, zażalenia lub rekursy przeciw wydanym w drodze administracyjnej nakazom, zarządzeniom lub rozstrzygnieniom władz, urzędów i organów administracyi skarbowej, ustanowionych do rozłożenia, wymiaru i zarządu bezpośrednich podatków, pośrednich opłat i datków na cele państwowe, należy wnosić — o ile ich dopuszczalność na istnie-

jących przepisach się opiera — w przeciągu dni 30, a gdy zwrócone są tylko przeciw orzeczeniu kary porządkowej, w przeciągu dni 8 u władzy, która wydała nakaz zarządzenie lub rozstrzygnienie.

Gdy zaś środek prawny odnosi się do zarządzeń lub nakazów wydanych przez dzierżawców lub wogóle przez organa prywatne do poboru dochodów państwowych uprawnione, to wnieść go należy u władzy skarbowej I instancyi, do nadzorowania powyższych powołanej.

W wypadkach na uwzględnienie zasługujących, może władza u której środek prawny ma być wniesiony odnośny termin przedłużyć. Niewniesienie przedstawienia, zażalenia lub rekursu w przepisanym czasie może zaszkodzić tylko tej stronie lub jej spadkobiercom, którym doręczono odnośne rozstrzygnienie lub polecenie.

§ 2. Wymienione w § 1 rozporządzenia muszą zawierać dokładne oznaczenie władzy u której i termin w którym przedstawienie, zażalenie lub rekurs wnieść należy, w przeciwnym bowiem razie termin ten biec zaczyna dopiero od dnia doręczenia dodatkowego rozporządzenia zawierającego powyższe daty.

Termin poczyna biec od następnego dnia po doręczeniu, a przy liczeniu go nie należy rachować dni biegu pocztowego w wypadkach gdy odnośne pismo oddano poczcie za urzędowem potwierdzeniem odbioru (dowód nadawczy, recepis i t. d.) Jeśli ostatni dzień czasokresu przypada na niedzielę lub ogólne święto, kończy go następny dzień powszedni.

Gdy strona prosi władzę o przedłużenie terminu do wniesienia środka prawnego, lub w ciągu przez ustawę zakreślonego terminu prosi o podanie powodów rozstrzygnięcia przez tę władzę wydanego, bieg czasokresu aż do dnia doręczenia odnośnej rezolucyi się przerywa i po niem dopiero na nowo się zaczyna.

4. Ustawa stemplowa z 8. marca 1876. Dz. u. p. Nr. 26 zawiera zmianę dawnej skali stemplowej I. Wedle § 1. tej ustawy i ces. rozp. z 21. września 1899. Dz. u. p. Nr. 176 opiewa obecnie skala I następująco:

Skala I.

Do kwoty

nad	do kor.	kor.	hal.	nad	do kor.	kor.	hal.
—	150	—	10	2700	3000	2	—
150	300	—	20	3000	6000	4	—
300	600	—	40	6000	9000	6	—
600	900	—	60	9000	12000	8	—
900	1200	—	80	12000	15000	10	—
1200	1500	1	—	15000	18000	12	—
1500	1800	1	20	18000	21000	14	—
1800	2100	1	40	21000	24000	16	—
2100	2400	1	60	24000	27000	18	—
2400	2700	1	80	27000	30000	20	—

i tak dalej od każdych 3000 koron o 2 korony więcej, przyczem kwotę resztującą niższą od 3000 koron, należy liczyć za pełne 3000 koron.

Skala II (należytość z dodatkiem)

wedle § 2 ces. rozp. z 8. lipca 1858. Dz. u. p. Nr. 102, ces. rozp. z 17. maja 1859. Dz. u. p. Nr. 89, ust. z 13. grudnia 1862. Dz. u. p. Nr. 89 i ces. rozp. z 21. września 1899. Dz. u. p. Nr. 176.

Do kwoty

nad	do kor.	kor.	hal.	nad	do kor.	kor	hal.
—	40	—	14	2400	3200	10	—
40	80	—	26	3200	4000	12	50
80	120	—	38	4000	4800	15	—
120	200	—	64	4800	6400	20	—
200	400	1	26	6400	8000	25	—
400	600	1	88	8000	9600	30	—
600	800	2	50	9600	11200	35	—
800	1600	5	—	11200	12800	40	—
1600	2400	7	50	12800	14400	45	—
				14400	16000	50	—

Nad 16000 koron opłacać należy od każdych 800 kor. nadwyżkę w kwocie 2 koron 50 hal., przyczem kwotę resztującą niższą od 800 koron liczy się za pełnych 800 koron.

Skala III (należytość z dodatkiem)

wedle § 3 ust. z 13. grudnia 1862. Dz. u. p. Nr. 89.

Do kwoty

nad	do kor.	kor.	hal.	nad	do kor.	kor.	hal.
—	20	—	14	1200	1600	10	—
20	40	—	26	1600	2000	12	50
40	60	—	38	2000	2800	15	—
60	100	—	64	2800	3200	20	—
100	200	1	26	3200	4000	25	—
200	300	1	88	4000	4800	30	—
300	400	2	50	4800	5600	35	—
400	800	5	—	5600	6400	40	—
800	1200	7	50	6400	7200	45	—
				7200	8000	50	—

Nad 8000 koron opłacać należy od każdych 400 koron nadwyżkę w kwocie 2 koron 50 hal., przyczem kwotę resztującą niższą od 400 koron liczy się za pełnych 400 koron.

IV. USTAWA

z 11. kwietnia 1893 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 21. obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, towarzystw akcyjnych od dodatków do podatków.

§ 1. Od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, uwolnione będą następujące zakłady przemysłowe, które w przeciągu 10 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem założone zostaną.

1. Wszelkie zakłady przemysłowe, mające na celu wyrób takich przedmiotów, które do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy jeszcze w obrębie

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem wyrabiane nie były.

2. Zakłady przemysłowe z gałęzi przemysłu w kraju istniejących, jeżeli będą założone według wymagań najnowszego stanu techniki, obliczone na większy przerób surowego materyału lub półfabrykatu i zatrudniać będą większą liczbę robotników, a mianowicie:

Zakłady przemysłowe dla wyrobu cementu, wapna hydraulicznego, fajansu, majolik, wyrobów kamionkowych, felcowanych dachówek z gliny, rur drenowych, cegieł ogniotrwałych, zakłady dla wyrobu ciekłych i stałych smar z olejów mineralnych, przerobu mazi pogazowych na asfalt sztuczny albo na środki desynfekcyjne, wyrobu farb anilinowych, zakłady dla wyrobu urządzeń i aparatów gorzelnianych oraz browarniczych, maszyn parowych, maszyn i narzędzi rolniczych, narzędzi wiertniczych, fabryki powozów, lin drucianych, lamp naftowych; fabryki narzędzi i przyrządów pożarnych, sikawek, wozów ratunkowych, zakłady dla wyrobu kalafonii i przerobu odpadków drzew szpilkowych, olejów eterycznych; fabryki fortepianów i innych instrumentów muzycznych, zakłady dla wyrobu cellulozy, zakłady przemysłowe tkackie z lnu, konopi, bawełny, juty, zatrudniające w obrębie zakładów najmniej 10 ręcznych krosien tkackich, zakłady przemysłowe tkackie z wełny lub jedwabiu, zatrudniające w obrębie zakładu najmniej 6 krosien tkackich, zakłady blichu i apretury, zdolne przerobić najmniej 20000 sztuk płótna rocznie, zakłady apretury sukna, zdolne przerobić rocznie najmniej 1000 sztuk sukna lub innych wyrobów wełnianych, farbiarnie wyrobów

tkackich, drukarnie wyrobów tkackich, zakłady dla wyrobów pończoszkowych, zatrudniające najmniej 15 warsztatów, zakłady garbarskie dla wyrobu skór podeszwianych, saków, skór cielęcych matowych, czarnych, szarych, zamszów, kidów, skór lakierowanych, zakłady białoskórnicze, zakłady przemysłowe dla wyrobu świec stearynowych, parafinowych, cerezynowych, fabryki mydła zdolne przerobić najmniej 1000 centnarów tłuszczów roślinnych lub zwierzęcych, fabryki karuku i żelatyny, fabryki krochmalu, dekstryny, przerobów mącznych, fabryki szkła, szlifiernie szkła, fabryki kwasu siarkowego, zakłady dla wyrobu surogatów, kawy, obliczone na przerób produktu najmniej z 50 morgów roślin okopowych; fabryki cukru burakowego.

§ 2. Zakłady przemysłowe już istniejące, a należące do gałęzi przemysłu powyżej w § 1. ust. 2 wymienionych, jeżeli w ciągu 5 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zaprowadzą wydoskonalone urządzenia techniczne według wymagań najnowszego stanu techniki i rozszerzą przedsiębiorstwo, tak, że będą zdolne przerabiać większą ilość surowego materyału lub półfabrykatu i zatrudniać większą ilość robotników, zostaną uwolnione od całej nadwyżki wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych, jakaby przypadła do zapłaty, wskutek powiększenia przedsiębiorstwa.

§ 3. Uwolnione będą od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych następujące spółki na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70 zawiązane:

a) spółki surowcowe, mające na celu nabywanie surowych materyałów lub półfabrykatów wy-

łącznie na użytek, należących do spółki rzemieślników i przemysłowców, którzy tych materyałów do swoich wyrobów potrzebują;

b) spółki magazynowe, założone celem sprzedaży we wspólnym lokalu wyrobów przemysłowych, wyłącznie tylko przez członków spółki wyrabianych;

c) spółki produkcyjne, których członkowie pracują we wspólnym, z kapitału spółki założonym warsztacie, tudzież takie, które członkom spółki rozdają roboty do domów.

§ 4. Uwolnione będą od wszystkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, towarzystwa akcyjne, mające na celu prowadzenie przedsiębiorstw przemysłowych w obrębie Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, które zostaną założone w przeciągu 10 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli będą miały urzędową swą siedzibę w kraju, jeżeli ich wpłacony kapitał akcyjny wynosić będzie najmniej 500.000 koron, zatrudniać będą najmniej 60 robotników, a zakład swój przemysłowy urządzą odpowiednio do wymagań najnowszego stanu techniki.

§ 5. Wszelkie powyżej w §§ 1—4 przyznane uwolnienia od podatków będą obowiązywać na przeciąg 10 lat, licząc od początku tego kwartału, w którym podanie o uwolnienie wniesionem zostało.

Gdyby jednak w ciągu tego 10 letniego okresu zakład przemysłowy, spółka lub towarzystwo akcyjne utraciło warunki w § 1 ustęp 2 i w §§ 2, 3 i 4 niniejszej ustawy określone, od których zawisłem jest uwolnienie od dodatków, natenczas Wydział

krajowy może cofnać udzielone uwolnienie na resztę 10 letniego okresu.

§ 6. O zastosowaniu niniejszej ustawy do zakładów przemysłowych, spółek i towarzystw akcyjnych, rozstrzyga w każdym poszczególnym wypadku Wydział krajowy ostatecznie i ogłasza swoją uchwałę w gazecie urzędowej.

§ 7. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia, a równocześnie traci moc obowiązująca ustawa z dnia 20. stycznia 1886 (Nr. 17 Dz. ust. i rozp. kraj.).

Wszakże uwolnienia od dodatków, które na podstawie ustawy z dnia 20. stycznia 1886 (Nr. 17 Dz. ust. i rozp. kraj.) orzeczone zostały, zachowują w całości swoją moc obowiązującą.

§ 8. Wykonanie tej ustawy poleca się ministrom skarbu i spraw wewnętrznych.

V. USTAWA

z 25 października 1896 Dz. u. p. Nr. 220 o podatku zarobkowym od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków. (Rozdział II. ustawy o bezpośrednich podatkach z r. 1896.)

Określenie podatników.

§ 83. W myśl niniejszego rozdziału podlega podatkowi ten, kto w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa, trudni się przedsiębiorstwem obowiązanem do publicznego składania rachunków.

Takiemi przedsiębiorstwami są:

I. Przedsiębiorstwa zarobkowe, a mianowicie:

a) wszelkie przedsiębiorstwa spółek akcyjnych i komandytowych na akcye;

b) wszelkie przedsiębiorstwa gwareckie;

c) przedsiębiorstwa ubezpieczeń, z wyjątkiem zakładów wzajemnych ubezpieczeń;

d) publiczne zakłady kredytowe;

e) koleje żelazne;

f) przedsiębiorstwa stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych (spółki produkcyjne, stowarzyszenia zaliczkowe i kredytowe, stowarzyszenia spożywcze, surowcowe, magazynowe, spółki budownicze, mieszkaniowe, warsztatowe i tp.) zarejestrowanych po myśli ustawy z 9. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70 i innych nierejestrowanych, o ile te stowarzyszenia nie ograniczają swoich czynności w sposób oznaczony w § 85 na swoich członków.

II. Wszelkie inne przedsiębiorstwa dla użytku publicznego i związki samopomocy, a w szczególności:

a) stowarzyszenia wymienione pod lit. f) ograniczające swoje czynności w sposób oznaczony w § 85 na swych członków;

b) kasy oszczędności;

c) zakłady wzajemnych ubezpieczeń;

d) kasy zaliczkowe powstałe na podstawie osobnych ustaw krajowych z funduszów kontrybucyjnych i podatkowych.

e) gminne kasy zaliczkowe.

1. Przedsiębiorstwa nie są tu taksatywnie wyliczone. Zasadniczo nie ma między niemi różnicy pod względem sposobu postępowania, z pewnych jednak względów i dla pewnych przedsiębiorstw ustanowiono wyjątki, które

mieszczą się w §§ 85, 92 ust. 7., 94 lit. e) i g) § 95 lit. f) ust. 3, lit. i) i k), § 100 ust. 3 i 11, § 110 ust. 2 i § 116.

2. Rozporządzenie wykonawcze do ustawy z 25. października 1896 ogłoszone dnia 18. maja 1897. Dz. u. p. Nr. 124 zawiera do powyższego § 83 następujące postanowienie (Art. I):

Obowiązek podatkowy.

1. Wedle § 83 podatkowi zarobkowemu po myśli rozdz. II podlega każdy, kto w królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych wykonuje przedsiębiorstwo obowiązane do publicznego składania rachunków.

2. Publiczne składanie rachunków zachodzi gdy przedsiębiorca (podmiot podatkowy) jest w myśl ustawy lub statutu obowiązany do peryodycznego składania rachunków w ten sposób, że rachunki te muszą być na pełnem zgromadzeniu członków przedsiębiorstwa sprawdzane i ogłaszane, względnie publicznie zatwierdzane, albo że rachunki te celem sprawdzenia i zatwierdzenia muszą być przedkładane jakiejś władzy powołanej do czuwania nad publicznymi interesami, lub jakiemuś ciału samorządnemu regularnie na posiedzeniach publicznych obradującemu (ministerstwo, namiestnictwo, starostwo, Rada państwa, sejm krajowy, rada gminna i t. p.).

3. Za takie przedsiębiorstwa, względnie podmioty podatkowe uważa się w szczególności:

a) wszelkie właściwe spółki zarobkowe a mianowicie spółki akcyjne, spółki komandytowe na akcye, gwarectwa, stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze nie ograniczające swoich czynności na swych członków, wreszcie o ile zachodzą warunki poniżej pod l. 2, i 4 do 8 przytoczone, także stowarzyszenia oparte na innych podstawach prawnych, jak np. na ustawie z 15. listopada 1867. Dz. u. p. Nr. 134;

b) podmioty przedsiębiorstw użytku publicznego i związków gospodarczej samopomocy, jak stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, ograniczające swoje czynności na swych członków, wszelkie inne stowarzyszenia oparte na zasadzie wzajemności, kasy oszczędności i pewne kasy zaliczkowe;

c) publiczne korporacye prawne (państwo, kraje, gminy

i t. p.), oraz majątki na pewien cel przeznaczone, jak fundusze publiczne, fundacye i t. p.

4. Wedle § 83 ust. 1 podmioty prawne pod 2 i 3 oznaczone podlegają opodatkowaniu wedle rozdziału II tylko w takim razie, jeżeli trudnią się „przedsiębiorstwem“.

Podany w § 83 szereg przedsiębiorstw przedstawia się wskutek dodania w nim wyrazów a „mianowicie“ i „w szczególności“ tylko jako przykładowy.

Co należy uważać za takie przedsiębiorstwa a tem samem, kiedy należy przyjąć, że istnieje obowiązek opłacania podatku wedle rozdz. II, to nie da się, wobec wielkiej rozmaitości uwzględnić się mających okoliczności, określić w sposób wyczerpujący, lecz trzeba o tem orzekać w każdym przypadku z osobna, na podstawie starannego zbadania zachodzących stosunków.

Przytem należy mieć na względzie, że w myśl wyraźnego postanowienia § 83 II. takie przedsiębiorstwa jak stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, kasy oszczędności, które przeznaczone są głównie do popierania innych celów (np. do podniesienia kredytu członków, oszczędności w ogóle), lecz stosownie do swej organizacyi nie wyłączają bezwarunkowo osiągania nadwyżki obrotu ze swego przemysłu (n. p. z udzielania kredytu), poddawać należy opodatkowaniu wedle rozdz. II.

(Postanowienia zawarte w ustępie 5—8 nie dotyczą stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych).

9. Podmioty prawne pod l. 3 lit. a) i b) wymienione, podlegają opodatkowaniu wedle rozdz. II co do całego swego majątku i dochodu, o ile w ogóle zachodzą warunki opodatkowania tychże wedle rozdz. II i niezawiśle od wszelkich innych postanowień ustawowych o opodatkowaniu gruntu i t. p.... (dalsza część tego ustępu dotyczy podmiotów prawnych wymienionych pod l. 3 lit. c).

(Dalsze ustępy 10 i 11 jako mało ważne pomijam dla braku miejsca).

Uwolnienia.

§ 84. Wolne są od opodatkowania:

a) te przedsiębiorstwa, które na zasadzie istniejącej osobnej ustawy wolne są od dotychczasowego podatku zarobkowego i dochodowego, na czas tego uwolnienia. Te przedsiębiorstwa, które w podobny sposób uwolnione są od dotychczasowego podatku dochodowego, mają w okresie tego czasowego uwolnienia opłacać tytułem podatku niniejszą ustawą przepisanego, taką kwotę, jaka im była przypisana w roku poprzednim przed wejściem w życie tej ustawy, jako podatek zarobkowy z dodatkiem nadzwyczajnym. Uzyskane już czasowe uwolnienie od samego podatku zarobkowego powoduje za nieubiegły jeszcze okres uwolnienia odpisanie tej kwoty podatku według niniejszego rozdziału przedsiębiorstwu wymierzyć się mającego, która równa się kwocie podatku zarobkowego wraz z nadzwyczajnym dodatkiem przedsiębiorstwu dotychczas wymierzonego, ale nie ściągniętego.

b) Oparte na wzajemności spółki i stowarzyszenia na zysk nie obliczone, tudzież fundacye utworzone przez korporacye publiczne albo przez przedsiębiorców dla własnych oficyalistów, które stosownie do statutów mają za zadanie zabezpieczenie kosztów choroby, odszkodowania nieszczęśliwych wypadków, emerytur dla inwalidów, starców, wdów i sierót, kosztów pogrzebu, lub udzielanie zapomóg urzędnikom publicznym i prywatnym, oficyalistom, sługom, robotnikom, czeladnikom, uczniom i służbie, a to nawet wtedy, gdy otrzymują zasiłki i dary od niećzłonków.

Dobrodziejstwo to ma minister skarbu rozszerzyć na zwiazki tego samego rodzaju, których członkowie należą wszyscy lub niektórzy do innych kół zawodowych (a mianowicie do stanu drobnych przemysłowców i posiadaczy gruntów włościańskich), a to wtedy, gdy to jest pożądane dla poparcia celów publicznych, dobroczynnych lub powszechnie użytecznych, a wysokość kwot poszczególnym uczestnikom zapewnionych, nie przewyższa potrzeb ich stanu;

c) C. k. pocztowa Kasa oszczędności w myśl artykułu 21. ustawy z 28. maja 1882. Dz. u. p. Nr. 56.

d) Kasy zaliczkowe założone z funduszów kontrybucyjnych i podatkowych, wymienione w § 83, II d), jeżeli swoje czynności rzeczywiście ograniczają do fruktyfikowania własnych swych kapitałów.

e) Związki kredytowe i oszczędności (kasy oszczędności i pożyczkowe), których statuty odpowiadają postanowieniom § 1 ustawy z 1. czerwca 1889. Dz. u. p. Nr. 91.

f) Stowarzyszenia i inne związki gospodarzy rolnych dla wspólnego nabywania zboża na zasiew, nawozu, zwierząt na hodowlę, maszyn i narzędzi lub innych potrzeb produkcyi rolniczo-gospodarczej, o ile przytem nie rozdziela się czystego zysku, dalej podobne związki dla wspólnego przerabiania i zużytkowania płodów rolnych własnej produkcyi uczestników, jednakże z temi samemi ograniczeniami, jakim podlega uwolnienie pojedynczego gospodarza rolnego od powszechnego podatku zarobkowego wedle § 2.

Postanowienia umów państwowych tyczące się uwolnienia od podatku przedsiębiorstw, w rozdziale niniejszym wymienionych, jak również odnośne postanowienia ustaw z dnia 27. grudnia 1893. Dz. u. p. Nr. 189 o popieraniu marynarki handlowej, tudzież z 31. grudnia 1894. Dz. u. p. Nr. 2 ex 1895 o kolejach niższego rzędu, oraz z 10. sierpnia 1895. Dz. u. p. Nr. 151 o czasowem uwolnieniu od podatków i należytości przedsiębiorstw przemysłowych powstać mających w okolicy Tryjestu i w gminie katastralnej Mili, (Muggia) zatrzymują moc swoją.

1. Dochód pocztowej Kasy oszczędności wolny jest od podatku; również procenty od wkładek oszczędności wolne są od opłaty podatku dochodowego i każdego innego, który na jego miejsce wstąpi.

2. Dochody kas wymienionych pod d) podlegają podatkowi rentowemu.

3. § 1 ust. z 1. czerwca 1889. Dz. u. p. Nr. 91 stanowi, że w myśl statutów: a) odpowiedzialność ma być nieograniczona; b) działalność spółki ma się rozciągać na mniejszy okręg (jednę, lub więcej sąsiednich gmin); c) kwota udziału nie powinna przekraczać 50 koron, a udziały nie mogą być wcale oprocentowane, lub nie wyżej niż wkładki oszczędności; d) nadwyżki mają być wcielane do funduszu rezerwowego, w którym członkowie nie mają udziału; e) udzielanie pożyczek ma być ograniczone na własnych członków; f) przyczem ma być wykluczonem wystawianie weksli i g) stopa procentowa od pożyczek wraz z należytościami ubocznemi, może przewyższać stopę procentową wkładek oszczędności najwyżej o $1^1/_2$ od sta.

Tym wymogom odpowiadają z reguły statuty kas tak zw. Reiffeisenowskich, wskutek czego zwykle wolne są od podatku.

4. Rozporz. wykonawcze (do § 84) art. 2. W § 84 lit. a) utrzymuje ustawa w ogólności w mocy uwolnienia od podatku, na zasadzie istniejących ustaw w czasie

wejścia w życie niniejszej ustawy już nabyte, po większej części czasowo ograniczone.

[Art. 3 dotyczy uwolnień stowarzyszeń i związków opartych na wzajemności, a na zysk nie obliczonych (§ 84 lit. b); art. 4 odnosi się do kas zaliczkowych założonych z funduszów kontrybucyjnych i podatkowych (§ 84 lit. d), art. 5 do kas Raiffeisena i t. p. (§ 84 lit. e), art. 6 do stowarzyszeń rolniczych (§ 84 lit. f)].

§ 85. Wymienione w § 83, II a) stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, oparte na zasadzie samopomocy, ograniczające na mocy statutów i rzeczywiście swoje czynności na swych własnych członków, tudzież kasy zaliczkowe w § 83 II d) i e) oznaczone, uwolnione są od podatku, jeśli zbadany w myśl następujących postanowień czysty dochód, nie przenosi 600 koron.

Zastosowaniu powyższego postanowienia nie stoi na przeszkodzie, jeżeli

a) wyżej wymienione stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze zaciągają pożyczki u niečzłonków, lub swoje zasoby kasowe lokują w przedsiębiorstwach i zakładach obowiązanych do publicznego składania rachunków;

b) jeżeli stowarzyszenia kredytowe przyjmują poręczenia od niečzłonków w celu prawnego zabezpieczenia pożyczek członkom udzielonych, lub jeśli dla swych członków podejmują się inkasowania pretensyi niečzłonków;

c) jeżeli stowarzyszenia spożywcze i surowcowe, tudzież stowarzyszenia rolnicze dla wspólnego nabywania ziarna na zasiew, nawozu, bydła do chowu, maszyn i narzędzi lub innych przedmiotów w produkcyi rolniczej potrzebnych, kupują towary

od nieczłonków, o ile nie służy im uwolnienie w myśl § 84 lit. f);

d) jeżeli spółki produkcyjne zbywają swoje płody nieczłonkom; przytem jednak muszą one albo ze względu na użycie sił roboczych, albo ze względu na źródło pochodzenia głównych materyałów produkcyi ograniczać się z zasady na swych członków. Postanowieniu w drodze rozporządzenia zastrzega się oznaczenie, w jakiej rozciągłości siły obce mogą być do pomocy lub do czynności pobocznych i podrzędnych używane i o ile materyały mogą być od obcych nabywane;

e) jeżeli stowarzyszenia magazynowe i odbytowe (odsprzedaży) sprzedają nieczłonkom wyroby swoich członków.

1. W myśl art. 7. rozporz. wykonawczego (do § 85) za rozszerzenie czynności stowarzyszenia poza obręb koła członków nie należy już tego uważać, gdy stowarzyszenie wchodzi w ogóle w stosunki przemysłowe z nieczłonkami, lecz dopiero wówczas, gdy stowarzyszenie dopuszcza nieczłonków do tych korzyści, dla których osiągnięcia zostało założone.

Ustawa uważa zatem warunek ograniczenia czynności przedsiębiorstwa na własnych członków jako dopełniony z reguły już wtedy, gdy czynności stowarzyszenia zgodnie ze statutem i faktycznie ograniczone są na członków, w jednym kierunku do właściwych celów stowarzyszenia zmierzającym. Zastosowaniu uwolnienia podatkowego nie stoją wcale na przeszkodzie stosunki przemysłowe wymienione w § 85 pod lit. a) do e).

(Ograniczenie czynności na własnych członków polega właśnie już na tem, że w przypadku b) udziela się pożyczek tylko członkom, a względnie załatwia się „incasso" tylko dla członków; c) odstępuje się towary tylko członkom; e) sprzedaje się towary tylko przez członków wyrobione).

Jeżeli stowarzyszenie w myśl postanowień poprzedzających rozszerza swoje czynności na nieczłonków, w takim

razie przy opodatkowaniu nie rozróżnia się zysku osiągniętego z interesów z członkami, od zysku osiągniętego z interesów z nieczłonkami.

Art. 8 rozp. wykon. (do § 85 lit. d)) mówi o **spółkach produkcyjnych** w szczególności. § 85 lit. d) rozróżnia co do spółek produkcyjnych szczególnie dwa przypadki, od siebie dokładnie oddzielić się dające. 1. Pierwszy przypadek odnosi się do spółki produkcyjnej, w której czynności produkcyjne wykonują członkowie, materyały zaś poddane przetwarzaniu, mogą być nabywane albo od członków, albo — co częściej się zdarza — od nieczłonków; warunek ograniczenia czynności na własnych członków uważa tu ustawa już wtedy za istniejący, gdy spółka ogranicza się z zasady na swoich członków pod względem używania sił roboczych.

Ustawa zastrzegła, że postanowienie, w jakim rozmiarze siły obce mogą być pomocniczo lub do podrzędnych czynności pobocznych używane, będzie wydane drogą rozporządzenia: postanawia się więc niniejszem, że właściwa czynność produkcyjna, znamionująca rodzaj spółki produkcyjnej, powinna być wykonywaną zwyczajnie tylko przez członków; nieczłonków, mianowicie też pomocników lub wyuczonych uczniów wolno w tej gałęzi przemysłu używać albo gdy członek zachoruje lub innej stałej przeszkody dozna, albo przemijająco, w razie niezmiernie wielkiego nawału pracy i w tym podobnych przypadkach. W pierwszym przypadku można zatrudniać nieczłonka najdłużej przez sześć miesięcy w roku; w drugim przypadku ilość nieczłonków przemijająco zatrudnionych nie powinna nigdy przenosić połowy członków, ilość zaś dni ich pracy nie powinna nigdy przenosić dziesiątej części ilości dni pracy członków, licząc dla nich na rok 300 dni pracy (a więc 30 dni). — Natomiast wolno używać nieczłonków do czynności pobocznych zostających tylko w podrzędnym związku z oznaczoną wyżej czynnością produkcyjną; tak n. p. spółka produkcyjna złotników może mieć nieczłonka buchalterem, komisantem lub korespondentem, a spółka produkcyjna stolarzy może używać woźniców, lub wyrobników nie będących członkami spółki.

II. Drugi przypadek, o którym mówi § 85 lit. d) odnosi się do tych spółek produkcyjnych, których członkowie dostarczają materyałów surowych, przerabianie zaś płodów

surowych uskuteczniać mogą członkowie spółki, albo i nieczłonkowie. Jako dopełnienie warunku ograniczenia przemysłu na własnych członków uważa tu ustawa już to, jeżeli nabywanie głównych materyałów produkcyi jest ograniczone z zasady na członków. — Także i tu zastrzegła ustawa rozporządzeniu wydanie postanowienia, w jakim rozmiarze materyały mogą być wyjątkowo od obcych nabywane: pod tym względem postanawia się więc niniejszem, że materyały surowe, których przetwarzanie znamionuje rodzaj spółki produkcyjnej, powinny być nabywane zwyczajnie od członków i że tylko w takim razie można te surowe materyały nabywać od nieczłonków, gdy wskutek nieprzewidzianych lub nadzwyczajnych okoliczności materyały surowe przez członków dostarczone przemijająco nie wystarczają do utrzymania normalnego ruchu przedsiębiorstwa; to nabywanie materyałów surowych od nieczłonków nie może jednakże w żadnym razie trwać dłużej, niż przez trzy miesiące w roku, ilość zaś materyałów w ciągu roku w ten sposób nabytych, nie może przenosić $^1/_{20}$ części ilości materyałów dostarczonych przez członków. — Natomiast także materyały, które w produkcyi przez spółkę prowadzonej tylko podrzędne mają znaczenie, można zawsze nabywać od nieczłonków.

III. Ze słów wstępnych § 85 wynika zresztą, że także stowarzyszenia produkcyjne, nie odpowiadające ani warunkowi pod I, ani pod II podanemu, ale zbywające swoje wyroby tylko członkom, mają być uważane za wolne od podatku zarobkowego, jeżeli ich czysty dochód nie przenosi 600 koron.

IV. Nakoniec należy nadmienić, że § 85 lit. d) jak to wynika z osnowy tegoż, odnosi się do spółek produkcyjnych w najszczerszem znaczeniu tego wyrazu; w szczególności podlegają mu zatem także stowarzyszenia, w których praca członków nie jest właściwie produkcyjną, ponieważ spełniają oni jedynie posługi osobiste (n. p. stowarzyszenia posługaczy i t. p.)

(Art. 9 rozp. wykon. nie ma dla nas znaczenia).

§ 86. Bank austryacko-węgierski podlega na czas trwania mocy obowiązującej ustawy z dnia 21. maja 1887. Dz. u. p. Nr. 51 o przedłużeniu

przywileju Banku austryacko-węgierskiego, opodatkowaniu wedle dotychczasowych postanowień.

1. Artykuł 92 odnośnych statutów opiewa: Majątek i dochody banku są wolne od podatku z wyjątkiem realności, efektów funduszu rezerwowego i podatku opłacić się mającego za akcyonaryuszów, od dywidendy. (Podatkowi rentowemu nie podlegają dywidendy banku austryacko-węgierskiego po myśli i na czas obowiązywania ustawy cytowanej).

2. Zobacz w ustawie o podatku rentowym § 125 l. 10.

Stosunek do krajów korony węgierskiej i do zagranicy.

§ 87. Co do tych przedsiębiorstw, które czynności swoje rozszerzają na kraje korony węgierskiej, pozostają w mocy ustawy z 28. lipca 1871. Dz. u. p. Nr. 89 i z 11. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 54.

1. Ustawa z 28. lipca 1871. Dz. u. p. Nr. 89 dotyczy ugody zawartej między austryackiem a węgierskiem ministerstwem skarbu co do dzielenia podatku od przedsiębiorstw rozszerzających swe czynności na obie połowy monarchii.

Ustawa z 11. kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 54 dotyczy opodatkowania I. towarzystwa żeglugi parowej na Dunaju i rozdziału jego podatku dochodowego między zarząd skarbowy królestw i krajowych reprezentowanych w Radzie państwa i Węgier.

2. Oprócz powyższych dwu ustaw pozostaje w mocy układ cłowy i handlowy z 27. czerwca 1875. Dz. u. p. Nr. 62 (utrzymany w mocy po ostatnie czasy). Art. XX tego układu brzmi: Towarzystwa akcyjne.... i stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, utworzone po myśli ustawy w jednem państwie, mają prawo rozszerzać swoją działalność na kraje drugiego państwa i w nich tworzyć zakłady filialne; stoją one w tych wypadkach na równi z krajowemi towarzystwami i zakładami, a co do swego obrotu w drugiem państwie podlegają tylko tym przepisom, które mają znaczenie dla równorodnego obrotu krajowych przedsiębiorstw.

3. Rozp. wykonawcze dodaje w art. 10, że prócz powyższych ustaw, zatrzymują moc swoją także postanowienia dotyczące Bośnii i Hercegowiny w myśl ustawy z 12. grudnia 1879. Dz. u. p. Nr. 136.

Dla przedsiębiorstw zatem podlegających powyższym ustawom, mających siedzibę w tutejszej połowie monarchii, ogólna podstawa opodatkowania obliczoną być ma wedle niniejszej ustawy (§§ 83—123), części zaś tej podstawy opodatkowania, przypadające na filie węgierskie i bośniacko-hercegowińskie, obliczone być mają z uwzględnieniem postanowień ustaw powyższych, w którym to celu sporządzić należy operat wymiaru i podziału i za pośrednictwem krajowej władzy skarbowej przesłać ministerstwu skarbu. (Dalsza część tego artykułu nie ma znaczenia dla stow. zar. i gosp).

§ 88. Jeżeli czynności przedsiębiorstwa podlegającego opodatkowaniu wedle niniejszego rozdziału, rozciągają się z zakładu przedsiębiorstwa leżącego na terytoryum obowiązywania tej ustawy aż po za granicę, natenczas cały przychód z przedsiębiorstwa podlega opodatkowaniu wedle tego rozdziału.

Jeżeli jednak przedsiębiorstwo wykonuje stale przemysł za granicą, pozakładawszy tam w tym celu filie, stacye ruchu, kupna i sprzedaży, agentury, lub używając tam swego taboru albo w jakikolwiek inny sposób, w takim razie przychód z zagranicznego obrotu należy z zastrzeżeniem postanowień następującego paragrafu poddać opodatkowaniu wedle niniejszego rozdziału tylko o tyle, o ile dowodnie nie podlega opodatkowaniu za granicą.

§ 89. Jeżeli przedsiębiorstwo podlegające opodatkowaniu, polega na odbycie z krajów tutejszych za granicę lub odwrotnie, to za przychód przedsiębiorstwa zagranicznego nie można przyjąć więcej niż połowę przychodu z tego odbytu; w tych zaś przypadkach, gdy przedsiębiorstwo podlegające opo-

datkowaniu wyrabia towary w krajach tutejszych a zbywa je za granicą, nie można więcej jak tylko trzecią część całego przychodu z tego obrotu wyłączyć z podstawy opodatkowania.

We wszystkich innych przypadkach podlega opodatkowaniu wedle niniejszej ustawy przynajmniej dziesiąta część przychodu uzyskanego z całego przedsiębiorstwa.

1. Powyższe §§ 88 i 89 dotyczą rozszerzenia krajowego przedsiębiorstwa za granicę. Dowodu co do ewentualnego opodatkowania przedsiębiorstwa za granicą ma dostarczyć sam przedsiębiorca. Jeżeli ruch zagraniczny nie jest całkiem za granicą opodatkowany, to część nieopodatkowana podlega podatkowi w kraju.

2. Art. 11 rozporz. wykonawcz. odnoszący się do powyższych dwu paragrafów oraz do następnego § 90 pomijam, jako nie mający zastosowania do naszych stowarz. zarobk. i gospod.

§ 90. Jeżeli ruch przedsiębiorstwa zagranicznego rozciąga się z miejsca czynności za granicą się znajdującego, na obszar, w którym obowiązuje niniejsza ustawa, w sposób oznaczony w § 88 ust. 2, w takim razie jego posiadacz podlega co do przychodu z obrotu tutejszo krajowego opodatkowaniu wedle niniejszego rozdziału.

Jeżeli tenże nie ustanowił w krajach tutejszych reprezentacyi w myśl artykułu IV cesarskiego rozporządzenia z 29. listopada 1865. Dz. u. p. Nr. 127, to obowiązany jest ustanowić na żądanie władzy podatkowej reprezentanta w tychże krajach mieszkającego.

Postanowienia § 89 ust. 1 mają analogiczne zastosowanie co do obliczenia przychodu przypadającego na kraje tutejsze.

Okres wymiaru i podstawa opodatkowania.

§ 91. Podatek zarobkowy, który wedle niniejszego rozdziału ma być przypisany, wymierza się corocznie.

§ 92. Za podstawę wymiaru podatku zarobkowego wedle niniejszego rozdziału służy z reguły czysty przychód przedsiębiorstw podatkowi podległych, uzyskany w ostatnim roku czynności przed rokiem podatkowym, bez względu na to, czy uzyskano go za pomocą przedsiębiorstw wykonywanych we własnym zarządzie, czy też przez wydzierżawienie.

Jeżeli ostatnie zamknięcie czynności obejmuje tylko część roku czynności lub czasokres więcej niż rok wynoszący, to za czysty przychód roku czynności uważać należy tę kwotę, która wypada na rok ze stosunku czasu trwania czynności do czasokresu jednorocznego.

Na ten rok, w którym przedsiębiorstwo rozpoczęło swoje czynności, za podstawę opodatkowania bierze się przychód w tymże roku uzyskany.

Przedsiębiorstwu zupełnie nowo założonemu wymierzyć należy podatek za czas aż do wygotowania pierwszego bilansu, tymczasowo w wymiarze najmniejszym w § 100 ust. 2 oznaczonym. Jeżeli jednak przedsiębiorstwo nowo założone objęło całkiem lub po części inne, które już przedtem istniały, wymierza się podatek tymczasowo od tej części przychodu rocznego, wedle postanowienia następującego ustępu obliczonego, która stosunkowo przypada na okres ruchu.

Za przychód roczny należy przyjąć 4% od włożonego w przedsiębiorstwo kapitału zakładowego, a tylko w takim razie, gdyby przychód 4%owy nie był prawdopodobny, albo gdyby kapitał zakładowy nie mógł być wykazany, oznaczyć należy prawdopodobny przychód roczny biorąc wzgląd na rozmiary danego przedsiębiorstwa i inne przedsiębiorstwa wśród podobnych warunków prowadzone.

Po wygotowaniu pierwszego bilansu następuje stanowczy wymiar.

Postanowienia zawarte w ustępach 4 i 5 nie stosują się do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych uprzywilejowanych w § 85.

1. Ta najniższa kwota podatkowa (§ 100 al. 2) ma być zapłacona nawet w przypadku strat poniesionych.

2. Rozporz. wykon. art. 12 stanowi: 1. Podatek zarobkowy wedle rozdz II, wymierza się corocznie, a to zwyczajnie na podstawie czystego dochodu osiągniętego w ostatnim roku czynności poprzedzającym rok podatkowy.

2. Co do opodatkowania przedsiębiorstw nowo powstałych ustawa przepisuje, że na ten rok, w którym czynności rozpoczęto, należy wziąć za podstawę opodatkowania czysty dochód w tym roku uzyskany. W takim więc razie czysty dochód w pierwszym roku czynności uzyskany służyć ma za podstawę opodatkowania tak w pierwszym jak i w drugim, a według okoliczności także w trzecim roku kalendarzowym; jeżeli np. przedsiębiorstwo rozpoczęło się 1. maja 1898, a jego bilans zamknięty został 30. kwietnia 1899, to zysk osiągnięty w tym roku należy wziąć za podstawę opodatkowania tak na rok 1898, jak i na lata 1899 i 1900.

3. Jeżeli ostatnie zamknięcie czynności obejmuje tylko część roku czynności lub okres dłuższy niż jednoroczny, to za czysty dochód roku czynności należy uważać kwotę przypadającą na rok podług stosunku długości okresu czynności do jednego roku; jeżeli więc n. p. ostatnie zamknięcie roku czynności obejmuje tylko czas od 1. października 1897 do

31. grudnia 1897, to za podstawę opodatkowania na rok 1898 należy wziąć poczwórną kwotę obliczonego czystego dochodu; jeżeli zaś ostatnie zamknięcie obejmuje czas od 1. października 1897 aż do 31. grudnia 1898 to za podstawę opodatkowania na rok 1899 należy wziąć tylko dwanaście piętnastych części obliczonego czystego dochodu.

4. Postanowienie, że za podstawę opodatkowania należy brać zawsze dochód czysty całego roku, nie znaczy bynajmniej, że zawsze także podatek za cały rok opłacić trzeba; owszem § 117 stanowi, że obowiązek podatkowy zaczyna się dopiero od rozpoczęcia przedsiębiorstwa, podczas gdy § 118 rozporządza, że przy zachowaniu przepisanych formalności obowiązek podatkowy ustaje z końcem tego kwartału podatkowego, w którym przedsiębiorstwo zostało zaniechane.

Podatek więc należy wprawdzie także przedsiębiorstwom nowo powstałym wymierzać zawsze od czystego dochodu za rok jeden obliczonego, ale przypisuje się go i pobiera tylko w tej kwocie, jaka według stosunku okresu rocznego do okresu trwania ruchu w ciągu tegoż roku przypada na ów okres ruchu; w tym celu liczy się na rok zwyczajny 365, na przestępny 366 dni.

Natomiast przedsiębiorstwom w ciągu roku zwiniętym, potrącić znowu należy taką część podatku wymierzonego od ostatniego czystego dochodu rocznego, jaka przypada za kwartały roku podatkowego, które nastąpią po zwinięciu ruchu a względnie po doniesieniu o zwinięciu.

Art. 13. rozp. wykon. mówi o tymczasowym wymiarze podatku. Ażeby z wymiarem nie czekać aż do wygotowania pierwszego bilansu, rozporządza ustawa, że przedsiębiorstwom nowo założonym wymierzyć należy podatek naprzód tymczasowo; od tego tymczasowego wymiaru należy jednak wyłączyć:

a) przedsiębiorstwa uprzywilejowane w myśl § 85;
b) towarzystwa wzajemnego ubezpieczenia;
c) kasy oszczędności.

Przedsiębiorstwom tym nie wymierza się tymczasowego podatku, lecz na podstawie pierwszego bilansu opodatkowuje się je stanowczo także za pierwszy rok kalendarzowy ich istnienia. (Art. ten przytoczono w streszczeniu).

§ 93. Z zastrzeżeniem postanowień §§ 94 aż do 99 stanowią nadwyżki bilansowe czysty przychód bez względu na to, czy przychodzą do rozdziału jako odsetki, dywidendy, tantyemy, lub pod jakąkolwiek inną nazwą, czy są na fundusz rezerwowy składane, na przyszły rachunek przenoszone, lub w inny sposób używane.

Do wymiaru podatku od przedsiębiorstw rządowych krajowych i gminnych pod ten rozdział podpadających, należy brać za podstawę czysty przychód każdego przedsiębiorstwa z osobna. Co do innych podatników, utrzymujących w ruchu kilka przedsiębiorstw, podatkowi podlegających, podstawę opodatkowania stanowi suma ich czystych przychodów po strąceniu strat poniesionych w pojedynczych przedsiębiorstwach.

1. W myśl powyższego paragrafu zatem, ustanowienie podstawy opodatkowania oprzeć należy na rachunku strat i zysków. Dlatego np. odpisania, rachunkowe straty w kursie i t. p. mają być potrącone, natomiast zaś np. książkowe podwyższenia wartości i zyski na kursie mają być uważane za przychód. Aby jednak zapobiec dowolnościom w sposobie prowadzenia rachunków, które mogłyby mieć wpływ na wysokość podatku, wyliczono w §§ 94 i 95 wyraźnie pewne kategorye wydatków i przychodów, które niezależnie od formy książkowania na wszelki sposób mają być wciągnięte do podstawy opodatkowania, względnie mają być z niej wyłączone. W razie zachodzących wątpliwości można po myśli § 111 przesłuchać mężów zaufania. Urządzenie bilansu musi odpowiadać art. 28—31 i 279 ust. handl. oraz zwyczajowi kupieckiemu.

§ 94. Do bilansowych nadwyżek należy doliczać te w nich nie zawarte kwoty, które z wyników obrotu roku czynności zostały użyte na jeden z ce-

lów w poprzedzającym paragrafie wyraźnie wymienionych, lub na jeden z celów następujących.

a) na powiększenie kapitału w przedsiębiorstwo włożonego;

b) na spłatę kapitałów włożonych w przedsiębiorstwo przez członków, tudzież na umorzenie takich długów, których spłacanie z dochodów bieżących przyczynia się do podwyższenia majątkowego salda przedsiębiorstwa, obliczanego wedle zasad właściwego bilansu majątkowego, — albo które się odnoszą do zaliczek lub dopłat nie wciągniętych po myśli § 95 lit. c) w podstawową sumę opodatkowania;

c) na opłacenie odsetek od kapitałów włożonych w przedsiębiorstwo (w akcyach, akcyach pierwszeństwa [pryorytetach], wkładkach w przedsiębiorstwo, udziałach spólników, wkładkach komandytystów i t. p.), jakoteż od kapitałów pożyczonych na obligacye pierwszeństwa, na jakiekolwiek inne udziałowe zapisy dłużne lub na hipoteczne zabezpieczenie, o ile te kapitały są częściami kapitału zakładowego, jednak z wyjątkiem tych kwot w § 95 lit. e) oznaczonych, które zostały wydane na opłacenie odsetek od listów zastawnych lub obligacyj gminnych stosownie do statutów pokrytych i rzeczywiście emitowanych;

d) na dopłaty z tytułu gwarancyi, zaliczki lub dodatki innym przedsiębiorstwom;

e) na dary, ofiary lub inne cele, o ile ich nie wymaga wykonywanie przedsiębiorstwa, lub o ile nie są udzielane przez uprzywilejowane w myśl § 85 stowarzynia zarobkowe i gospodarcze lub kasy zaliczkowe, na rzecz istniejących już zakładów do-

broczynnych; remuneracye udzielone funkcyonaryuszom przedsiębiorstwa za ich usługi temuż świadczone, jakoteż datki w wypadku choroby udzielone pracującym w przedsiębiorstwie lub ich rodzinom, — uważać należy za wydatki wymagane wykonywaniem przedsiębiorstwa;

f) na opłacenie przypadającego wedle niniejszego rozdziału podatku wraz z dodatkami; na równi z tym podatkiem należy uważać podatek zarobkowy wedle dotychczasowych ustaw wymierzony, oraz podatek dochodowy I i III klasy;

g) na pokrycie bilansowych strat z lat poprzednich; z tych jednak należy przy przedsiębiorstwach uprzywilejowanych wedle § 85 wyłączyć tę stratę w myśl postanowień niniejszej ustawy obliczyć się mającą, która powstała w roku czynności poprzedzającym bezpośrednio rok bilansowy.

1. Charakterystycznym momentem kwot wydanych na spłacenie długów jest to, że przez tę spłatę poprawia się bilans majątkowy przedsiębiorstwa. N. p. jeżeli przedsiębiorstwo wykazało dochód w wysokości 50.000 koron, a oprócz tego 30.000 koron jako spłatę długów, to przez to wykazało poprawę swego bilansu majątkowego o 30.000 koron, czyli ogólny dochód z przedsiębiorstwa w wysokości 80.000 koron, który powinien podlegać opodatkowaniu. To samo dotyczy zwrotu zaliczek lub dopłat, które wpływając na kapitał wedle § 95 lit. c) nie zaliczają się także do podstawy opodatkowania.

2 Noworoczne dawane osobom stojącym z przedsiębiorstwem w stosunku służbowym, będą uwzględnione. Tak samo będą uwzględniane podatki rzeczowe i od płac. Porównaj zresztą § 2 ust. z 27. grudnia 1880 Dz. u. p. Nr. 151.

3. Art. 14. r o z p o r z. w y k o n a w c z. odnosi się do powyższych §§ 92, 93 i 94, a zawiera następujące postanowienia dotyczące o b l i c z e n i a p o d s t a w y o p o d a t k o w a n i a: — 1. Podstawę opodatkowania dla przedsiębiorstw podlegających podatkowi wedle rozdz. II, stanowi

uzyskany czysty dochód. — 2. Punkt wyjścia do obliczenia tej podstawy opodatkowania stanowią zasadniczo nadwyżki bilansowe (§ 93 ust. 1). — Przedewszystkiem uwzględnia się przytem wykazany w bilansie zysk lub wykazaną w nim stratę, tudzież rachunek zysków i strat przedstawiający powstanie tego ostatecznego wyniku (bilans dochodu, rachunek obrotu), ponieważ rachunki te mają właśnie przedstawić czysty dochód, o ile go przedstawiają. Czy i o ile zachodzi to w poszczególnym wypadku, ocenić należy po starannem zbadaniu zmian w innych pozycyach bilansowych; w razie potrzeby poczynić należy odpowiednie sprostowania. — W szczególności wykazany zysk i strata może różnić się od rzeczywistego wyniku obrotu wtedy, jeżeli pozycye dochodów i wydatków odnoszące się do obrotu, zamiast do rachunku obrotu i t. p. zaliczone zostały bezpośrednio do poszczególnych gałęzi majątku, lub jeżeli dochody i wydatki nie odnoszące się do obrotu (np. koszta założenia) wciągnięte zostały do rachunku obrotu. W podobny sposób należy zwracać uwagę na obroty, z których rachunek byłby osobno, nie w bilansie podany. — 3. Postanowienie § 93 l. 2. ust. 1. wyraża, że przy ustanawianiu podstawy opodatkowania będzie się w przyszłości zwracać uwagę nie tyle na zrealizowanie (Effektuirung) przychodu lub wydatku, ile raczej na ekonomiczną i książkową rzetelność i stosowność ich zapisywania w książkach przedsiębiorstwa. Ustawa stosuje się w tem do kupieckiego zwyczaju obliczania czystego dochodu i tym sposobem umożliwia zwyczajnie (l. 2) wzięcie rachunku zysków i strat, a względnie bilansu dochodu za podstawę do obliczenia podstawy opodatkowania. — 4. W następstwie tej zasady należy przeto przyjmować jako wydatek stosownie do reguł należytego zestawiania bilansu, np. odpisania, chociażby rzeczywiste wydatki na uzupełnienia nie były im przeciwstawione, jakoteż straty na kursie, chociażby dotyczące papiery nie zostały sprzedane i wskutek tego nie było straty rzeczywistej, nakoniec szkody ubezpieczone, chociażby je dopiero zgłoszono, a przez spółkę ubezpieczenia nie były jeszcze wypłacone; lecz też odwrotnie np. zyski na kursie i wszelkie inne podwyższenia wartości, chociażby nie zostały zrealizowane, należy zwyczajnie uważać za dochody.— 5. Władzom podatkowym zastrzeżone jest jednak prawo badania sposobem podanym w § 111 pojedynczych pozycyi

rachunku pod względem ich rzetelności i stosowności w takich przypadkach, gdy powstanie uzasadnione podejrzenie, że przedsiębiorstwo wpisuje pozycye nierzetelne, względnie, że zestawiło rachunki rzeczowo nieuzasadnione, ażeby tym sposobem zataić rzeczywisty dochód obrotu, a przez to uzyskać mniejszy przypis podatkowy. To prawo badania należy wykonywać tylko wyjątkowo; w szczególności przy pomniejszych przedsiębiorstwach — mianowicie przy stowarzyszeniach przemysłowych i rolniczych — należy zeń robić użytek tylko w przypadkach ściśle wyjątkowych, ponieważ w przedsiębiorstwach tego rodzaju nie można się spodziewać znaczniejszego nagromadzenia rezerw i t. p. i ze względu, że związki takie nie zawsze mają biegłych urzędników do prowadzenia ksiąg, zbyt skrupulatne wykonywanie tego środka mogłoby szkodliwie wpływać na rozwój takich związków. — 6. Nadwyżki bilansowe mają zasadniczo stanowić punkt wyjścia do oznaczenia podstawy opodatkowania, w tej mierze zaś nie sprawia to żadnej różnicy, czy nadwyżki bilansowe uzyskane zostały przez prowadzenie przedsiębiorstwa na własną rękę, czy przez wypuszczenie w dzierżawę i nie uwzględnia się tego w jaki sposób przedsiębiorstwo niemi rozporządza, a więc w szczególności, czy je rozdziela jako odsetki, dywidendy, tantyemy, lub pod jakąbądź inną nazwą i w jakimbądź stosunku, czy składa je do funduszów rezerwowych, przenosi na przyszły rachunek, lub w jakikolwiek inny sposób ich używa. — 7. Stosownie do tych postanowień nie wolno więc wyłączać z podstawy opodatkowania tantyem, znaczków (marek) obecności, remuneracyi i t. p. wypłacanych zarządowi przedsiębiorstwa (radzie zawiadowczej, radzie nadzorczej, dyrekcyi i t. p.) z nadwyżek bilansowych, z jedynym wyjątkiem tylko przypadków wzmiankowanych w § 95 lit. i); przeciwnie na podstawie wyraźnego postanowienia § 95 lit. h) wolno potrącać tantyemy wypłacone na postawie kontraktu funkcyonaryuszom przedsiębiorstwa (chociażby formalnie były częścią czystego zysku). — 8. Jeżeli części dochodu np. w spółkach wytwórczych, są rozdzielane w naturze i w nadwyżkach bilansowych nie są zawarte, to obliczyć należy wedle cen targowych pieniężną wartość tych części dochodu i doliczyć do nadwyżek bilansowych. — 9. Prawidło ustawowe, że podstawę opodatkowania mają tworzyć nadwyżki bilansowe,

jest bliżej objaśnione lecz zarazem także istotnie złagodzone w § 94 aż do 98, w których ustawa co do rozmaitych przychodów i wydatków bez względu na sposób umieszczania przez przedsiębiorstwo w rachunku, a więc w szczególności także bez względu na to, czy pozycye te umieszczone są w rachunku z obrotu bieżącego, czy tylko bezpośrednio w bilansie majątku lub też po za bilansem — wydaje osobne postanowienia co do postępowania z niemi przy ustanawianiu podstawy podatkowej. — 10. Postanowienia te §§ 94—98 nie mają więc bynajmniej na celu wyliczenia wszystkich wydatków i przychodów, które mogą być przyjęte lub nie przyjęte, lecz tylko rozwiązanie pewnych kwestyi, które mianowicie ze względu na dotychczasowe ustawodawstwo podatkowe okazują się wątpliwemi. — 11. Z postanowienia ustawowego, że czysty dochód przedsiębiorstw stanowi podstawę opodatkowania wynika, że kilkakrotne odpisanie tych samych wydatków, w jakiejkolwiek pojawiłoby się formie, jest w ogóle niedopuszczalne.

§ 95. Natomiast nie należy wliczać do podstawy opodatkowania, a względnie należy potrącić z nadwyżek bilansowych, jeżeli i tak już przy obliczaniu nadwyżek bilansowych nie były uwzględnione jako pozyzye potrącalne:

a) bilansowe przeniesienia (zyski) z lat poprzednich;

b) czyste przychody z przedmiotów podatku gruntowego i domowego w takiej kwocie, w jakiej je przyjęto do wymiaru podatku gruntowego i domowego; za czysty przychód z budynków podlegających podatkowi domowo-klasowemu należy uważać tę kwotę, która budynek musiałby jako czynsz czysty przynosić, gdyby podlegał podatkowi domowo-czynszowemu, ażeby podatek domowo-czynszowy dorównywał podatkowi klasowemu, jaki budynkowi rzeczywiście przypisano;

c) otrzymane dopłaty z tytułu gwarancyi (subwencye) lub zaliczki rządowe;

d) rezerwy premiowe w zakładach ubezpieczeń przeznaczone na pokrycie ubezpieczeń z końcem roku jeszcze nie zapadłych, tudzież kwoty nie wypłacone jeszcze z końcem roku za szkody lub jakieś inne przypadki ubezpieczenia, które już zgłoszono:

e) wszelkie wypłacone przez przedsiębiorstwo odsetki bierne, o ile w § 94 lit. c) nie zarządzono wyraźnie wciągnięcia ich do postawy opodatkowania; w szczególności więc zapłacone przez przedsiębiorstwo odsetki lombardowe i eskontowe, odsetki od wkładek oszczędności, depozytów, od emitowanych asygnat kasowych, od pożyczek na zwykły skrypt; wreszcie odsetki wypłacone od listów zastawnych lub obligacyj gminnych wedle przepisów statutu pokrytych i rzeczywiście wydanych;

f) odpisania odpowiadające zużyciu się lub zmniejszeniu się wartości inwentarza lub materyału obrotowego, jakoteż stratom poniesionym w przedsiębiorstwie na substancyi, kursie i t. p., tudzież te części przychodu, które z tych samych powodów składane są do osobnych funduszów zasobowych (na odpisania, amortyzacyę, straty i t. p.), w tym ostatnim przypadku jednak tylko wtedy, jeżeli fundusze te przeznaczone są na pokrycie ubytków i strat wyraźnie oznaczonych, a straty i ubytki tego rodzaju albo już nastąpiły, albo należy się ich spodziewać jako prawdopodobnego wyniku stosunków przedsiębiorstwa.

Jeśli władza podatkowa ma wątpliwość, czy sumy odpisane, a względnie wzięte w zachowanie

(rezerwy) są odpowiednio wysokie, wezwać należy rzeczoznawców do wydania opinii.

Kasom oszczędności, zakładom ubezpieczeń, jakoteż stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym i kasom zaliczkowym uprzywilejowanym wedle § 85, które książkowe, jednak nie zrealizowane, zyski na kursie przekazują do specyalnych rezerw dla strat na kursie, nie można odmówić wyłączenia takich kwot przekazanych z podstawy opodatkowania.

Użycie kwot odpisanych na zakupno nowego inwentarza lub materyału obrotowego nie ma być uważane za powiększenie kapitału w przedsiębiorstwo włożonego (§ 94 lit. a);

g) wkładki na cele ubezpieczenia funkcyonaryuszy;

h) tantyemy wypłacane funkcyonaryuszom przedsiębiorstwa na podstawie kontraktów;

i) w kasach oszczędności, tudzież w uprzywilejowanych wedle § 85 stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych i w kasach zaliczkowych remuneracye udzielane z czystego zysku, członkom zarządu, rady nadzorczej, lub urzędnikom przedsiębiorstwa za świadczone przez nich usługi;

k) jeżeli w stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych przychód lub część jego, rozdziela się między członków w stosunku wykonanej pracy, dostarczonych materyałów i t. p., to sumę tę do rozdziału przeznaczoną należy wprawdzie wciągnąć w podstawową sumę opodatkowania, stowarzyszenia mają jednak prawo potrącić jako wydatek kwotę odpowiednią wartości targowej tych świadczeń, z doliczeniem zaliczek członkom naprzód udzielonych.

Jeżeli wydatki wyżej wyszczególnione odnoszą się zarazem do przedsiębiorstw lub części przychodu podlegających i niepodlegających opodatkowaniu wedle niniejszego rozdziału, to potrącić należy tylko części owych wydatków, które przypadają na podlegające opodatkowaniu przedsiębiorstwa, a względnie przychody. Gdyby udziałów tych nie można było dokładnie oznaczyć, to przyjmuje się, że rozdzielają się one na przedsiębiorstwa a względnie przychody w stosunku przychodów ryczałtowych (brutto).

1. Pod lit. a) b) c) wymienione są pozycye przychodów, pod d) do k) pozycye wydatków, których przy ustanowieniu podstawy opodatkowania nie należy doliczać. I tak:

Bilansowe przeniesienia z lat poprzednich należy potrącić, gdyż były już opodatkowane.

Przy przedmiotach podległych podatkowi gruntowemu należy potrącić katastralny czysty dochód, przy przedmiotach podległych podatkowi domowo-czynszowemu i pięcioprocentowemu (domy czasowo uwolnione od podatku domowoczynszowego), czynsz najmu netto Nadwyżki nie trafione podatkami rzeczowymi, podlegają jednak podatkowi wedle tego rozdziału. Za to można potrącać wydatki łożone na utrzymanie realności.

Odsetki bierne mają być potrącane; natomiast podlegają podatkowi wszystkie odsetki czynne bez względu na to, czy płyną ze źródeł wolnych od podatku, czy już opodatkowanych; tę ostatnią okoliczność uwzględnia się tylko przy podatku rentowym, pobieranym nie za pomocą potrącenia.

2. Rozporz. wykonawcze zawiera w podanych niżej artykułach bliższe postanowienia dotyczące obliczenia podstawy opodatkowania. Art. 15 i 16 noszą tytuł wspólny.

Pozycye przychodu, których nie należy wliczać.

Art. 15. W § 95 wymienia ustawa naprzód szereg pozycyi przychodu, których nie należy wliczać do podstawy opodatkowania przedsiębiorstwa, a to nawet w takim razie, jeżeli inaczej postąpiono przy obliczeniu nadwyżek bilanso-

wych. Ten przepis ustawy można wykonać rozmaicie stosownie do tego, w jaki sposób przedsiębiorstwo umieściło w rachunku te pozycye przychodu. Jeżeli np. przedsiębiorstwo przy obliczeniu swoich nadwyżek bilansowych uwzględniło te pozycye przychodu jako przychód, w takim razie przy ustanowieniu podstawy opodatkowania należy te niepoliczalne pozycye przychodu potrącić z wykazanych nadwyżek bilansowych. Jeżeli zaś przedsiębiorstwo przy obliczaniu swoich nadwyżek bilansowych nie uwzględniło z jakichkolwiek powodów tych niepoliczalnych pozycyi przychodu, jeżeli więc te pozycye przychodu w ogóle nie wywarły wpływu na wysokość nadwyżek bilansowych, w takim razie wykazane nadwyżki bilansowe należy przyjąć za podstawę opodatkowania nie biorąc na uwagę przychodów nie policzalnych, ktore i tak już nie zostały uwględnione.

Art. 16. Jako pozycye przychodu, których nie należy wliczać, wymienia ustawa następujące: *a)* zyski bilansowe z lat poprzednich; *b)* dochody czyste z realności podlegających podatkowi gruntowemu i domowemu w takiej kwocie, w jakiej służą za podstawę do wymierzenia podatku gruntowego i domowego; za czysty dochód z budynków podlegających podatkowi klasowemu należy uważać tę kwotę, którą budynek musiałby jako czysty czynsz przynosić, gdyby podlegał podatkowi domowo-czynszowemu, ażeby podatek domowo-czynszowy wyrównywał podatkowi klasowemu, jaki od budynków jest rzeczywiście przepisany.— 2. Według tego można więc czysty dochód katastralny podatkowi gruntowemu podlegający, tudzież czysty dochód z budynków uwolnionych od podatku domowo-czynszowego w myśl § 7 ust. z 9. lutego 1882. Dz. u. p. Nr. 17 i art. III niniejszej ustawy poddany podatkowi pięcioprocentowemu, nakoniec dochód z budynków po strąceniu odsetek na utrzymanie i amortyzacyę rzeczywiście poddany podatkowi domowoczynszowemu, wyłączyć z dochodów w wymiarze tutaj oznaczonym; co się tyczy dochodów z budynków podlegających podatkowi domowo-klasowemu, cyfrę kwoty wyłączyć się mającej należy oznaczyć w sposób wyraźnie podany w ustawie. — Dochody z realności w ten sposób wyłączyć się mające, obejmują także kwotę podatku gruntowego i budynkowego od nich opłacanego, który wedle art. 21 należy w ogólności uważać za policzalną pozycyę wydatkową. Po-

nieważ z tego mogłoby wyniknąć podwójne policzenie tej kwoty, którego w myśl wstępu do § 95 należy unikać, przeto dla zapobieżenia temu trzeba albo dochód z realnosci który ma być wyłączonym, zmniejszyć o kwotę podatków rzeczowych z dodatkami, albo też wyłączyć dochód z realności w całkowitej kwocie wyżej podanej, a natomiast z pozycyi wydatkowej „podatki“ strącić kwotę podatków rzeczowych z dodatkami. Z tego samego powodu także równoważnik należytości, o ile jest pobierany od wartości nieruchomości, nie jest policzalną pozycyą wydatkową. — 3. Stosownie do postanowień ustawowych zawartych w § 95 lit. b) suma wyłączona z przychodów bywa często mniejszą od całkowitej sumy dochodu rzeczywistego z gruntu i budynków; tak np. przy podatku gruntowym, gdy dochód z gruntu przewyższa rzeczywiście czysty dochód katastralny, lub gdy osiągnięty zostanie takiż czynsz dzierżawny z gruntu i t. p.

4. Gdyby przedsiębiorstwo nie wykazało w złożonym rachunku dochodu ze swojej realności, w takim razie należałoby do oznaczenia podstawy opodatkowania obliczyć go z zachowaniem zasad powyższych, gdyby zaś pozostawała z niego część podlegająca opodatkowaniu, doliczyć ją należy do nadwyżek bilansowych. — 5. Osobnego rozpatrzenia wymaga jeszcze taki przypadek, gdy realność użytkowana jest we własnem przedsiębiorstwie przemysłowem (np. dom w przedsiębiorstwie bankowem); w przypadku tym użytek realności oznacza się w pieniądzach i umieszcza tak między przychodami jak i między wydatkami obrotu, a w takim razie zawsze w tej samej kwocie, albo też zgoła nie uwzględnia się go w rachunku zysków i strat; nie mniej przeto w obu przypadkach należy potrącić z nadwyżek bilansowych dochód z tej realności rzeczywiście dotknięty podatkiem rzeczowym, a koszta utrzymania rzeczywiście poniesione pozostawić należy między wydatkami.

c) „otrzymane dopłaty z tytułu gwarancyi (subwencye) lub zaliczki rządowe“ — co do tego postanowienia obacz poniżej art. 18 lit. b).

II. W żadnym razie nie wolno wyłączać z przychodów żadnych innych wpływów prócz tych, które tu wyliczono.

3. W art. 17 do 21 rozp. wykon. mieszczą się przepisy dotyczące pozycyj wydatkowych niepoliczalnych. — I tak:

Art. 17. W § 94 podano szereg wydatków, których nie należy zaliczać do ciężarów czystego dochodu przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi.

Stosownie do sposobu rzeczywistego zarachowania tych wydatków, zakaz rzeczony może być w rozmaity sposób przy ustanowieniu podstawy opodatkowania zrealizowany. Jeżeli np. przedsiębiorstwo przy obliczeniu nadwyżek bilansowych uwzględniło te wydatki jako pozycye potrącalne, w takim razie przy ustanowieniu podstawy opodatkowania należy znowu doliczyć je do nadwyżek bilansowych w obec tego do opodatkowania za nisko wykazanych; jeżeli zaś już przedsiębiorstwo pominęło te pozycye wydatkowe przy obliczaniu nadwyżek bilansowych, a więc jeżeli te pozycye wydatkowe w ogóle nie wywarły wpływu na wysokość nadwyżek bilansowych, w takim razie nadwyżki bilansowe przyjąć należy za podstawę opodatkowania, nie biorąc już na uwagę wydatków niepoliczalnych, które i tak już nie zostały uwzględnione. Za takie niepoliczalne wydatki uważa ustawa wszelkie kwoty, które z dochodów obrotu w roku czynności użyte zostały do jednego z celów w § 93 wyraźnie wymienionych lub do jednego z tych, które w art. 18 do 21 są oznaczone.

Art. 18 dotyczy **powiększenia kapitału i umorzenia długów** (ad § 94 lit. a i b).

Wedle § 94 **nie** policzalne są następujące pozycye wydatków:

a) „Na powiększenie kapitału w przedsiębiorstwo włożonego."

1. Przez to należy rozumieć wkłady wszelkiego rodzaju jak kupno gruntów, wystawienie budynków, sprawienie machin i t. p. jakoteż koszta łączące się z uzyskaniem kapitału (stemple, koszta druku i ogłoszeń i t. p.). 2. Co się tyczy nowonabytków w miejsce zużytych, lub w ogóle nie dających się użyć części składowych kapitałów, o ile pokryte są funduszami zasobowymi, obacz art. 29, w szczególności ze względu na § 95 lit. f) ust. 4 nadmienia się co następuje:

Nabytki uzupełniające, obciążające właściwy rachunek zasobów (np. rachunek budynków, maszyn i t. p.) i wskutek tego wyrażone w bilansie jako podwyższenie odnośnego stanu czynnego, nie obciążają czystego dochodu, ponieważ

przedstawiają tylko przesunięcie w składzie majątku. Przy ustanowieniu więc podstawy opodatkowania nie trzeba ich ani doliczać do nadwyżek bilansowych, ani z nich potrącać. Przeciwnie takie nabytki uzupełniające, które obciążają rachunek zarządu lub kosztów, a zatem obciążają czysty dochód, należy doliczać do nadwyżek bilansowych, przeciwny bowiem sposób zarachowania zmniejszyłby podstawę opodatkowania. Tylko w takim razie, jeżeli co do pewnych przedmiotów zaniedbano zastosować odpowiednich odpisań, nabytki uzupełniające takie przedmioty w granicach dozwolonego w ogóle lecz nieuskutecznionego odpisania, nie będą uważane za pomnożenie kapitału. Jeżeli więc n. p. przedsiębiorstwo zamiast odpowiednio swoim stosunkom odpisać 60.000 koron w swoim rachunku maszyn, kupiło za 60.000 koron nowe maszyny z dochodu podlegającego opodatkowaniu, w takim razie tych 60.000 koron nie należy doliczać do nadwyżek bilansowych jako pomnożenie kapitału. Gdyby zaś przedsiębiorstwo kupiło z czystego dochodu podlegającego opodatkowaniu nowych maszyn za 80.000 koron, zamiast odpowiednio stosunkom odpisać kwotę 60.000 koron, w takim razie kwotę 20.000 koron należałoby uważać za pomnożenie dotychczasowego kapitału zakładowego, a przeto doliczyć do nadwyżek bilansowych. Gdyby nakoniec nabytek uzupełniający został pokryty po części z osobnego na ten cel utworzonego funduszu rezerwowego, po części zaś z czystego dochodu, w takim razie do części pokrytej z osobnego funduszu rezerwowego należałoby zastosować postanowienie art. 29 l. 4., do pozostałej zaś części postanowienia powyższych ustępów.

Art. 19 rozp. wykon. nosi tytuł: opłata odsetek od kapitału zakładowego.

Wedle § 94 c) pozycyę wydatkową nie policzalną stanowią jeszcze także sumy, wydane „na opłacenie odsetek od kapitałów włożonych w przedsiębiorstwo.... i t. d.“ Tem postanowieniem ustawy zarządzono wliczenie do podstawy opodatkowania odsetek od kapitału na stałe w przedsiębiorstwo włożonego, o ile § 95 lit. e) nie stanowi w tym względzie wyjątków; za kapitał na stałe w przedsiębiorstwo włożony należy uważać w szczególności kapitał pożyczony przedsiębiorstwu na zabezpieczenie hipoteczne, dopóki przedsiębiorstwo nie udowodni, że kapitał ten nie może być po-

czytywany za część kapitału zakładowego. (Dalsza część tego ustępu art. 19 nie dotyczy stow. zarob. i gosp).

Również wkładki oszczędności w kasach oszczędności i zaliczkowych nie mają być uważane za części kapitału zakładowego, przeto też kwoty potrzebne na ich oprocentowanie nie są przytoczone między wydatkami policzalnymi (§ 95 lit. e).

Art. 20 rozp. wykon. dotyczy dopłat z tytułu gwarancyi, ofiar, podarków i t. p.

Wedle § 94 lit. d) i e) są pozycyami wydatkowemi niepoliczalnemi jeszcze także sumy wydane „na dopłaty z tytułu gwarancyi, zaliczki lub dodatki innym przedsiębiorstwom“, oraz „na ofiary, podarki i inne datki, o ile tychże nie wymaga wykonywanie przedsiębiorstwa, lub o ile nie są one ofiarowane przez jedno z uprzywilejowanych w myśl § 85 stowarz. zarobk. i gospod. lub kas zaliczkowych, na rzecz istniejących już zakładów dobroczynnych; remuneracye udzielone funkcyonaryuszom przedsiębiorstwa za ich usługi temuż świadczone, jakoteż datki na wypadek choroby udzielone pracującym w przedsiębiorstwie lub ich rodzinom należy uważać za wydatek uzasadniony wykonywaniem przedsiębiorstwa.“

Ofiary, podarunki i inne datki, jakich wymaga wykonywanie przemysłu, mogą wszystkie przedsiębiorstwa obowiązane do publicznego składania rachunków, zaliczać do wydatków; o ile takiego wydatku wymaga wykonywanie przemysłu, oceniać należy w każdym przypadku wedle rzeczywistego stanu rzeczy; ustawa wymienia w szczególności remuneracye udzielone funkcyonaryuszom przedsiębiorstwa (lecz nie członkom zarządu) za usługi przez nich przedsiębiorstwu świadczone, jakoteż datki na wypadek choroby wypłacone dla nich lub dla ich rodzin, ale za wydatki policzalne trzeba będzie uważać w ogóle podarki dawane w nagrodę za szczególne zasługi około przedsiębiorstwa lub podniesienie interesu, około rozwoju biegu czynności, innym osobom nie będącym członkami zarządu, członkami rady zawiadowczej i t. p. tudzież podarki udzielane wedle powszechnego zwyczaju osobom zostającym z przedsiębiorstwem w związku przemysłowym (np. noworoczne). Po za granice tutaj zakreślone wychodzi ustawa tylko co do przedsiębiorstw uprzywilejowanych wedle § 85, którym (jak w §

2 I. lit. d) ust. z 27. grudnia 1880. Dz. u. p. Nr. 151) nadane zostało prawo potrącania przy ustanowieniu podstawy opodatkowania sum ofiarowanych istniejącym zakładom dobroczynnym.

Zresztą co się tyczy ostatniego zdania tej lit. e), a mianowicie co do remuneracyi, które w kasach oszczędności, jakoteż w uprzywilejowanych z § 85 stowarz. zarobkowych i gospodarczych, tudzież w kasach zaliczkowych wypłaca się członkom zarządu i rady nadzorczej, odseła się także do § 95 lit. i) wzgl. do art. 27 lit. i).

Art. 21. rozp. wykonawcz. nosi tytuł: podatki; dawne straty.

§ 94 lit. f) uznaje nakoniec za pozycye wydatkowe niepoliczalne, nadto jeszcze sumy wydane: „na opłacenie przypadającego wedle niniejszego rozdziału podatku z dodatkami; za równy temu podatkowi należy uważać podatek zarobkowy wymierzany na podstawie dotychczasowych ustaw, jakoteż podatek dochodowy I i III klasy.“ Zakaz tutaj wyrażony obejmuje tylko podatek z dodatkami przypadający wedle rozdz. II, nie rozciąga się więc na inne podatki, jakie przedsiębiorstwo opłaca, jak np. na podatki pośrednie wszelkiego rodzaju, na podatki wskutek kontraktu za urzędników opłacane i t. p.

Co do podatku gruntowego i domowego obacz art. 16.

Jeżeli przedsiębiorstwo wzięło na siebie pokrywanie z własnych funduszów podatku rentowego przypadającego od odsetek i rent, jakie ma wypłacać, a który stosownie do § 133 (ob. niżej) ma pobierać przez potrącenie i oddawać kasie państwa, to można ten podatek rentowy uważać wówczas za wydatek policzalny, jeżeli odsetki i renty temu podatkowi podlegające, są same przez się policzalnymi wydatkami przedsiębiorstwa.

Dalej jako niepoliczalne wedle § 94 lit. g) uważa ustawa sumy wydane „na pokrycie strat bilansowych z lat poprzednich; z tych jednak należy wyłączyć u przedsiębiorstw w myśl § 85 uprzywilejowanych tę stratę, wedle postanowień niniejszej ustawy obliczoną, która powstała w roku czynności poprzedzającym bezpośrednio rok bilansowy.“ Postanowienie to odpowiada dążności ustawy do ujęcia każdym razem całego rocznego dochodu przedsiębiorstwa. Co się tyczy przedsiębiorstw w myśl § 85 uprzywilejowa-

nych, utrzymuje się w mocy upoważnienie udzielone w § 2 l ust. ostatni ustawy z 27 grudnia 1880. Dz. u. p. Nr. 151 z tą odmianą, że wolno potrącać nie stratę poprzedniego roku, bilansowo wykazaną, lecz obliczoną wedle postanowień niniejszej ustawy (ob. niżej art. 33).

4. W dalszych art. 22 do 27 rozporz. wykonawcz. zamieszczono bliższe postanowienia dotyczące potrącalnych pozycyj wydatkowych. I tak:

Art. 22 rozp. wykon. – Ustawa wymienia nakoniec w § 95 wyraźnie rozmaite rodzaje wydatków, które można potrącać z dochodu przedsiębiorstwa i to nawet wtedy, gdyby inaczej postąpiono przy obliczaniu nadwyżek bilansowych. Te pozycye wydatkowe mogą też być w rozmaity sposób uwzględnione przy ustaleniu podstawy opodatkowania podług tego, w jaki sposób przedsiębiorstwo zaciąga do rachunku te pozycye wydatkowe. Jeżeli np. przedsiębiorstwo także samo przy obliczaniu nadwyżek bilansowych uwzględniło te pozycye wydatkowe jako wydatkowe, tak, że nadwyżki bilansowe są już zmniejszone o te kwoty, w takim razie przyjąć należy te nadwyżki bilansowe za podstawę opodatkowania, a pominąć wydatki policzalne już uwzględnione. Jeżeli zaś przedsiębiorstwo przy obliczaniu nadwyżek bilansowych nie uwzględniło tych wydatków policzalnych, w takim razie przy ustaleniu podstawy opodatkowania potrącić należy te pozycye wydatkowe z wykazanych nadwyżek bilansowych.

Art. 23 rozp. wykon. nie dotyczy stowarz. zarob. i gospod.

Art. 24 rozp. wykon. odnosi sie do § 95 lit. e) i dodaje: postanowieniem powyższem pozwala ustawa zasadniczo wbrew patentowi o podatku dochodowym, żeby odsetki bierne, jakie przedsiębiorstwo opłaca, były potrącone z jego dochodu (w którym jednak zawarte są także wszelkie otrzymane odsetki czynne); odnośne wyjątki i postanowienia szczegółowe były już omówione przy roztrząsaniu § 94 lit c) art. 19.

Art. 25 rozp. wykon. dotyczący odpisań i rezerw odnosi się do postanowień § 95 lit. f) i opiewa:

Jak to już w art. 14 l. 3 nadmieniono, ustawa pozwala przy ustanowieniu podstaw opodatkowania przyjmować odpisania służące do tego, żeby według zasad kupieckich wartość książkową przedmiotów, do przedsiębiorstwa

należących, pogodzić z ich wartością rzeczywistą a w szczególności uwzględnić w odpowiedni sposób istotne zużycie, zmniejszenie wartości lub uszczuplenie istniejących przedmiotów, prawdopodobieństwo blizkich strat lub niepewność zalegających wierzytelności. Nadto ustawa pozwala także, żeby te części dochodu, które na podobne cele są odkładane, były pod pewnymi warunkami pomijane przy ustanawianiu podstawy opodatkowania. Do tego jednak nie wystarcza już sam fakt rezerwowania części zysku, w szczególności nie wystarcza do tego celu także odłożenie części zysku do tak zwanych ogólnych funduszów zasobowych, — które pod tą specyalną nazwą przedstawiają właściwie wzrost majątku (zakładowego) towarzystwa — lecz ustawa wymaga, żeby rezerwowane części dochodu były odkładane do osobnych funduszów wyłącznie na pewne cele przeznaczonych — do tak zwanych szczególnych funduszów rezerwowych, jak n. p. na odpisania, na umorzenia, na odnowienie szyn, na odbudowanie, na wątpliwe wierzytelności, na spadek kursu, na straty i t. p. — i żeby straty lub ubytki tego rodzaju albo już nastapiły, albo były spodziewane jako prawdopobny wynik stosunków przedsiębiorstwa. Tego ostatniego postanowienia nie należy jednak rozumieć dosłownie w ten sposób, że już oczekiwać się musi pewnej straty szczególnej, owszem, nie można spuszczać z uwagi, że w każdem przedsiębiorstwie przemysłowem straty mogą nastąpić kiedykolwiek i że przeto odpowiada to zwyczajowi kupieckiemu, który też uwzględnia się tutaj, żeby był założony fundusz zasobowy na straty tego rodzaju, proporcyonalny do rozmiarów przedsiębiorstwa i do prawdopodobieństwa strat. Uznanie odpisań, jakoteż rezerw z zysku za pozycye potrącalne ma więc przedewszystkiem zależeć od warunku, żeby środek ten odpowiadał istniejącym stosunkom; ten warunek nie zachodzi przy odpisaniach służących nie do pokrycia zmniejszenia wartości lub strat w substancyi, które nastąpiły lub mogą być z pewnością oczekiwane, lub jedynie na umorzenie według planu kapitału (amortyzacye), n. p. odpisania na koszta założenia lub przy gruntach, których wartość została słusznie oznaczona i t. p. Przy odpisaniach mogących służyć tak do celu wyżej oznaczonego jak i do sprowadzenia oznaczenia stosownej wartości przedmiotu majątkowego, n. p. odpisania odnoszące się do budynków

zakładowych i t. p. należy zważać na to, żeby nie przekraczały oczywiście, jak się to dzieje często, gdy chodzi o amortyzacyę kapitału, minimalnej granicy odpowiadającej ich rzeczywistej wartości. Gdyby władza podatkowa miała wątpliwość co do stosowności odpisań i rezerw zysku, a w szczególności, gdyby powzięła uzasadnione podejrzenie, że przedsiębiorstwo przez nieuzasadnione lub przesadzone odpisania lub oczywiście niepotrzebne odkładanie rezerw ma na celu umyślne zmniejszenie podstawy opodatkowania, winna z zachowaniem przepisu § 111 kazać rozpoznać stosowność tych pozycyi; także i pod tym względem trzymać się należy prawideł ogólnych w art. 14 l. 5 przepisanych, według których rozpoznawanie takie zarządzić należy w ogólności, zwłaszcza co do pomniejszych przedsiębiorstw, jak spółki zarobkowe i kasy zaliczkowe, tylko wyjątkowo i z konieczności. Stosownie do ustępu 3 lit. f) nie należy nigdy zarządzać takiego rozpoznania co do kas oszczędności, zakładów ubezpieczeń, jakoteż stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych uprzewilejowanych według § 85, odnośnie do ich zysków na kursie nie zrealizowanych lecz przekazanych na specyalne rezerwy dla strat na kursie. Ma się rozumieć, że oprócz odpisań można także policzyć wyłożone rzeczywiście koszta bieżące reparacyi i konserwacyi maszyn, przedmiotów inwentarskich, fabryk, budynków, gruntów i t. d. zawarte w ogólnym rachunku obrotu, o ile władza podatkowa nie może ich wyłączyć na zasadzie odnośnego postanowienia ustawowego; baczyć jednak należy na to, żeby kwota na zużycie przedmiotu nie była liczona dwa razy, raz jako odpisanie wartości przedmiotu, a drugi raz jako wydatek na reparacyę przedmiotu. O używaniu zasobów utworzonych na odnowienie lub naprawienie przedmiotów mówi art. 29; postępowanie ze względu na prawo podatkowe z nabytkami uzupełniającymi było już omówione wyczerpująco w art. 18 l. 2 i 3.

Art. 26 rozp. wykon. p. t. Kwoty płacone na cele zaopatrzenia; tantyemy dodaje do § 95 lit. g) i h) co następuje:

Zwyczajne wydatki pod g) i h) wyliczone, są już zawarte w ogólnym rachunku obrotu; lecz chociażby tak nie było, można je wyłączyć z podstawy opodatkowania; w szczególności odnosi się to — jak już nadmieniono w art. 14

l. 6 — także do takiego przypadku, gdyby wydatki te miały być obliczone i pokryte dopiero z nadwyżek bilansowych.

Wreszcie art. 27. rozp. wykon. zawiera postanowienia szczególne dla kas oszczędności, stowarzyszeń i kas zaliczkowych.

Ustawa wymienia nakoniec w § 95 jako pozycyę wydatkową potrącalną: i) „W kasach oszczędności, jakoteż w stowarzyszeniach zarob. i gospod. i kasach zaliczkowych uprzewilejowanych z § 85 remuneracye udzielane z czystego zysku członkom zarządu, rady nadzorczej lub urzędnikom przedsiębiorstwa za spełnione przez nich usługi.“ Według końcowego zdania § 94 lit. e) remuneracye funkcyonaryuszów przedsiębiorstwa, wypłacone nie z nadwyżek bilansowych, uważać należy w ogólności za wydatki potrącalne; co do przedsiębiorstw tu wymienionych, pozwolonem zostało wyjątkowo, żeby także remuneracye członów zarządu i rady nadzorczej, tudzież funkcyonaryuszów, chociażby pokrywane były z czystego zysku (to jest z nadwyżek bilansowych), uznawano za pozycye potrącalne przy obliczaniu podstawy opodatkowania. — k) „Jeżeli w spółkach zarobkowych i gospodarczych intrata lub część tejże rozdziela się między członków w stosunku wykonanej pracy, dostarczonych materyałów i t. p., to sumę tę do rozdzielenia przeznaczoną należy wprawdzie wciągnąć do podstawy opodatkowania, spółki jednak mają prawo potrącić jako wydatek, kwotę odpowiednią wartosci targowej tych świadczeń, z doliczeniem zaliczek, jeżeli spólnikom były naprzód udzielone“ Zaznaczono już w § 93 (art. 14 l. 6 i n.), że opodatkowaniu poddać należy cały czysty zysk bez względu na to „pod jaką nazwą i w jakim stosunku jest rozdzielany“; § 95 lit. k) objaśnia bliżej to postanowienie podając zarazem wskazówki co do sposobu obliczania czystego dochodu w pewnych stowarzyszeniach zarob. i gospod. Postanowienia te mają przeważnie na względzie spółki zbytowe i produkcyjne (§ 85 lit. d), w których przetwarzane są tylko płody dostarczone przez członków lub w których pracy produkcyjnej dostarczają tylko członkowie; w spółkach takich zdarza się nie rzadko, że ostateczny dochód z obrotu spółki rozdzielany bywa między członków w stosunku do dostarczonych materyałów surowych lub wykonanej pracy. W przy-

padku takim jest to dla członków rzeczą do pewnego stopnia obojętną, czy cena przyjęcia (Übernahmspreis), względnie zapłata ustanowiona jest wysoko czy nisko, ponieważ w pierwszym przypadku tem mniejszego, w drugim zaś tem większego udziału w ostatecznym dochodzie obrotu spółki spodziewać się mają; w następstwie tej okoliczności zdarza się nie rzadko, że nie ustanawia się z góry w ogóle żadnej ceny za dostarczone materyały lub wykonaną pracę, lecz ustanowienie tej ceny odkłada się do późniejszego czasu, w międzyczasie zaś udzielane są tylko opłaty cząstkowe lub zaliczki i one umieszczane są także w zamknięciu rachunków. Ustawa postanawia więc, że stowarzyszenia uprawnione są w tych przypadkach do umieszczania między wydatkami swego rachunku obrotu rzeczywistej wartości targowej zamiast tych spłat częściowych, i do sprowadzania tym sposobem zysku bilansowego, gdyby za wysoko był wykazany, do sumy odpowiedniej stosunkom rzeczywistym. W innych przypadkach wolno stowarzyszeniom umieszczać tylko wartość targową, gdyby zaś cena produktów surowych lub zapłata za wykonaną pracę podana była w kwocie za wysokiej, celem zmniejszenia tym sposobem zysku bilansowego i niewłaściwego uszczuplenia podstawy opodatkowania, władza podatkowa ma prawo zarządzić odpowiednie sprostowanie tych kwot ceny. Takiego oznaczania wartości targowej, za którą uważać należy cenę w siedzibie stowarzyszenia, — nie trzeba jednak zarządzać zawsze, lecz tylko wtedy, gdy stowarzyszenie tego żąda, albo gdy z przyjętych cen, lub z podania uderzająco wysokiego lub niskiego dochodu powstaną poważne wątpliwości, co do stosowności tych podań; z powodów wzmiankowanych już w art. 14 l. 5, dochodzeń takich należy ile możności unikać mianowicie przy pomniejszych stowarzyszeniach.

Gdy oznaczenie ceny targowej jest potrzebne, uczynić to należy na podstawie oświadczeń strony i opinii biegłych, którzy w tym celu rozważyć mają wszystkie szczególne stosunki w tym stowarzyszeniu zachodzące (jakość produktów, regularność zbytu, zdolność robotników i t. p.)

§ 96. Rezerwy i fundusze w § 95 lit. d) i f) oznaczone ulegają opodatkowaniu tylko wtedy, jeżeli i o ile sposób ich użycia uzasadnia obciążenie

ich podatkiem; w szczególności za taki sposób użycia należy uważać, jeżeli w razie rozwiązania spółki lub stowarzyszenia rozdzielane z nich będą nadwyżki przewyższające kapitał zakładowy. O ile nadwyżek takich nie wciągnięto już przy pierwotnym wymiarze podatkowym do podstawy opadatkowania, poddać je należy dodatkowo opodatkowaniu, w którym to celu winien je podatnik (kontrybuent) zeznać. Należytość podatkowa należy uwzględnić w sposób przewidziany w art. 245 wzgl. 202 powsz. ustawy handlowej z 17. grudnia 1862. Dz. u. p. Nr. 1 ex 1863. Członkowie dyrekcyi i likwidatorowie przeciw tym przepisom wykraczający, są osobiście i solidarnie obowiązani do zapłacenia przypadającego podatku.

Natomiast rozdzielenia samego kapitału akcyjnego lub zakładowego w razie rozwiązania spółki lub stowarzyszenia nie uważa się za użycie podlegające opodatkowaniu.

1. Art. 202 ust. handl. dotyczy rozwiązania spółki komandytowej na akcye, zaś art. 245 u. h. rozwiązania spółki akcyjnej.

2. Art. 28 rozporz. wykon. pod ogólnym tytułem: fundusze zasobowe, odnoszącym się i do następnych art. 29 do 32 zawiera następujące postanowienia:

1. Odpisania i rezerwy zysku mają służyć jedynie na pokrycie wydatków, strat i zmniejszenia wartości, które już nastąpiły lub są oczekiwane w przyszłości; przeto dla zapobieżenia nieusprawiedliwionemu uszczupleniu podstawy opodatkowania trzeba mieć na uwadze sposób zaciągania do rachunku i rzeczywiste użycie kwot nagromadzonych z uwolnieniem od podatku na zasadzie postanowienia § 95 lit. f). Co się tyczy rzeczywistego użycia, rozróżnić należy w szczególności, czy jest ono odpowiednie przeznaczeniu, lub też wskutek późniejszych zarządzeń odmienne od pierwotnego przeznaczenia. Jak postępować należy w pierwszym przy-

padku wyjaśniono w następnym art. 29; we wszystkich innych przypadkach dodatkowe opodatkowanie sum nagromadzonych w tych rezerwach i funduszach nastąpić ma wtedy, gdy będą użyte do celu uzasadniającego obowiązek podatkowy; czy i o ile przypadek ten zachodzi, ocenić należy zawsze wedle stosunków rzeczywistych. — 2. Jako użycie rezerw i funduszów, podlegające wśród wszelkich okoliczności opodatkowaniu należy uważać fakt, gdy je użyto do jednego z celów w § 93 ust 1 oznaczonych; to zachodzi w szczególnosci także wtedy, gdy w razie rozwiązania spółki lub stowarzyszenia wypłaca się członkom z tych funduszów sumy przewyższające kapitał zakładowy rzeczywiście wypłacony i jeszcze nie umorzony. Przytem należy pamiętać, że sumy z tych funduszów wypłacone, podlegają tylko o tyle opodatkowaniu, o ile w zastosowaniu upoważnienia udzielonego w § 95 lit. f) ust. 2. kwoty częściowe sum odłożonych do tych rezerw i funduszów nie były wyjątkowo już we wcześniejszym czasokresie poddane opodatkowaniu; gdyby przedsiębiorstwo utrzymywało, że jego specyalne rezerwy były już częściowo poddane opodatkowaniu, zostawić mu należy dostarczenie potrzebnych w tym względzie dowodów. Jeżeli przedsiębiorstwo dostarczy tego dowodu, natenczas wypłaty uzasadniające według powyższego obowiązek podatkowy, o ile wyczerpują fundusz, poddać należy opodatkowaniu w tej kwocie, która nie jest jeszcze opodatkowana, w przeciwnym razie w takim stosunku, w jakim sumy nieopodatkowane w tym funduszu mają się do sum opodatkowanych. Jeżeli np. w funduszu wynoszącym 3000 koron mieszczą się rezerwy opodatkowane wynoszące 1000 koron to z podległego opodatkowaniu użycia kwoty 1500 koron poddać należy dodatkowo opodatkowaniu tylko 1000 koron (stosunek 2: 1). — 3. Takie wypłaty z rezerw całkiem lub po części nie opodatkowane, uzasadniające obowiązek podatkowy, poddawać należy dodatkowo opodatkowaniu zwyczajnie razem z opodatkowaniem odnośnego przedsiębiorstwa (porówn. art. 39 l. 2), jeżeli zaś takie opodatkowanie już nie ma miejsca, osobno, a to za ten rok, w którym dotyczące wypłaty przychodzą do skutku. — 4. Ażeby władzy podatkowej umożebnić zrobienie użytku z tego prawa dodatkowego opodatkowania, ustawa zobowiązuje członków zarządu a względnie likwidatorów przed-

siębiorstwa, żeby uwiadamiali ją o takiem użyciu funduszów zasobowych szczególnych; w razie zaniedbania takiego uwiadomienia, zastosowane być mają odpowiednio postanowienia § 112. — W razie rozwiązania towarzystwa i t. p., rzeczone organa powinny mieć wzgląd na przypadający podatek w myśl art. 245 p. k. h. w taki sposób, że rozdzielenie istniejącego majątku towarzystwa ma być wstrzymane aż do zapłacenia należytości podatkowych, a przynajmniej kwota do tego celu potrzebna ma być złożoną w sądzie lub w inny sposób zabezpieczoną; gdyby tego nie uczyniono, członkowie zarządu lub likwidatorowie wykraczający przeciwko tym przepisom są osobiście i solidarnie obowiązani do opłacenia przypadających kwot podatku.

§ 97. Wydatków pokrywanych rezerwami i funduszami w § 95 lit. f) oznaczonymi nie wolno zamieszczać w ogólnym rachunku obrotu.

O ile zakłady ubezpieczeń pokrywają wydatki (spłaty szkód i odkupy) z funduszów oznaczonych w § 95 d), mogą je tylko w tym razie wstawić w rachunek obrotu, jeżeli wstawią do dochodów całą równowartość z tych funduszów.

Gdyby te, lub jakiekolwiek inne fundusze rezerwowe osobno były ulokowane, to dochody stąd osiągnięte, o ile nie będą użyte na pokrycie ciążących na tych funduszach wydatków stosownie do ich szczególnego przeznaczenia, mają być doliczone do przychodu rocznego.

Jeżeli straty i wydatki, które w innych przypadkach obciążałyby ogólny rachunek obrotu, pokrywane są rezerwami na zasadzie niniejszej ustawy opodatkowaniu podlegającemi lub ich dochodami, to przy wymierzaniu podatku zarobkowego należy je uważać za pozycyę potrącalną.

Art. 29 rozp. wykon. dodaje: 1. W § 96 wydaje ustawa postanowienie w tym względzie, o ile użycie fun-

duszu rezerwowego ma *wpływać* na ustanowienie podstawy opodatkowania; w tej mierze bierze się na uwagę mianowicie wydatki pokryte z funduszów rezerwowych, tudzież dochody, które wpływają do funduszów rezerwowych z jakiejś osobnej lokacyi ich kapitałów. — 2. Ze względu na prawo opodatkowania odróżnia ustawa rezerwy odkładane do funduszów rezerwowych ogólnych, od rezerw odkładanych do funduszów zasobowych szczególnych i tak samo poddaje osobnemu sposobowi postępowania wydatki pokryte z funduszów rezerwowych ogólnych jak i szczególnych. — 3. Wydatki, które stosownie do swego rodzaju mogą być wstawione do ogólnego rachunku obrotu, wolno, z zastrzeżeniem postanowień zawartych w artykule 31 i n, jeżeli one zamiast wpływami bieżącymi pokryte są z funduszu rezerwowego (z ogólnego funduszu zasobowego) utworzonego z rezerw opodatkowanych, można przy ustanawianiu podstawy opodatkowania uważać za pozycyę potrącalną, ponieważ wskutek odkładania do funduszu rezerwowego sum opodatkowanych nie zmniejszyła się podstawa opodatkowania i stąd gdyby nastąpiła rzeczywista strata, odliczenie jej od wyniku obrotu musi być dozwolonem. — 4. Natomiast straty i wydatki, pokrywane z funduszu utworzonego z sum nieopodatkowanych (z funduszu zasobowego szczególnego i t. p.), a wskutek tego nie zmniejszające wykazanego czystego dochodu, nie mogą też być uważane za pozycyę potrącalną przy ustanawianiu podstawy opodatkowania, ponieważ przez nieopodatkowane odłożenie ich w swoim czasie do funduszu ze względu na oczekiwany wydatek, została już zmniejszona podstawa opodatkowania i dlatego nie może być ponownie zmniejszoną, gdy ten wypadek rzeczywiście nastąpi. — 5. Jeżeli fundusze rezerwowe przedsiębiorstwa zostały w sposób szczególny ulokowane (n. p. przez kupno domów, papierów wartość. i t. p. lub przez włożenie w przedsiębiorstwo z zapewnieniem stałego oprocentowania), dochody tych funduszów, uzyskiwane z takich szczególnych lokacyi, mają być zwyczajnie doliczone do dochodu rocznego przedsiębiorstwa. 6. Gdyby w szczególnej lokacyi funduszów zasobowych wynikły także wydatki, w takim razie doliczyć należy do dochodu rocznego przedsiębiorstwa tylko czysty dochód tych funduszów, obliczony według postanowień niniejszej ustawy; gdyby z szczególnej lokacyi wynikła strata, mogłaby

być ona uwzględnioną przy ustanowieniu podstawy opadatkowania tylko w takim razie, gdyby nastąpiła w funduszu zasobowym utworzonym z rezerw odpodatkowanych i gdy dotyczące obliczenie jest stosownie do przepisów udowodnione. — 7. Ustawa postanawia wyjątek od prawidła pod l. 5. wzmiankowanego na ten przypadek, gdy dochody szczególnego funduszu rezerwowego używane są na pokrycie wydatków, na które ów fundusz jest przeznaczony i przepisuje, że w przypadku takim zaniechać należy doliczania dochodów szczególnego funduszu rezerwowego do rocznego dochodu przedsiębiorstwa; ponieważ w przypadku takim według zasad pod 1 omówionych także wydatków pokrytych dochodami szczególnych funduszów zasobowych nie można już wstawiać w ogólny rachunek obrotu, przedstawia się ten wyjątek jako prosta kompenzata przychodu, który sam przez się jest potrącalny. Musi się przeto zwrócić uwagę szczególnie na to, że taka kompenzata może mieć miejsce również w takich przypadkach, w których ustawa przepisuje doliczanie dochodów z funduszów zasobowych ogólnych do rocznego dochodu przedsiębiorstwa, a mianowicie we wszystkich tych przypadkach, w których dochody funduszów zasobowych ogólnych używane są na pokrycie wydatków, będących przy ustanawianiu podstawy opodatkowania pozycyami potrącalnemi, policzalnemi. Ten przypadek zachodzi, gdy dochody funduszu utworzonego z wkładek opodatkowanych używane są na pokrycie wydatku obciążającego zresztą ogólny rachunek obrotu. W przypadku tym należy wprawdzie dochody funduszu zasobowego doliczyć do dochodu przedsiębiorstwa, lecz pokryty wydatek (§ 97 ust. 4) zamieścić między wydatkami ogólnego rachunku obrotu, przeto także będzie zachodziła kompenzata. — 8. Jeszcze wyraźniej przedstawia się to w tych przypadkach, w których dochody funduszów zasobowych pojawiają się w podstawie opodatkowania jedynie jako pozycye przejściowe. Tak jest mianowicie wtedy, gdy odsetki szczególnego funduszu zasobowego obracane są na powiększenie tego funduszu zasobowego szczególnego. Jeżeli zachodzą warunki wzmiankowane w § 95 lit. f) należy uważać przekazanie tych odsetek do funduszu zasobowego szczególnego jako pozycyę potrącalną policzalną, przeto podstawa opodatkowania powiększy się wprawdzie o kwotę dochodu funduszu zasobowego, ale

zarazem zmniejszy się także o tę kwotę. Takie przekazanie dochodów funduszu zasobowego szczególnego do funduszu zasobowego szczególnego zachodzi stale mianowicie także co do rezerw premiowych w towarzystwach ubezpieczeń i ma tu być zawsze dozwolonem, ponieważ obliczanie tych rezerw opiera się zwykle na zasadzie reguły o procencie składanym. — 9. Z tego, co się powiedziało, jakoteż z przepisów następującego artykułu wynika, że władze podatkowe muszą wglądać w zarząd funduszami zasobowymi; o ile więc bilans, zamknięcie rachunków lub podane zeznania nie dostarczą wyjaśnień potrzebnych do ocenienia wzmiankowanych okoliczności, podatnicy obowiązani są w myśl § 110 wykazać oddzielnie miarodajne szczegóły (daty).

2. Art. 30 rozp. wykon. dotyczy zakładów ubezpieczeń.

§ 98. Na równi z rezerwami podległemi opodatkowaniu w myśl niniejszej ustawy, uważać należy rezerwy utworzone w czasie obowiązywania patentu o podatku dochodowym z 29. października 1849 Dz. u. p. Nr. 439 tylko wtedy, gdy składane były z wyłącznem przeznaczeniem na uzupełnienie, odnowienie, lub nabycie nowego inwentarza, a względnie urządzenia ruchu, lub na pokrycie strat szczegółowo oznaczonych, jeżeli używane są stosownie do swego szczególnego przeznaczenia i jeżeli w stosownym terminie, który władza podatkowa wyznaczy, będzie udowodnione, że od złożonych kwot podatek w wymiarze przez § 19 patentu o podatku dochodowym z 29. października 1849 Dz. u. p. Nr. 439 oznaczonym, wraz z dodatkiem nadzwyczajnym na rzecz skarbu państwa rzeczywiście zapłacono. Za niedopełnienie tego ostatniego warunku uważa się, jeżeli w sumę podstawową opodatkowania wliczono z rocznego przychodu, z którego rezerwę utworzono, kwotę mniejszą niż ta, którą rozdzielono jako zysk

lub odsetki od kapitału zakładowego. O ile powyższe warunki nie stosują się do rezerw oznaczonego rodzaju, mają być one uważane za rezerwy nieopodatkowane.

1. Art. 31 i 32 rozp. wykon. zawierają tylko postanowienia przejściowe co do funduszów rezerwowych utworzonych w czasie obowiązywania ustaw dawniejszych.

§ 99. Jeżeli nie ma nadwyżki bilansowej, uwzględniać należy tylko kwoty, które przy odpowiedniem zastosowaniu § 94 mają być wliczone w podstawową sumę opodatkowania za potrąceniem kwot z przychodów wyłączyć się mających, oraz sumy (salda) strat.

1. Nawet przy biernych zamknięciach rachunkowych musi być podstawa opodatkowania ustanowioną.

2. Ar. 33 rozp. wykon.: Gdy rachunki przedsiębiorstwa nie wykazują nadwyżek bilansowych, władze podatkowe mają mimo to w myśl powyższych artykułów odpowiednio ustanowić podstawę opodatkowania; jest to potrzebne po części ze względu na okoliczność, że przez wyłączenie wydatków niepotrącalnych zawsze przecież znaleść się może czysty dochód podlegający opodatkowaniu, po części zaś z tego powodu, że tylko strata wedle tych zasad obliczona może być skompenzowaną z możliwymi czystymi dochodami z innych przedsiębiorstw tego samego podatnika (art. 34 l. 1), względnie co do przedsiębiorstw w myśl § 85 uprzywilejowanych, może być uważana za pozycyę potrącalną z czystego dochodu następnego roku w myśl § 94 lit. g). — O ile przedsiębiorstwa podlegające opodatkowaniu w takim razie, gdy zysku czystego rzeczywiście nie mają, lub tylko nader mały, poddane być mają podatkowi minimalnemu obliczonemu wedle innych zasad, będzie mowa w art. 35 i 36.

3. Art. 34 rozp. wykon. odnoszący się do § 93 ust. 2 i § 95 ust. 2 nie zawiera postanowień ważnych dla stow. zarobk. i gospod. Obacz zresztą ustęp „o opodatkowaniu zastępstw Banku austro-węg., krajowego i t. d.“ — zamieszczony niżej na końcu tego rozdz.

Wymiar podatku.

§ 100. Podatek zarobkowy od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków wymierza się — o ile w dalszych ustępach nie postanowiono czegoś innego — z reguły w wysokości 10 od sta czystego przychodu podlegającego opodatkowaniu.

Podatek nie może jednak wynosić mniej jak jeden od tysiąca całego kapitału zakładowego podatnika, włożonego w przedsiębiorstwa lub obroty podległe opodatkowaniu, a w akcyjnych towarzystwach ubezpieczeń mniej jak jeden od tysiąca sumy czystych rocznych premii (po odjęciu zwrotów premii — bonus).

Za kapitał zakładowy podatnika uważa się w spółkach akcyjnych i w spółkach komandytowych na akcye wpłacony kapitał akcyjny i zalegający jeszcze dług pierwszeństwa (pryorytetów), w stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, o ile nie należą do przedsiębiorstw uprzywilejowanych w § 85, sumę wpłaconych przez członków udziałów w przedsiębiorstwie.

W razie, gdy kapitał zakładowy podatnika służy zarazem przedsiębiorstwom lub interesom podległym i niepodległym opodatkowaniu (§§ 84, 88, 89 i 90), jakoteż w przypadkach nie wyliczonych szczegółowo w ustępie 3, wykazywać należy oddzielnie kapitał zakładowy włożony w przedsiębiorstwo lub interesy podległe opodatkowaniu.

Podatek oznaczony w myśl poprzedniego pierwszego ustępu ma być podwyższany o pół procentu

dopóty, dopóki dochody z podatków osobistych bezpośrednich w myśl art. IX ust. 3 b) i X punkt 3 ustawy nie pozwolą na zaniechanie tego podwyższania.

Temu podwyższeniu podatku nie podlegają jednak przedsiębiorstwa założone przez reprezentacye krajowe dla celów ogólnie pożytecznych, które używają swych nadwyżek jedynie na tworzenie funduszów rezerwowych lub na wpłaty do funduszów krajowych, a dalej instytucye hipoteczne nie założone dla zysku a oparte na wzajemności.

Towarzystwa akcyjne, które od wpłaconego kapitału akcyjnego rozdzielają na rok podatkowy więcej jak 10% dywidendy (od wniesionego kapitału akcyjnego), mają oprócz podatku oznaczonego w poprzednich ustępach 1 do 5, opłacać od tej kwoty do rozdziału przeznaczonej, która potrzebna jest do utworzenia 11 do 15 procentu dywidendy, dwa procenty, od kwot zaś po nad tę granicę do rozdziału przeznaczonych, cztery procenty.

Jeżeli takie dwidendy pochodzą zarazem z przedsiębiorstw wedle niniejszego rozdziału opodatkowanych i z przedsiębiorstw temu podatkowi nie podlegających, to dodatkowemu podatkowi należy poddać tę część kwoty wedle poprzedzającego ustępu obliczonej, która przypada stosunkowo na kapitał ulokowany w przedsiębiorstwach opodatkowaniu podlegających; wyjątek od tego dozwolony jest tylko w takim razie, gdy towarzystwo akcyjne udowodni, że wyższy dochód uzyskano właśnie z przedsiębiorstw nie podlegających opodatkowaniu wedle niniejszego rozdziału.

Podatek towarzystw wzajemnych ubezpieczeń

wynosi jeden od tysiąca sumy czystych rocznych premii (bonus).

Dla kas oszczędności ustanawia się następującą stopę podatkową wzrastającą stosownie do wysokości czystego przychodu podległego opodatkowaniu.

Gdy czysty przychód wynosi aż do 20.000 koron włącznie 3%

przy czystym przychodzie nad 20.000 koron aż do włącznie 200.000 koron 5%

przy czystym przychodzie nad 200.000 koron aż do włącznie 400.000 koron 7½%

i przy czystym przychodzie nad 400.000 koron 10%

Przy stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych tudzież przy kasach zaliczkowych uprzywilejowanych po myśli § 85, poddaje się opodatkowaniu pierwszy tysiąc w trzech dziesiątych, a dalsze dochody w pięciu dziesiątych częściach. O ile czysty przychód w ten sposób obliczony nie przenosi 1200 koron, stopa podatkowa wynosi 8·5% zresztą zaś 10%.

Przy krajowych funduszach propinacyjnych wynosi podatek 10% czystego dochodu obliczonego wedle postanowień §§ 93 do 95, przyczem jednak należy od dochodów wyłączyć subwencye państwa, dalej dochody z opłat szynkowych oraz inne publiczne opłaty i grzywny, natomiast dołączyć czyste dochody z funduszów rezerwowych, wreszcie odjąć wydatki wyłożone na oprocentowanie i umorzenie obligacyi długu propinacyjnego. — Jeżeli krajowe fundusze propinacyjne same ponoszą 10 procentowy podatek rentowy od odnośnych procentów po myśli §§ 124, 131 a) i 133, to kwoty na ten cel wydane również mają być potrącone.

O ile przytem miałoby być zastosowane postanowienie ust. 2, uważa się za kapitał zakładowy kwotę 124,400.000 koron oznaczoną w § 5 ustawy krajowej z 22 kwietnia 1889 dz. u. kr. dla królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem Nr. 30, względnie kwotę 13,966.000 oznaczoną w § 1 obwieszczenia c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego z 18. czerwca 1890 Dz. ust. kraj. dla Księstwa Bukowiny Nr. 16.

1. Wymiar podatku jest różny dla różnych przedsiębiorstw wedle niniejszego rozdz. opodatkowanych; 10% jest normalnym wymiarem. Minimalny podatek 1 od 1000 ma być płacony bez względu na to, czy przedsiębiorstwo było prowadzone czy nie, czy przynosiło stratę czy zysk. Od opłacania tego podatku uwolnione są tylko towarz. wzaj. ubezp., kasy oszczędn. i spółki oraz kasy zaliczkowe uprzywilejowane wedle § 85.

2. Rozp. wykon. zawiera w następujących art. 35 do 43 szczegółowe postanowienia dotyczące wymiaru podatku. Podaję je tu jedynie o tyle, o ile odnoszą się do stowarz. zarobk. i gospod.

Art. 35. Ustawa przepisuje w § 100 rozmaite stopy podatkowe dla przedsiębiorstw podpadających pod rozdział II ustawy. Ustawa ustanawia 1. naprzód podatek minimalny, który płacić mają w każdym razie wszystkie przedsiębiorstwa w art. 36 l. 1 i 2 bliżej oznaczone, bez względu na to, czy przedsiębiorstwo było w ogóle w ruchu, czy nie, czy miało stratę czy zysk czysty, to jest zawsze wtedy, gdy podatek od takich przedsiębiorstw, według wymiaru prawidłowo stosować się mającego, wynosiłby mniej od minimalnego; następnie przypisuje ustawa — 2. jako normalną stopę podatkową dla przedsiębiorstw podpadających pod ten rozdział stopę 10 procentową, lecz podwyższa ją — 3. dla wielkiej liczby przedsiębiorstw podlegających temu podatkowi, czasowo do $10^1/_2$ procentu; nadto ustanawia ustawa — 4. dla spółek akcyjnych, które przy wypłacie dywidend przekraczają pewne stopy procentowe, oprócz podatku pod 3 wspomnianego jeszcze podatek dodatkowy, po 2, a względnie 4

procenty; oprócz tego — 5. dla towarzystw wzajemnego ubezpieczenia osobną podstawę opodatkowania, — 6. dla kas oszczędności i — 7. dla przedsiębiorstw uprzywilejowanych w myśl § 85 osobną skalę podatkową; nakoniec wydaje ustawa — 8. osobne postanowienia co do opodatkowania funduszów propinacyjnych krajowych.

Art 36. 1. Od opłacania podatku minimalnego wyłączone są tylko: a) towarzystwa wzajemnego ubezpieczenia; b) kasy oszczędności; c) stowarzyszenia i kasy zaliczkowe uprzywilejowane w myśl § 85. — 2. Wszelkie inne przedsiębiorstwa podpadające pod rozdział II opłacać mają najmniej podatek wymierzony w myśl postanowień niżej poddanych. — 3. (Dotyczy towarzystw akcyjnych.) — 4. ..... przy obliczeniu podatku minimalnego . . . . należy mieć na względzie że za kapitał zakładowy podatnika uważać trzeba . . . . w stowarzyszeniach zarob. i gospod. o ile nie należą do przedsiębiorstw uprzywilejowanych w myśl § 85 sumę udziałów przez członków wpłaconych. Szczegóły te będzie można powziąć zwyczajnie z bilansu, na którym się opodatkowanie opiera. — 5. W takim przypadku, gdy kapitał zakładowy podatnika służy zarazem do przedsiębiorstw lub przemysłów (§§ 84, 88, 89 i 90) podlegających i niepodlegających opodatkowaniu, jakoteż przy podatnikach w ustępie powyższym szczegółowo niewymienionych, należy osobno wykazać kapitał zakładowy włożony w przedsiębiorstwa i przemysły podlegające opodatkowaniu; jeżeli to nie jest możebne, należy zwyczajnie przyjąć, że ta część całego kapitału zakładowego ma być uważaną jako włożona w przedsiębiorstwo podlegające opodatkowaniu, jaka wypadnie ze stosunku przychodów ogólnych do przychodów przedsiębiorstwa podlegającego opodatkowaniu. — 6. Celem rozstrzygnięcia pytania, czy przedsiębiorstwo obłożyć należy podatkiem 10, względnie $10^1/_2$ procentowym czyli też minimalnym, jeżeli nie jest stanowczo pewnem, że powinien być opłacony tylko podatek minimalny lub wyższy od minimalnego, należy obliczyć naprzód podstawę opodatkowania w myśl art. 14—34 i przypadający od niej podatek 10, względnie $10^1/_2$ procentowy, następnie także podatek minimalny według powyższych postanowień obliczyć się mający; jako podatek trzeba przypisać przedsiębiorstwu większą z tych dwóch kwot. — 7. Jeżeli za pierwszy rok ruchu przypisany był przedsiębiorstwu tymczasowo po-

datek minimalny lub też podatek od prawdopodobnego dochodu, w takim razie po zestawieniu pierwszego bilansu, należy obliczyć na nowo, tak podatek minimalny jak i podatek przypadający od czystego dochodu podlegającego opodatkowaniu i gdyby wypadła większa kwota niż wynosił podatek tymczasowy, przypisać należy tę większą kwotę jako podatek stanowczy z wliczeniem tymczasowego podatku; jeżeli zaś okaże się, że podatek tymczasowy był wyższy, przypisać należy jako podatek stanowczy kwotę wymierzoną na podstawie ostatniego bilansu i dochodzeń, ewentualnie co do tegoż bilansu przeprowadzonych, nadwyżkę zaś winna władza podatkowa pierwszej instancyi odpisać z urzędu, a to nawet w tym razie, jeżeli podatek tymczasowy zyskał już moc prawa.

Art. 37 (nie dotyczy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.)

Art. 38. Wszystkie przedsiębiorstwa podatkowi zarobkowemu według rozdziału II podlegające, art. 36 l. 1, w art. 37 i 43 wymienione mają opłacać podatek w ilości $10^1/_2$ procentu czystego dochodu podlegającego opodatkowaniu, o ile nie zachodzą warunki do opłacania podatku minimalnego. Gdyby w myśl art. IX l. 3 lit. b) a względnie art. X l. 3 i art. XI ta stopa procentowa miała być zniżoną, ministerstwo skarbu ogłosi to zniżenie każdym razem w dzienniku ustaw państwa.

Art. 39. (Dotyczy spółek akcyjnych.)

Art. 40. (Dotyczy towarzystw wzajemnych ubezpieczeń.)

Art. 41. Dla kas oszczędności ustanowiona jest następująca stopa podatkowa wzrastająca w stosunku czystego dochodu opodatkowaniu podlegającego: Gdy czysty dochód wynosi 20.000 koron włącznie 3 procenty, — gdy czysty dochód wynosi nad 20.000 kor. do 200.000 włącznie 5 procentów, — gdy czysty dochód wynosi wynosi więcej niż 200.000 kor. do 400.000 kor. $7^1/_2$ procentu, a gdy czysty dochód wynosi więcej niż 400.000 koron 10 procentów.

Art. 42. Przy stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, tudzież kasach zaliczkowych w myśl § 85 uprzywilejowanych poddaje się opodatkowaniu pierwsze dwa tysiące koron w trzech dziesiątych, a dalsze dochody w pięciu dziesiątych częściach. O ile czysty dochód

w taki sposób obliczony nie przenosi 1200 koron stopa podatkowa wynosi 8·5 procentów w innych razach 10 procentów. Co do wymienionych tu przedsiębiorstw obliczyć więc należy w myśl art. 14 do 34 czysty dochód podległy opodatkowaniu i wziąć za podstawę opodatkowania z pierwszych 2 tysięcy koron kwot w ten sposób obliczonych 600 koron, z następnych zaś tysięcy po 1.000 koron jeżeli według tego suma podstawy opodatkowania nie przenosi 1200 koron podatek wynosi 8·5 procentów tej sumy (wskutek czego dotychczasowy podatek od takich podstaw opodatkowania wynoszący 5 procentów z 70 procentowym dodatkiem, nie ulega zmianie); jeżeli zaś podstawa opodatkowania w powyższy sposób obliczona przenosi 1200 koron podatek wynosi 10 procentów tejże (dotychczas 5 procentów z 100 procentowym dodatkiem).

Art. 43. (Dotyczy opodatkowania funduszów propinacyjnych krajowych)

Miejsce przypisania podatku.

§ 101. Podatek zarobkowy od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków ma być przypisany w gminie tej miejscowości, w której przedsiębiorca ma swoją siedzibę, jeżeli zakłady ruchu tych przedsiębiorstw w tej właśnie miejscowości się znajdują.

Jeżeli siedziba przedsiębiorcy znajduje się za granicą, to za siedzibę przedsiębiorcy uważa się siedzibę reprezentacyi tutejszo-krajowej, a względnie siedzibę zastępcy w § 90 ust. 2 oznaczonego.

Podatek zarobkowy galic. funduszu propinacyjnego przypisuje się we Lwowie, a funduszu propinacyjnego księstwa Bukowiny w Czerniowcach.

1. Art. 44 rozp. wykon.: 1. Jeżeli zakłady ruchu przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków znajdują się w tej samej miejscowości, w której

przedsiębiorca (stowarzyszenie i t. p.) ma siedzibę, należy podatek przypisywać w tej miejscowości; co do przedsiębiorstw zagranicznych, jako siedzibę przedsiębiorcy uważa się siedzibę reprezentacyi tut.-kraj., względnie zastępcy ustanowionego w myśl § 90 ust. 2. — 2. (Ten punkt odnosi się do funduszów propinacyjnych). — 3. Jeżeli zakłady ruchu nie znajdują się w miejscu siedziby przedsiębiorcy lub znajdują się nie wyłącznie w tem miejscu, nastąpić ma rozmaity według rodzaju wykonywanego przedsiębiorstwa podział podatku między miejsca siedziby przedsiębiorcy i miejsca, w których znajdują się zakłady ruchu; przez wyraz „miejsce“ rozumieć tu należy zawsze gminę podatkową. — 4. (Ten punkt dotyczy kwestyi podziału podatku).

§ 102. Jeżeli zakłady ruchu przedsiębiorstw mających na celu produkcyę, fabryki, kopalnie i t. p. nie znajdują się w miejscu siedziby przedsiębiorstwa, w takim razie 20% podatku wymierzonego od wszystkich tego rodzaju przedsiębiorstw tego samego podatnika, wziąć należy na przypis w gminie siedziby przedsiębiorcy, pozostałą zaś resztę 80% w gminie, w której znajdują się zakłady ruchu przedsiębiorstwa.

Jeżeli zakłady ruchu rzeczonych przedsiębiorstw znajdują się w kilku gminach, natenczas oznaczony w 1 ustępie 80%-owy udział przypadającego podatku należy przypisać w tych gminach, w których zakłady ruchu się znajdują, w stosunku przyczyniania się poszczególnych zakładów ruchu do osiągnięcia ogólnego przychodu z całego przedsiębiorstwa; przytem nie rozróżnia się wcale, czy poszczególne zakłady ruchu są samoistne, czy też jeden z nich jest główny, a inne tylko filialne lub poboczne.

Jeżeli nie można obliczyć w jakim stosunku poszczególne zakłady ruchu przyczyniają się do

ogólnej sumy przychodów, należy przyjąć, że stosunek ten równa się stosunkowi wypłacanych w każdym zakładzie płac i zarobków łącznie z tantyemami.

Jeżeli ten sam zakład ruchu rozciąga się na kilka gmin, w takim razie władza podatkowa postanowić ma wedle własnego słusznego ocenienia o rozdziale podatku w miarę stosunkowej ważności poszczególnych zakładów ruchu, uwzględniając przy tem ciężary, jakie na gminy wskutek istnienia tego zakładu ruchu lub wskutek wykonywania przemysłu spadają, tudzież w stosunku powierzchni (rozległości tych gmin).

Jeżeli gminy uczestniczące należą do różnych powiatów wymiarowych lub do różnych krajów, natenczas w pierwszym razie krajowa władza skarbowa, w drugim zaś ministerstwo skarbu orzeka o tem, której władzy podatkowej ma być wymiar powierzony, tudzież o rozdziale podatku.

To ostatnie postanowienie ma zastosowanie także i w tym wypadku, gdy podatek zarobkowy ma być zapłacony za przedsiębiorstwo rozciągające się z miejsca ruchu znajdującego się za granicą, lub z siedziby podatnika tam się znajdującej na obszar, na którym obowiązuje niniejsza ustawa (§ 90).

1. Przez „zakłady ruchu“ należy rozumieć tak zakłady produkcyjne, jak i zakłady sprzedaży.

2. Art. 45 r o z p. w y k o n. odnosi się do podziału podatku kopalń, fabryk i innych przedsiębiorstw mających na celu produkcyę przemysłową.

§ 103. Jeżeli przypadek oznaczony w § 102 ust. 1, zachodzi w przedsiębiorstwach handlowych, instytucyach kredytowych i zakładach ubezpieczeń,

to 50% podatków wymierzonych od wszystkich tego samego rodzaju przedsiębiorstw tego samego podatnika należy wziąć na przypis w gminie będącej siedzibą przedsiębiorcy, pozostałe zaś 50% w gminie, w której znajduje się zakład ruchu. Jeżeli zakłady ruchu znajdują się w kilku gminach, to postanowienia § 102 ust. 2 do 6 mają analogiczne zastosowanie.

1. Art. 46 rozp. wykon. nie ma dla stow. zarobk. i gospod. znaczenia.

§§ 104, 105 i 106 jako odnoszące się do opodatkowania przedsiębiorstw kolei żelaznych, tudzież § 107 jako odnoszący się do przedsiębiorstw żeglarskich — opuszczam.

Również pomijam art. 47 do 50 jako tyczące się tych opuszczonych §§ ustawy.

§ 108. Jeżeli podatnik podległy opodatkowaniu wedle niniejszego rozdziału, trudni się przedsiębiorstwami, do których w myśl §§ 101 do 107 stosują się rozmaite zasady rozdziału podatku między gminy, w takim razie sumę podatku przypisaną podatnikowi rozłożyć należy między wszystkie rodzaje tych przedsiębiorstw w stosunku czystego przychodu z nich osiągniętego, jeżeli zaś ten nie dałby się oznaczyć, w stosunku użytego z nich kapitału zakładowego.

Kompetencya władz podatkowych.

§ 109. Podatek zarobkowy od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, wymierzać ma ta władza podatkowa pierwszej instancyi, w której okręgu znajduje się siedziba przedsiębiorcy, a przy c. k. kolejach państwowych siedziba najwyższego zarządu.

Jeżeli jeden lub więcej zakładów ruchu znajduje się w różnych powiatach wymiarowych, ministerstwo skarbu jest upoważnione do delegowania władz podatkowych tych powiatów do wymierzenia podatku.

1. Okręg wymiarowy oznacza tu okręg władzy podatkowej I instancyi.

2. Art. 51 rozp. wykon.: 1. Wedle § 109 podatek zarobkowy od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków wymierzać ma zwyczajnie ta władza podatkowa I instancyi, w której okręgu znajduje się siedziba przedsiębiorcy. — 2. Ażeby władza podatkowa mogła podołać temu zadaniu, winna przedewszystkiem postarać się o dokładny przegląd tych wszystkich przedsiębiorstw, które mają siedzibę w jej okręgu urzędowym. — 3. Również winna władza podatkowa dokładnie wywiedzieć się o wszystkich poszczególnych zakładach przemysłowych należących do tych przedsiębiorstw, a to po części w tym celu, aby już to mogła sprawdzić wykazy przedsiębiorstwa także pod tym względem, już to aby mogła przekazać właściwej władzy podatkowej kwoty podatku przypadające na te poszczególne zakłady przemysłu. — 4. Nakoniec musi władza podatkowa wiedzieć o wszystkich znajdujących się w jej okręgu urzędowym zakładach przemysłowych (ruchu) tych przedsiębiorstw, które mają swoją siedzibę po za okręgiem urzędowym, ażeby mogła dopilnować rychłego przekazania sobie kwot podatku zarobkowego na te zakłady przypadających, względnie, ażeby właściwą władzę podatkową prosić o ich przekazanie. — 5. Celem wygotowania tych przeglądów winny władze podatkowe sporządzić i ciągle prowadzić dwa katastry (wedle wzoru D), a mianowicie: „Kataster I przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, którym podatek ma wymierzyć podpisana władza podatkowa“ i „kataster II przedsięb. obow. do publ. składania rachunków, które mają siedzibę lub zakłady ruchu w okręgu podpisanej władzy podatkowej, którym jednak nie wymierza się podatku w tutejszym urzędzie.“ — 6. Katastry te należy wygotować na osobnych kartach, lub w formie zapisków, które wedle okoliczności trzeba podzielić na odpowiednie

oddziały (n. p. § 83 I lit. a) na przedsiębiorstwa przewozowe, przemysłowe, zakłady kredytowe i t. d.; § 83 II lit. a) stowarzyszenia zaliczkowe i kredytowe, stowarzyszenia spożywcze, produkcyjne, magazynowe i t. p.) i w obrębie każdej kategoryi uporządkować wedle abecadła. — Kataster I będzie obejmował z wyjątkami podanymi w dalszych ust. 8 do 11 wszystkie przedsiębiorstwa, których siedziba znajduje się w okręgu odnośnej władzy podatkowej, kataster II podobnież z wyjątkami wyżej oznaczonymi te przedsiębiorstwa, których siedziba znajduje się w okręgu władzy podatkowej kataster utrzymującej, które jednak posiadają zakłady przemysłowe w jej okręgu. — 7. Do założenia tych katastrów winny władze podatkowe używać wszelkich środków pomocniczych jakimi rozporządzają, mianowicie swych dotychczasowych zapisków, mają przeglądać rejestry handlowe i rejestry stowarzyszeń, porównywać szczegóły z zapiskami, jakieby się znajdowały u władzy politycznej lub u krajowej władzy skarbowej, rozpatrywać ogłoszenia w dzienniku urzędowym i t. p. — 8. Jeżeli jeden lub kilka zakładów ruchu znajduje się w okręgu innej władzy podatkowej, a nie władzy podatkowej tego okręgu, w którym mieści się siedziba przedsiębiorcy, ministerstwo skarbu jest upoważnione na mocy ust. 2 § 109 wydelegować tę inną władzę podatkową do wymierzenia podatku. — 9. Prośby stron o wydelegowanie innej władzy podatkowej zamiast tej, która w myśl § 109 ust. 1 byłaby właściwa, względnie odnośne wnioski niższych władz, należy przesłać z wyłuszczeniem powodów przemawiających za delegacyą lub przeciw niej, za pośrednictwem przełożonej krajowej władzy skarbowej do ministerstwa skarbu. — 10. Następnie władza do wymierzania wydelegowana zaciągnąć ma odnośne przedsiębiorstwo do swego katastru I, władza zaś w której okręgu znajduje się siedziba przedsiębiorcy — do swego katastru II. 11. (Ten punkt dotyczy Wiednia).

Zeznania (fasye) podatkowe.

§ 110. Każdy przedsiębiorca podlegający opodatkowaniu w myśl niniejszego rozdziału, winien corocznie w czternastu dniach po zatwierdzeniu zamknięcia rachunkowego sporządzonego wedle statutu lub w inny sposób zgodny z przepisami, najpóźniej zaś w 6 miesięcy po upływie roku czynności, przedłożyć właściwej władzy podatkowej pierwszej instancyi zeznanie (fasyę) podlegającego opodatkowaniu czystego przychodu ze wszystkich przedsiębiorstw przez się w ruchu utrzymywanych, a to podług wzoru, który będzie przepisany w drodze rozporządzenia.

Do zeznania należy dołączyć zupełny bilans, jakoteż zatwierdzone zamknięcia rachunków (rachunek zysków i strat) a jeśli są, to i sprawozdania z czynności w dwu egzemplarzach, dalej przy towarzystwach akcyjnych, komandytowych na akcye, gwarectwach i stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, odpis protokołu walnego zgromadzenia (zebrania gwareckiego) o ile ten odnosi się do zawiadowstwa interesami, wreszcie wykaz okoliczności potrzebnych do oznaczenia miejsca, w którem podatek ma być wzięty na przypis (§§ 101 do 108).

Oprócz tego przedsiębiorca ma obowiązek dostarczyć władzy podatkowej sumiennie wszelkich wyjaśnień i wykazów potrzebnych do stwierdzenia okoliczności mających wpływ na wymierzenie podatku według niniejszego rozdziału, a w szczególności na żądanie władzy wykazać czysty dochód każdego z osobna przedsiębiorstwa jakie prowadzi.

1. Art. 52 rozp. wykon. 1. (zawiera powtórzenie § 110). 2. Wzór takiego zeznania zawiera załącznik E. Zaznacza się, że rubryki 3, 4 i 5 umożliwiają użycie tego formularza także w tych przypadkach, w których ma być opłacony tylko minimalny podatek i dlatego może mieć zastosowanie także przy fasyach wniesionych do wymiaru podatku tymczasowego w myśl § 92 ust. 4 i 5. — 3 (powtarza § 110 ust. 2). — 4. Odpis (protokołu waln. zgromadz.) może być o tyle skrócony, że wolno w nim opuścić dyskusye, o ile nie tyczą się bilansu, zamknięcia rachunków, użycia zysku, udzielenia remuneracyi, przyznania tantyem i innych postanowień co do majątku (pomnożenia kapitału akc., konwersyi i t. p.), lecz tylko innych spraw stowarzyszenia, a mianowicie wyborów, podziękowań, wniosków na zmianę statutu i t. p.; na szczególne żądanie należy złożyć pierwopis lub wierzytelny odpis całego protokołu; o uchwalonych zmianach statutu należy zawiadomić władzę podatkową bezzwłocznie po ich zatwierdzeniu — (5, 6, 7 i 8 — bez znaczenia dla stow. zar. i gosp.). — 9. Jeżeli podatnik nie wypełni należycie rubryk jakie zawiera formularz zeznania, albo jeżeli oświadczenia formularzem wymagane lub nadto przez podatnika złożone, nie wystarczają do wyjaśnienia stanu rzeczy, to władzy podatkowej służy prawo żądania w miarę potrzeby dalszych jeszcze wyjaśnień i wykazów celem stwierdzenia faktów ważnych dla wymiaru podatku; mianowicie władza podatkowa może także żądać (art. 34 l. 4), ażeby czysty przychód każdego poszczególnego przedsiębiorstwa był wykazany ile możności oddzielnie. — 10. Pod rygorem następstw w art. 53 wymienionych, winien podatnik uczynić zadość tym wezwaniom i dostarczyć sumiennie żądanych wykazów.

§ 111. Władza podatkowa ma podane u niej zeznania sprawdzić co do formy i treści i przedsięwziąć wszelkie potrzebne sprostowania i uzupełnienia przez przesłuchania podatników, tudzież wedle swego uznania przez przesłuchania rzeczoznawców. Co do przedsiębiorstw hutniczych i górniczych należy zawsze zasięgnąć zdania odnośnego górniczego urzędnika okręgowego.

§ 112. Jeżeli zeznania lub potrzebne do ich zbadania rachunkowe zestawienia, nie będą wniesione w terminie ustawowym, może być oznaczona podstawowa suma opodatkowania, tudzież wymierzony podatek na podstawie dokumentów w posiadaniu władzy podatkowej się znajdujących lub we właściwej drodze dostarczyć się mających (bilanse, sprawozdania z czynności).

Taki wymiar musi jednak poprzedzać wezwanie wystosowane do podatnika z wyraźnem wskazaniem na ten skutek prawny, aby przedłożył w przeciągu najmniej czterech tygodni potrzebne zeznania lub dowody rachunkowe.

Powyższe postanowienie nie wyklucza możliwego ukarania zastępców podatnika za niepodanie zeznań, jakoteż prawa władzy podatkowej do wezwania ich pod zagrożeniem kar porządkowych, aby przedłożyli potrzebne fasye lub inne dokumenty.

1. Art. 53 rozp. wykon. stanowi: 1. Celem dopilnowania, ażeby zeznania nadchodziły w czasie właściwym, winny władze podatkowe starać się nietylko o uzyskanie wiadomości o upływie roku czynności w poszczególnych przedsiębiorstwach, lecz ile możności także (z dziennika urzędowego, z publicznych ogłoszeń i t. p. materyałów pomocniczych) o odbyciu się tych zgromadzeń, na których zamknięcie rachunków bywa zatwierdzane. — 2. Jeżeli przedsiębiorstwo nie dotrzyma terminu w § 110 do wniesienia wezwania wyznaczonego, należy je bezzwłocznie wezwać, aby w terminie najmniej czterotygodniowym wniosło zeznanie i ostrzec, że gdyby terminu nie dotrzymało, podatek będzie wymierzony z urzędu. Władzy podatkowej wolno także zagrozić w tem wezwaniu karą porządkową. Jeżeli przedsiębiorstwo nie uczyni zadość temu wezwaniu, to stosownie do zachodzących okoliczności należy albo z zagrożeniem kary porządkowej (wzgl. odpowiednio podwyższonej kary porządkowej) wydać ponowne wezwanie do wniesienia zeznania

w przeciągu dni 8, lub też wymierzyć podatek zarobkowy z urzędu na podstawie posiadanych materyałów (bilansów, sprawozdań z czynności i t. p). — 3. Ażeby ten ostatni środek mógł być użyty, winny władze podatkowe postarać się o bilanse i zamknięcia rachunkowe poszczególnych przedsiębiorstw bądź w krótkiej drodze (np. biorąc je z ogłoszeń w dziennikach i t. p.), bądź w drodze rekwizycyi od władz politycznych. — 4. W podobny sposób należy postąpić, gdyby podatnik nie uczynił zadość wystosowanemu doń w myśl poprzedniego art. (110) wezwaniu do przedłożenia wykazów. I w tym razie należy albo wymusić zadośćuczynienie wezwaniu naznaczeniem wzrastających stopniowo kar porządkowych, albo też po poprzedniem odpowiedniem zagrożeniu (§ 112 ust. 2) wymierzyć podatek z urzędu na podstawie własnych materyałów, pozostawiając stronie wolność dochodzenia w drodze rekursu tych okoliczności, któreby z nieprzedłożonych wykazów dały się wywieść na jej korzyść.

2. Art. 54. r o z p. w y k o n. (do § 111): Gdy władza podatkowa korzysta z prawa przesłuchania rzeczoznawców, winna ile możności zawsze dwu przesłuchać; zdanie ich należy udzielić podatnikowi ustnie lub pisemnie z wezwaniem, aby w stosownym terminie, który władza podatkowa wyznaczy, wniósł możliwe swoje zarzuty; gdyby w zarzutach tych przywiedziono nowe okoliczności osłabiające zdanie rzeczoznawców, należy je udzielić rzeczoznawcom do wydania nowej opinii; gdyby ta opinia zawierała istotnie nowe szczegóły, należałoby ją znowu zakomunikować podatnikowi i t. p. — Gdyby w okręgu władzy podatkowej I instancyi nie było ukwalifikowanych rzeczoznawców, lub gdyby ważność sprawy tego wymagała, można zasięgnąć opinii odnośnej izby handlowo-przemysłowej. — Po zupełnem wyjaśnieniu stanu rzeczy w powyższy sposób, winna władza podatkowa rozstrzygnąć punkty sporne swobodnie oceniając dowody wedle własnego dobrze rozważonego zdania.

3. Art. 55 rozp. wyk. odnosi się do przedsiębiorstw kolejowych i żeglarskich.

Nakaz płatniczy i rekurs.

§ 113. O wymiarze podatku uwiadamiać się będzie podatnika doręczeniem nakazu płatniczego. Gdyby wymiar różnił się od zeznań podatnika, to nakaz płatniczy zawierać ma także powody tej różnicy.

§ 114. Przeciw wymiarowi dokonanemu przez władzę podatkową I instancyi, służy podatnikowi prawo odwołania się (rekurs) do krajowej władzy skarbowej, która rozstrzyga ostatecznie.

Rekurs nie wstrzymuje ani płatności przepisanego podatku, ani środków jego ściągnięcia (egzekucyjnych).

1. Przeciw orzeczeniu krajowej władzy skarbowej można wnieść zażalenie do trybunału administracyjnego. Jeśli chodzi o podział podatku, można wnieść rekurs do ministerstwa skarbu.

2. Art. 56 r o z p. w y k o n. (do §§ 113 i 114): 1. Na podstawie zeznań i materyałów pomocniczych do nich dołączonych przystąpić należy do wymierzenia podatku zarobkowego według rozdziału II. — 2. Władza podatkowa winna z uwagi, na zarządzenia wydane w artykule 14 przedewszystkiem zbadać, czy wykazany zysk został obliczony według zasad właściwego bilansu; do tego zaś celu można w razie potrzeby zażądać odpowiednich wykazów i wyjaśnień. Uczynić to należy mianowicie wtedy, gdy idzie o jedno z przedsiębiorstw wspomnianych w artykule 11, lub gdy dołączone materyały pomocnicze okażą się niezupełnymi, niejasnymi lub nie zasługującymi na wiarę. — 3. Po uskutecznieniu odnośnych uzupełnień i ewentualnych sprostowań postępować należy przy dokonaniu wymiaru podatku zarobkowego co do istoty rzeczy według wzoru podanego w formularzu zeznania, to jest oprzeć się należy na czystym zysku (a względnie stracie) wykazanym w bilansie i badać, które pozycye w myśl postanowień ustawy wyżej omawia-

nych, należy do niego doliczyć, względnie z niego wyłączyć. — 4. Przytem należy baczyć mianowicie na to, że zmiany, jakie przedstawiają wszelkie pozycye znachodzące się w bilansie lub uzupełniających wykazach, jakoto kapitał akcyjny, fundusz rezerwowy, rezerwy specyalne, dubiosa, realności, machiny, inwentarz i t. p., powinny być dostatecznie wyjaśnione, a w szczególności nie może zachodzić żadna wątpliwość pod tym względem, że przyrosty i ubytki w nich wykazane nie zostały może osiągnięte przez policzenie dochodów i wydatków nieuwzględnionych w wykazanym bilansowym rachunku zysków i strat, (jak n. p. przychodów funduszów zasobowych, osobno zarachowanych, lub amortyzacyi i odpisań również niewłaściwie wciągniętych). — 5. O podstawie opodatkowania w ten sposób obliczonej, jakoteż o podatku zarobkowym od niej przypadającym uwiadomić należy podatnika nakazem płatniczym podług wzoru G lub H; jeżeli podstawa opodatkowania obliczona przez władzę nie zgadza się z przychodem podległym opodatkowaniu zeznanym przez stronę, dołączyć należy do nakazu płatniczego uzasadnienie, a w niem przedstawić obliczenie podstawy opodatkowania, względnie podać istotne powody rozstrzygające o wciągnięciu lub wyłączeniu poszczególnych pozycyi. — 6. Formularz G ma mieć zastosowanie w tych przypadkach, w których podatek nie podlega podziałowi; władza podatkowa winna wygotować całkowicie ten nakaz płatniczy z wyjątkiem rubryk odnoszących się do dodatków nie skarbowych i ogólnej należytości podatkowej i dla uskutecznienia przypisu podatkowego przesłać do właściwego urzędu podatkowego celem obliczenia dodatków na potrzeby autonomiczne, które tenże ma pobierać; ten ostatni urząd ma obliczyć dodatki, wpisać je do nakazu płatniczego, a następnie doręczyć go podatnikowi. Tam, gdzie dodatków gminnych nie pobierają urzędy podatkowe, doręcza się go za pośrednictwem zwierzchności gminnej, która ma owe dodatki obliczyć i wpisać; w przypadkach tych poświadczenie odbioru nakazu płatniczego przesłać należy niezwłocznie do władzy podatkowej pierwszej instancyi. 7. Formularza H używać należy zawsze wtedy, gdy stosownie do §§ 102 aż do 109 podatek ma być podzielony. W formularzu tym wywypełnić ma władza podatkowa wszystkie rubryki i przesłać go bezpośrednio podatnikowi; zarazem uwiadomić należy

w odpowiedni sposób wszystkie urzędy podatkowe, w których podatek ma być przypisany, w celu przeprowadzenia tegoż; urzędy podatkowe winny wygotować następnie wzór J w sposób pod l. 6 przepisany i doręczyć podatnikowi. — 8. Od nakazów płatniczych podług wzorów G i H wolno podatnikowi odwołać się do krajowej władzy skarbowej, która ostatecznie rozstrzyga wyjąwszy, gdyby rekurs był skierowany także przeciw podziałowi podatku, w którym to razie, dozwolony jest tok instancyi aż do ministerstwa skarbu. — 9. Przeciw uwiadomieniu według wzoru J dozwolony jest rekurs o tyle, o ile w nim ma być zaczepioną cyfrowa dokładność podanych liczb; prawność wymiaru podatku i podziału podatku można zaczepić tylko rekursem skierowanym przeciw nakazowi płatniczemu według wzoru H. — 10. Rekursem przeciw uwiadomieniu według wzoru J można zatem zaczepić albo jakąś niezgodność pomiędzy sumą podatkową wykazaną w uwiadomieniu a sumą wykazaną w nakazie płatniczym według wzoru H dla odnośnego urzędu podatkowego, lub też stosowność stóp procentowych wziętych do obliczenia dodatków funduszowych, albo dokładność obliczenia przypadających dodatków. — 11. Co do rekursów takich wydawać ma decyzyę sam urząd podatkowy z pozostawieniem prawa odwołania się do krajowej władzy skarbowej. — 12. Rekursy zarzucające, że podatek rządowy został nieprawnie wymierzony lub niewłaściwie rozdzielony, należy odrzucać niezwłocznie jako niedopuszczalne z powołaniem się na służące podatnikowi prawo rekursu przeciw nakazowi płatniczemu według wzoru H. — Podobnież rekursy, którymi zaczepiony jest obowiązek opłacania dodatków lub tym podobne kwestye, zwracać należy stronie niezwłocznie z powołaniem się na końcowy ustęp formularza J w którym jest wskazane, gdzie takie rekursy wnosić należy.

Terminy płatności.

§ 115. Podatek zarobkowy od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków należy płacić w czterech równych ratach rocznej

należytości podatkowej, przypadających dnia 1. stycznia, 1. kwietnia, 1. lipca i 1. października.

1. Art. 57 rozp. wyk. powtarza powyższy § dosłownie.

Zmiany w stanie przedsiębiorstw podlegających opodatkowaniu.

§ 116. O przedsiębiorstwach nowo powstałych winien przedsiębiorca w przeciągu dni 14 od chwili otwarcia ruchu uwiadomić władzę podatkową I instancyi i wykazać kapitał zakładowy, lub jeżeli go wykazać nie można, złożyć oświadczenie co do prawdopodobnego przychodu (§ 92 ust. 5).

. Objęcie przedsiębiorstwa już istniejącego, jednak nie podlegającego opodatkowaniu wedle niniejszego rozdziału, należy uważać za nowe powstanie przedsiębiorstwa. które podlega opodatkowaniu wedle niniejszego rozdziału.

Obowiązek podatkowy rozpoczyna się w tym wypadku od czasu, od którego zaczął się ruch przedsiębiorstwa na rachunek obejmującego.

Do pierwszego uwiadomienia o nowo utworzonej spółce akcyjnej, spółce komandytowej na akcye lub stowarzyszeniu zarobkowem i gospodarczem, dołączyć należy kontrakt spółki w dwu egzemplarzach, przy przedsiębiorstwach zaś mających osobny statut, tenże statut w dwu egzemplarzach.

Nowo założone stowarzyszenia i kasy zaliczkowe rodzaju oznaczonego w § 85, mają przedkładać władzom podatkowym tylko swoje statuty.

§ 117. Obowiązek podatkowy rozpoczyna się stosownie do postanowień zawartych w § 92 ust. 3 do 6 z rozpoczęciem przedsiębiorstwa.

1. Art. 58 rozp. wykon. (do §§ 116 i 117). (Punkty 1 i 2 zawierają powtórzenie § 116 i 117). — 3. Przyrosty wynikają więc wskutek powstania nowych przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, bądź tym sposobem, że: a) jednocześnie powstaje, względnie wchodzi w obowiązek podatkowy także nowy podmiot podatkowy (art. 1) obowiązany do publicznego składania rachunków; albo że b) podmioty podatkowe, do publicznego składania rachunków obowiązane, już istniejące, zakładają nowe przedsiębiorstwa, wzgl. do swoich dotychczasowych przedsiębiorstw przybierają inne; w obu przypadkach rozróżnić znowu należy, czy idzie

a) o przeistoczenie, wzgl. wcielenie przedsiębiorstwa już istniejącego, ale dotychczas niepodlegającego obowiązkowi publicznego składania rachunków, w przedsiębiorstwo podlegające temu obowiązkowi, lub też

b) czy idzie o powstanie przedsiębiorstwa całkiem nowo założonego. Dalszy przypadek, mianowicie gdy przedsiębiorstwo także dotychczas obowiązane do publicznego składania rachunków przechodzi jedynie na inne przedsiębiorstwo tego samego rodzaju, omawia osobno art. 61.

4. Jako początek obowiązku podatkowego w myśl § 117 należy tak w tych przypadkach, w których (l. 3 b) *a*) zupełnie nowo założone przedsiębiorstwo przez nowo powstający, jakoteż w tych przypadkach, w których (l. 3 b) *b*) zupełnie nowo założone przedsiębiorstwo przez już istniejący podmiot prawny jest wykonywane, — uważać chwilę rozpoczęcia przedsiębiorstwa t. j. chwilę rzeczywistego otwarcia ruchu przedsiębiostwa podlegającego opodatkowaniu i to bez względu na to, czy rozchodzi się o ruch statutem przewidziany czy jaki inny, czy ruch ten w pełnym lub tylko ograniczonym rozmiarze się odbywa i czy w przypadkach pod a) wymienionych ukonstytuowanie nowego podmiotu prawnego schodzi się z chwilą otwarcia ruchu przedsiębiorstwa, lub czy wcześniej wzgl. poźniej nastąpiło.

5. W przypadkach oznaczonych pod *a* (a i b) rozpoczyna się obowiązek podatkowy stosownie do § 116 ust. 3 z chwilą, w której zaczął się ruch na rachunek nowonabywcy; chwila ta wyprzedza bardzo często chwilę ukonstytuowania się nowego podmiotu prawnego, wzgl. chwilę zrealizowania tego objęcia.

6. Różnica między przypadkami przytoczonymi pod l. 3 *a*) (a i b) uwydatnia się zatem przeważnie w sposobie wymiaru tymczasowego podatku, o czem mówiono już w art. 13 l. 1 do 3. (Powyższe postanowienia punktów 4, 5 i 6 podałem w nowem brzmieniu rozp. min. skarbu z 9 stycznia 1903 l. 77.791 ex 1902 Dz. roz. min. sk. Nr. 4 z r. 1903).

7. Będzie to zadaniem władzy podatkowej zbadać starannie w każdym przypadku z osobna wedle niniejszych postanowień, kiedy przedsiębiorstwo się rozpoczęło; najczęściej będzie można zbadać chwilę z kontraktu spółki, ze sprawozdania czynności lub z bilansu; gdyby to było niemożebne, stwierdzić ją należy za pomocą osobnych dochodzeń (art. 52 l. 9).

8. Omawiane tu postanowienia co do rozpoczęcia obowiązku podatkowego odnoszą się nie tylko do tymczasowego podatku, lecz także do definitywnego podatku, przypadającego na pierwszy rok ruchu, przeto należy stosować je także do tych przedsiębiorstw, które stosownie do art. 13 l. 1 nie podlegają w ogóle tymczasowemu opodatkowaniu.

9. Tak samo jak przedsiębiorstwa podmiotów prawnych nowo ukonstytuowanych lub wchodzących świeżo w obowiązek podatkowy, podlegają opodatkowaniu według rozdz. II już w pierwszym roku objęcia ruchu także te przedsiębiorstwa, które zakłada lub obejmuje przedsiębiorstwo obowiązane do publicznego składania rachunków już istniejące, wzgl. już opodatkowane

2. Art. 59 rozp. wyk. zawiera szczególne postanowienia co do opodatkowania nowych przedsiębiorstw, oznaczonych w art. 58 l. 9. — 1. Gdyby uwzględniono tylko nadwyżki bilansowe przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, przedsiębiorstwa nowo nabyte byłyby opodatkowane dopiero w roku następującym po nabyciu i postanowienie § 117 nie byłoby wykonane. Po myśli § 117 trzymać się więc należy następującego sposobu postępowania; 2. Gdy podmiot podatkowy już istniejący, obowiązany do publicznego składania rachunków, przybierze do swoich dotychczasowych przedsiębiorstw inne przedsiębiorstwo już istniejące lecz dotychczas nie opodatkowane według rozdziału II natenczas ma w roku objęcia tego przedsiębiorstwa oprócz podatku wymierzonego na pod

stawie czystych dochodów bilansowych poprzedniego roku, opłacić nadto jeszcze od przedsiębiorstwa nowo objętego podatek tymczasowy według § 92 ustęp. 5 przypadający. — 3. Podatek ten po strąceniu kwoty przypadającej na gminę siedziby przedsiębiorcy przypisać należy w całości w tej gminie, w której znajduje się przedsiębiorstwo nowo objęte. — 4. Po zestawieniu pierwszego bilansu wykazującego także wyniki obrotu przedsiębiorstwa nowo objętego zastąpić należy opodatkowania tymczasowe stanowczem opodatkowaniem nowego przedsiębiorstwa. — 5. Za podstawę tego stanowczego opodatkowania przedsiębiorstwa nowo objętego za rok w którym objęcie tegoż nastąpiło, wziąć należy czysty dochód w tem przedsiębiorstwie stosownie do § 92—99 obliczyć się mający, rzeczywiście uzyskany, o ile zaś tegoż nie można oddzielnie wykazać, tę kwotę, która z zastosowaniem postanowień § 102 ustęp 2 aż do 6 oznaczona będzie jako przypadająca na to przedsiębiorstwo. — 6. Pod względem miejsca przypisania tego podatku stosować należy przepisy §§ 101 aż do 108 w ten sposób, jak gdyby to przedsiębiorstwo było jedynem przedsiębiorcy podlegającego opodatkowaniu; przeto dla innych przedsiębiorstw nie ma nastąpić zmiana w przypisie podatkowym tego roku, natomiast ma nastąpić ewentualnie dalsze przekazanie części definitywnego podatku na nowe przedsiębiorstwo przypadającego, gminie siedziby przedsiębiorcy itp. — 7. Do przypisu podatkowego wymierzonego na rok po objęciu przedsiębiorstwa stosować należy w zupełności przepisy powyższych §§ 101—108. — 8. Gdy podmiot prawny już istniejący, do publicznego składania rachunków obowiązany, przyjmie do swoich dotychczasowych przedsiębiorstw przedsiębiorstwo całkiem nowo założone, należy postąpić całkiem podobnie jak w przypadku dopiero pod l. 1-7 omówionym; tylko podatek tymczasowy może tu być zawsze nałożony w najmniejszym wymiarze wtedy, jeżeli kapitał zakładowy tego przedsiębiorstwa jest wykazany (art. 13 l. 1 i 2). — 9. Za założenie nowego przedsiębiorstwa uważać należy w szczególności także utworzenie nowych zakładów przemysłowych tego samego rodzaju co dotychczasowe zakłady przemysłowe, n. p. wybudowanie drugiego budynku fabrycznego lub założenie filii banku. — 10. Za podstawę definitywnego wymiaru podatku w tych przypadkach wziąć należy nad-

wyżkę dochodu uzyskaną tem rozszerzeniem przedsiębiorstwa, którą według okoliczności obliczyć należy zapomocą proporcyi.

§ 118. Jeżeli przedsiębiorstwo zostanie zaniechane w ciągu roku podatkowego, przedsiębiorca winien uwiadomić o tem władzę podatkową I instancyi w przeciągu czterech tygodni. — Powinność podatkowa ustaje z końcem tego kwartału podatkowego, w którym przedsiębiorstwo zostało zaniechane.

Jeżeli jedno z kilku przedsiębiorstw przez podatnika wykonywanych zostało zaniechane, natenczas z podatku przypisanego podatnikowi za odnośny rok odpisać należy taką część, jaka przypada na wykazać się mający przychód z zaniechanego przedsiębiorstwa, a to od tego terminu płatności, który przypada w czasie następującym po zaniechaniu przedsiębiorstwa.

Gdyby uwiadomienia nie podano, lub gdyby je podano zapóźno, odpisanie nastąpi dopiero od tego terminu płatności, który nastąpi po wniesieniu uwiadomienia lub po uzyskaniu urzędowej wiadomości o zaniechaniu przedsiębiorstwa.

§ 119. Likwidacyi przedsiębiorstwa, jeżeli zarazem ruch przedsiębiorstwa nie zostanie zupełnie zawieszony, nie należy uważać za zaniechanie po myśli § 118.

§ 120. Jeżeli wszystkie przedsiębiorstwa podatnika opodatkowanego wedle niniejszego rozdziału przejdą w posiadanie innego podatnika, to ma on ponosić wymierzony poprzednikowi w interesie podatek od kwartału następującego po przejściu przedsiębiorstwa w jego posiadanie.

Jeżeli tylko jedno z kilku przedsiębiorstw podatnika przechodzi w posiadanie innego, to obowiązek podatkowy poprzednika kończy się, a obowiązek podatkowy nowego posiadacza rozpoczyna się z terminem płatności następującym po przejściu posiadania.

Za chwilę przejścia posiadania uważać należy tę chwilę, od której przedsiębiorstwo prowadzi się na rachunek nowonabywcy.

§ 121. Wydzierżawienie przedsiębiorstwa nie pociąga za sobą zmiany w podatku przypisanym wydzierżawiającemu; dla dzierżawcy przedstawia ono nowe przedsiębiorstwo.

§ 122. Gminy, w których stosownie do §§ 116 i 120 nastąpić ma dodatkowe przypisanie podatku od nowego przedsiębiorstwa podatnika utrzymującego kilka przedsiębiorstw, oznaczone będą z zastosowaniem §§ 101 do 108 w taki sposób, jak gdyby nowe przedsiębiorstwo było jedynem przedsiębiorstwem podatnika.

W odpowiedniem zastosowaniu tych samych przepisów będą oznaczane także gminy, w których podatek na zasadzie §§ 118 i 120 ma być odpisany.

Jeżeli się okaże, że kwota, która ma być odpisana w pewnej gminie, wynosi więcej niż kwota tam przypisana, to resztę (różnicę) kwoty odpisać się mającej należy rozdzielić między te gminy, w których podatek przedsiębiorcy wzięto na przypis i to w stosunku kwot przypisanych.

Gdyby w ciągu roku podatkowego zaszły inne zmiany w zakładach ruchu, to nie wywierają one wpływu na miejscowy rozdział podatku.

1. Art. 60 r o z p. w y k o n. odnoszący się do §§ 118, 119 i 122 nosi tytuł „ubytki“. Pierwsze cztery ustępy zawierają powtórzenie §§ 118 i 119. Ust. 5. Jeżeli czysty dochód poszczególnego przedsiębiorstwa da się wykazać, to będzie on już zwyczajnie wzięty za podstawę podziału podatku (§§ 102 do 108), lecz jeżeli wykazany czysty dochód nie był cały poddany opodatkowaniu, ale po części stratami innych przedsiębiorstw skompenzowany (§ 93), w takim razie także przy odpisywaniu podatku wziąć można na uwagę tylko tę część czystego dochodu, którą rzeczywiście opodatkowano. N. p. W roku 1903 pewien przedsiębiorca zyskał na przedsiębiorstwie w A. 100 000 kor., na przedsiębiorstwie w B. 20.000 koron lecz na przedsiębiorstwie w C. stracił 80.000 koron przeto podstawa opodatkowania na rok 1904 = 40.000 koron przypadający $10^1/_2$ procentowy podatek = 4.200 koron. Jeżeli przedsiębiorstwo w A. zostanie dnia 1. maja 1904 zaniechane, odpisać należy taki podatek, jaki stosunkowo przypada na czysty dochód z przedsiębiorstwa w A. rzeczywiście opodatkowany. Z ogólnego czystego dochodu w sumie 120.000 koron opodatkowano 40.000 koron przeto z 100.000 koron z przedsiębiorstwa w A. 33.333 koron 33 h.; podatek $10^1/_2$ procentowy od tego wynosi 3500 koron należałoby więc odpisać (od 1. lipca 1904) połowę tej kwoty to jest 1750 koron. Gdyby przedsiębiorstwo C. zostało zaniechane, podatek nie mógłby w ogóle być odpisany dla braku opodatkowanego dochodu tego przedsiębiorstwa. Podatek za rok 1905 należałoby wymierzyć według przepisów powszechnie obowiązujących na podstawie wykazanego w bilansie czystego zysku z r. 1903 nie biorąc już na uwagę uszczuplenia rozmiarów przedsiębiorstwa, ponieważ według powyższego zostało to już uwzględnione. — 6. Jeżeli nie można obliczyć czystego dochodu poszczególnego przedsiębiorstwa, odpisać należy tę część podatku, która stosownie do postanowień §§ 102 aż do 108 oznaczona została jako przypadająca na odnośne przedsiębiorstwo. 7. Miejsce, w którem kwota podatku ma być odpisana, oznaczyć należy stosownie do § 122 z zastosowaniem §§ 101 aż do 108 w taki sposób, jak gdyby zaniechane przedsiębiorstwo było jedynem przedsiebiorstwem podatnika; stosują się więc analogicznie także w tym przypadku postanowienia zawarte w art. 59 l. 6, mianowicie co do odpi-

sywania podatków w siedzibie przedsiębiorcy. — 8. Zdarzyć się może także taki przypadek, że odpisanie na rzecz pewnej gminy będzie wynosiło więcej niż kwota podatku tamże przypisana — tak w przykładzie omówionym pod l. 5, w którym stosownie do art. 45 l. 3 lit. e) podatek miał być rozdzielony między miejsca A B i C nie według osiągniętych wyników ruchu, lecz według wypłaconych zarobków; tutaj podatek wynoszący 4.200 koron mógł być przypisany w kwocie n. p. 2.500 koron w A. 1.200 koron w B. a 500 koron w C. — przeto dnia 1. lipca 1904 przypis w A. wynosiłby mniej niż odpisanie, które ma być dozwolone. Co do przypadków takich ustawa postanawia, że pozostałą kwotę odpisania rozłożyć należy pomiędzy te gminy, w których przypisany jest podatek tego przedsiębiorcy, w stosunku ich przypisów; podług tego należałoby w poprzednim przykładzie postąpić jak następuje: Z powodu zaniechania przedsiębiorstwa w A. odpisać należy 1750 koron; z tego przypada 20 procentów na siedzibę przedsiębiorstwa w B. przeto naprzód odpisać należy w B. 350 koron pozostałe zaś 1.400 koron należałoby odpisać w A; lecz przypis w A. za III i IV kwartał 1904 wynosi tylko 1250 koron, przeto pozostałą kwotę odpisania t. j. 150 koron należałoby odpisać w miejscach B. i C. w stosunku przypisów tychże miejsc wynoszących w B. 850 koron a w C. 500 koron. — 9. Gdyby podatek, z którego pewna suma ma być odpisana, nie był jeszcze wymierzony to załatwienie doniesienia mającego na celu odpisanie, odroczyć należy aż do wymiaru podatku; w każdym razie podatek należy naprzód całkowicie przypisać, a potem dopiero wykonać odpisanie, które ma nastąpić.

2. Art. 61 rozp. wykon. Przejście przedsiębiorstwa obowiązanego do publicznego składania rachunków na inne przedsiębiorstwo tegoż rodzaju. 1. Gdy wszystkie przedsiębiorstwa podatnika opodatkowanego według niniejszego rozdziału przejdą w posiadanie innego takiegoż podatnika, ten ostatni ponosić ma podatek wymierzony jego poprzednikowi w przedsiębiorstwie od tego kwartału, który nastąpi po przejściu posiadania; w przypadku więc takim na rok objęcia ruchu ani się na nowo podatku nie wymierza, ani też nie dzieli, chociażby nowe przedsiębiorstwo miało siedzibę w innej gminie. 2. Jeżeli w inne ręce przejdzie

posiadanie tylko jednego z kilku przedsiębiorstw podatnika, obowiązek podatkowania poprzedniego posiadacza kończy się, a nowego posiadacza zaczyna od terminu płatności następującego po przejściu posiadania. Za chwilę przejścia posiadania uważać należy tę chwilę, od której przedsiębiorstwo wykonywane jest na rachunek obejmującego. 3. W przypadku takim oznaczyć należy naprzód w sposób podany w art. 58 l. 7 chwilę, od której przedsiębiorstwo wykonywane jest na rachunek nowego nabywcy i od kwartału, który po tej chwili nastąpi, należy odpisać podatek poprzedniemu posiadaczowi. — 4. Dla nowego posiadacza przedsiębiorstwo objęte jest nowem przedsiębiorstwem, przeto podatek ma być temuż na nowo wymierzony w myśl końcowego zdania ustępu 4 względnie według ust. 3 § 92 i według okoliczności podatek ten ma także być na nowo rozdzielony według zasad podanych w art. 45 aż do 50 jednakże z tą różnicą, że obowiązek podatkowy i podział podatku rozpoczyna się dopiero od kwartału następującego po przejściu posiadania.

Art. 62 rozp. wykon. Dzierżawienie przedsiębiorstwa obowiązanego do publicznego składania rachunków. 1. Gdy przedsiębiorstwo obowiązane do publicznego składania rachunków wypuści w dzierżawę jedno, kilka lub wszystkie swoje przesiębiorstwa, nie pociągnie to za sobą zmiany w przypisie podatkowym na rok bieżący; podatek ma też być wymierzany na przyszłość jak dotąd według czystego zysku bilansowego (§ 92). — 2. Dla dzierżawcy dzierżawa ta jest nowem przedsiębiorstwem, które stosownie do charakteru dzierżawcy poddanem być ma opodatkowaniu od rozpoczęcia dzierżawy według odnośnych postanowień I lub II rozdziału.

Art. 63 rozp. wykon. Przemiana przedsiębiorstwa zwolnionego od podatku lub w myśl § 85 uprzywilejowanego na przedsiębiorstwo podlegające opodatkowaniu według prawideł powszechnych lub odwrotnie. 1. Gdy przedsiębiorstwo podmiotu prawnego obowiązanego do publicznego składania rachunków z jakiejkolwiek przyczyny dotychczas wolne od podatku, przemieni się w ciągu roku podatkowego w przedsiębiorstwo podlegające opodatkowaniu według rozdz. II uważać je należy pod względem opodatkowania

za przedsiębiorstwo nowo założone w myśl ostatniego zdania ustępu 4, względnie według ustępu 3 § 92 i § 117. — 2. Gdy przedsiębiorstwo w myśl § 85 uprzywilejowane przemieni się w ciągu roku podatkowego w przedsiębiorstwo nie mające prawa do tych dobrodziejstw, to taką zmianę wykonywania przemysłu bez względu, czy jest statutową czy faktyczną, uważać należy ze stanowiska opodatkowania za zaniechanie dotychczasowego przedsiębiorstwa w myśl § 118 ustęp 1 i otwarcie przedsiębiorstwa nowo założonego w myśl l. 1. — 3. Gdy zaś przeciwnie przedsiębiorstwo opodatkowane dotychczas według powszechnych postanowień rozdziału II przeistoczy się w przedsiębiorstwo uprzywilejowane w myśl § 85, to należy również i to uważać za zaniechanie dotychczasowego przedsiębiorstwa w myśl § 118 ustęp 1 i otwarcie nowego w myśl § 85 uprzywilejowanego przedsiębiorstwa stosownie do § 92 ust 3 i § 117.

Ustawowe prawo zastawu dla podatku zarobkowego od przedsiębiorstw obowiązanych do składania rachunków publicznie.

§ 123. Postanowienia podane w I rozdziale niniejszej ustawy co do ustawowego prawa zastawu (§ 76) służącego podatkowi zarobkowemu wraz z należytościami ubocznemi, stosują się odpowiednio także do podatku zarobkowego od przedsiębiorstw w § 83 niniejszej ustawy oznaczonych.

1. Powołany § 76 ust. z 25. października 1896. Dz. u. p. Nr. 220 zawiera w tym względzie następujące postanowienia:

Dla podatku zarobkowego wraz z przynależytościami istnieje ustawowe prawo zastawu z prawem pierwszeństwa przed wszystkiemi prawami zastawu na realnościach podatkującego dla użytku przedsiębiorstwa wyłącznie lub przeważnie oddanych i do tego właściwie urządzonych. To prawo zastawu przysłuża bezwzględnie tym zaległym kwotom podatku zarobkowego wraz z przynależytościami, które licząc wstecz od czasu egzekucyjnej sprzedaży przedmiotu zastawu,

nie zalegają dłużej niż rok i sześć miesięcy. Ze względu na starsze zaległości, jednak nie sięgające po za trzy lata od czasu egzekucyjnej sprzedaży przedmiotu, zależy wspomniane prawo pierwszeństwa od tego, żeby zaległość najdalej w ciągu roku po zapadłości odnośnych kwot podatkowych w księgach publicznych była zabezpieczona. W razie zmiany własności realności odpowiadającej według poprzednich postanowień za zaległości, może być to prawo zastawu wykonane z powyższemi ograniczeniami celem ściągnięcia tych kwot podatku zarobkowego, które zalegają z czasu przed zgaśnięciem prawa własności podatkującego, jakoteż celem ściągnięcia przynależytości.

Chronologicznie wypadałoby przytoczyć w tem miejscu rozdział III ustawy z 25 października 1896 dz. u. p. Nr. 220 o podatku rentowym (§§ 124 do 152), oraz rozdziały V (postanowienia karne) i VI (postanowienia ogólne) tejże ustawy. Ze względu jednak na związek zachodzący między rozdziałem II zawierającym postanowienia o podatku zarobkowym a rozporządzeniem ministerstwa skarbu z 15 czerwca 1899 dz. u. p. Nr. 108, dotyczącem opodatkowania utrzymywanych przez stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze zastępstw instytucyj pieniężnych jako to: Banku krajowego, austryacko-węgierskiego, Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń, Towarzystwa kredytowego i t. p., zamieszczam to chronologicznie późniejsze rozporządzenie na tem miejscu, poczem dopiero nastąpią wspomniane na wstępie rodziały III, V i VI.

Rozporządzenie (właśc. reskrypt) ministerstwa skarbu z dnia 15. czerwca 1899 Dz. u. p. Nr. 115 (dz. rozp. min. sk. Nr. 108). *)

---

*) Reskrypt ten jest właściwie II dodatkiem do rozporządzenia wykonawczego art. 7 i 34 l. 3 przy których jednak nie umieściłem go, chcąc przez podanie go w tem miejscu zaznaczyć jego szczególne znaczenie dla stow. zarob. i gospod.

Opodatkowanie stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w myśl § 85 uprzywilejowanych, które utrzymują zastępstwa Banku austro-węgierskiego, krajowego zakładu kredytowego i t. p.

Do art. 7 (rozporz. wykonawcz.) należy dodać następujące ustępy:

Jeżeli stowarzyszenie zarobkowe i gospodarcze w myśl § 85 uprzywilejowane oprócz właściwych interesów stowarzyszenia trudni się nadto ubocznie podrzędnymi interesami, stanowiącymi jednak samoistną i w sobie zamkniętą gałąź czynności, a mianowicie interesami zastępstwa Banku austro-węgierskiego, krajowego zakładu kredytowego (Banku krajowego, Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń) i t. p., natenczas stowarzyszenie takie poddać należy opodatkowaniu wedle ogólnych postanowień jedynie ze względu na przychód z wymienionego przedsiębiorstwa ubocznego, co się zaś tyczy właściwej działalności stowarzyszenia, względnie osiągniętego stąd zysku, uważać należy stowarzyszenie nadal jako w myśl § 85 uprzywilejowane. Stowarzyszenia, które domagają się rozdzielenia swych interesów pod względem podatkowym, winny co do każdej z obu części swoich interesów prowadzić osobne zapiski i przedłożyć je celem wymiaru podatku.

Ewentualnie poniesione straty w wymienionem przedsiębiorstwie ubocznem należy przed przeprowadzeniem przepisanego w § 100 ust. 11 (art. 42 rozp. wyk.) obrachunku podstawy opodatkowania, odciągnąć od przychodu przedsiębiorstwa w myśl § 85 uprzywilejowanego.

W art. 34 należy po l. 3 (która odtąd cyfrę 3 a) nosić będzie) dodać:

3 b) Wreszcie od reguły pod l. 1 podanej zachodzić będzie wyjątek także jeszcze w tych przypadkach, gdy podmiot prawny podlegający opodatkowaniu w myśl II rozdziału, trudni się kilku przedsiębiorstwami, z których czyste dochody podlegają w myśl § 100 różnym stopom podatkowym. W tych przypadkach nie należy czystych przychodów ściągać w jedną sumę, lecz każdy czysty przychód dla siebie poddać opodatkowaniu wedle stopy podatkowej dla odnośnego rodzaju przedsiębiorstwa ustanowionej.

Odnosi się to szczególnie do przypadków wymienionych w końcowych ustępach artykułu 7, oraz do kas oszczędności, które oprócz własnych interesów prowadzą także inne przedsiębiorstwa (jak oddziały zastawnicze, towarzystwa kredytowe, zaliczkowe i t. p.).

Jednak także i w tych przypadkach, należy straty poniesione w jednem przedsiębiorstwie potracić od przychodu innego, względnie jeśli jest kilka przedsiębiorstw podlegających opodatkowaniu wedle różnych stop podatkowych, od przychodów innych przedsiębiorstw.

1. Wskutek powyższego rozporządzenia prowadzenie zastępstw instytucyj pieniężnych, jak: Banku krajowego, austryacko-węgierskiego, Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń i t. p. nie pozbawia stowarzyszeń ulg podatkowych, o ile czynności zastępstwa stanowią samoistną, w sobie zamkniętą gałąź interesów i prowadzone są jako podrzędne, uboczne zajęcie, poza właściwymi statutem określonymi interesami.

Dochód więc pochodzący z właściwych interesów stowarzyszenia, opodatkowany będzie osobno z uwzględnieniem ulg przyznanych w § 85 i następnych ustawy, osobno zaś dochód z zastępstwa, wedle ogólnych postanowień, którym podlegają przedsiębiorstwa zarobkowe.

2. Wedle powyższego rozp. „stowarzyszenia, które domagają się rozdzielenia interesów pod wzgl. podatkowym, obowiązane są co do każdej z obu części swych interesów prowadzić osobne zapiski....“ Praktycznie da się ten warunek dość łatwo wykonać w ten sposób, że w księdze dotacyi n. p. Banku krajowego, obok rubryki kapitału otworzyć należy rubrykę dochodów (prowizyi) i przy każdej pozycyi kapitału pobranego, lub wypłaconego na rzecz Banku, zapisywać w rubryce dochodu pobraną prowizyę. W ten sposób obok każdoczesnego salda dotacyi można mieć sumę pobranej prowizyi. Wydatki zaś na cele zastępstwa poniesione, jak n. p. portorya i przesyłki pieniężne, wydatki na wyjazdy dla oszacowania majątku klientów Banku, utensylia biurowe, dodatki do płac funkcyonaryuszów, za uboczne czynności dla zastępstwa i t. p. — prowadzić należy w osobnej, podręcznej księdze.

Dochody z prowizyi zapisywane być mogą (jak dotąd przeważnie) w rubryce „zwrot kosztów administracyi“, wydatki zaś, szczególnie drobne (dla uproszczenia nie codzień, ale ryczałtowo n. p. miesięcznie) także w rubryce „koszta administracyi“.

W rocznem zamknięciu rachunków należy w rachunku „kosztów administracyi“ uwidocznić wydatki na cele zastępstwa i analogicznie z tem rachunek Banku krajowego powinien oprócz obrotu w kapitale dotacyjnym (przychód — rozchód), zawierać także saldo: do rachunku strat i zysków i saldo do bilansu. Wreszcie ogólny rachunek strat i zysków zawierać ma saldo zysk, lub stratę z rachunku Banku krajowego.

Praktyczne wskazówki.

Dla ułatwienia praktycznego zastosowania powyższych przepisów, niechaj posłuży następujący ich przegląd w skróceniu, oraz wzór zeznania podatkowego, które na ich podstawie mają stowarzyszenia sporządzać.

Podatek zarobkowy od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków wymierza się corocznie, a za podstawę wymiaru służy czysty przychód przedsiębiorstwa, osiągnięty w roku poprzedzającym wymiar podatku (§§ 91 do 93).

Stowarzyszeniom udziałowym, nazwanym w ustawie stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi, przysługują znaczne ulgi, jeżeli czynności swoje statutowo i faktycznie tylko do członków swoich ograniczają. Warunki określa § 85 ust. tudzież art. 7 i 8 rozporządzenia wykonawczego (str. 112 sq.) z 18. maja 1897. Dz. u. p. Nr. 124. Przejrzyjmy tu ważniejsze i zasadnicze:

a) Stowarzyszenia kredytowe (zaliczkowe) mają prawo do ulg, jeżeli udzielają pożyczek tylko członkom. Postanowienie to powinno być zamieszczone w § 1 statutu, określającym przedmiot (cele) stowarzyszenia, oraz w rozdziale omawiającym warunki udzielania pożyczek. Wolno jednak stowarzyszeniom takim zaciągać pożyczki u nieczłonków (przyjmować wkładki oszczędności, korzystać z kredytu bankowego i t. p.), lokować zwyżki kasowe w przedsiębiorstwach i zakładach pieniężnych, choćby one nie były członkami stowarzyszenia, wreszcie wolno

dla zabezpieczenia pożyczek, członkom udzielonych, przyjmować poręką niecztonków.

b) Spółki handlowe (do których zaliczamy i spożywcze) powinny sprzedawać towary tylko członkom, wolno je jednak u niecztonków zakupywać, co także w statucie wyraźnie zastrzeżonem być musi.

c) Spółki wytwórcze i magazynowe powinny w zasadzie przyjmować do sprzedaży wyroby członków swoich, zatrudniać w warstatach swoich tylko członków, wreszcie przyjmować tylko od członków produkty surowe do przerabiania (n. p. spółki mleczarskie, młynarskie i t. p.). Określenie to statut również zawierać powinien. W ogóle przedmiotem handlu mogą być tylko wytwory pracy członków, natomiast sprzedawać je wolno niecztonkom.

W art. 8 rozporz. wykon. przewidziano nadzwyczajne wypadki, w których wolno odstąpić od zasady powyższej, bez utraty prawa do ulg podatkowych, np. przy większym nawale robót, gdyby część członków z powodu choroby lub innych przeszkód pracować nie mogła, albo gdyby produkty surowe członków, lub ich wyroby czasowo nie wystarczały na wykonanie zamówień i dostaw. W takich wypadkach jednak: niecztonek nie może być zatrudniany dłużej, aniżeli przez 6 miesięcy w roku, ilość zatrudnionych członków nie może przenosić połowy liczby członków, ilość dni pracy w roku nie może przenosić $^1/_{10}$ dni pracy członków, licząc w roku 300 dni pracy. W spółkach, których członkowie dostarczają tylko materyałów surowych do przeróbki, jak mleczarskie i inne (ustęp II art. 8 rozp. wyk.) nie wolno tych materyałów pobierać

od niečzłonków dłużej niż przez 3 miesiące w ciągu roku, a ilość tych materyałów surowych nie może przenosić $^1/_{20}$ części materyałów, przez członków dostarczonych. Materyały, które w produkcyi mają tylko podrzędne, pomocnicze znaczenie, wolno zawsze nabywać od niečzłonków. Rozporządzenie wykonawcze ustala ogólną zasadę, że w stosunki przemysłowe z nieczłonkami wolno wchodzić, byleby ich nie dopuszczać do tych korzyści, dla których osiągnięcia spółka została utworzoną.

Ulgi, stowarzyszeniom udziałowym przyznane określić się dadzą w punktach następujących:

1. zupełne uwolnienie od podatku, jeżeli czysty zysk, po doliczeniu niepotrącalnych a odliczeniu potrącalnych pozycyi z §§ 94 i 95 nie przenosi 600 koron;

2. prawo potrącania z czystego zysku niektórych pozycyi a temsamem umniejszenia dochodu opodatkowanego, którego pierwszy tysiąc złr. czyli pierwsze dwa tysiące koron, opodatkowane być mają tylko w $^3/_{10}$ częściach a reszta w połowie;

3. zniżenie stopy procentowej podatku, przy zysku do 1200 koron na $8^1/_2\%$ a ponad 1200 koron na 10% z tem, że ta ostatnia stopa procentowa nie może być podwyższana.

Zeznanie podatkowe (fasya) wniesione ma być w 14 dniach po zatwierdzeniu zamknięcia rachunków przez Walne zgromadzenie (§ 110), najpóźniej jednak w sześć miesięcy po upływie roku bilansowego. Druki potrzebne mianowicie wzór E_1 (dla większych), lub E_2 (dla mniejszych stowa-

rzyszeń) otrzymać można bezpłatnie w Starostwie lub Administracyi podatków.

Dla dokładnego objaśnienia podajemy cyfry, wyjęte z zamknięcia rachunków Towarzystwa zaliczkowego w N. za r. 1903 do fasyi na rok 1904.

Rachunek strat i zysków wykazuje:

W dochodach:

z rachunku zysków 1902 przeniesiono	416	K	40	h
" odsetek	12 190	"	60	"
" kosztów admin. (zwroty)	240	"	50	"
" nieruchomości	1126	"	46	"
razem . . .	13.973	K	96	h.

W wydatkach:

z rachunku urządzenia i ruchomości	82	K	40	h
" kosztów administracyi .	5830	"	84	"
" zaliczek procesowych . .	84	"	62	"
" saldo czysty zysk . . .	7976	"	10	"
razem . .	13.973	K	96	h.

Rachunek funduszu rezerwowego, który nie został jeszcze ulokowany w papierach wartościowych, wykazuje, że fundusz ten oprocentowano w obrocie na równi z wkładkami, a procent dopisany wynosił 330 kor. 52 hal.

Rachunek kosztów administracyi wykazuje, że podatek zarobkowy w r. 1903 wynosił 482 koron 32 hal., przyczem zauważa się, że cyfra ta obejmuje tylko podatek zarobkowy z dodatkami z wyłączeniem dodatku na izbę handlową, należytości egzekucyjnej, lub prowizyi zwłoki. Podatku rento-

wego, należytości bezpośrednich, lub stemplowych nie należy także do cyfry tej wliczać.

Wykazany zysk 7976 kor. 10 hal. rozdzieliło Walne zgromadzenie w sposób następujący:

1. na uposażenie funduszu rezerwowego 10%	797	K	60 h
2. na 6% dywidendę od udziałów	4.073	„	64 „
3. „ remuneracye dla Dyrekcyi .	1280	„	— „
4. „ remun. dla kom. kontrolującej	240	„	— „
5. „ remuneracye dla urzędników	600	„	— „
6. „ pokrycie strat w pożyczkach u 2 członków	484	„	46 „
7. na bursę im. Kraszewskiego w N.	70	„	— „
8. dla stow. rękodziel. „Gwiazda".	70	„	— „
9. dla biednych uczniów do dyspozycyi Dyrekcyi	70	„	— „
10. na uposażenie rezerwy strat . .	290	„	40 „
razem . . .	7976	K	10 h.

Na podstawie powyższych cyfr przystępujemy do sporzadzenia fasyi, która wniesona być musi, choćby bilans wykazywał straty, inaczej naraża się Towarzystwo na kary, przewidziane w §§ 112 i 250 ustawy.

Wzór E_1.

Do rubryki 2. wpisuje się pełna firmę Towarzystwa.

Rubr. 3 i 4 wolne.

Do rubr. 5 sumę wpłaconych udział. z bilansu.

„	„	6. ogólny dochód	13.973	K	96 h
„	„	7. wydatki . . .	5.997	„	86 „
„	„	8. czysty dochód	7.976	„	10 „

Rubr 9. wolna.

Do rubryki 10. wpisać: zysk przeniesiony z roku 1902 . . . . 416 K 40 h
dochód z realności . . 1126 „ 46 „

razem . . . 1542 K 86 h.

Do rubr. 11. oprocentowanie funduszu rezerwowego 330 kor. 52 hal.

Do rubryki 12. sprostowane dochody wpisać 12.761 kor. 62 hal. (13.973.96—1542.86+330.52 = 12761.62), jako wynik cyfrowy rubryk 6. 10. i 11.

Do rubr. 13. zapłacony podatek 482 k. 32 h.

Do rubryki 14. wydatki z czystego zysku

poz.	3	—	1280 K	— h
„	4	—	240 „	— „
„	5	—	600 „	— „
„	6	—	484 „	46 „
„	7	—	70 „	— „
„	8	—	70 „	— „
„	10	—	290 „	40 „
		razem	3.034 K	86 h.

Opodatkowaniu nie podlegają, a zatem do wydatków rubr. 14. doliczone być mogą te wydatki z czystego, bilansem wykazanego zysku, które użyte zostały:

a) na datki dobroczynne na rzecz istniejących już zakładów, a zatem w tym wypadku na bursę i Gwiazdę (§ 94 lit. *e)*, pomijamy tylko wydatek nieokreślony 70 koron na biednych uczni;

b) na remuneracye i tantyemy dla członków Dyrekcyi, Rady nadzorczej (komisyi kontrol.) i urzędników (§ 95 lit. *h) i)*;

c) na odpisanie strat, bez względu na to, czy one już powstały i stwierdzone zostały (kwota 484 k. 46 hal.), czy też należy się ich spodziewać, to znaczy uposażyć rezerwę strat, w tym wypadku kwota 290 kor. 40 hal. (§ 95 lit. *f)* ustawy i art. 25 al. 3., 4 i 5 rozporz. wykon.).

Do rubr. 15. (sprostowane wydatki) należy cyfra 8550 kor. 40 hal. jako wynik porównania rubr. 7., 13. i 14. (5.997·86 — 482·32 + 3.034·86 = 8.550·40).

Wreszcie rubr. 16. jest wynikiem porównania

sprostowanych dochodów rubr. 12.	12761 K 62 h
ze sprostowanymi wydat. rubr. 15.	8550 „ 40 „
jako dochód, opodatkowaniu podlegający	4.211 K 22 h.

Fasyę w ten sposób sporządzoną zaopatrzyć ma Dyrekcya na pierwszej stronie podpisem firmowym pod stampilią.

Wzór fasyi E. dla mniejszych stowarzyszeń jest bardziej uproszczony. Należy do rubryki pierwszej wpisać czysty zysk i doliczyć doń to, co wpływa na powiększenie dochodu opodatkowaniu podlegającego, mianowicie: oprocentowanie funduszu rezerwowego, zapłacony podatek i t. p., do drugiej zaś jako wydatek wszystkie pozycye potrącalne: zysk przeniesiony z r. 1902, dochód z realności a wreszcie wydatki z czystego zysku na remuneracyę, rezerwę strat i datki dobroczynne. Porównanie sum, w obu rubrykach zawartych, stanowić będzie intratę czystą, opodatkowaniu podlegającą.

Równocześnie z fasyą należy wnieść do Starostwa względnie do Administracyi podatków (Lwów, Kraków) następujące pismo:

Do Świetnego c. k. Starostwa!

(Administracyi podatków).

w . . . . . .

Po myśli postanowień ustawy z 25. października 1896 Dz. u. p. Nr. 220 przesyłamy pod ¹/. zeznanie do podatku zarobkowego Towarzystwa . . . . w . . . . na rok 1904 wraz z zamknięciem rachunków tegoż Towarzystwa za rok 1903 w 2-ch egzemplarzach ²/. ³/. z tem, że miejscem przypisu podatku jest gmina . . . . . .

Ponieważ stowarzyszenie nasze statutowo i faktycznie ogranicza czynności swoje tylko do członków, przeto powołując się na § 85 i następne ustawy, podajemy następujący rachunek dochodów i wydatków:

Bilansowy czysty zysk wynosi 7.976 k. 10 h. do tego dolicza się;

oprocentowanie funduszu rezerwowego w obrocie	330	K	52 h
zapłacony w r. 1903 podatek *) .	482	„	32 „
razem	8.788	K	94 h.

*) Rozumie się tutaj podatek gotówką zapłacony, to znaczy, że nie trzeba go brać w rachubę, jeżeli do Kasy podatkowaj wniesiony nie został, choćby wysokość jego znaną była, natomiast przyjąć w rachunek, jeżeli za kilka lat na raz był płacony. Wynika z tego, że w interesie Towarzystwa leży wcześnie płacić podatki, bo pomijając już należytości egzekukucyjne — nie obciąża się niemi dochodów roku następnego.

potrąca się natomiast:

zysk przeniesiony z r. 1902	416 K 40 h	(§ 95 *a)* ust.),
dochód z realności . .	1126 „ 46 „	(§ 95 *b)*,
remuneracye dla Dyrekcyi, urzędników i Rady nadzorczej .	2120 „ — „	(§§ 94 *e)* i 95 *h) i)*,
na cele dobroczynne .	140 „ — „	(§ 94 *e)*,
stratę na pożyczkach .	484 „ 46 „	(§ 95 lit. *f)*,
na rezerwę strat . .	290 „ 40 „	
razem	4.577 K 72 h	

z porównania dochodów . . .	8788 K 94 h
z wydatkami	4577 „ 72 „
okazuje się czysty dochód *) . .	4211 K 22 h.

Z czego podlega opodatkowaniu

pierwsze 2 tysiące w $^{3}/_{10}$ częściach .	600 K — h
reszta w $^{5}/_{10}$ częściach	1105 „ 61 „
razem	1705 „ 61 „
od czego $10^{0}/_{0}$-wy podatek zarobkowy wynosi	170 K 56 h.

W . . . . . . dnia . . . . . 1904.

Podpis firmowy.

Jeżeliby dochód, opodatkowaniu podlegający w powyższy sposób obliczony, nie przenosił 1200 k. t. j. jeżeliby intrata czysta nie przenosiła 3200 k.

*) Jeżeli rachunek powyższy wykaże nadwyżkę wydatków nad dochodami (stratę), albo czystą intratę niższą niż 600 kor., to należy pismo powyższe zakończyć powołaniem się na § 85 ustawy, wedle którego Towarzystwo wolne jest na r. 1904 od podatku zarobkowego.

(pierwsze dwa tysiące 600 kor., reszta również 600 k. razem 1200 kor.) w takim razie zastosowaną być ma stopa procentowa podatku w wysokości nie 10, ale tylko 8·5%.

Gdyby stowarzyszenie z powodu wadliwej stylizacyi § 1 statutu (cel i przedmiot przedsiębiorstwa), tudzież postanowień o udzielaniu pożyczek, o sprzedaży i zakupnie towarów i t. p. utraciło prawo do ulg podatkowych, albo gdyby dla powiększenia dochodów swoich, nie ograniczało ściśle czynności do członków, w takim wypadku podatek zamiast 170 kor. 56 hal. wynosiłby 616 kor. 48 h. a zatem w stosunku jak 1 do 3·62. Stosunek ten jest jeszcze możliwie korzystny, zachodzą bowiem wypadki, w których podatek ten jest pięcio- do dziesięciokrotny.

Porównanie wszelkie ustaje w wypadkach, w których czysta intrata nie przewyższa 600 kor.

Pomijając zatem okoliczność, że spółki udziałowe, oparte na samopomocy i wzajemności, powinny z zasady ograniczać czynności swoje tylko do członków, — należy dobrze rozważyć, czy dochody, jakieby działalność, rozszerzona na nieczłonków, przynieść mogła, będą tak znaczne, by pokryły tak wielką różnicę w podatkach.

Co do fasyi podatkowej zwracamy w końcu uwagę, że na wypadek, jeżeli Towarzystwo w roku poprzedzającym (bezpośrednio) rok bilansowy, w tym wypadku w roku 1902 poniosło i wykazało stratę bilansową, to wolno tę stratę potrącić z dochodów roku następnego 1903. Jest to także jeden z przy-

wilejów spółek udziałowych, opartych na wzajemności i samopomocy (§ 94 lit. *g)*.

Podany powyżej wzór fasyi nie wyczerpuje oczywiście wszystkich ewentualności, z jakiemi wymiar podatku spotkać się może. Jeżeli stowarzyszenie ma zastępstwo Banku krajowego, Banku austro-węgierskiego, Towarzystwa kredytowego ziemskiego, Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń lub innego zakładu pieniężnego, to z czystego dochodu należy wyłączyć dochód uzyskany z zastępstwa, zostanie on bowiem osobno opodatkowany w myśl ogólnych postanowień rozdz. II ustawy z r. 1896 bez przyznania ulg służących stowarzyszeniom uprzywilejowanym.

Zeznanie podatkowe (fasya) Towarzystwa prowadzącego zastępstwo składać się będzie zatem z dwu części; pierwsza zawierać będzie dochody i wydatki z interesów stowarzyszenia, druga zaś dochody i wydatki z interesów zastępstwa.

Do wzoru wyjmuję cyfry z fasyi powyżej dla Towarzystwa zaliczkowego w N. sporządzonej.

Z rachunku zysków przyjmujemy sumę 240 k. 50 hal. jako dochód z zastępstwa (z rach. kosztów administracyi: zwroty).

Rubryka 6. fasyi (ogólny dochód) ulegnie wskutek tego zmianie, zamiast 13.973 kor. 96 hal. wpisze się 13.733 kor. 46 hal. t. j. mniej o 240 k. 50 hal. O takąż sumę zmniejszy się rubr. 12. (sprostowane dochody).

Wydatki zastępstwa mogły wynosić n. p. na

portorya i przesyłki pieniężne . .	52 K	44 h
utensylia biurowe	7 „	36 „

dodatek dla urzędnika za prowadzenie
zastępstwa . . . . 60 „ — „

razem 119 K 80 h.

O tę kwotę należy zatem we fasyi zmniejszyć cyfrę rubryki 7. (wydatki) i wpisać 5878 k. 06 h. (zamiast 5997 kor. 86 hal.) — i rubr. 15. (sprostowane wydatki: 8.430·60, zamiast 8.550·40).

Wreszcie rubr. 8. (czysta intrata) i 16. (czysta intrata, opodatkowaniu podlegająca) zmniejszą się o 120 kor. 70 hal. t. j. o różnicę pomiędzy dochodami a wydatkami zastępstwa (240 kor. 50 hal. — 119 kor. 80 hal.), intrata więc wynosić będzie w rubr. 8.: 7855 kor. 40 hal. zamiast 7976 kor. 10 hal.; a w rubr. 16. 4.090 kor. 52 hal. (zamiast 4211 kor. 22 hal.)

Druga (dolna) część fasyi (Zastępstwa), będzie miała zatem wypełnione tylko rubryki: 6. (240·50) — 7. (119·80) — 8. (120·70) i 16. (120·70).

Analogicznie zmienić potrzeba treść pisma, do Starostwa wystosowanego. Po wykazaniu czystej intraty 4.090 kor. 52 hal. (zamiast 4211 k. 22 h.), dodać należy ustęp następujący:

„Ponieważ Towarzystwo nasze prowadzi Zastępstwo Banku krajowego, jako interes uboczny, przeto po myśli rozporządzenia Wys. c. k. Ministerstwa skarbu z 15. czerwca 1899 Dz. u. p., Nr. 108 uwidoczniliśmy we fasyi osobno dochody i wydatki Zastępstwa, na podstawie naszych ksiąg.
Dochody wynoszą . . . . . 240 K 50 h
wydatki zaś . . . . 119 „ 80 „

czysta intrata 120 K 70 h.

od której $10^1/_2$%-owy podatek wynosi 12 k. 68 h.

Wykazana powyżej czysta intrata z ogólnych interesów Towarzystwa naszego 4.090 kor. 52 hal. podlega opodatkowaniu:

pierwsze 2000 w wysokości $^3/_{10}$.	600	K	— h
reszta w wysokości $^5/_{10}$	1045	„	26 „
razem .	1645	K	26 h
od czego 10% podatek wynosi .	164	K	52 h
zaś podatek $10^1/_2$%-owy zastępstwa	12	„	68 „
razem .	177	K	20 h.

„W . . . . dnia . . . . . . 1904.

Podpis firmowy.

Jeżeli Towarzystwo oprócz Banku krajowego ma także inne zastępstwa np. Towarzystwa kredytowego ziemskiego, Banku austro-węgierskiego lub ajencyę Towarz. wzajem. ubezpieczeń, to można we fasyi i pismie do Starostwa podać dochody i wydatki wszystkich zastępstw łącznie, jednak w księgach podręcznych należy osobno prowadzić zapiski, a do fasyi dołączyć, wykaz dochodów i wydatków (sumaryczny) każdego zastępstwa z osobna.

Jeżeli rachunek zastępstwa wykazuje przewyżkę wydatków nad dochodami, to można stratę (rubr. 9. fasyi) potrącić od czystego przychodu Towarzystwa.

ROZDZIAŁ III.

ustawy z 25. października 1896 Dz. u. p. Nr. 220 odnoszący się do podatku rentowego.

Obowiązek podatkowy.

§ 124. Podatkowi rentowemu podlega ten, kto z przedmiotów lub praw majątkowych pobiera dochody, które nie są już bezpośrednio trafione podatkiem gruntowym, domowym, zarobkowym i podatkiem od płac.

Pobory te są następujące:

1. Odsetki i renty od państwowych, publicznych, funduszowych i stanowych obligacyi, obligacyi krajowych funduszów propinacyjnych, pożyczek krajowych, powiatowych i gminnych;

2. Odsetki od wszelkich innych, jakkolwiekbądź nazwanych publicznych i prywatnych, pisanych lub niepisanych, zabezpieczonych lub niezabezpieczonych pożyczek, wierzytelności dłużnych lub innych wierzytelności kapitałowych, jak odsetki od częściowych zapisów długu, listów zastawnych, pożyczek hipotecznych, pożyczek na pojedynczy skrypt, na weksel; dalej od reszt ceny kupna, wierzytelności rachunku bieżącego (conto-corrente), kaucyi, depozytów; asygnat kasowych i wkładek oszczędności;

3. Zyski eskontowe zastępujące odsetki;

4. Czynsze dzierżawne z wydzierżawienia przemysłów, praw przemysłowych i innych przedmiotów

nie podległych ani podatkowi gruntowemu, ani domowemu;

5. Renty wszelkiego rodzaju z jedynym wyjątkiem tych, które stanowią bezpośrednie wynagrodzenie za świadczone usługi, jakoteż oznaczonych w § 167 l. 4 poborów w stanie spoczynku i poborów zaopatrzenia, a więc renty (renty dziedziczne, czasowe, dożywotnie), wypłacane przez zakłady ubezpieczeń, zaopatrzenia, kasy pensyjne, kasy wdowie lub inne kasy albo zakłady podobnego rodzaju w zamian za złożone wkładki, albo renty polegające na darowiźnie lub rozporządzeniu ostatniej woli, lub na kupnie renty; renty za wykupno i odszkodowanie, renty za wykupno upaństwowionych przedsiębiorstw, świadczenia tytułem odstępnego i dożywocia, pobory z praw użytkowania, służebności, ciężarów gruntowych i podobnych uprawnień;

6. Inne bieżące spłaty, świadczenia i zapomogi, o ile dawca zobowiązał się do ich świadczenia w sposób prawnie wiążący, albo na mocy ustawy lub sędziowskiego wyroku został do nich zobowiązany, jak świadczenia alimentacyjne, pobory za zaniechanie wykonywania uprawnień lub za pozwolenie wykonywania uprawnień, patentów, przywilejów, wynalazków i t. p. przez kogoś innego.

7. Odsetki i dywidendy od zagranicznych papierów wartościowych, o ile te pobory nie są wyjęte w myśl § 127 ust. 1 z pod obowiązku podatkowego; akcye i pryorytety przedsiębiorstw, które choćby od jednej części swego ruchu podlegały tutejszokrajowemu podatkowi zarobkowemu po myśli II rozdz., n i e będą uważane za papiery wartościowe zagraniczne.

1. Dochody wymienione w p. 4 podlegają podatkowi zarobkowemu wedle II rozdz. (§ 121) jeżeli płyną dla przedsiębiorstwa obowiązanego do publicznego składania rachunków, wobec czego są już wolne od podatku rentowego.

2. Z rozp. wykon. ogłoszonego dnia 23. lipca 1897. Dz. u. p. Nr. 171, zamieszczam przy następnych paragrafach ustawy, tylko najważniejsze i najistotniejsze postanowienia odnoszące się do stowarz. zarobk. i gospod., nie chcę bowiem zbytnim materyałem przeciążać zbiorku przeznaczonego do podręcznego użytku.

Uwolnienia.

§ 125. Podatkowi rentowemu nie podlegają:

1. Państwo i kraje;

2. powiaty (powiaty konkurencyjne drogowe i szkolne) i gminy co do procentów od czasowo fruktyfikowanych pieniędzy podatkowych i otrzymanych, jednak nie użytkowanych natychmiast walut pożyczkowych;

3. zakłady i fundusze, które są wspierane przez państwo rocznymi nie z prywatno-prawnego tytułu dostarczyć się mającymi datkami;

4. zbiorowe kasy sierocińskie, fundusze inwalidów, zakłady przeznaczone do pielęgnowania chorych, do zaopatrywania i wspierania ubogich i inne zakłady humanitarne i dobroczynne, dalej fundusze na budowę domów bożych, jakoteż na publiczne zakłady przeznaczone do nauki;

5. pocztowa kasa oszczędności i odsetki od wkładek w pocztowej kasie oszczędności;

6. stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze oraz kasy zaliczkowe, które po myśli § 84 lit. e) i § 85 ust. 1. uwolnione są od podatku zarobkowego;

7. osoby, których pobory podległe podatkowi rentowemu ani osobno, ani łącznie z innym dochodem nie przenoszą rocznie kwoty 1200 koron;

8. te dodatki, które otrzymuje jeden małżonek od drugiego, jakoteż dzieci od swych rodziców lub krewnych zastępujących im rodziców lub rodzice od swych dzieci — na utrzymanie;

9. odsetki od państwowych obligacyi i renty za odszkodowanie zniesionych dochodów (indemnizacye), do których odnosi się ustawa z 20. czerwca 1868. Dz. u. p. Nr. 66;

10. dywidendy banku austro-węgierskiego po myśli i na czas obowiązywania ustawy z 21. maja 1887. Dz. u. p. Nr. 51;

11. pobory, które podlegają utrzymanemu w mocy przez art. II tej ustawy prawu odciągania ze strony dłużnika;

12. odsetki i inne pobory rentowe, którym wyraźnie zapewniono uwolnienie podatkowe osobną ustawą; do nich ma się zaliczyć odsetki i dywidendy od akcyi tych przedsiębiorstw, które są uwolnione od podatku zarobkowego po myśli § 84 ust. 1 a) lub ust. 2;

13. odsetki i renty wpływające do podlegającego podatkowi przedsiębiorstwa, które dowodnie stanowią część przychodu przedsiębiorstwa podległego podatkowi zarobkowemu;

14. te przez przedsiębiorstwo obowiązane do publicznego składania rachunków (§ 83) wypłacone odsetki, które na podstawie § 94 lit. c) od podległego podatkowi przychodu tegoż nie mogą być odciągnięte, jakoteż równorodne

odsetki od pretensyi do tych przedsiębiorstw, które od podatku zarobkowego na podstawie § 84 ust. 1 a) lub 2 są uwolnione;

15. przychód z budynków uwolnionych od podatku domowego z tytułu przeznaczenia.

1. Wolne są zatem od podatku rentowego te stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, oraz kasy zaliczkowe, które w myśl § 84 lit. e) i § 85 ust. 1 są uwolnione od podatku zarobkowego (§ 125 l. 6) t. j. kasy Raiffeisena i t. p. kasy zaliczkowe, tudzież te stowarz. zarobk. i gospod., które są uwolnione od podatku zarobkowego, ponieważ ich czysty dochód nie przenosi 600 koron. Pod tym względem obacz w ogólności art. 5 do 8 rozp. wykon. do rozdz. II (str. 113 sq); jedynie dla zapobieżenia nieporozumieniom nadmienia się tu osobno, że kasy te są uwolnione tylko jako odbiorczynie odsetek i rent, odsetki zaś i renty przez te kasy wypłacane podlegają oczywiście podatkowi rentowemu (art. 3 rozp. wykon. II P. 5)

§ 126. Uwolnienie ustanowione w § 125 liczby 1 do 7 i 13 nie rozciąga się na te odsetki i renty, od których odciągany bywa podatek po myśli § 133 przy wypłacie tegoż przez odnośne kasy i przedsiębiorstwa.

Ograniczenie obowiązku podatkowego wobec zagranicy.

§ 127. Osoby należące do królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych, mieszkające na terytoryum w którem obowiązuje niniejsza ustawa, tudzież osoby prawnicze wszelkiego rodzaju, które tam mają swoją siedzibę, wreszcie cudzoziemcy, którzy dla zarobku mieszkają na terytoryum, w którem ta ustawa ma moc obowiązującą, podlegają

podatkowi rentowemu z całą kwotą swych dochodów podatkowi rentowemu podległych. Jednak dochody z zagranicy płynące wtedy są wyjęte od podatku rentowego, gdy dowodnie podlegają za granicą osobnemu opodatkowaniu bezpośredniemu niezawiśle od osobistego podatku dochodowego odbiorców.

Osoby fizyczne i prawne nie zamieszkałe w kraju, bez różnicy ich przynależności państwowej, jakoteż cudzoziemcy, którzy mają miejsce zamieszkania w tych krajach nie dla zarobku, podlegają podatkowi rentowemu co do tych poborów, które podpadają pod unormowane w § 133 odciąganie podatku, jakoteż co do wszystkich innych podległych podatkowi dochodów, które z tych krajów pobierają.

Podstawa opodatkowania.

§ 128. Podatek rentowy wymierza się c o r o c z n i e.

Stałe pobory mają być opodatkowane w kwocie, jakiej rzeczywiście dosięgły w ostatnim roku poprzedzającym rok podatkowy, pobory zaś o nieoznaczonej kwocie lub niestałe mają być opodatkowane wedle przecięcia ostatnich dwu lat, następnie zaś wedle przecięcia ostatnich trzech lat.

Jeżeli przychody ostatniego rodzaju nie trwały jeszcze przez tak długi czas, lub stałe przychody nie trwały przez cały rok, to należy je przyjąć wedle przecięcia ich trwania, a w razie potrzeby wedle przypuszczalnego przychodu rocznego.

Postanowienia o podstawie opodatkowania

w pierwszym roku obowiązku podatkowego jakiegoś dochodu zawiera § 145.

Co do poborów oznaczonych w § 133 mają zastosowanie przepisy tam zawarte.

§ 129. Jeżeli dochód rentowy podległy podatkowi składa się całkowicie lub częściowo z przychodów w naturze, pożytków rzeczy lub innych świadczeń, to oznacza się wartość tych przychodów wedle przeciętnych cen miejscowych poprzedniego roku, zaś wartość pożytków i innych świadczeń za pomocą oszacowania.

Przy spłatach rocznych (anuitetach) liczy się tylko kwotę procentową w nich zawartą.

Potrącenia.

§ 130. Odsetki bierne nie mogą być z reguły potrącone od dochodu podatkowi podległego.

Tylko w następujących przypadkach dopuszczalne jest takie potrącenie:

1. Jeżeli na pewnym poborze rentowym ciąży z tytułu prywatno-prawnego jakiś wydatek zostający z nim w bezpośrednim związku, który przychód z niego umniejsza;

2. od pobieranych odsetek eskontowych i rachunku bieżącego (conto-corrente) mogą być odciągane zapłacone odsetki reeskontowe, wzgl. bierne odsetki rachunku bieżącego.

Dopuszczalność potrąceń oznaczonych pod 1 i 2 związana jest nadto z warunkiem, że pobory podległe podatkowi nie należą do oznaczonych w § 133, że dalej istnienie spłat mających się potrącić jest wiarygodnie udowodnione.

3. Przy czynszach dzierżawnych za wydzierżawione przedsiębiorstwa mogą być potrącone koszta zarządu i utrzymania łącznie z odpisaniem zmniejszenia wartości powstałego przez zużycie urządzenia, względnie materyału ruchu, o ile dzierżawca nie jest obowiązany do ich ponoszenia.

Wymiar podatku rentowego.

§ 131. Podatek rentowy wynosi:

a) 10% od odsetek tych części państwowego długu krajowego, które ani osobnemi ustawami od płacenia tego podatku nie są uwolnione, ani na mocy ustawy z 20. czerwca 1868 Dz. u. p. Nr. 66 wyższym wymiarem podatku nie są obłożone, z wyjątkiem częściowych przekazów hipotecznych zabezpieczonych na salinach Gmunden, Aussee i Hallein (asygnat salinarnych), dalej od rent wykupna za upaństwowione lub stale w zarząd państwa przyjęte przedsiębiorstwa, wreszcie od odsetek obligacyj krajowych, publicznych, funduszowych i stanowych pożyczek emitowanych przed wejściem w życie tej ustawy.

Kwoty podatkowe, od odsetek przypadających wedle istniejących planów umorzenia, od pożyczek publicznych, funduszowych, stanowych i krajowych emitowanych przed wejściem w życie tej ustawy, mają być skarbowi państwa także wtedy płacone, gdy stosunek pożyczkowy z dotychczasowymi wierzycielami przez pośrednie lub bezpośrednie skonwertowanie na nowe pożyczki krajowe przedwcześnie się rozwiąże lub zmieni.

b) 3% od czynszów dzierżawnych za wydzierżawione przedsiębiorstwa.

c) 2% od reszty poborów podległych podatkowi rentowemu z zastrzeżeniem ulg przyznanych pod d).

d) Odsetki od wkładek oszczędności w kasach oszczędności i w stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych oraz kasach zaliczkowych . . . . . podlegają podatkowi rentowemu 1½%-owemu.

1. Ustawa z 26. czerwca 1901. Dz. u. p. Nr. 80 zmieniła częściowo postanowienia punktu d) powyższego §-fu stanowiąc, że „odsetki od listów zastawnych i od obligacyi wydawanych na podstawie udzielonych pożyczek przez krajowe zakłady kredytowe, między nimi i przez galic. towarzystwo kredytowe ziemskie, tudzież przez oddziały hipoteczne kas oszczędności — podlegają podatkowi rentowemu ½%-wemu.“

2. Zasadniczy wymiar podatku rentowego wynosi więc 2% o ile inaczej nie jest wyraźnie powiedziane. Zniżoną stopę procentową 1½% stosuje się do odsetek od wkładek oszczędności składanych w kasach oszczędności tudzież w stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych i kasach zaliczkowych i to bez względu na to, czy te ostatnie należą czy nie do przedsiębiorstw uprzywilejowanych w myśl § 85 (rozp. wyk. art. 7 III).

Miejsce przypisania.

§ 132. Podatek rentowy przypisuje się i pobiera w tej gminie podatkowej, w której podatnik ma swą zwyczajną siedzibę; wyjątki stanowią te przypadki w których podatek w myśl § 133 pobieranym być ma w drodze odciągania przy wypłacie poboru.

Jeżeli podatnik należący do królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych nie ma siedziby w tych krajach, podatek należy przypisać i pobrać w gminie swojszczyzny.

Podatek rentowy cudzoziemców, nie mieszkających w kraju będzie przypisany — z wyjątkiem oznaczonym w pierwszym ustępie — w tej gminie w której dłużnik ma swoją siedzibę.

1. Przy podatku rentowym, ściąganym za pomocą potrącania przy wypłacie, nie ma zlokalizowanego przypisu i dlatego nie może być mowy o miejscu przypisania podatku; nie można przeto także pobierać jakichkolwiek dodatków autonomicznych, których warunkiem jest przypisanie podatku w pewnym terytoryalnym powiecie (art. 17 rozp. wyk.)

Odciąganie podatku rentowego przez dłużnika.

§ 133. W przypadkach niżej wymienionych pobierać się będzie podatek rentowy w drodze odciągania przez dłużnika w ten sposób, że ten ostatni z każdej raty poborów podległych podatkowi rentowemu, przez niego, względnie przez jego kasę wypłacanej, lub na korzyść uprawnionego zapisywanej, ściąga uprawnionemu do poboru na rachunek skarbu państwa, oznaczone w § 131 stopy procentowe i po myśli następujących §§ 134 i 135 do kasy państwowej odseła.

Odciąganie takie wykonywać mają:

1) Kasy, względnie urzędy płatnicze państwa, krajów i publicznych funduszów co do poborów oznaczonych w § 131 lit. a) c) d).

2) Kasy, względnie urzędy płatnicze powiatów i gmin jakoteż przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków:

a) co do podległych podatkowi odsetek i rent papierów wartościowych przez nie wydawanych, bez różnicy czy wypłata następuje przez wykupno kuponów czy — jak przy asygnatach kasowych — w inny sposób;

b) co do odsetek od wkładek oszczędności.

Do poborów podatkowi rentowemu podległych, wypłacanych przez bank austro-węgierski postanowienie to nie ma zastosowania przez czas obowiązywania ustawy z 21 maja 1887 dz. u. p. Nr. 51 dotyczącej przedłużenia przywileju bankowego.

1. Potrącenie to powinno następować jednocześnie z wypłatą, względnie z dopisaniem odsetek, a więc wedle tego jak odsetki zapadają, rocznie, półrocznie, lub kwartalnie; rozumie się samo przez się, że gdyby te już opodatkowane odsetki miały być później wypłacane, podatku rentowego nie można z nich ponownie potrącać.

2. Do nadzoru nad wykonywaniem przepisanego w powyższym §-fie potrącana podatku rentowego, powołane są władze podatkowe I i II instacyi (rozp wyk. art. 8 i 9).

§ 134. Kwoty w ten sposób w ciągu każdego kwartału odciągnięte, mają być — o ile odciągnięcia nie dokonała kasa państwowa — w dniach 14. po upływie kwartału odesłane do kasy przez administracyę skarbową oznaczonej.

W tym samym terminie należy władzy popatkowej I instancyi, w której okręgu wypłata nastąpiła, przedłożyć sumaryczny, według grup ułożony wykaz kwot pobranych i odesłanych. Minister skarbu ma prawo przyznać dłużnikom obowiązanym do odciągania podatku dłuższe terminy obrachunku, tudzież ułatwienia przy sporządzaniu wspomnianych wykazów.

Władza podatkowa bada prawidłowość potraceń i zarządza podając powody, ewentualne dopłaty, a to za pomocą wezwania płatniczego wystosowanego do dłużnika obowiązanego do ściągania i odsełania.

1. Reskryptem z dnia 30. stycznia 1898 l. 1731 zezwoliło ministerstwo skarbu stowarzyszeniom opartym na samopomocy i ograniczającym swoje czynności tylko na własnych członków (uprzywilejowanym), wnosić podatek rentowy i przedkładać wykazy w terminach półrocznych, a to za I półrocze do 31. lipca, za II półrocze do 31. stycznia każdego roku.

2. Potrącone przez dłużnika kwoty podatkowe należy odsełać do tego urzędu podatkowego, w którego okręgu znajduje się kasa, lub biuro płatnicze wypłacające dochód podatkowi rentowemu podlegający.

Równocześnie z odesłaniem podatku, należy przedłożyć urzędowi podatkowemu w dwu egzemplarzach wykaz podług wzoru C. — Jeden egzemplarz tego wykazu utrzymuje strona napowrót z potwierdzeniem odesłania kwoty podatkowej. Drugi egzemplarz służy urzędowi podatkowemu jako poświadczenie złożenia.

Wykaz wedle wzoru C ma zawierać w przedziałce 1. oznaczenie poszczególnych kategoryi wypłaconych wzgl. dopisanych dochodów podatkowi rentowemu podległych — n. p. odsetki od listów zastawn. Banku hip. oddzielnie wedle różnych stóp procentowych po 4, $4^1/_2$ i t. p. od sta; w przedziałce 2 zawierać ma stopę procentową, wedle której następuje wypłata odsetek, w przedziałce 4 stopę procentową wedle której należytość podatkowa ma być potrącona.

Wykaz wedle wzoru C, który urząd podatkowy stronie zwraca, a od którego wlono jej oddzielić przedziałkę 7 i zatrzymać dla siebie jako dowód kasowy, winna strona w celu sprawdzenia uskutecznionego potrącenia podatku rentowego przedłożyć tej władzy podatkowej I instancyi, w której okręgu znajduje się kasa krajowa (rozp. wykon. art. 10).

3. Gdyby się okazało, że podatek rentowy nie od wszystkich podległych mu dochodów był potrącony, lub że podatek rentowy w jakikolwiek inny sposób za nisko był obliczony, winna władza podatkowa obowiązanego do poboru i odsełania podatku rentowego uwiadomić o przypadających wedle ustawy dopłatach z odsetkami zwłoki, w myśl następnego art. obliczonemi, za pomocą wezwania płatniczego podług wzoru D, a jednocześnie także właściwy urząd podatkowy za pomocą formularza podług wzoru E. — Od tego

wezwania płatniczego można się odwołać do krajowej władzy skarbowej; rekurs ten należy wnieść w przeciągu dni 30 licząc od dnia następującego po doręczeniu.

Gdyby ze sprawdzenia przedłożonych wykazów okazała się nadpłata ze strony kasy odsełającej, winna władza podatkowa zarządzić z urzędu odpisanie przypadającej nadwyżki i w sposób odpowiedni uwiadomić o tem dłużnika (rozp. wyk. art. 12).

4. Jeżeli dłużnicy w § 133 oznaczeni, odsełają wprawdzie przypadający podatek w zupełności, lecz nie we właściwym czasie, winni za czas opóźnienia wysełki po za terminy ustanowione, opłacić od kwot podatku nie we właściwym czasie odesłanych, odsetki zwłoki w wymiarze w ustawie z 9. maja 1870 dz. u. p. Nr. 23 (odsetki zwłoki wynoszą od każdych 200 koron i za każdy dzień zwłoki 2·6 hal... i biegną od dnia następującego po dniu płatności podatku aż po dzień jego uiszczenia) względnie z 23. stycznia 1892 dz. u. p. Nr. 26 ustanowionym. Odsetki zwłoki liczy się tylko od kwot podatku rentowego, nie zaś także od odsetek zwłoki, których się żąda.

Obowiązkowi opłacenia odsetek zwłoki podlega się tylko w tym przypadku, jeżeli roczna kwota podatku rentowego, odesłać się mająca, wynosi więcej niż 100 kor. i nie będzie odesłana najpóźniej w dni 14 po upływie terminu ustanowionego, względnie w myśl § 134 przyzwolonego do odesłania podatku rentowego co do każdej poszczególnej raty. W razie obowiązku opłacenia odsetek zwłoki, liczyć je należy od rzeczonego terminu zapłaty aż do dnia rzeczywistej zapłaty.

Do zapłacenia odsetek zwłoki wzywać ma władza podatkowa osobnemi wezwaniami płatniczemi (podług wzoru G).

Jeżeli dłużnicy w § 133 oznaczeni w ogóle nie odsyłają przypadającego podatku rentowego, albo odsyłają nie cały, w takim razie, o ile okoliczność ta nie została dostatecznie wyjaśniona, wydać należy co do kwoty nieodesłanej wezwanie płatnicze według wzoru D; także i w tym przypadku, jeżeli roczna kwota podatku rentowego, odesłać się mająca, przenosi 100 kor., opłacić należy odsetki za zwłokę, których sumę oblicza się w myśl powyższej l. 2.

Egzekucya co do żądanych dopłat może nastąpić dopiero wtedy, gdy odnośne wezwanie płatnicze nabędzie mocy

prawa, to jest dnia 30 po doręczeniu orzeczenia pierwszej instancyi, względnie w przypadkach rekursu, w dniu doręczenia orzeczenia drugiej instancyi (rozp. wyk. art. 12).

§ 135. Dłużnicy oznaczeni w § 133 są odpowiedzialni za dokonanie, prawidłowe obliczenie i odesłanie wyżej wymienionych potrąceń. W razie zwłoki w odesłaniu po za ustawnicze lub przez ministra skarbu przyzwolone terminy, mają oni zapłacić oznaczone w ustawie z 9. marca 1870. Dz. u. p. Nr. 23, wzgl. z 23. stycznia 1892. Dz. u. p. Nr. 26 odsetki zwłoki od kwot podatkowych przez siebie ściągniętych, ale nie odwiezionych.

1. Obacz wyżej uw. 4 do § 134.

§ 136. Władza podatkowa pierwszej instancyi winna uwiadomić osoby wymienione w § 135 o roszczeniach jakie ma do nich na podstawie tego paragrafu, a to za pomocą nakazu płatniczego, przeciw któremu wolno wnieść rekurs do krajowej władzy skarbowej.

Ściągnięcie prawomocnie nałożonej zapłaty nastąpić ma za pomocą tych samych organów i w ten sam sposób, jak ściągnięcie podatków stałych.

Także przepis ustawy z 18. marca 1878. Dz. u. p. Nr. 31 odnoszący się do przedawnienia podatków ma zastosowanie do tej należytości.

Postępowanie w przypadkach, gdy odciąganie nie ma zastosowania.

§ 137. We wszystkich innych przypadkach nie oznaczonych w § 133, wymierzać będzie podatek rentowy ta władza podatkowa pierwszej instancyi, w której okręgu podatnik ma swoją siedzibę, względnie (132 ust. 2 i 3) w której okręgu podatek ma być przypisany, wedle następujących postanowień.

Zeznania (fasye).

§ 138. Podatnicy mają co do wszystkich poborów podlegających podatkowi rentowemu, z wyjątkiem tych, które podlegają odciąganiu podatku za pośrednictwem dłużnika (§ 133), przedłożyć fasyę wedle formularza drogą rozporządzenia przepisanego, albo zeznać ją ustnie do protokołu u tej władzy podatkowej, która jest właściwą do przyjmowania zeznań do osobistego podatku dochodowego.

Fasya ma zawierać bliższe oznaczenie poborów podatkowi podległych, w szczególności określać czy składają się one z pieniędzy lub przychodów w naturze, pożytków rzeczowych lub innych świadczeń, jakoteż podawać nazwisko, stan i miejsce zamieszkania podatników, a o ile nie chodzi o odsetki eskontowe, oznaczać także dłużnika. Przy pretensyach kapitałowych podaną być ma kwota kapitałowa i stopa procentowa, przy świadczeniach rocznych (anuitetach) ogólna kwota anuitetu i zawartego w nim zwrotu kapitału; wreszcie podać należy we fasyi potrącenia (§ 130), które podatnik sobie rości.

Fasyę należy — z wyjątkami w następnym paragrafie wymienionymi — wnosić corocznie u właściwej władzy podatkowej w tym samym czasie, w którym wnoszone być mają fasye do osobistego podatku dochodowego.

§ 139. Od przedkładania fasyi oznaczonej w § 138, są uwolnieni — o ile osobno do jej przedłożenia przez władzę podatkową nie będą wezwani — ci podatnicy, którzy:

1) już w poprzednim roku podatkowym podatek zapłacili,

2) tymczasem miejsca swojej siedziby nie zmienili i

3) żadnego zwiększenia poborów nie osiągnęli.

Wymiaru podatku dokonuje się w tym przypadku tak, jak gdyby oznaczone osoby zeznały były dalsze trwanie swych poborów w kwocie ostatniego roku.

§ 140. Władza podatkowa ma prawo wezwać te osoby, o których przypuszcza, że pobierają dochody podległe podatkowi rentowemu, do przedłożenia fasyi w terminie co najmniej ośmiodniowym. Jeżeli taka osoba nie ma żadnych dochodów podległych podatkowi rentowemu, to ma oświadczyć, że wedle swej najlepszej wiedzy i sumienia nie pobiera żadnych dochodów podległych podatkowi rentowemu, względnie że ich nie pobierała w okresie (§ 128) decydującym o obowiązku podatkowym.

§ 141. Władza podatkowa ma sprawdzać fasye co do formy i treści. Ma ona prawo zażądać od podatnika indywidualnego wykazu jego dochodów podatkowi rentowemu podległych, tudzież przedłożenia dokumentów, na których one polegają i zawezwać go do ustnego przesłuchania.

Powinna mu też oznajmić wątpliwości jakie pod względem rzetelności zeznania jej się nasuwają i wezwać go do ich wyjaśnienia.

§ 142. Jeżeli podatnik nie wniesie fasyi w terminie przepisanym, lub nie uczyni zadość wezwaniu do udzielenia wyjaśnień, to władza podatkowa może wymiar podatku rentowego przedsięwziąć na podstawie zebranych dat z urzędu.

Taki wymiar podatku powinno jednak poprzedzać wystosowane do podatnika wezwanie do wykonania udzielonych mu poleceń w terminie najmniej ośmiodniowym, z wyraźnem wskazaniem na ten skutek prawny.

Poprzednie postanowienie nie wyklucza ewentualnego ukarania podatnika z powodu zaniechania przedłożenia fasyi, jakoteż prawa władzy podatkowej do wystąpienia przeciw niemu za pomocą zagrożenia kar porządkowych.

§ 143. O wymiarze uwiadamia się podatnika przy podaniu powodów za pomocą nakazu płatniczego, przeciw któremu dopuszczalny jest rekurs do krajowej władzy skarbowej.

Rekurs nie wstrzymuje ani obowiązku zapłaty przypisanego podatku, ani środków służących ku jego ściągnięciu.

1. Przeciw rozstrzygnięciu kraj. władzy skarbowej pozostaje zażalenie do Trybunału administracyjnego po myśli ustawy z 22. października 1875. Dz. u. p. Nr. 36 ex 1876.

2. Pisemne zeznania podatkowe można przesyłać pocztą opłatnie. Dla bezpieczeństwa należy je posyłać w liście poleconym (za rewersem zwrotnym), gdyż niebezpieczeństwo spada na posełającego.

Terminy płatności.

§ 144. O ile podatku rentowego nie płaci się w sposób oznaczony w § 133, należy go uiszczać w dwu ratach płatnych dnia 1. czerwca i 1. grudnia.

Początek i koniec obowiązku podatkowego i zmiany w ciągu roku podatkowego.

§ 145. Osoby nowo wstępujące w obowiązek podatkowy mają być z reguły pociągnięte do opłaty podatku z początkiem roku następującego po nastaniu stosunków uzasadniających ten obowiązek.

Jeżeli jednak powstanie obowiązku podatkowego jest uzasadnione wprowadzeniem się na obszar w którym obowiązuje ta ustawa, to poddanie opodatkowaniu następuje już z początkiem miesiąca następującego po wprowadzeniu się. Tacy podatnicy powinni w przeciągu 14 dni zrobić doniesienie do właściwej władzy podatkowej przy dołączeniu fasyi, w której podane być mają przypływające podatnikowi w czasie reszty roku podatkowego stałe renty. Za podstawę wymiaru podatku ma być tak co do stałych, jak i co do zmiennych poborów przyjęta ta kwota, która w reszcie roku podatkowego przypada. Co do zmiennych poborów nastąpi wymiar podatku razem z wymiarem na najbliższy rok następny. Fasya następnego roku ma być odpowiednio uzupełniona.

§ 146. Zgaśnięcie obowiązku podatkowego przez wyprowadzenie się z obszaru na którym obowiązuje niniejsza ustawa, lub przy rentach dożywotnich i podobnych poborach przez śmierć uprawnionych do poboru, ma być uwzględnione od najbliższego miesiąca.

Jeżeli jednak przez śmierć podatnika dochody przez niego pobierane podległe podatkowi rentowemu nie zgasną zupełnie, ma być przypisany temuż po-

datek dalej opłacany od spadku za resztę roku podatkowego w stosunku pozostałego dochodu do zgasłej jego części.

Dopóki osoby powołane do następstwa w spadku nie wstąpiły w tegoż użytkowanie, ma być nieobjęty spadek także na następne lata podatkowe w miarę pozostałego dochodu poddany opodatkowaniu.

§ 147. W celu odpisania przypisanego podatku rentowego po myśli § 146 ust. 1. należy w przeciągu 14 dni po wyprowadzeniu się uczynić doniesienie do właściwej władzy podatkowej.

W wypadku śmierci podatnika, mają spadkobiercy tylko wtedy w przeciągu 3 miesięcy zrobić doniesienie, jeśli domagają się obniżenia podatku przez nich za spadkodawcę po myśli § 146 ust. 2. opłacać się mającego.

W razie spóźnienia doniesienia następuje odpisanie, względnie obniżenie podatku dopiero z początkiem miesiąca następującego po doniesieniu.

§ 148. Wymiar podatku po myśli § 145 ust 2, tudzież odpisanie lub zniżenie podatku po myśli § 146 uskuteczni władza podatkowa I instancyi; przeciw jej orzeczeniu wolno wnieść rekurs do krajowej władzy skarbowej.

§ 149. Zmiany, które zajdą w ciągu roku podatkowego w wysokości poborów podatkowi rentowemu podległych, lub w innych stosunkach podatnika, nie sprowadzają — prócz oznaczonych w §§ 145 i 146 — żadnych zmian w podatku na odnośny rok podatkowy, a mają być jedynie uwzględnione przy podatku następnych okresów wymiarowych.

Odpowiedzialność za podatek.

§ 150. Podatkowi rentowemu wraz z przynależytościami przysłuża ustawnicze prawo zastawu na tych podatkowi podległych poborach, od których podatek ma być opłacony.

Odpowiedzialność przeciw obowiązanemu do wypłacania odpowiedzialnych poborów ma być w ten sposób zrealizowaną, że zawiadamia się go o istnieniu odnośnej zaległości podatku rentowego z wezwaniem zatrzymania dalszych wypłat tak długo, aż zatrzymana kwota wystarczy na pokrycie zaległego podatku rentowego z przynależytościami.

Zatrzymane kwoty należy wydać na żądanie podatkowym organom egzekucyjnym za kwitem urzędowym.

§ 151. Na podstawie odpowiedzialności określonej w § 150, mają być roszczenia do dłużników tam wymienionych, oznajmione im przez władzę podatkową I instancyi za pomocą wezwania płatniczego, przeciw któremu wolno wnieść rekurs do krajowej władzy skarbowej.

Ściągnięcie prawomocnie nałożonej zapłaty nastąpi przez te same organy i w ten sam sposób, co ściągnięcie podatków bezpośrednich.

Także przepisy ustawy z 18. marca 1878 Dz. u. p. Nr. 31 mają zastosowanie do tej należytości tak jak do podatków bezpośrednich.

1. Obacz uwagę w Rozdz. VI przy § 284.

§ 152. Postanowienia §§ 145 do 151 nie mają zastosowania do podatku rentowego oznaczonego w § 131.

Uwagi ogólne o podatku rentowym.

Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, a mamy tu na myśli stowarzyszenia tak zwane uprzywilejowane, oparte na samopomocy i ograniczające czynności swoje tylko do członków, podlegają zatem wedle powyższych przepisów podatkowi rentowemu w podwójnym charakterze:

a) jako wierzyciele, posiadający prawo do pobierania rent, dochodów, procentów od swoich kapitałów, odpowiednio ulokowanych i

b) jako dłużnicy, zobowiązani do wypłacania procentów od kapitałów, im powierzonych.

Jako wierzyciele podlegają stowarzyszenia podatkowi rentowemu, względnie obowiązkowi ich fatowania tylko wyjątkowo, jeżeli się znajdują w posiadaniu walorów u nas zresztą nie znanych, jak listy hipoteczne Ks. Schwarzenberga, Ks. Pawła Esterhazy'ego, zapisy dłużne pożyczki Józefa Wachlera i t. p. — wszystkie zaś inne papiery wartościowe, jako to: renty państwowe, listy zastawne, obligacye, losy premiowe, książeczki oszczędności i t. p. opodatkowane są bezpośrednio u dłużników, którym przysługuje prawo potrącania podatku z kuponów. Stowarzyszenia zatem, jako wierzyciele nie mają obowiązku zgłaszania (fatowania) podatku rentowego od kuponów i odsetek pobieranych.

Najważniejsze źródło dochodów stowarzyszeń t. j. odsetki od pożyczek członkom udzielonych, wolne jest zupełnie od podatku rentowego, gdyż podlega bezpośrednio podatkowi zarobkowemu.

W ogóle ważnem jest przy ocenianiu, jakie dochody podatkowi rentowemu podlegają, zasadnicze postanowienie § 124. ust. 1. wedle którego podlega podatkowi rentowemu ten, kto pobiera dochody z przedmiotów majątku, lub praw majątkowych, nie obciążonych już bezpośrednio podatkiem gruntowym, zarobkowym lub pensyjnym. Wyjątek od tej zasady (§ 126) stanowią te odsetki i renty, od których podatek, stosownie do § 133 potrącać mają odnośne kasy i przedsiębiorstwa przy wypłacie odsetek lub renty. Przykładowo wyjątek ten wytłumaczyć można w ten sposób, że, np. Towarzystwo zaliczkowe w N. ulokowawszy swoje zwyżki kasowe w Galic.

Kasie oszczędności, opłaca od tego dochodu podatek zarobkowy przez to, że dochód z lokacyi wstawia do rachunku zysków, mimo to jednak ten sam dochód ulega podatkowi rentowemu w Gal. Kasie oszczędności, która opłacić musiała podatek rentowy od ogólnej sumy procentów, wypłaconych właścicielom wkładek. To samo dotyczy kuponów od obligacyi i listów zastawnych.

Jako dłużnicy podlegają stowarzyszenia nasze podatkowi rentowemu od procentów, wypłacanych właścicielom wkładek oszczędności (bądź w gotówce, bądź przez dopisanie do kapitału), który to podatek wnosić mają stowarzyszenia bezpośrednio do kas państwowych, z prawem potrącenia wkładkującym przy wypłacaniu odsetek. Podatek ten wynosi $1^1/_2$ od sta, nie licząc dodatków autonomicznych. Jest to więc ciężar nie wielki, który może być z łatwością przyjętym na własny rachunek stowarzyszenia, dla uproszczenia obrachunków z właścicielami wkładek oszczędności.

Rozdział V i VI.

ustawy z 25. października 1896. Dz. u. p. Nr. 220.

Z rozdziałów tych zawierających w §§ 239 do 285 postanowienia karne i postanowienia ogólne, zamieszczam tylko te przepisy, które wyłącznie do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych mogą się odnosić.

Uchylanie się od podatku.

§ 239. Uchylenia się od podatku staje się winnym ten, kto świadomie w celu uchylenia się od ustawniczego świadczenia podatkowego w deklaracyi podatkowej według tej ustawy przez niego złożyć się mającej lub we fasyi podatkowej, lub przy odpowiedzi na pytanie z kompetentnej strony do niego postawione, lub w celu uzasadnienia środka prawnego, lub w celu osiągnięcia uwolnienia podatkowego nieprawdziwe zeznania składa lub dopuszcza się zatajeń, które mogą przypis podatku według tej ustawy nań przypadającego udaremnić, lub przypis mniejszego od ustawniczego podatku albo udzielenie nie należącego mu się uwolnienia podatkowego spowodować; dalej pełnomocnik, który określone czynności karne i opuszczenia ze względu na opodatkowanie swego pełnomocdawcy popełnia.

§ 241. Uchylanie się od podatku będzie karane karą pieniężną w wysokości 3 do 9-krotnej tej kwoty, o którą podatek został ukrócony lub na ukrócenie narażony.

Gdy ta kwota dokładnie cyfrowo nie może być ustanowioną, to należy wziąć jej prawdopodobny

wymiar za podstawę wymiaru kary pieniężnej. W miejsce tych kar wstępuje kara pieniężna do 100 koron, gdy z okoliczności powziąć można, że nieprawdziwe zeznanie nastąpiło wprawdzie umyślnie, ale nie w celu ukrócenia podatkowego. W każdym wypadku ma być oprócz kary ukrócona kwota podatkowa zapłaconą.

Zatajenie podatkowe.

§ 243. Zatajenia podatkowego staje się winnym:*)

3. Kto będąc obowiązanym do uczynienia doniesienia o przedsiębiorstwie podległem publicznemu składaniu rachunków (§ 116) nie donosi o powstaniu takiego przedsiębiorstwa w terminie ustawniczym..

4. Kto poboru po myśli §§ 138 i 139 do podatku rentowego zeznać się mającego w terminie ustawowym nie zeznaje, lub przewidzianego w § 145 doniesienia w terminie ustawowym nie czyni.

7. Pełnomocnik, który popełnia czynności karne w poprzednich punktach oznaczone co do przedmiotów podatkowych swego pełnomocdawcy.

§ 244. Zatajenie podatkowe będzie karane dwukrotną do sześciokrotnej kwoty, o którą podatek został ukrócony lub na ukrócenie narażony.

Jeśli kwota ukróconego lub na ukrócenie narażonego podatku nie może być dokładnie zbadaną, należy jej prawdopodobny wymiar wziąć za podstawę wymiaru kary. Jeśli z okoliczności da się powziąć, że zaniechanie nie nastąpiło w tym celu, aby przedmiot podatkowy zataić, należy zaniechanie obłożyć karą pieniężną do 40 koron jako proste przekroczenie porządkowe.

*) Punkta 1, 2, 5, 6, nie dotyczą Stowarzyszeń.

Zgaśnięcie karygodności.

§ 245. Karygodność czynności oznaczonych w §§ 239 gaśnie, gdy winny, zanim doniesienie uczyniono, lub zanim mu pierwsze wezwanie w celu przesłuchania jako winnemu doręczono, swoje doniesienie lub zeznanie u właściwej władzy prostuje lub uzupełnia. Karygodność czynności w § 242 oznaczonych gaśnie, gdy podatkujący wniesie należącą się od niego deklaracyę lub zeznanie, zanim przez władzę do tego wezwany będzie.

Zadawnienie.

§ 251. Karygodność czynności i zaniechań oznaczonych w §§ 239 i 243 zgasła przez zadawnienie, gdy winny w przeciągu pięciu lat po upływie okresu wymiarowego, do którego się jego czynność karygodna lub zaniechanie odnosi, nie został do odpowiedzialności pociągnięty. Przedawnienie przerywa się nową karygodną czynnością lub zaniechaniem rodzaju oznaczonego w poprzednich paragrafach. W tym wypadku rozpoczyna także ze względu na wcześniejsze przestępstwo biec termin przedawnienia dopiero z upływem tego okresu wymiarowego, do którego to ostatnie przestępstwo się odnosi.

§ 252. Do zadawnienia orzeczonej kary wymagany jest upływ lat pięciu po prawomocności orzeczenia.

Postępowanie.

§ 256. Orzeczenia karne co do karygodnych czynów oznaczonych w §§ 239 i 243 mają być wydawane przez władzę podatkową pierwszej instancyi

właściwą dla odnośnego rodzaju podatków z podaniem powodów. Ta sama władza ma wymierzyć dodatkowy podatek. Kary porządkowe nakłada ten sam organ który je zagroził.

§ 258. Wydanie orzeczenia karnego przez władzę podatkową — poprzedzić na najmniej jednorazowe przesłuchanie obwinionego, któremu wszystkie powody podejrzenia stojące do dyspozycyi władzy podatkowej mają być przedstawione. Podatkujący może żądać okazania dokumentów którymi władza podatkowa rozporządza, tudzież konfrontacyi ze świadkami, mężami zaufania i rzeczoznawcami; tego ostatniego jednak tylko o tyle, o ile ich ponownemu przesłuchaniu przez władzę podatkową nie stoi na zawadzie jedna z przeszkód w § 252 lit. 1 procedury karnej z 23. maja 1873 dz. u. p. Nr. 119. wymienionych.

Również jest mu dozwolonem brać odpisy z przedstawionych dokumentów, lub też kazać je brać przez swych wykazanych zastępców. Wreszcie wolno mu żądać 14 dniowego terminu do ustnego lub pisemnego wniesienia swej obrony.

W celu uzasadnienia orzeczenia należy wskazać tylko na takie dokumenty, świadków, mężów zaufania, rzeczoznawców i inne środki dowodowe, co do których przestrzegano postanowień poprzednich ustępów tego paragrafu.

O tych przysługujących mu prawach ma być podatkujący pouczony i wykonane pouczenie ma być zanotowanem w protokole rozpraw.

O ile zeznania świadków i mężów zaufania lub opinie rzeczoznawców nie byłyby już przedtem przysięgą potwierdzone, to władza podatkowa jest

upoważniona zażądać przesłuchania tychże pod przysięgą przez odnośny sąd powiatowy miejsca zamieszkania. Podatkujący jest uprawniony zaproponować co do pytań oznaczonych, które dla niego są ważne, przesłuchanie rzeczoznawców i mężów zaufania i postawić wniosek na ich przesłuchanie pod przysięgą, co władza podatkowa ma rozstrzygnąć. Bliższe postanowienia mają być wydane w drodze rozporządzenia.

W wypadku, gdy władza podatkowa z powodu zaniechania oznaczonego w § 243 uważa za stosowne nałożyć tylko karę pieniężną do 40 kor. (§ 244, ust. 3), może być kara orzeczoną bez poprzedniego postępowania.

§ 260. Przeciw orzeczeniu karnemu, jakoteż przeciw wymiarowi podatku dodatkowego dopuszczalny jest rekurs do krajowej władzy skarbowej.

Wykonanie orzeczeń karnych ma być odroczonem aż do stanowczego rozstrzygnięcia w administracyjnem postępowaniu; jednak władza podatkowa może zarządzić zabezpieczenie grzywny wcześniej.

Rozdział VI.

Ogólne postanowienia.

§ 262. Fasye i deklaracye, które podatnicy mają wnosić po myśli tej ustawy w celu ich opodatkowania, mają być z reguły przez własnowolnego podatkującego osobiście składane i podpisywane. Za . . . . korporacye i t. d. składać mają deklaracye członkowie przełożeństwa do tego uprawnieni.

§ 266. Fizyczne i prawne osoby, jakoteż masy spadkowe odpowiadają za skutki wszelkich możliwych naruszeń obowiązków ze strony swych ustawniczych lub umocowanych zastępców, w szczególności także za kary na tych ostatnich z tego powodu nałożone.

Doręczenia.

§ 267. Doręczenia wezwań, rezolucyi, zarządzeń i orzeczeń według tej ustawy wydać się mających, w szczególności zaś nakazów płatniczych, dokonane będzie albo bezpośrednio przez organy władzy, lub przez zwierzchność gminy lub za pośrednictwem poczty.

Ma ono nastąpić albo do własnych rąk adresata lub do rąk jego pełnomocnika za dowodem doręczenia.

Jeśli osoba, dla której doręczenie ważnie uskutecznić można, wzbrania się przyjąć pismo, które jej ma być doręczonem, wtedy pismo to należy pozostawić na miejscu doręczenia. Pozostawienie ma skutek doręczenia.

Obowiązek do udzielania wyjaśnień organom wymiarowym.

§ 269. Każdy jest obowiązany dostarczyć sumiennie potrzebnych wyjaśnień i wykazów zażądanych od niego przez władze podatkowe na podstawie tej ustawy, do uzupełnienia lub sprostowania złożonych przez niego deklaracyi, fasyi i doniesień, jakoteż w sprawie opodatkowania innych złożyć na żądanie świadectwo lub jako rzeczoznawca wypowiedzieć swe zdanie.

Wejście do lokalności przemysłowych podatnika.

§ 280. W celu zbadania faktów ważnych dla wymiaru podatku są osoby pisemnie delegowane przez władzę podatkową, uprawnione zwidzić przemysłowe zakłady, stanowiska ruchu i zapasy podatnika podczas godzin pracy i zatrudnienia. O ile ruch przedsiębiorstwa przemysłowego znajduje się w pomieszkaniu podatnika, rozciąga się to uprawnienie także na urządzenia ruchu i zapasy w pomieszkaniu się znajdujące.

Przytem należy ile możności nie powodować przeszkód w ruchu i zaniechać wszelkiego dochodzenia osobliwości sposobu ruchu i fabrykacyi w przedsiębiorstwie w tajemnicy zachować się mających.

Przedsięwzięcie takiego oglądania nie może być bez zezwolenia podatnika poruczone innym osobom jak tylko urzędnikom państwowym.

Naczelne kierownictwo wymiaru.

§ 281. Naczelne kierownictwo nakładania podatków tą ustawą zaprowadzonych poruczone jest ministrowi skarbu.

Wnoszenie środków prawych.

§ 282. Do wszystkich w tej ustawie wymienionych środków prawnych mają zastosowanie postanowienia ustawy z 19. marca 1876. Dz. u. p. Nr. 28 o ile nic innego wyraźnie nie zarządzono.

W tych przypadkach, w których niniejsza ustawa przyznaje prawo odwołania do II instancyi bez wyraźnego oznaczenia III instancyi, kończy się postępowanie rekursowe w II instancyi.

1. Ust. z 19. marca 1876. Dz. u. p. Nr. 28. zamieszczono na str. 98 i n. niniejszego dziełka.

Ściąganie podatków i odsetek zwłoki.

§ 283. Postanowienia ustawy z 9. marca 1870. Dz. u. p. Nr. 23 dotyczące pobierania odsetek zwłoki za podatki nie zapłacone w przepisanym terminie i pobierania tych podatków w ogóle, względnie postanowienia ustawy z 23. stycznia 1892 Dz. u. p. Nr. 26 odnoszące się do poboru odsetek zwłoki mają analogiczne zastosowanie do wszystkich podatków tą ustawą zaprowadzonych.

Zadawnienie.

§ 284. Do wszystkich tą ustawą zaprowadzonych podatków stosują się przepisy ustawy z 18. marca 1878 Dz. u. p. Nr. 31 odnoszące się do zadawnienia podatków.

Jeżeli wymiar podatku wskutek później na jaw wyszłych okoliczności okaże się za niski, ma mieć zastosowanie dwuletni termin ustanowiony w § 3 wymienionej ustawy dla nienależycie wymierzonych podatków; jeżeli zaś nienależyty wymiar nastąpił wskutek zaniedbania obowiązku przez stronę, mają moc obowiązującą przepisy § 2 tejże ustawy.

1. Ustawa z 18. marca 1878 dz. u. p. Nr. 31 zawiera następujące postanowienia:

Przedawnienie prawa wymiaru.

§ 1. Prawo Państwa do wymiaru podatku na pewien oznaczony czas lub od pewnego oznaczonego aktu, przedawnia się z reguły w czterech latach, przy stemplach zaś i należytościach bezpośrednich w latach pięciu. Przedawnienie rozpoczyna biec z upływem tego roku administracyjnego, w którym strona uczyniła zadość obowiązkowi doniesienia względnie dostarczenia podstaw do wymiaru lub przypisu podatku, albo gdy strona takiego obowiązku nie ma, z upływem tego roku administracyjnego, w którym odnośna powinność powstała.

§ 2. Jeżeli wskutek zaniedbania obowiązku przez stronę wymiar podatku, lub sprostowanie należytości bez urzędowego wymiaru opłacić się mającej, zupełnie lub po części nie nastąpiły, to bieg wymienionych w § 1 czasokresów przedawnienia rozpoczyna się dopiero z upływem tego roku administracyjnego, w którym władza uzyskała możność dokonania wymiaru lub przypisu.

Co do dokumentów, pism i innych aktów podlegających obowiązkowi stemplowemu, ale sporządzonych bez uiszczenia przepisanej należytości, rozpoczyna się bieg czasokresu w § 1 oznaczonego z upływem tego roku administracyjnego, w którym dokument taki doszedł do wiadomości władzy skarbowej, lub w którym zrobiono zeń urzędowy użytek.

Jeżeli jednak, zanim władza znalazła się w możności dokonania wymiaru lub przypisu, minęło 30 lat od końca tego roku administracyjnego, w którym odnośna powinność powstała, to prawa wymiaru nie można już więcej wykonać,

chyba gdyby z podlegającego obowiązkowi stemplowemu dokumentu zrobiono użytek urzędowy, w którym to przypadku wymierzyć należy taką należytość stemplową, jaką uiścić należało w czasie sporządzenia dokumentu.

§ 3. Prawo dodatkowego wymiaru kwot, o które wskutek nienależytego (mylnego) obliczenia opłaty przypisano za mało, przedawnia się z reguły w przeciągu dwu lat, przy stemplach i bezpośrednich należytościach zaś w przeciągu trzech lat po upływie roku administracyjnego, w którym pierwotnie wymierzona opłata była płatną.

§ 4. Przedawnienie przerywają w przypadkach w §§ 1 do 3 wymienionych te czynności urzędowe, które w celach wymiaru podatku przedsięwzięto i stronie do wiadomości podano. Z upływem roku administracyjnego, w którym przedsięwzięto ostatnią czynność tego rodzaju, zaczyna przedawnienie biec na nowo.

Przedawnienie prawa żądania zapadłych podatków.

§ 5. Prawo państwa do żądania zapadłych podatków przedawnia się w przeciągu sześciu lat po upływie tego roku administracyjnego, w którym podatek zapadł.

§ 6. Przedawnienie zapadłych podatków przerywa się przez doręczenie obowiązanemu do uiszczenia podatku nakazu zapłaty, przez wdrożenie egzekucyi lub przez udzielenie zwłoki do uiszczenia podatku.

Po upływie roku administracyjnego, w którym ostatni nakaz zapłaty doręczono, ostatni krok egzekucyjny przedsięwzięto, lub ostatni termin zapłaty minął, zaczyna biec nowe przedawnienie.

§ 7. Jeżeli zapadłe podatki zabezpieczono zastawem ręcznym, to mają zastosowanie postanowienia § 1483 powsz. ks. ust. cyw.

Jeżeli zapadłe podatki zabezpieczono przez wpis do ksiąg publicznych lub zapisek w księgach depozytowych, to przed upływem 30 lat po dokonanym wpisie lub zapisku nie można przeciw wykonaniu uzyskanego przez to prawa podnosić zarzutu zaszłego tymczasem przedawnienia.

Postanowienia wspólne.

§ 8. Niniejsza ustawa w niczem nie narusza ustawowych postanowień o przedawnieniu kar nałożonych za przekroczenia ustaw podatkowych lub należytościowych, oraz innych skutków.

§ 9. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1879.

Odnośnie do podatków, co do których prawo państwa powstało przed wejściem w życie tej ustawy, rozpoczyna się przedawnienie — o ile wedle postanowień tej ustawy nie ma mieć zastosowania późniejszy termin przedawnienia — z tym dniem, w którym ustawa ta weszła w życie.

§ 10. Wykonanie tej ustawy porucza się ministrom skarbu i rolnictwa.

DODATEK.

Drobiazgowe zapiski hipoteczne.

Dla stowarzyszeń kredytowych, które zajmują się pożyczkami włościańskiemi, podajemy niżej ustawę, uchylającą przymus notaryalny co do dokumentów hipotecznych, opiewających na drobiazgowe kwoty, nie przechodzące 100 koron. Odnosząca się do tego przedmiotu ustawa z dnia 5. czerwca 1890 Dz. u. p. Nr. 109 opiewa:

I.

Ustawa z dnia 5. czerwca 1890, Dz. u. p. Nr. 109 o wpisywaniu do ksiąg gruntowych na podstawie dokumentów prywatnych sporządzonych w hipotecznych sprawach drobnostkowych.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam co następuje:

§ 1. W hipotecznych sprawach drobnostkowych można przepisane za warunek wpisu do ksiąg gruntowych sądowe lub notaryalne uwierzytelnienie podpisu dokumentu prywatnego, zastąpić odpowiedniem przepisom niniejszej ustawy przydaniem podpisu dwóch mężów wiarygodnych w przymiocie świadków, jeżeli wpisanie ma nastąpić w tym samym okręgu pewnego Trybunału pierwszej instancyi, w którym dokument został spisanym.

Świadkowie mają przydać podpis swego imienia i nazwiska z wyrażeniem swego przemysłu lub zatrudnienia, miejsca zamieszkania i wieku, jakoteż

oświadczenie, własnoręcznie napisane, że ten, którego podpis jako prawdziwy potwierdzają, jest im osobiście znany.

Postanowienia powyższe nie stosują się:

1) do dokumentów hipotecznych krajowych;

2) do pełnomocnictw;

3) do dokumentów, w których kwota wierzytelności, cena lub wartość ruchomości lub prawa w ogóle nie jest oznaczona, albo w których wymieniona suma bez odsetek i należytości pobocznych przenosi kwotę 200 koron.

W obrębie powyższych granic oznaczy ustawodawstwo krajowe, które sprawy hipoteczne uważać należy za drobnostkowe w duchu ustawy niniejszej.

§ 2. Ustawa niniejsza wejdzie w wykonanie w poszczególnych krajach jednocześnie z tą ustawą krajową, w której dla odnośnego kraju wydane będzie postanowienie w § 1 zastrzeżone.

§ 3. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi sprawiedliwości.

II.

Krajowa ustawa, odnosząca się do tego przedmiotu, ogłoszona w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych Nr. 62 z roku 1895 opiewa:

USTAWA

z dnia 15. sierpnia 1895, obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o wpisywaniu do ksiąg gruntowych na podstawie dokumentów prywatnych w hipotecznych sprawach drobiazgowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§ 1. Sprawy hipoteczne należy po myśli § 1 ustawy z dnia 5. czerwca 1890, Dz. u. p. Nr. 109, uważać za drobiazgowe wtedy, jeżeli w dokumencie prywatnym, na podstawie którego ma być uzyskany wpis do ksiąg gruntowych, kwota wierzytelności, cena lub wartość nieruchomości lub prawa w ogóle, mające być przedmiotem wpisu do ksiąg gruntowych, są oznaczone i bez odsetek oraz należytości ubocznych nie przenoszą kwoty stu koron.

§ 2. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

§ 3. Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi sprawiedliwości.

Rejestr abecadłowy.

Cyfry oznaczają stronice.

Spis chronologiczny

ustaw i rozporządzeń wymienionych w niniejszym zbiorku.
